

**AGLIF N USELMED UNNIG D UNADI USSNAN
TASDAWIT LMULUD AT MÈEMMER N TIZI WEZZU
TAZEDDAYT N TSEKLIWIN D TUTLAYIN
AGEZDU N TUTLAYT D YIDLES N TMAZIYT**

Uṭṭun n umsedfer :.....

Uṭṭun n usnay :.....

**AKATAY N TAGGARA N USWIR N LMASTER
DEG TUTLAYT D YIDLES N TMAZIYT**

TAḠULT : TUTLAYT D YIDLES AMAZIIF

TAFERNA :TASNILEST

ASENTEL

**TAZRAWT TASRAWSANT DEG TESNAWALT GAR KRAḠ N
TANTALIYIN: TAQBAYLIT, TACELHIT D TCENWIT**

Sḡur :

- ABDI MERIEM
- AMMAR RACHIDA

Amesnalay :

HOUACINE MOURAD

Aseqqamu n yimsekyaden :

- HADDAD Samir	Aselway	MCB	UMMTO
- HOUACINE Mourad	Amesnalay	MAA	UMMTO
- TABTI Rabeh	Amsekyad	MAA	UMMTO

Tagrawt : 2019/2020

ASNADI N USUKEN D USELMED N TMAZIIT

Asnemmer

Deg tazwara ad nsenimer mass: Mourad Houacine, amesnalay nney deg tezrawt armi temmed akked tasqamut n yimeskayadeni d-yellan ilmendad n uktazal tezrawt-nney . Ad nesnimer, mass Hakim Talbi , aneymas deg umattaf n Neama iy-yeldin abrid negmer-d ammud s yenna, massa Ourida Amrani taselmadt n tmaziyt deg Σin Ddefla, ad nesnimer imsulya akk d-nsekles, Aḥmed Butrad (Neama), Aftir Lexder , Mouh Chibani (Tipaza), Zohra Bouriahi, Elhadj Boudellal (Σin Ddefla) , Ammar Dahbia, d Abdi Taseedit (Tizi-uzzu) akked yimsulya i ay-d-yawsen berra n wammud s tumert meqqren, mass Mestapha Bouzid si Neama akked Mehfoudh Ouhoua seg Clef.

Abudu :

Ad nbudd tazrawt-agi, i ugezdu n
tutlayt d yidles n tmaziyt, i yiselmaden
d yinelmaden deg tayult n tesnilest,
nessaram a ad yili d aybalu seg-s ad
agmen kra n tmussniwin ara ten-yalen.
Ad t-nbudd i yiselmaden n tmaziyt, i
yimeddukkal d tmeddukkal nney
akked twacult-ntey merɣa seg
umeqqran yer umezzyan.

Ammud

Tazwert tamatut 07

Ixef amezwar : tasleđ i yisem.

I.1 Ađric amezwaru: tasleđt talyawit: 15

I.1.1 Ismawen iđerfiyen: 16

I.1.2 Ismawen imeftiyen: 29

I.1.3 Ismawen imerđilen: 32

I.2 Ađric wis sin: Tasleđt timsislit: 37

I.2.1 Tamsislit: 37

I.2.2 Tifelwiyin n userwes n temsislit: 38

Ixef wis sin: tasleđt i umyag.

II. Amyag: 48

II.1 Ticrađ tigejdanin n umyag : 50

II.1.1 Amatar udmawan : 50

II.1.2 Afeggag : 52

II.1.3 Timezra: 53

II.2 Amayun: 64

II.3 Talıwin tisuddimin n umyag 64

Ixef wis krađ: Amawal n kra n tantaliyin.....72

Tagrayt tamatut: 94

Tıybula

Timerna

Ammud

Isegzal

ML: amalay.

NT: unti.

rtg: ar taggara.

SF: asuf.

SG: asget.

SM: isem.

Tcl: tacełhit.

Tcn: tacenwit.

TcnTp: tacenwit n Tipaza.

Tcn ΣD: tacenwit n ΣinDdefla.

Taq: Taqbaylit.

/: ulac.

[]: timsislit.

Tazwart tamatut

Tazwart tamatut

Yenna-d Salem Chaker: « *Tutlayt n Tmaziyt, senkaden-tt-id ass-a s umdan meqqren n tantaliyin d tmeslayin, yemsefraquen deg yiwet n trakalt ilan tilisa wessieen, yembaeaden way gar-ament* »¹.

S tliisa-agi meqqren, i tedder tmaziyt ačhal d leqrun-aya, teṭṭef adeg meqqren deg tefriqt n ugafa, ttmeslayen-tt deg: Mašer, Libya, Tunes, Lezzayer, Lmerruk, Muritanya, tđal akkin yer tegzirin tiknariyin, tasuta tettađa-tt-id i tayed ar tizi n wass-a. Gar tantaliyin-agi ad d-naf: tasiwit, tawjilit, taqbaylit, tarifit, tazennagit, tagwancit... Tantaliyin-agi dayen bđant d tiwaculin, llan: izennaten, izennagen, ikutamen.

Tutlayt n tmaziyt, xas zik tella kan deg timawit, meena tettwahrez ar ass-a, leqdicat imezwura llan-d syur yimnekcamen, llan-d kan iwakken ad gzun tutlayt, meena yer zdat yella-d leqdic amezwaru yexdem Ventur de Paradies (1787-1788) yef tantaliyin, i d-yeffyen deg usegga n 1838 «Tazwart yef tantala tacelhit n Lmerruk n wadda akked taqbaylit».

Tef waken i d-yenna Abdallah Boumalek: «*Amezruy n unerni n tutlayin, yesselmad-ay belli tarakalt, asikel n yimdanen, d useqdec n tutlayt deg timawit war ilugan d aybalu i d-yefkan tantaliyin*»².

Akken i t-id-nenna, tantaliyin-agi, d yiwet n tutlayt i tent-ijemeen yas ulamma mbaeament way gar-ament, yettili-d wayen i tent-yezdin d wayen i tent-yessemgiriden. Amgired-agi yettban-d s taqa deg umawal, yef waya i nra ad d-neg tazrawt-nney yef umawal, maca amawal am wakken i t-id-yenna Salem Chaker: « (...) *mi ara yili wemgarad gar snat n tantaliyin "A" akked "B", aya ur iħettem ara ad yili wawal n tantala "A", ulac-it ney ur tessexdamen ara di "B", meena ahat d awal-nni kan ur seqdacen ara s wařas, ney ahat yesea anamek nniđen* »³.

Ihi di leqdic-agi-nney, nra ad d-neg tazrawt tasrawsant gar krađet n tantaliyin (tacelhit-tacenwit-taqbaylit) deg wayen yeean amawal d talya. Maca imi amawal d ayen wessieen,

---

¹«*La langue berbère se présente actuellement sous la forme d'un nombre élevé de dialectes et de parlers, répartis sur une aire géographique immense, et souvent très éloignés les uns des autres.*» Salem Chaker, *Manuel de linguistique berbère-II*, Alger, ENAG, 1996, p.7.

²«*L'histoire de l'évolution des langues nous enseigne que la géographie, le mouvement de population, l'oralité et la non-codification sont autant de source de dialectalisations.*» Abdallah Boumalk, «Variation sémantique en berbère (aspect et implication)» in Kamal Nait Zerrad (éd.) *Articles de linguistique berbère, Mémoires Werner Vycichil*, Paris, L'Harmattan, 2002, p.153.

³«*Mais lorsqu'il y a divergence entre deux dialectes A et B, cela ne signifie pas que le lexème de A non usité dans B y soit réellement inconnu ; cela signifie simplement qu'il n'y est pas d'usage courant ou qu'il n'y pas exactement le même emploi.*» Salem Chaker, Op.cit. p.16.

Tazwart tamatut

---

tasleđt ines mačči d ayen i nezmer ad tt-id-neg deg wakud wezzilen, ihi nefren ad neg tasleđt i taggayt kan n yisem d umyag.

1. Tamukrist:

Deg tezrawt-agi-nney, ad neeređ ad d-nerr yef isteqsiiyen-agi:

- Yella umgarad d umyenzi gar tantaliyin-agi (taqbaylit, tacelhit d tcenwit) deg wayen yerzan amawal d talya?
- Anagraw n umyag d yisem deg tantaliyin-agi, ŝkan deg yiwen n usalay ama di tseftit n yimyagen ney deg usiley n yismawen ney mgaraden?

2. Turdiwin:

- Ambaead gar wayiren anda d-negmer ammud yezmer ad d-yeglu s ddeqs n umgarad deg umawal d talya.
- Xas tella tenđawit gar temnađin yembaeaden, maca yezmer ad tili ula gar tid yemqaraben.
- Yezmer ad naf kra n wawalen (d isem ney d amyag) sean yiwen unamek, mxallafen deg talya akken diyen yezmer ad d-naf kra n wawalen sean yiwen unamek d yiwet n talya di yal tantala.

3. Afran d yiswi n usental:

Asental-nney, d tazrewt tasrawsant gar krađ n tantaliyin: taqbaylit n Tizi-uzzu, tacelhit n Neama d tcenwit n Tipaza d Sin Ddefla; I tesleđt nefren taggayt n yisem d umyag ideg ara d-nbeggen amgarad d umeyzdi yellan gar tantaliyin-a ama deg umawal, di talya ney deg ususru (ayen yerzan asusru nefka-d kan kra n timawin). Nefren sdis n yisental iwakken ad d-negmer awalen icudden yer wařas n yisental:

1. Arcel (zwađ).
2. Iyersiwen.
3. Imyan d isekla.
4. Tafekka n wemdan.
5. Taleyt.
6. Yennayer.

Tazwart tamatut

Iswi n usentel, d asebyar n umawal n tmaziyt d usekfel n tantaliyin yeqqimen deg usuf, anda ur tuqtent ara ney ahat ulac akk tizrawin ney inadiyen deg wannar-agi n tesnilest yef tamiwin-agi (ladya Neama).

4. Agmar n wammud:

Akken ad d-negmer ammud nney, neffey s annar, nessekles-d imsulya; Ammud n teqbaylit negmer-it-id seg temnaḍin nney (Mæetqa d Friqat) yellan deg wayir n Tizi-uzzu, ma d ammud n tcenwit n Σin Ddefla, nefren tayiwant n Tacta, ma d tacenwit n Tipaza nefren Bni Mnaşer d Dwawda, ma d tacehhit n Neama nefren (Iyermawen n Tyut akked Σesla).

5. Asenked n wammud:

Ammud nney nura-t deg tazwara s tira tumrist, syen, akken ad d-nsegzi taḍawit tamsislayt gar kraḍ n tantaliyin-agi nessemres tira tamsislayt tagraylant (API). Nerna-d tifelwiyin n wawalen swacu d-nga tasleḍt.

6. Uguren n unadi:

- Abɛad n temnaḍin iseg d-negmer ammud, nufa-d deg-s kra n wassaren imi yal tikkelt nettihwiğ kra n usnunec deg wayen yerzan amawal.
- Anfafad n Covid 19, imdel-ay tiwwura yef waṭas n tnufa, maca nesfaydi-d seg tatiknulujit tatrart; kra n yimsulya nremmes yid-sen ama s telephone ney s internet.

7. Tarrayt n unadi:

Tazrawt nney tjerred deg unar n tesnillest, deg tayult n tesnawalt, teska yef ukenni gar kraḍ n tantaliyin (taqbaylit, tacehhit d tcenwit), anda ara nexdem tasleḍt i yisem d umyag. Akken ad d-negmer ammud neḍfer snat n tarrayin:

a) Tadiwennit tusridt:

b) Tadiwennit tarusridt:

Iwakken ad nesmed kra n lexşaş deg yal tantal, nerna-d kra n yimsulya berra n wammuden, nessestan-iten yef wawalen nettihwiğ deg teşleḍt.

Tazwart tamatut

8. Imsulya:

Tantalyin	Amselyu	Leemer-is	Tamnaḍt	Ayir	Armud n uxeddin
Tayiwant n Tizi wezzu	D-D	71 ans	Mēetqa	Tizi-Uzzu	D tameṭṭut n uxxam
	Σ-R	32 ans	Mēetqa	Tizi-Uzzu	D taselmadt
	Taseedit	85 ans	Friqat	Tizi-Uzzu	D tameṭṭut n uxxam
Tacenwit n Σin Ddefla	Bouriahi Zohra	35 ans	El Sabadya	Σin Ddefla	D taselmadt
	Elḥaḡ Budellal	41 ans	El Sabadiya	Σin Ddefla	D afellaḥ D amzenzu
Tacenwit n Tipaza	Cibani Muḥemmed	51 ans	Bni Mnaṣer	Tipaza	D aneymas
	Afrit Lexḍer	63 ans	Bni Mnaṣer	Tipaza	D afellaḥ
Tacelḥit n Neama	Aḥmed Bu Trad	1941 78 ans	Iyermawen Tyut	Neama	D afellaḥ
	Mestafa Buzid	1951 69	Iyermawen Σesla	Neama	D afellaḥ D aneymas

9. Asenked n temnaḍin:

➤ Tayiwant n Mēatqa⁴:

D yiwet gar tɣiwanin n lwilaya n Tizi-Uzzu, tebeed fell-as ɣef yidis n unzul/amalu azal n 20 km. ZZzint-as-d tɣiwanin-agi: ɣef yidis ugafa tqubel-itt-id Tirmitin, seg unzul d Buɣni, ɣef yidis n usamar At Zmenzer d temdint n Tizi-Uzzu, ma yella ɣef yidis n umalu, tqubel-itt-id Σin Zawya d At Yehya Musa.

Tayiwant n Mēatqa tebḍa di 2008 ɣef 57 n tuddar, gar-asnt taddart n Icerqiyen; Taddart iseg d-negmer ammud-nney. Mēatqa tesa azal n 32 121 n yimezday (deg useggas n 2008). Tajumma-ines tesa azal n 45,29km². Di tnezzi tesa azal n 709 hab/km².

⁴ <https://fr.wikipedia.org/wiki/Ma%C3%A2tkas>

➤ **Tayiwant n Friqat⁵:**

D yiwet gar tyiwanin n lwilaya n Tizi-Uzzu, tebedd fell-as yef yidis n unzul/amalu azal n 51 km. Zzint-as-d tyiwanin-agi: Gef yidis ugafa tqubel-itt-id Σin Zawya, seg unzul d At leeziz, yef yidis n usamar Bunuḥ, ma yella yef yidis n umalu, tqubel-itt-id Drae El Mizan d Σumar (La Gare Aomar).

Tayiwant n Friqat, tebda yef 24 n tuddar, gar-asnt taddart n Bu Iyzer; Taddart iseg d-negmer ammud-nney. Friqat tesea azaln 12 791 n yimezday (deg useggas n 2008). Tajumma ines tesea azal n 38,59km². Di tnezzi tesea azal n 331 hab/km².

➤ **Tayiwant n Tacettatazeggayt⁶:**

D yiwet gar tyiwanin n lwilaya n ΣinDdefla, tebedd fell-as yef yidis n ugafa/amalu azal n 47 km. Zzint-as-d tyiwanin-agi: yef yidis ugafa tqubel-itt-id Brira, seg unzul, El Σebadiya, yef yidis usamar Bni Miluk, ma yella yef yidis umalu, tqubel-itt-id Zebbuḡa d Bni Raced.

Tayiwant n Tacetta tesea azal n23 397 n yimezday (deg useggas n 2008). Tajumma ines tesea azal n 191 km². Di tnezzi tesea azal n 122 hab/km².

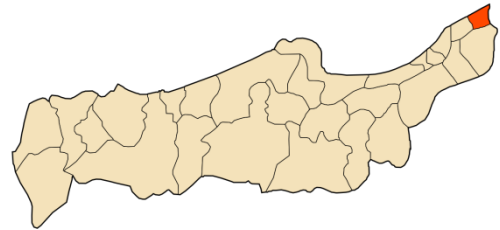
---

⁵ <https://fr.wikipedia.org/wiki/Frikat>

⁶ https://fr.wikipedia.org/wiki/Tacheta_Zougagha

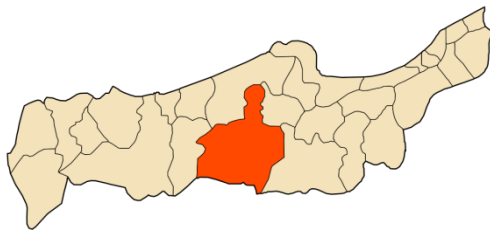
➤ Tayiwant n Dwawda⁷:

D yiwet gar tyiwanin n lwilaya n Tipaza, tebeed fell-as yef yidis n usamar azal n 36 km. Seg ugafa iqubel-itt-id ilel agrakal, seg unzul d tayiwant n Leqliqa, yef yidis n usamar Ziralda d Mealma, ma yella yef yidis n umalu, tqubel-itt-id Tayiwant n Fuka.

Tayiwant n Dwawda, tesea azal n 22 408 n yimezday (deg useggas n 2008). Tajumma ines tesea azal n 10,73km². Di tnezzi tesea azal n 2088 hab/km².

➤ Tayiwant n Mnaşur⁸:

Mnaşur d yiwet ger tyiwanin n Tipaza 10 km is-tebeed yef yef yilel agrakal. Seg ugafa d idurar n Zebrir seg usammer d idurar n Dahra, seg unzul n usammer d Cercal tebeed yef Tipaza s 35 km seg umalu. Deg tallit n umnekcem, semman-as i temdint-a « Marşu » seld timument tuyal Mnaşur, tameslayt-nsen d tacenwit, tettwassen s waţas s tfellaht. Imezday inesuwđen ar 25 480 (deg useggas n 2008).

➤ Tayiwant n Tyut⁹:

D yiwet gar tyiwanin n lwilaya n Neama; Zzint-as-d tyiwanin-agi: yef yidis n ugafa tqubel-itt-id Neama, seg unzul, Muýrar, yef yidis n usamar Sesla, ma yella yef yidis umalu, tqubel-itt-id Sin Ssefra.

Tayiwant n Tyuttesea azal n 6 657n yimezday (deg useggas n 2008). Tajumma-ines tesea azal n 789,25 km². Di tnezzi tesea azal n 8,4 hab/km².

⁷ <https://fr.wikipedia.org/wiki/Douaouda>

⁸ <https://fr.wikipedia.org/wiki/Menaceur>

⁹ <https://fr.wikipedia.org/wiki/Tiout>

➤ **Tayiwantn n Σesla¹⁰:**

D yiwet gar tyiwanin n lwilaya n Neama; Zzint-as-d tyiwanin-agi: γef yidis n ugafa tqubel-itt-id Neama, seg unzul, Muγrar, ma yella seg yidis n umalu, tqubel-itt-id tayiwant n Tyut. Tayiwant n Σeslatesea azal n 9 879n yimezday (deg useggas n 2008). Tajumma ines tesca azal n 2071 km². Di tnezzi tesca azal n 4.8 hab/km².

---

¹⁰ <https://fr.wikipedia.org/wiki/Assela>

Ixef amezwaru:
Tasledt i yisem

Deg yixef-agi amezwaru, ad neeređ ad d-nexdem tasleđt i yisem ama deg talya ney deg temsislit, ihi nebđa ixef-agi yef sin yeħricen, aħric amezwaru d tasleđt talyawit ideg ara d-nessegzi ticrađ tigejdanin n yisem aħerfi, talya tasuddimt d tuddist n yisem imefti, akked yinawen n yisem aređtal di yal tantala (taqbaylit, tacelhit, tacenwit) d userwes gar-asent. Ma deg weħric wis sin ad neeređ ad nesserwes gar tantaliyin-a seg tama n ususu.

I.1 Aħric amezwaru: tasleđt talyawit:

Tasnalya:

Am akken d-yenna Jean Dubois: « *Di tjerrumt tamensayt, tasnalya d tazrawt n talyiwin n wawal (tileγwit d usuddem) nemgaln tazrawt n twuriwin neγ n tseddast* ». ¹¹

Meħsub, tasnalya tettnadi kan yef talya n wawal, ur tettnadi ara yef twuri ines deg tefyirt.

Isem:

Deg wawal n Haddadou: « *Am umyag, isem nesbadu-it-id s usdukel n użar anmawal d tecrađ tigejdanin (ticrađ n tewsit, n umđan, n waddad)* » ¹²

Yal isem iseā ażar, d tecrađ tigejdanin meħsub yal awal iseā tawsit (amlay/ unti), addad (ilelli d umaruz) d umđan (asuf d usget).

Isem d awal ameskil, i d-yemmalen amdan, aγersiwneytaγawsa.

Talya n yisem:

- Isem di tmaziγt yebna yef użar d usalay

Imedyaten:

Tantala	Isem	Ażar	Asalay
Taqbaylit	axxam	XM	$a\bar{c}_1ac_2$
Tacelħit	tiddart	DR	$ti\bar{c}_1ac_2at$
Tacenwit n Tipaza	aslay	SLY	$ac_1c_2ac_3$
Tacenwit n ΣinDdefla	laxt	LF	c_1ac_2t

¹¹ « *En grammaire traditionnelle, la morphologie est l'étude des formes des mots (flexion et dérivation) par opposition à l'étude des fonctions ou syntaxe.* » Jean Dubois et al., *Le dictionnaire de linguistique et des sciences de langage*, Paris, LAROUSSE, 1994, p.311.

¹² « *Comme le verbe, le nom se définit par l'association d'une racine lexicale et de marques obligatoires (marques de genre, de nombre, d'état).* » Mohand Akli Haddadou., *Le guide de la culture berbère*, Paris, Ina-Yas, 2000, p. 222.

- Deg weħric-agi amezwar ad nwali :
  - Ismawen iħerfiyen
  - Ismawen imeftiyen
  - Ismawen imerđilen

I.1.1 Ismawen iħerfiyen:

I.1.1.1 Tawsit n yismawen iħerfiyen:

- Isem di tmaziyt yesea snat n tewsatın : Amalay d wunti.

Imedyaten:

Tantaliyin	Amalay	Unti
Taqbaylit	argaz	Tameđut
Tacelħit	afunas	afunast
Tacenwit n Tipaza	amyar	hamyart
Tacenwit n ΣinDdefla	ayeččir	hayeččirt

Tafelwit 01:Tawsit n yisemaweniħerfiyen

I.1.1.1.1 Amalay:

- Akken d-yenna Moussa Imarazene:« Isem amalay di tmaziyt (taqbaylit), ibeddu, sumata, s umagrad i yettilin d yiwet gar krađ n tiyra yeččuren (a), (i) ney (u). »¹³
- Ihi, tuget n yismawen imalayen beddun s tiyra (a/i/u), xas ulamma llant kra n tsuraf, anda awal ibeddu s tergalt.

Imedyaten:

Tantaliyin	Wid ibeddun s « a »	Wid ibeddun s « i »	Wid ibeddun s « u »
Taqbaylit	aksum	izemzi	udi
Tacelħit	arruđ	isellula	učču
Tacenwit n Tipaza	abrur	insi	uqit
Tacenwit n ΣinDdefla	aqzin	iri	uccen

Tafelwit tis02: Ismawen iibeddun s teyra.

¹³ Moussa Imarazene., *Awfus n tjerrumt n teqbaylit*, El-Amel, 2016, p.15.

- Imedyaten n kra n yismawen imalayen i ibeddun s tergalt ney s uzgenayri (w/y):

Tantaliyin	Wid ibeddun s tergalt	Wid ibeddun s uzgenayri
Taqbaylit	zwağ berkukes	yennayer wazduz
Tacelhit	lmerdud jjelban	yur
Tacenwit n Tipaza	rreqbet midden	yaziđ
Tacenwit n ΣinDdefla	ħenna yať	yis

Tafelwit tis03: Ismawen imalayen iibeddun s tergaltney s uzgenayri.

Tamawt:

- Di tceenwit n Tipaza d Σin ddefla d tcelhit n Neama nufa-d kra n yismawen imalayen sseylin tiyri tamezwarut «a/i». (D acu kan amagrad-agi yettuyal-d deg usget).

Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n ΣinDdefla	Tacelhit n Neama
cal	yaziđ	yur
fus	yis	đar

Tafelwit tis04: Ismawen imalayen i yesseylintiyri tamezwarut (a/i).

I.1.1.1.2 Unti

- Gef wakken d-yerna Moussa Imarazen: «*Deg tuget, nessiliy-d isem unti s tmerna n “t” yer tazwara d taggara n yisem amalay (yiwen d azwirwayed d adfir)*». ¹⁴
- Maca, llant kra n tsuraf, llan kra n yismawen untiyen sean kan yiwen n «t» n wunti,ima d azwir ney d adfir .

¹⁴ MOUSSA Imarazene., Op. Cit., p.16

	Ismawen untiyen yettwalyen uzwir d udfir « t »	Ismawen untiyen yettwalyen s uzwir « t »	Ismawen untiyen yettwalyen s udfir « t »
Taqbaylit	tafellaht	tameyra	/
Tacelhit	tayađt	tittawin	afunast
Tacenwit n Tipaza	tayengayt	trid	layt
Tacenwit n SinDdefla	tuqit	tayerza	aslit

Tafelwit tis05 : Ismawen untiyen

Tamawt :

- Di tacenwit n Tipaza d Sin ddefla nettaf imesli “h” deg wadeg n « t » ; Ayagi beggnent-id NadjaBouridj et Nouh Abdellah deg udlis nsen *Haqbaylit n Tipaza*, mi d-nnan : « isem unti ibddu s lketra s “h”, yettfaka s “t”. Tikwal tyelli h/t taneggarut, ney tamezwarut, tikwal di snat ». ¹⁵

	Ismawen untiyen i ibedduns uzwir “h”, ttfakan s udfir «t».	Ismawen untiyen i ibeddunkan s uzwir « h ».	Ismawen untiyen i yettfakankan s udfir «t».
Tacenwit n Tipaza	hameđtut haslit	hajra hala	rreqbet layt
Tacenwit n SinDdefla	haxsayt hiccirt	himeğğin hiwa	afunast yađ

Tafelwit tis 06 : Ismawen untiyen n tacenwit n Tipaza d SinDdefla.

I.1.1.1.3 Asemgired gar umalay d wunti:

- 1- Yenna-d Moussa Imarazen:«*Mi ara ieeddi yisem amalay ($\phi \dots \phi$) yer wunti, (t...t) ur d-isbeggin ara kantawtemt, imi yezmer ad yesuazalen-nniđen.* ». ¹⁶

a. Tawtemt:

argaz - tameđtut.

aqeyyar - taqeyyart.

afunas - afunast.

¹⁵ « Isem unti ibetta s lketret s “h”, u yetqađa s “t”. Tikkal thufa h/t haneggarut, neyhamezwarut, tikkal tisnat. ». NadjaBouridj et Nouh Abdellah., *Haqbaylit n Tipaza*, Alger, Tira, 2009, p.32.

¹⁶MOUSSA Imarazene., Op.cit., p.18.

b. Asemzi / Asemyer

ikuren - ikurrin.

ulmu - tulmut (tqb) / talma(tchl) / helmuc (tcn).

c. Ayen nniđen: Am akken i d-yerna Moussa Imarazene: «*Tikwal, xas akken afeggag yecrek amalay d wunti, ur tufiđ d acu n unamek i ten-yesduklenney i ten-yezdin*»¹⁷

iccer - ticcet.

amen - tament.

imi - timi.

2- Afeggag n kra yismawen imalayen yettemgarad yef wunti nsen.

ikerri - tilit (tclh).

argaz - tamettut (tqb).

iryazen - tisednan (tcn).

3- Kra n yismawen seankan yiwet gar snat n tewsatın-a, ttilin ima d imalayen ney d untiyen.

Isem unti war amalay:	Isem amalay war unti:
times	iri
tala	adan
hajra	leḥwağeb
tfuyt	zwağ

Tafelwit tis07: Ismawen yesan kan yiwet n tewsit.

1- Kra n yismawen imalayen sean talya n wunti:

Imedyaten: Trid (tcn) qqaren trid yebna, s umyezgi i ay d-iban belli d amalay.

2- Kra n yismawen nniđen d untiyen maca sean talya n umalay:

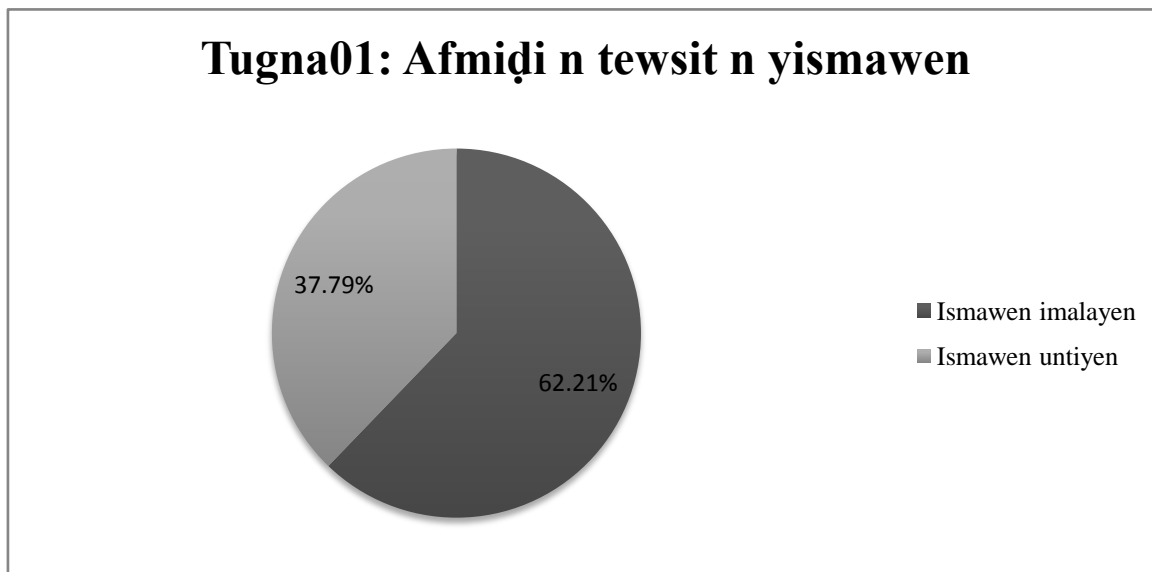
Amedya: Iziwa (tcn)

¹⁷ Moussa Imarazene., Op. Cit., p. 19.

I.1.1.1.4 Afmiđi n tewsit:

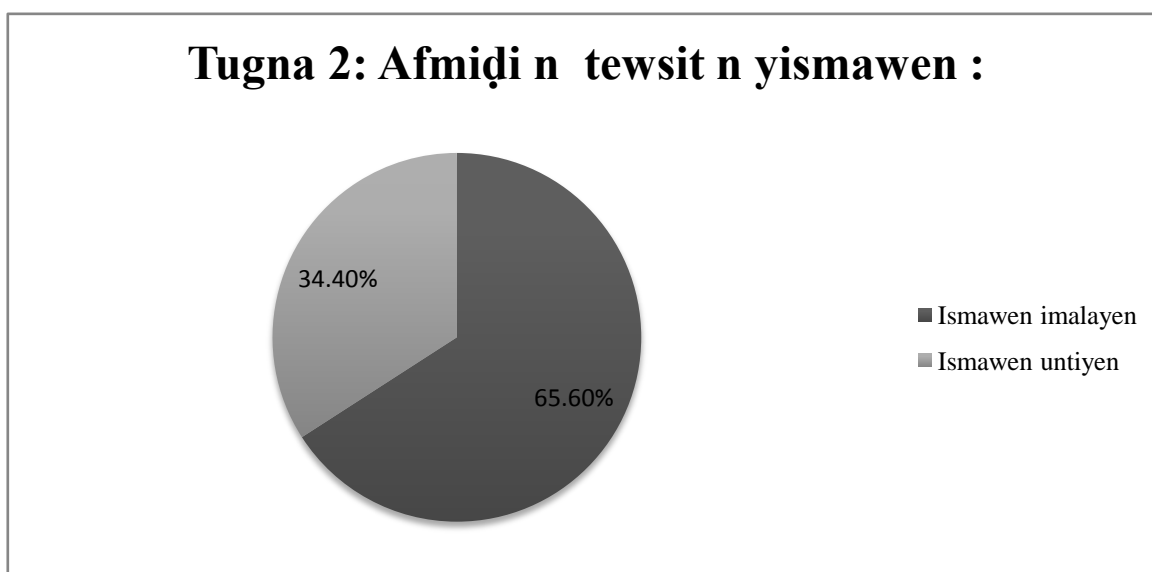
a. Taqbaylit:

	Ismawen	Ismawen imalayen	Ismawen untiyen
Amđan	217	135	82
Afmiđi	100%	62.21%	37.79%

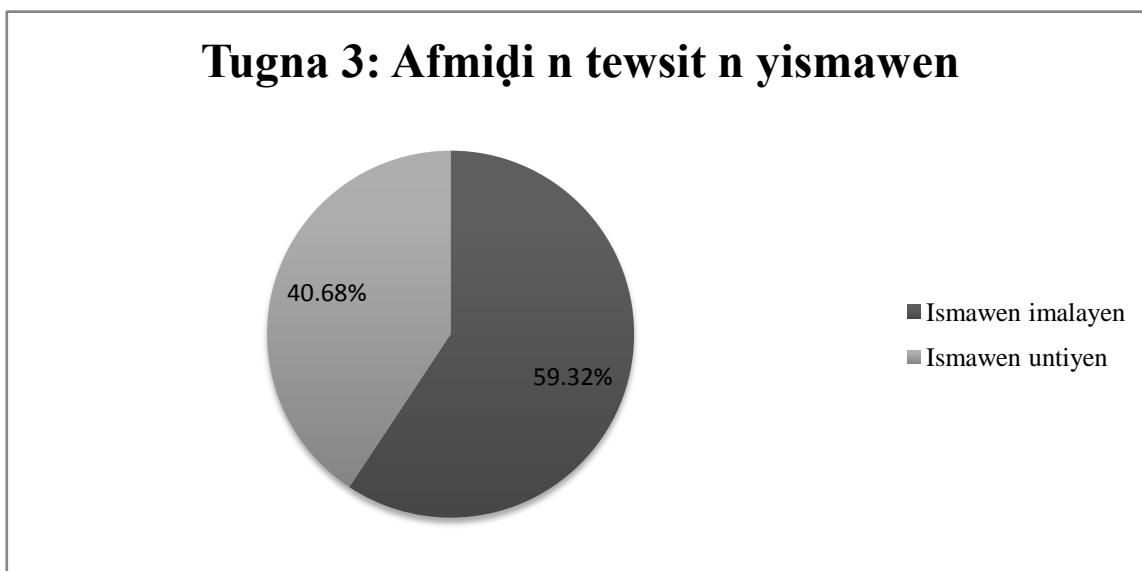
b. Tacelhit:

	Ismawen	Ismawen imalayen	Ismawen untiyen
Amđan	218	143	75
Afmiđi	100%	65.60%	34.40%

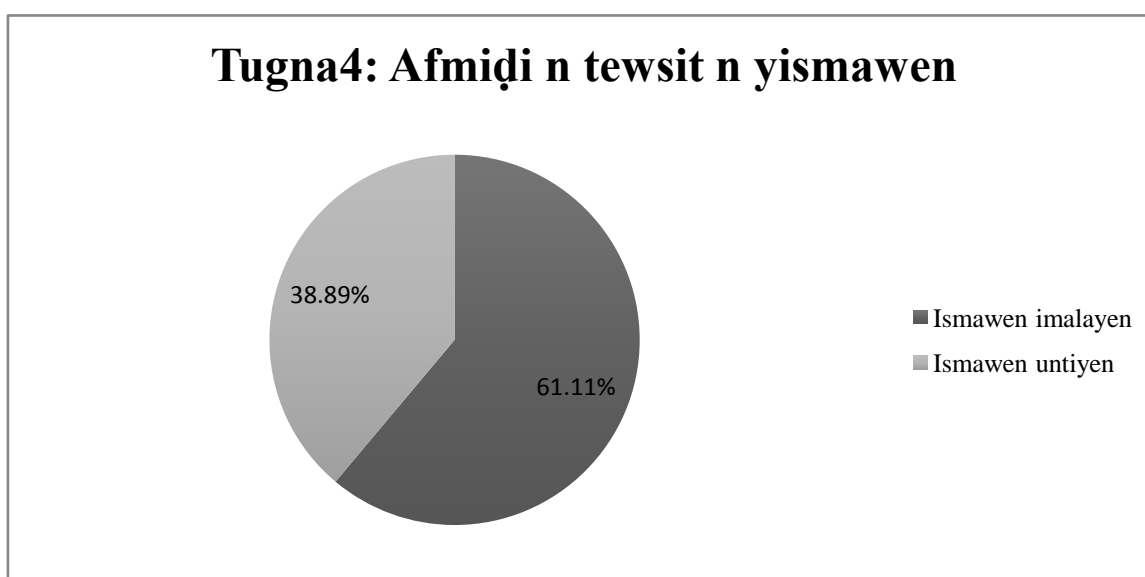
c. Tacenwit n Tipaza:

	Ismawen	Ismawen imalayen	Ismawen untiyen
Amḍan	236	140	96
Afmiḍi	100%	59.32%	40.68%

d. Tacenwit n ΣinDdefla:

	Ismawen	Ismawen imalayen	Ismawen untiyen
Amḍan	216	132	84
Afmiḍi	100%	61.11%	38.89%

I.1.1.2 Amdan n yismawen iherfiyen:

Isem di tmaziyt,yesea sin n yimđanen, asuf d usget; asiley ines yettili-d s wařas n wudmawen, akken d-yerna Moussa Imarazen:«*Deg tmaziyt, nessemgirid gar wasuf d usget i d-nessiliy, deg tuget, seg ufeggag n wasuf i yef d-iđerru kra n ubeddel ama deg umagrad, ama deg ufeggag (daxel d/ney berra n ufeggag).* »¹⁸.

I.1.1.2.1 Abeddel deg umagrad:

- S umata, tettili-d temlellit n teyri tamezwarut seg «a» yer «i», maca llant ařas n tsuraf.

Imedyaten:

Tantaliyin	Talya	Amalay		Unti	
		Asuf	Asget	Asuf	Asget
Taqbaylit	a → i	aeawdiw	ieawdiwen	tazermemmuct	tizermummucin
	i → i	iccer	iccare	tiř	tiřtucin
	u → u	uccen	uccanen	tuymest	tuymas
Tacelhit	a → i	aydi	iydan	tamyart	timyarin
	i → i	izmer	izmaren	tiř	tiřawin
	u → u	uccen	uccanen	/	/
Tacenwit n Tipaza	a → i	afunas	ifunasen	haqcict	hiqcicin
	i → i	iřzer	iřzrawen	hiyirdemt	hiyurdam
	u → u	uccen	uccanen	huqit	huqay
Tacenwit n SinDdefla	a → i	ayeččir	iyेččiren	haslit	hislat
	i → i	ilef	ilfan	hiymest	hiymas
	u → u	/	/	/	/

Tafelwit 01 n umđan:Abeddeldegumagrad

¹⁸ Moussa Imarazene., Op. Cit., p. 19.

I.1.1.2.2 Abeddel n ufeggag n yisem:

I.1.1.2.2.1 Asget azyaray:

- Nessiliy-d asget-a s tmerna n tehrayt i yisem.

Imedyaten:

Tantaliyin	Amalay			Unti		
	Asuf	Asget	Tahrayt	Asuf	Asget	Tahrayt
Taqbaylit	adrim	idrimen	en	tiđ	tiđucin	in
	ayerda	iyerdayen	yen	/	/	/
	aawdiw	iawdiwen	wen	tiyirdemt	tiyerdmawin	win
Tacelhit	zaf	izafen	en	tijdef	tijedfin	in
	lignin	legnayen	yen	tayerdayt	tiyerdayin	yin
	ixef	ixfawen		tiđ	tiđawin	win
Tacenwit n Tipaza	afunas	ifunasen	en	hamciot	himcicin	in
	insi	insiyen	yen	hayerdayt	hiyerdayin	yin
	iyzer	iyezrawen	wen	hata	hitawin	win
Tacenwit n ΣinDdefla	ayeččir	iyecčiren	en	haqdirt	tuqdirin	in
	/	/	/	hala	haliwin	win
	hziwa	izawawiyen	yen	henna	ihennayin	yin

Tafelwit tis 02 n umđan: Asget azyaray

I.1.1.2.2.2 Asget agensay

Asiley agensay, yettili-d s temlilit n teyra, ayagi isegza-t-id Moussa Imarazen:« (...) *timlilit-a tezmer ad tili d taħerfit (yiwet n temlilit) ney d tasinant ney ugar.* »¹⁹

Tantaliyin	Asuf	Asget	Tamlilit
Taqbaylit	aqrur	iqrar	(u → a)
	ayaziđ	iyuzadı	(a → u i → a)
Tacelhit	asnus	isnas	(u → a)
	tyardemt	tiyurdam	(a → u e → a)

¹⁹ Moussa Imarazene., Op.Cit., p. 21.

Tacenwitn Tipaza	agnin caddi	ignan icudday	(i → a) (a → u i → a)
Tacenwit n ΣinDdefla	ayyul atebsi	iyyal itebsay	(u → a) (i → a)

Tafelwit tis 03 n umḍan: Asget agensay

I.1.1.2.3 Asget s usdukkel n ugensay d uzḡaray:

Tantaliyin	Asuf	Asget	Tamlellit	Tahrayt
Taqbaylit	ikerri	ikraren	i → a	en
Tacelḡhit	imi	imawen	i → a	wen
	lignin	legnayen	i → a	yen
Tacenwitn Tipaza	hajra	hijerwin	a → φ	win
Tacenwit n ΣinDdefla	ibiw	ibawen	i → a	wen

Tafelwit tis 04 n umḍan: Asget s usdukkel n ugensay d uzḡaray.

Tamawt:

- Llan kra n yisamawen, tettbeddil akk talḡa-nsen mi ara æddin seg wasuf yer usget.

Tantaliyin	Asuf	Asget
Taqbaylit	aqcic	arrac
Tacelḡhit	tili	tatten
Tacenwitn Tipaza	hameṡṡut	hisednan
Tacenwit n ΣinDdefla	hameṡṡut	hisednan

Tafelwit tis 05 n umḍan: Afeggag yettemgirid gar usget d wasuf.

- Llan kra n yismawen seān yiwen n umḍan, ttilin kan di talḡa n wasuf neḡ di tin n usget.

Amḍan n tantaliyin	Asuf kan	Asget kan
Taqbaylit	berkukes	lyaci
Tacelḡhit	seksu	midden
Tacenwitn Tipaza	Imeyyuz	ilumaæen
Tacenwit n ΣinDdefla	hlaxt	

Tafelwit tis 06 n umḍan: Ismawen yesan kan yiwen n umḍan.

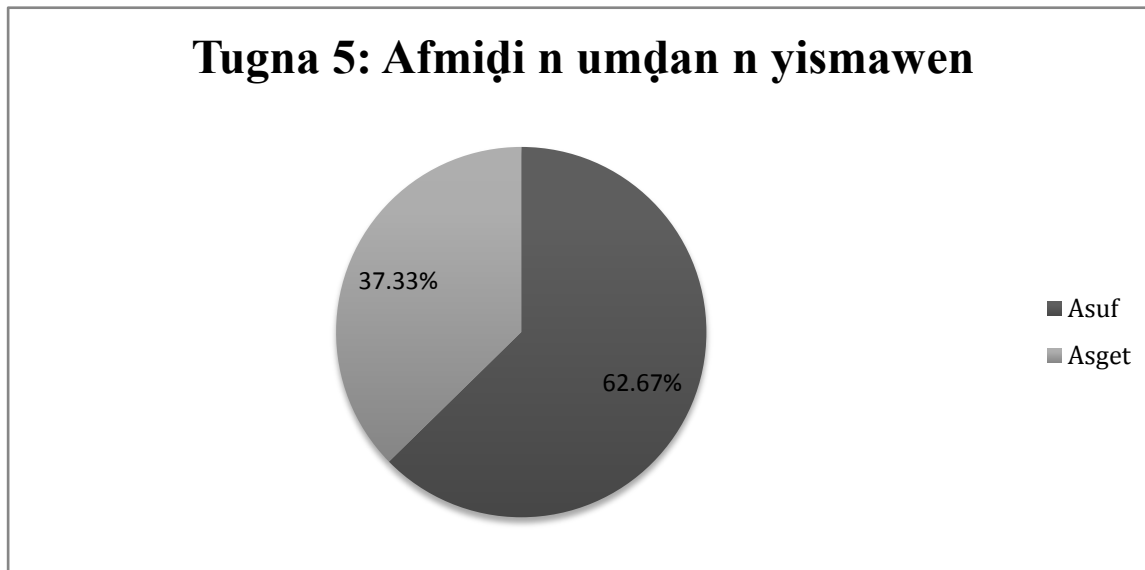
Tamawt:

- Llan n kra n yismawen sean talya n wasuf maca mmalen-d agraw.
Imedyaten:aysum, lmerdud, seksu, akal, lemeac, lbas...
- Llan wiyad sean talya n wasuf maca s umyezgi mmalen-d asget
Amedya: aman (thufan waman)
- Di tantala tacenwit, nufa-d kra n yismawen i isseylin deg wasuf ticreḡ n wunti «h», maca deg usget tuyal-d.
Imedyaten:yaḡ - hiyetḡen
yaziḡt - hiyaziḡin

I.1.1.2.3 Afmiḡi n umḡan:

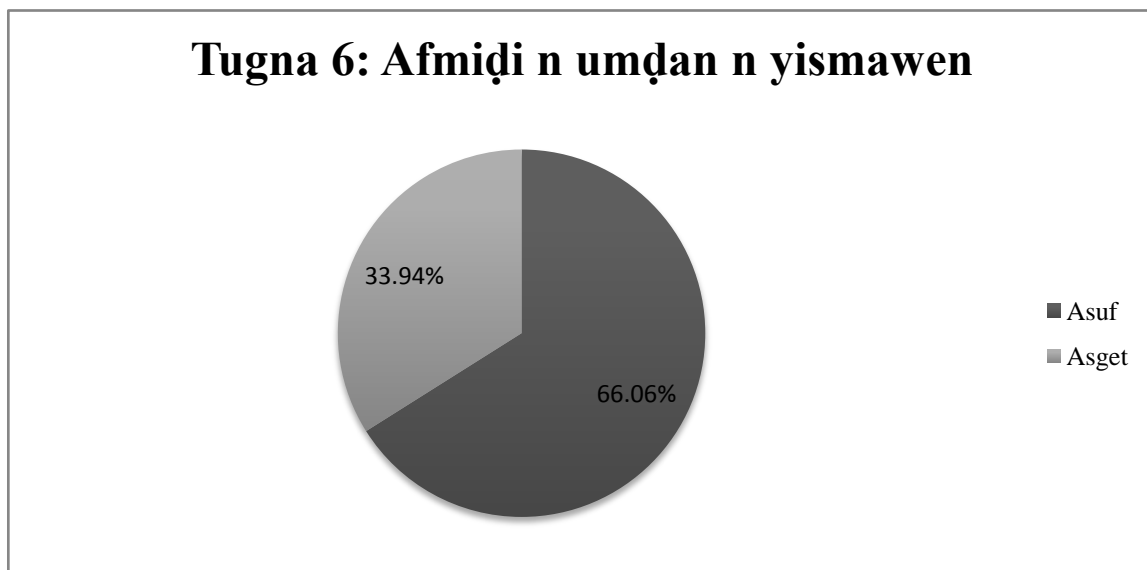
a. Taqbaylit:

	Ismawen	Asuf	Asget
Amḡan	217	136	81
Afmiḡi	100%	62.67%	37.33%

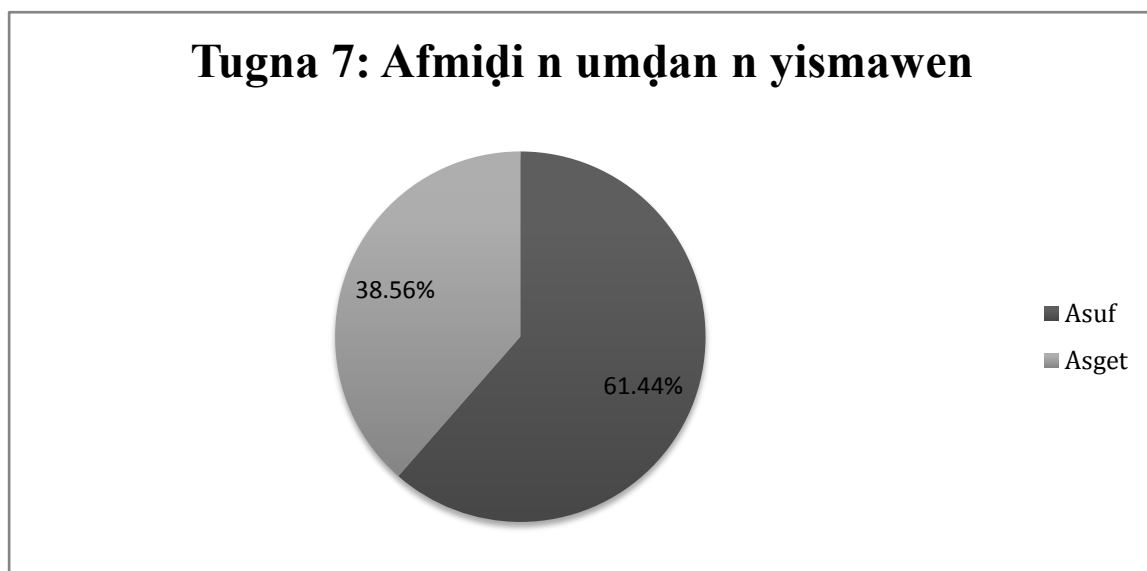
b. Tacelhit:

	Ismawen	Asuf	Asget
Amḡan	218	144	74
Afmiḡi	100%	66.06%	33.94%

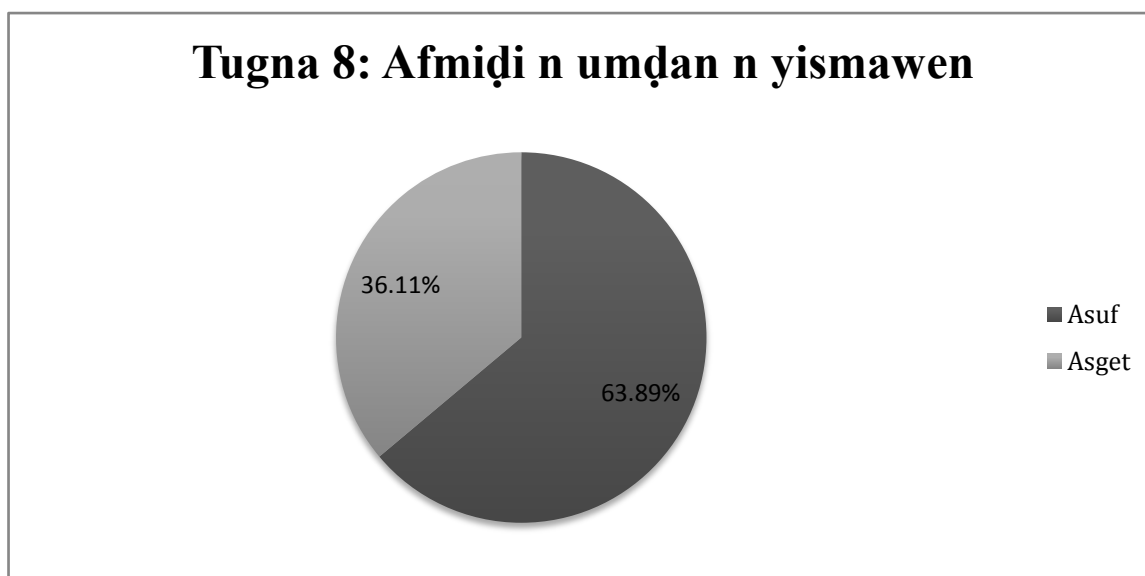
c. Tacenwit n Tipaza:

	Ismawen	Asuf	Asget
Amḍan	236	145	91
Afmiḍi	100%	61.44%	38.56%

d. Tacenwit n ΣinDdefla:

	Ismawen	Asuf	Asget
Amđan	216	138	78
Afmiđi	100%	63.89%	36.11%

I.1.1.3 Addad n yismawen iđerfiyen:

- Isem di tmaziyt, yesea sin n waddaden, ilelli d umaruz.

I.1.1.3.1 Addad ilelli:

Addad ilelli, yettili-d mi ara ifat isem yella deg talya ines tamezwarut war ma yurez, Gef wakken d-yenna SadeqBendali: «*Addad ilelli d talyatamagnut n yisem ideg ur yuriz ara yer kra n wawal nniđen s ususru.*»²⁰

I.1.1.3.2 Addad amaruz:

Gef wakken d-yerna Sadeq Bendali: «*Addad amaruz d talya n yisem yurzen s ususru yer wawal i yedfer. S umata, yettili ubeddel di teyrı tamezwarut, maca, tikwal, ur d-yettili ara ubeddel.*»²¹ Meħsub, ad yili yisem yurez, (ama yer yisem nniđen, yer umyag, ney yer tenzayt...) yerna yezmer ad yili deg-s kra n ubeddel.

²⁰SadeqBendali., *Awfus n tutlayt n tmaziyt*, HCA, 2007, p.25.

²¹Sadeq Bendali., *Ibid.*, p.25.

1- Addad amaruz n yismawen imalayen: Asiley n waddad amaruz n yismawen imalayen yettili:

- S temlellit n umagrad.
- S tmerna n uzgenayri di tazwara (y/w).
- S tmerna n (y/w) di tazwara d temlellit n umagrad.

	Taqbaylit		Tacelhit		Tacenwitn Tipaza		Tacenwit n ΣinDdefla	
	Ilelli	Amaruz	Ilelli	Amaruz	Ilelli	Amaruz	Ilelli	Amaruz
S temlellit n umagrad.	ađar	uđar	ayis	uyis	aγerda	uγerda	ayeččir amensi	uyeččir umensi
S tmerna n uzgenayri di tazwara (y/w)	iddew akal	yiddew wakal	iγzer učču	yiγzer wučču	/	/	idrimen aman	yidrimen waman
S tmerna n (y/w) di tazwara d temlellit n umagrad.	aγrum	weγrum	asli	wesli	asγar	wesγar	afrur	wefrur

Tafelwit 01 n waddad: Addad amaruz n yismawen imalayen

Tamawt :

- Ismawen imalayen n wammud-nney i ibeddun s tergalt, ur tettbeddil ara talya-nsen deg waddad amaruz.

Imedyaten: Zwağ, seksu, trid....

2- Addad amaruz n yismawen untiyen: Asiley n waddad amaruz n yismawen untiyen yettili:

- S uyelluy n umagrad (a/i).
- S temlellit n umagrad (a/i), yettuγalen d ilem (e).

	Taqbaylit		Tacelhit		Tacenwitn Tipaza		Tacenwit n SinDdefla	
	Ilelli	Amaruz	Ilelli	Amaruz	Ilelli	Amaruz	Ilelli	Amaruz
S yelluy n umagrad (a/i)	tameyra	tmeyra	tayefit timuzunin	tyerfit tmuzunin	tayerza	tyerza	hamurt	hmurt
S temlellit n umagrad (a/i) ,yettuyalen d ilem (e)	tamyart	temryart	taslit tixsi	teslit tyexsi	/	/	himzin	temzin

Tafelwit tis 02 n waddad: Addad amaruz n yismawen untiyen.

Tamawt :

- Deg wammud-nney llan kra n yismawen untiyen ur tettbeddil ara talya-n sen deg waddad amaruz.

Imedyaten: tala, tata...rtg.

I.1.2 Ismawen imeftiyen:

- Asuddem d usuddes d sin n yibriden n usiley n yismawen imeftiyen.

I.1.2.1 Asuddem:

- Fer Chaker Salem: «*Asuddem deg tesnilsit, d tawil n usiley n wawalen s usdukel n uferdis n umawal d uferdis ajurman*»²²
- Yerna-d SadeqBendali: «*Asuddem d asuffey n wawal seg wawal nniđen, awal i d-yettusuddmen d awal asuddim, yettili d isem, d iglem, d amyag...*»²³
- Ma d Lynda Ben Chaouch, terna-d: «*Awal asuddim yettili-d s tmerna n yiwen uwşil ney ugar yer tazwara neyyer taggara n wawal akken ad d-yeffey wawal nniđen.*
Asuddem di tmaziyt llan deg-s sin n wanawen:

²²« La dérivation se définit en linguistique générale comme la procédure de formation de mots par combinaison d'un élément **lexical** (appartenant à un inventaire ouvert) et d'un mor-phème **grammatical** (appartenant à un inventaire fermé)». Salem Chaker., «Dérivation», in *Encyclopédie berbère*, XV, 1995, p.1.

²³Sadeq Bendali., Op.Cit., p.61.

a) *asuddem n teyda.*

b) *asuddem n tyara»²⁴*

Ma nessegza-t-id kan s tewzel, nezmer ad d-nini belli asuddem, d asuffey n wawal seg wawal.

I.1.2.1.1 Asuddem n teyda:

- Yebđa yef sin n wanawen, assuddem umyig d usuddem anisem.

I.1.2.1.1.1 Asuddem umyig:

- Seg umyag nezmer ad d-nsuddem amyag nniđen ney isem.

a. **Asuddem n umyag seg umyag:** (ad t-id-nwali ama akter deg yixef wis sin: tasleđt n umyag).

b. **Asuddem n yisem seg umyag :** Seg umyag nezmer ad d-nsuddem:

➤ Isem akmam :

Isem akmam			
Taqbaylit	Tacelhit	Tacenwitn Tipaza	Tacenwit n Σin Ddefla
tiyratin	tisellula	humlilt	amensi
tumlilit	irad	hiselsa	abrur

➤ Isem n tigawt :

Isem n tigawt			
Taqbaylit	Tacelhit	Tacenwitn Tipaza	Tacenwit n Σin Ddefla
aggay	arcel	aslilew	tayerza

➤ Isem n umigaw (ameskar) :

Deg wammud-nney, ur d-nufi ara amedyā.

➤ Isem n wallal

Ur d-nufi ara amedyā deg wammud-nney.

²⁴ Lynda Ben Chaouch., *Taseftit n tmaziyt*, Bgayet, Tira, 2015, p.32.

I.1.2.1.1.2 Asuddem anisem:

- Seg yisem nezmer ad nsuddem isem ney amyag. (Deg wammud nney, ur nesei ara imedyaten).

I.1.2.1.2 Asuddem n tyara:

- 1- Asuddem n tyara, yettili-d s wallus n uzar ney s wallus n yiwet ney n snat n tergalin n uzar, ney s tmerna n yiwşilen.

➤ **S wallus :**

Awal	Allus
tamemmayt (tq)	s wallus n (m)
alili (tcl)	s wallus (l)
zeezee	s wallus n (z) d (ε)
aleyley	s wallus n (l) d (γ)

➤ **S tmerna n yiwşilen**

Awal	Awşil
aεebbuđ (tqb)	(ε) : d amzun.
aεeddis (tcn)	(ε) : d amzun.
helmuc (tcn)	(c) : d adfir.
ameqraħan (tqb)	(ħ) : d amzun.

I.1.2.2 Asuddes:**Tabadut :**

- Llan sin n leşnaf n usuddes;asuddes s uşenđeđ, d useddes s usdukel n yiferdisen.

I.1.2.2.1 Asuddes s uşenđeđ:

- 2- D asenđeđ n sin n wawalen ney ugar, ulac d acu i ten-iferqen, ttbanen-d amzun d yiwen n yisem.

Imedyaten:

- Tizizwit : tizi (isem) + zwit (amyag).
- amagraman :mager (amyag) + aman (isem).

I.1.2.2.2 Asuddes s usdukel:**Imedyaten:**

- Aggus n leħrir.
- Ameqqrان n tiddart.
- Ayrum n tzizwa.
- Urar n rcel.

I.1.3 Ismawen imerđilen:**I.1.3.1 Tabadut n uređđal:**

- Awal aređđal, d awal i d-ikeccmen tameslayt-nney, nesseqdac-it deg teywalt, Akken d-yenna Jean Dubois deg usegzawal-is:«*Ittili-d uređđal deg tesnilest, mi ara ifat tameslayt A tesseqdac ney tessadaf-d tayunt ney anmek asnilsan yellan deg tmeslayt B (tameslayt taybalut) yerna A ur tt-yesei ara. Tayunt ney anmek i d-nerđel d nutni s timad-nsen i d imerđilen*»²⁵

I.1.3.2 Anawen n yiređđalen:**I.1.3.2.1 Aređđal si taerabt:**

Amur ameqqrان n yiređđalen i nufa deg wammud-nney kkan-d seg tutlayt n taerabt. Gef temsalt-agi yenna-d Mohend Akli Haddadou: «*Ass-a, tantaliyin akk menyir tatergit, wwint-d atas n wawalen imerđilen si tutlayt n taerabt, yesean assay d tyulin akk n tmeddurt*»²⁶

Imedyaten :

Taqbaylit	Tacelħit	Tacenwitn Tipaza	Tacenwit n Sin Ddefla
leyna	lhel	lbas	lexfaf
lebşel	Ifawakih	afellaħ	leħwağeb
zwağ	jjiran	lħelwa	leayla
lewħuc	lħayawanat	rreqbet	haqdirt

Tafelwit 01 n yiređđalen: Aređđal seg taerabt

²⁵ « Il ya emprunt linguistique quand un parler A utilise et finit par intégrer une unité ou un trait linguistique qui existait précédemment dans un parler B (dit langue source) et que A ne possède pas ; l'unité ou le trait emprunté sont eux-même qualifiés d'emprunts. » Jean Dubois et al., Op.Cit., p.177.

²⁶ « Aujourd'hui, tous les parlars à l'exception du touareg, comportent de nombreux emprunts arabes, référantà tous les domaines de la vie ». Mohand Akli Haddadou., Op.Cit., p.249.

I.1.3.2.2 Aretđal seg tutlayt tafransist:**Imedyaten :**

Taqbaylit	Tacelđit	Tacenwitn Tipaza	Tacenwit n Σin Ddefla
Igađuwat	/	Igađu	Igađu
đumađic	đumađic	đumađic	tumađic

Tafelwit tis 02 n yiređđalen: Aretđal seg tefransist**I.1.3.2.3 Aretđal n tlatinit:**

- Ula d iređđalen n tlatinit kecmen-d deg tutlayt-nney, maca ur ggten ara.

Imedyaten :

- asnus ; «asnus ‘ânon’ (parlers marocains), lat.asinus»²⁷
- ibawen ; «*ibawen* ‘fève’ (B), lat.*faba*»²⁸
- urti ; «*urti* ‘jardin, verger’ (B), lat. *hortus*»²⁹

I.1.3.2.4 Aretđal n tæbranit:ayrum; «aghrum «pain», en touareg teghormit «croûte de pain» (To), hébreu qerûm»³⁰**I.1.3.3 Talya n wawal aređđal:**

Ađas n yiređđalen i d-ikecmen ass-a yer tutlayt n tmaziyt, llan gar-asen wid d-ikecmen wwin-d yid-sen talya nsen tanađlit, llan gar-asen wid yettwamuzyen međsub am wakken d-yenna Moussa Imarazen « (...) *d ismawen i ikecmen deg tutlayt, đđfen akk leqwaleb-is ama seg tama n temsislit ama deg talya, ulac deg-sen ayen ten-yessemgaraden yef yismawen i yellan d inesliyen di tmaziyt* ». ³¹

²⁷ Mohand Akli Haddadou., Ibid., p.250²⁸ Mohand Akli Haddadou., Ibid., p.250²⁹ Mohand Akli Haddadou., Ibid., p.250³⁰ <https://www.depechedekabylie.com/evenement/4688-les-emprunts-antiques-1>³¹ Moussa Imarazene., Op.Cit., p.30.

I.1.3.3.1 Iređtalen i yettwamuzyen:

D iređtalen i d-ikecmen yer tutlayt, ddan deg ilugan-is, am akken d-yenna Moussa Imarazene: «*Ismawen iređtalen yettwasmuzyen, uyalen am yal isem aneđli di tmaziyt: ssnen talyiwin n yismawen yellan d inađliyen ama deg tewsit, ama deg umđan ama deg waddad*»³².

Imedyaten:

Taqbaylit: jidda / tijiddatin;

Tacelhit: afellađ / ifellađen;

Tacenwit n Tipaza: huqdir / huqdirin;

Tacenwit n ΣinDdefla: ađbsi / iđbsay.

I.1.3.3.2 Iređtalen i d-ikecmen s uzgen yer tutlayt:**Imedyaten:**

Taqbaylit	Tacelhit	Tacenwitn Tipaza	Tacenwit n Σin Ddefla
leyna	lhel	lbas	lexfaf
lebšel	lfawakih	rreqbet	leđwađeb
zwađ	jjiran	lhelwa	leayla
lewđuc	lđayawanat	leđdur	leđcawec

Tafelwit tis 03 n yiređtalen: Iređtalen ur nettwamuzey ara**I.1.3.3.3 Iređtalen ur nekcim ara deg lqaleb n tutlayt:****Imedyaten:**

Tacenwit n Tipaza: «đahira iđtimađiya».

Tacenwit n ΣinDdefla: «mawsimiya».

Tacelhit n Neama: «el mađđid »...rtg

³² Moussa Imarazene., Op.Cit., p.31.

I.1.3.4 Tafelwit n iređtalen d wamek i s-neqqaren s tmaziyt:

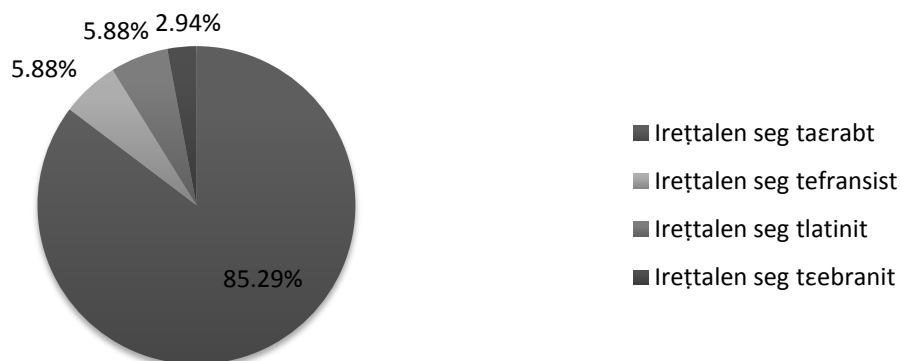
Awal aređtal	Agdazal ines s tamaziyt
llebsa (tqb)	irad (tcl) hiselsa (tcn)
zwađ	arcel (tcl)
lđefna (tqb)	hziwa (tcn)
leftuř (tqb)	amecli (tcl / tcn)
rreqbet (tcn)	tamgarđt (tqb) tamagna (tcl)
lewħuc (tqb)	lehwaleε (tcl)

Tafelwit tis 04 n yiređtalen: Iređtalen d wamek i s-neqqaren s tmaziyt.

I.1.3.5 Afmiđi n yiređtalen:**1- Taqbaylit:**

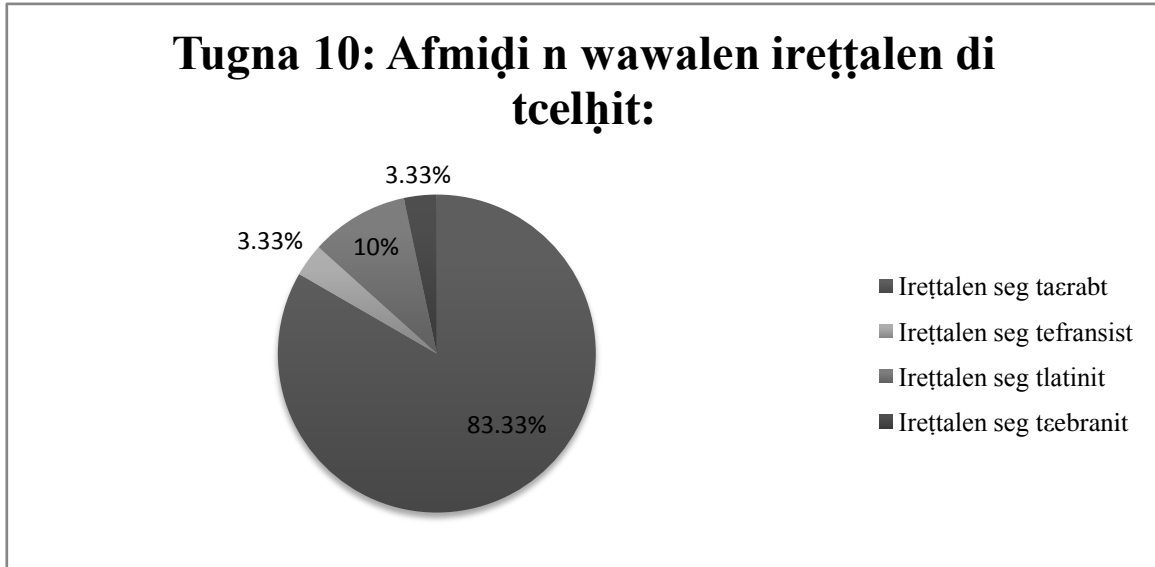
	Iređtalen	Iređtalen seg taεrabt	Iređtalen seg tefransist	Iređtalen seg tlatinit	Iređtalen seg tεebranit
Amdan	34	29	2	2	1
Afmiđi	100%	85.29%	5.88%	5.88%	2.94%

Tugna 9: Afmiđi n wawalen iređtalen deg teqbaylit

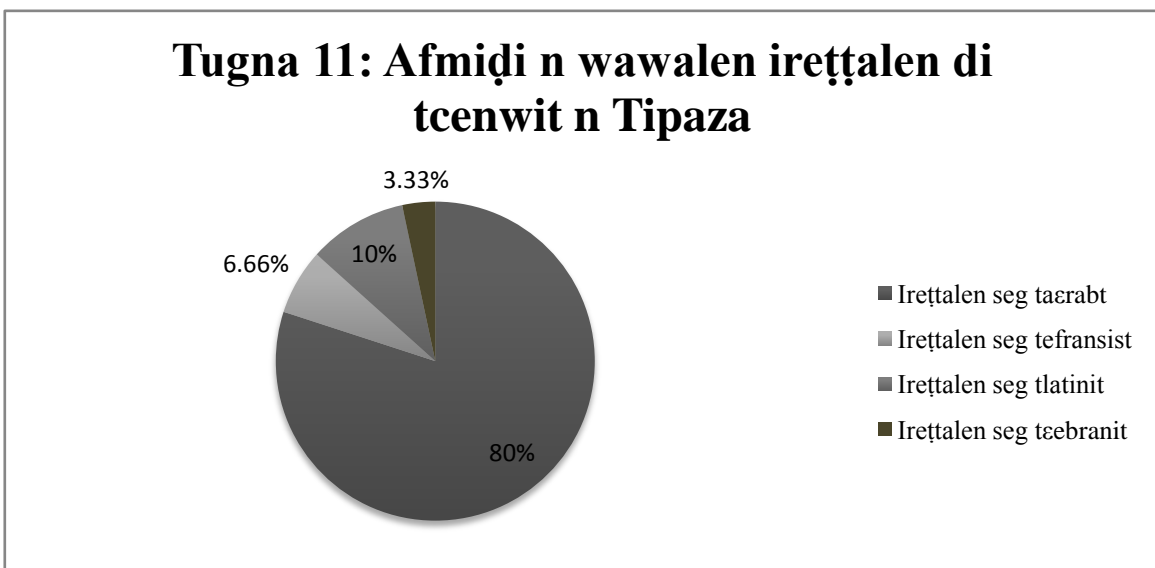
2- Taceḥit:

	Ireṭṭalen	Ireṭṭalen seg taɛrabt	Ireṭṭalen seg tefransist	Ireṭṭalen seg tlatinit	Ireṭṭalen seg tæbranit
Amḍan	30	25	1	3	1
Afmiḍi	100%	83.33%	3.33%	10%	3.33%

3- Tacenwit n tceḥit n Tipaza:

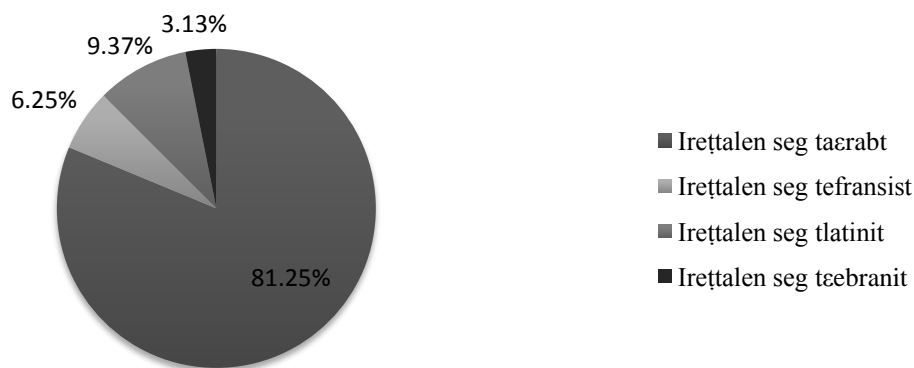
	Ireṭṭalen	Ireṭṭalen seg taɛrabt	Ireṭṭalen seg tefransist	Ireṭṭalen seg tlatinit	Ireṭṭalen seg tæbranit
Amḍan	30	24	2	3	1
Afmiḍi	100%	80%	6.66%	10%	3.33%

4- Tacenwit n Σin Ddefla:

	Iređtalen	Iređtalen seg taεrabt	Iređtalen seg tefransist	Iređtalen seg tlatinit	Iređtalen seg tεebranit
Amdan	32	26	2	3	1
Afmiđi	100%	81.25%	6.25%	9.37%	3.13%

Tugna 12: Afmiđi n wawalen iređtalen di tcenwit n Σin Ddefla :

I.2 Ađric wis sin: Taşleđt tamsislayt:

I.2.1 Tamsislit:

- Yenna-d Jean Dubois: «*Tamsislit, tessezraw imesla n tmeslayt deg ususru nsen amagnu berra n twuri tasnilsant.*»³³
- Yerna-d: «*Tamsislit tesselkam anerni n yimesla deg umecwar n umezruy n tutlayt, ney tessezraw-it akked yimir.*»³⁴
- Međsub, tamsislit tessezraw ayen akk ara d-yessusru umdan s ugerzi ines.

³³ «*La phonétique étudie les sons du langage dans leur réalisation concrète, indépendamment de leur fonction linguistique.*» Jean Dubois et al., *Dictionnaire de linguistique*, Paris, Larousse, 1989, p.373.

³⁴ «*(...) la phonétique peut suivre l'évolution des sons au cours de l'histoire de langue (...) ou les étudier à un moment donné de cette évolution (...)*» Jean Dubois et al., *Ibid.*, p.373.

Imesli: « *Imesli d aferdis amezyan, ur nesei ara anamek wehd-s, ur nezmir ara ad nebđu deg usenmesli n wawal* »³⁵.

I.2.2 Tifelwiyin n userwes n temsilit:

- Deg uħric-agi ad d-nwali abeddel n wawalen deg tyara n ususru d wadeg n ususru.

I.2.2.1 Abeddel n tyara n ususru:

- Deg ubeddel n tyara n ususru, ad d-nmeslay yef temsilt n waggay d uzenzay n tergalin.

➤ Tiggay d tizenzay:

1) Imesli [b], tnda-s [v]:

Imesli	Amedya	Tamnađt	Amedya	Tamnađt
[b] → [v]	lbas [lbas]	(tcl)	llebsa [lləvsa]	(tqb)
	ibawen [ivawən]	(tcl)	ibawen [ivawən]	(tqb)
	hağelbant[hađzəlbant]	(tcn)	tajilbant [θazilvant]	(tqb)

2) Imesli [d], tnda-s [ð]:

Imesli	Amedya	Tamnađt	Amedya	Tamnađt
[d] → [ð]	tyardemt [tɔardəmt]	(tcl)	tiyirdemt [θiɔirðəmtθ]	(tqb)
	irden [irdən]	(tcl)	irden [irðən]	(tqb)
	udi [udi]	(tcl)	udi [uði]	(tcn)

³⁵ « Le phonème est l'élément minimal, non segment able, de la représentation phonologique d'un énoncé, dont la nature est déterminée par un ensemble des traits distinctifs » Jean DUBOIS., *Dictionnaire de la linguistique et des sciences de langage*, Op.Cit., p.359-360

3) **Imesli [g], taŋɗa-s [ɣ]:**

Deg wammud-nney, ur d-nufi ara amedya.

4) **Imesli [k], taŋɗa-s [χ]:**

Imesli	Amedya	Tamnađt	Amedya	Tamnađt
[k] → [χ]	seksu [səksu]	(tcl)	seksu [səχsu]	(tqb)

5) **Imesli [t], taŋɗa-s [θ]:**

Imesli	Amedya	Tamnađt	Amedya	Tamnađt
[t] → [θ]	tisednan[tisədnan]	(tcl)	tisednan[θisəðnan]	(tcn)
	taslit [taslit]	(tcl)	tisliθ [θisliθ]	(tqb)
	tamurt [tamurt]	(tcl)	θamurθ [θamurθ]	(tqb)

I.2.2.2 Abeddel n wadeg n ususu:

-Deg ubeddel n wadeg n ususu, ad d-nmeslay yef ubeddel i d-yettilin deg targalin n yiwen uzar.

1. **Imesli [d], taŋɗa-s [ð]:**

- ❖ tazermemmuct [azərməmmuθ] (tqb).
- ❖ azermemmuyt [azərməmmujθ] (tcn ΣD).

2. **Imesli [d], taŋɗa-s [t]:**

- ❖ aṭəbsi [atəbsi] (tcn ΣD).
- ❖ aḍəbsi [adəvsi] (tqb).

3. **Imesli [f], taŋɗa-s [b]:**

- ❖ afrur[afrur] (tqb).
- ❖ abrur[avrur] (tcn).

4. Imesli [g], tanđa-s [j]:

- ❖ argaz[argaz] (tqb).
- ❖ aryaz[arjaz](tcn ΣD).

5. Imesli [ʒ], tanđa-s [dʒ]:

- ❖ timejjin [timəʒʒin] (tcl).
- ❖ himeğgin [himəddʒin] (tcn ΣD).

6. Imesli [k], tanđa-s [y]:

- ❖ aksum [aχsum] (tqb).
- ❖ aysum[ajsum] (tcl).
- ❖ berkukes[vərxuxəs](tcn T).
- ❖ berkuyes[berkujəs](tcn ΣD).
- ❖ takerza[θajərza] (tqb).
- ❖ tayerza[θajərza] (tcn).

7. Imesli [k], tanđa-s [c]:

- ❖ akal[aχal] (tqb).
- ❖ cal[ʃal](tcl / tcn).

8. Imesli [k], tanđa-s [q]:

- ❖ lkesber[lkesver](tqb).
- ❖ lqeşbuř[lqəsvor](tcnTp).

9. Imesli [q], tanđa-s [g]:

- ❖ uqdirt[haqđirθ] (tcnTp) .
- ❖ tagdurt[tagđurθ] (tqb).

10. Imesli [r], taṇḍa-s [ʃ]:

- ❖ icenfiren[iʃənfirən](tqb).
- ❖ icenfifen[iʃənfifən](tcn ΣD).

11. Imesli [ɾ], taṇḍa-s [ʒ]:

- ❖ tiɣirdemt[θiɾirðəmθ](tqb).
- ❖ ajirɗemt [azirðəmθ](tcn ΣD).

12. Imesli [t], taṇḍa-s [d]:

- ❖ batenḡal[batəndʒal] (tqb).
- ❖ badenḡa[badəndʒa](tcn).

13. Imesli [θ], taṇḍa-s [ð]:

- ❖ leftur[ləfθor] (tqb).
- ❖ lefɗur[ləfðor](tcn ΣD).

14. Imesli [t̪], taṇḍa-s [t̪ʃ]:

- ❖ ayeṭṭir [ajət̪ter] (tcl).
- ❖ ayeččir [ajət̪ʃir] (tcn ΣD).

15. Imesli [w], taṇḍa-s [χ]:

- ❖ tawet̪tuft[θawət̪toft̪] (tqb).
- ❖ haket̪tuft[haχət̪toft̪] (tcnTp).

16. Imesli [z], taṇḍa-s [ʒ]:

- ❖ l̪hemmez[l̪həmməz] (tqb).
- ❖ l̪hemmes [l̪həmməs] (tcn, tcl).

I.2.2.3 Ayelluy n tergalin d teyra d uzgenayri:**Ayelluy n tergal:**➤ **Ayelluy n [l] :**

Amedya	Tamnađt	Amedya	Tamnađt
lesfenğ	(tqb)	sfenğ	(tcn)
lmeşbeğ	(tqb)	ameşbeğ	(tcn)
legnin	(tcl)	agnin	(tcn)

Ayelluy n uzgenayri:➤ **Ayelluy n [w] :**

Amedya	Tamnađt	Amedya	Tamnađt
imawlan	(tqb)	imulan	(tcn ΣD)
wazduz	(tqb)	azduz	(tcl)

➤ **Ayelluy n [y] :**

Amedya	Tamnađt	Amedya	Tamnađt
aslayt	(tcn ΣD)	aslit	(tcn)
yennayer	(tqb)	nnayer	(tcl ; tcn)

I.2.2.4 Ayelluy n teyri:➤ **Ayelluy n [a] :**

Amedya	Tamnađt	Amedya	Tamnađt
ayaziđ	(tqb)	yaziđ	(tcl ; tcn)
azumbi	(tqb)	zimba	(tcl)

I.2.2.5 Abeddel n teyri:➤ **Seg [a] yer [i] :**

Amedya	Tamnađt	Amedya	Tamnađt
tanyirt	(tqb)	hinyirt	(tcn ΣD)
asli	(tcl /tcn)	isli	(tqb)

➤ Seg [i] yer [a] :

Amedya	Tamnađt	Amedya	Tamnađt
tıyirdemt	(tqb)	ajirdemt	(tcn ΣD)
imensi	(tqb)	amensi	(tcn ΣD)

I.2.2.6 Timerna n tergalin:

➤ Timerna n [q] d [c]

Amedya	Tamnađt	Amedya	Tamnađt
imi	(tcl)	aqemmuc	(tqb)

I.2.2.7 Tamsertit:

- Llan kra n yismawen mačči akken i ttwarun, i ttwanąaqen. Gef lemtel, mi ara nessemliil asekkil **đ** akked d usekkil **t** di tira, ttwanąaqen d **ť**.

Imedyaten :

- tayadı (tqb) : di tira
- [θaxat] : deg temsilit.
- /tayat/ : deg tesnilsit.

I.2.2.8 Amyutti n tergalin:

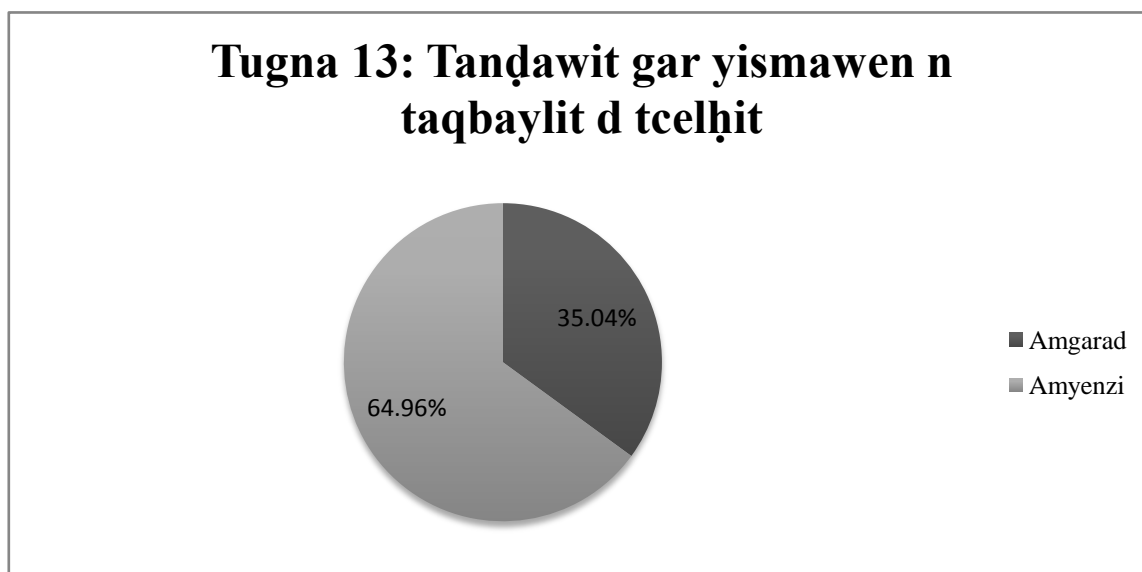
- Deg wammud nney nufa-d kan yiwen umedya.

Amedya	Tamnađt	Amedya	Tamnađt
imyan	(tqb)	iyemyan	(tcl)

I.3 Afmiđi n tanđawit gar yismawen n taqbaylit d tantaliyin nniden (tancelhit, tacenwit n Tipaza d tcenwit n ΣinDdefla) :

1- Tanđawit gar yismawen n taqbaylit d tcelhit :

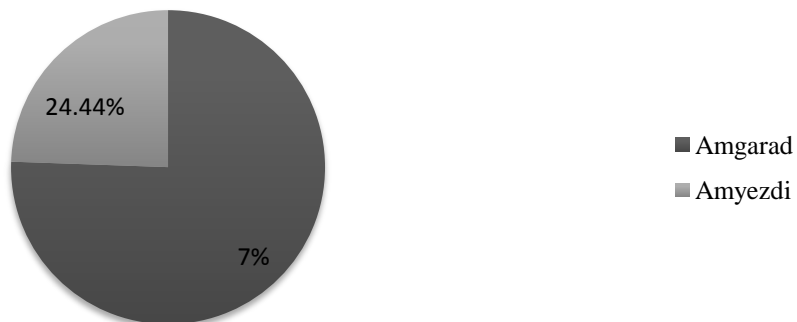
	Amđan s lekmal-is	Amgarad	Amyezdi
Taqbaylit/Tancelhit	137	48	89
Afmiđi	100%	35.04%	64.96%

2- Tanđawit gar yismawen n taqbaylit d tcenwit n Tipaza:

	Amđan s lekmal-is	Amgarad	Amyezdi
Taqbaylit/Tacenwit n Tipaza.	135	102	33
Afmiđi	100%	75.56%	24.44%

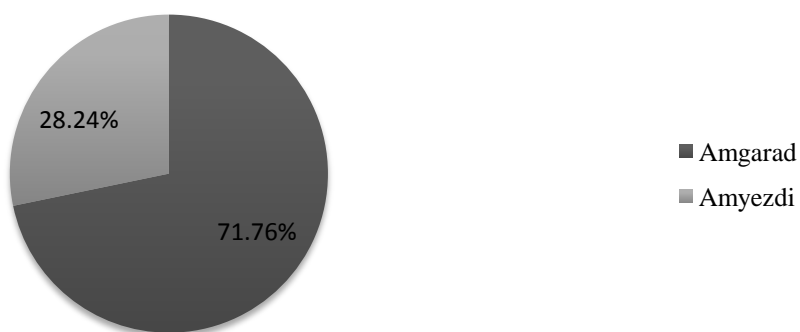
Tugna14: Tanḍawit gar yismawen n taqbaylit d tcenwit n Tipaza

3- Tanḍawit gar yismawen n taqbaylit d tcenwit n ΣinDdefla :

	Amḍan s lekmal-is	Amgarad	Amyezdi
Taqbaylit/Tacenwit n Tipaza.	131	94	37
Afmiḍi	100%	71.76%	28.24%

Tugna15: Tanḍawit gar yismawen n taqbaylit d tcenwit n Σin Ddefla

Ter taggara n yixef-agi, mi nga tasleđt talɣawit d temsislait i yisem deg krađ n tantaliyin (taqbaylit, tcelhit, tacenwit), nufa-d atas n umyezdi d umgired gar-asant:

1-Deg talɣa nufa-d:

Di krađ n tantaliyin, ismawen imalayen ggten ɣef yismawen untiyen yerna tugt deg-sen beddun s umagrad (a/ i/ u), xas akka tikwal deg tcelhit d tcenwit iyelli umagrad-agi maca yettuɣal-d deg usget (dar → idarren). Ma deg yismawen untiyen nufa-d amgired deg tecrađ n wunti, deg teqbaylit d tcelhit ssemrasen imesli «t», ma deg tcenwit n Tipaza akked ΣinDdefla d «h» (tameɛttut → hameɛttut). Deg umđan nufa-d ismawen yellan deg wasuf ggten ɣef wid yellan deg usget ma deg wadda ttaqa n yismawen llan deg waddad ilelli.

Deg yismawen imeftiyeen, nufa-d i krađ n tantaliyin semrasent yiwen n tawil n usiley n wawalen (asuddes d usuddem). Ma d irettalen, nufa-d kra wwin-ten-id si tefransist, kra si tlatinit, yiwen s tæbranit ma d tuget deg-sen si taerabt.

2-Deg temsislit:

Deg uħric n temsislit nufa-d atas n umgarad ger tantaliyin-agi deg ususu n yismawen.

Imedyaten:

- Imesli [χ] deg wawal [səχsu] n teqbaylit susruyen-t d [k] di tcelhit[səksu]
- Imesli [t̪] deg wawal [ajət̪er] n tcelhit susruyent d [tt̪] di tcenwit n Σin Ddefla....rtg.

Ixef wis sin :
Tasledt i umyag

Deg yixef-agi nney wis sin, ad nrem ad nexdem tasleđt i umyag di krađ n tantaliyin (taqbaylit, tacelhit, tacenwit), Deg-s ad d-nefk ticrađ-is tigejdanin, tisuddimin akked talyiwin-is akk, ad nsefti imyagen seg tmezra 7er tayed, deg taggara ad neeređ ad d-nefk timawin 7ef umgired d umyenzi deg wayen yerzan asalay ines.

II. Amyag:

Am wakken d-yenna Mohand Akli Haddadou: «*Amyag di tmaziyt, d asdukkel n u7ar (tergalin), yesean timitar n tmezra akked umatar udmawan*»³⁶.

Md: yuc (tcl).

A7ar: C

Y—: d amatar udmawan.

Uc: d afeggag.

(u): d timitar n tmezra.

- 7er Mammeri Mouloud: «*Amyag d awal ifettinalmend n wudem*».³⁷

Kra n yimyagen:

Taqbaylit	Tacelhit n Neama	Tacenwit n tafza	Tacenwit n 7in ddefla
efk / mudd	uc	efk	efk
zwe7	rcel	zwe7	zwe7
	sercel		
ls	Iređ	lbes / iređ	lbes
a7	a7	a7	a7
	Siy		
qqen l7enni	7enni	7enni	henni
ru7	ggur	ru7	ru7
eww	newu	nan	nan

³⁶ «*Le verbe berbère associe toujours une racine lexicale (consonantique) à une marque aspectuelle et à un indice de personne*». Mohand Akli Haddadou., Op.Cit., p.219

³⁷ Mouloud Mammeri., *Tajerrumt n tmaziyt (Tantala taqbaylit)*, Alger, BOUCHENE, 1990, p.61.

seww	snew	snan	snan
ečč (imensi)	munsew	munsew	munsew
sider	sudder	sider	sider
siyriten	sluluy	slewlew	Ssiyret
kcem	adef	adef	adef
mÿi	ÿemmi	mÿi	mÿi
semyi	syemmi		
rkec	řemmes	řremmes	řremmes
smektay	Smittay		
byu	xes / yes	xes	xes
zlu	ÿerres	ÿerřres	ÿerres
	zwu		
ini	ini	ini	ini
mmeslay / hder	siwel	mmeslay	mmeslay
as	as	as	as
af	af	af	af
ini	ini	ini	ini
issin	issin	issin	issin
eg	eg	mug	mug
eğğ	eğğ	eğğ	eğğ
xdem	xdem	xdem	xdem
krež	crež-sreğ-reğ	krež	krež
kker	kker	kker	kker
ččar	ččar	ččar	ččar
țțef	țțef	țțef	țțef
zer	zer	zer	zer
ili	ili	ili	ili
wwet	uwet	ħuf	ħuf
qqim	qqim	qqim	qqim
mšel	mšel	mšel	mšel
ečč	ečč	ečč	ečč
awed	awed	awed	awed
zwey	zwey	zwey	zwey

myer	myer	myer	myer
đru	đru	đru	đru
bdu	bdu	bdu	bdu
msefham	msefham	msefham	msefham
semyer	semyer	semyer	semyer

II.1 Ticrađ tigejdanin n umyag:

D ticrađ i nettaf di yal amyag. Tenna-d Lynda Ben Chaouch«*D ticrađ i d-yeskanayen amyag, qqaren-asent dayen tigensanin imi daxel n umyag i llant, ur yezmir ara ad yili umyag ma ur tent-yesei ara, ticrađ-a mmalent-d win igan tigawt d melmi i teđra*»³⁸.

II.1.1 Amatar udmawan:

«*D yiwet seg tecrađ tigejdanin n umyag, yemmal-d udem n win igan tigawt*».³⁹

Taqbaylit	Tacelhit	Tacenwit Tipaza	Tacenwit n Σin Ddefla
_____ y	_____ y	_____ y	_____ y
n _____	n _____	n _____	n _____
n _____	n _____	n _____	n _____
t _____ đ	t _____ d	a _____ t	a _____ t
t _____ đ	t _____ d	h _____ t	h _____ t
t _____ m	t _____ m	t _____ m	t _____ m
t _____ mt	t _____ mt	a _____ mt	a _____ mt
y/i _____	y/i _____	y/i _____	y/i _____
t _____	t _____	h _____	h _____
_____ n	_____ n	_____ n	_____ n
_____ nt	_____ n	_____ nt	_____ nt

³⁸ Lynda Ben Chaouch., Op.Cit., p.9

³⁹ Lynda Ben Chaouch., Ibid., p.9.

- Amatar udmawan yettas-d s krađ (3) n talyiwin:

a- Talya n uzwir: deg tazwara n umyag:

Amatar	Taqbaylit	Tacelhit	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n ein Ddefla
t— h—	teffey	tuc	hruḥ	heqda
Y/i—	yedda/iruh	yuc	yenna	ad yawi
N—	nufa	nuc-a	nnan	nḥenna

➤ **Tamawin:**

- Udem wis krađ asuf amalay (netta), yezmer ad yili umatar-is udmawan d «y» ney d «i». Gef wakken d-tenna Lynda Ben Chaouch « *Deg wayen yerzan amatar udmawan wis krađ amalay asuf yettili-d* : - “i” sdat n ufeggag i beddun s tergal. (...)
  - “ye” sdat n ufeggag i beddun s snat n tergalin. (...)
  - “y” sdat n ufeggag i beddun s teyra. (...)»⁴⁰.
- Xas akka timitar n wudem wis krađ amalay asuf (i,y,ye) tenna-t-id kan Lynda Ben Chaouch yef teqbaylit nger tamawt belli yella akk deg tantaliyin.

Imedyaten:

«i»: iyerres (tcl / tcn)

«y»: yuc (tcl)

«ye»: yexs (tcn / tcl)

b- Talya n udfir : deg taggara n umyag :

Amatar	Taqbaylit	Tacelhit	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n ein Ddefla
— y	ččiy	xsey	ggarey	ttawiy
— n	ččan	xsen	ggaren	ttawin
— nt	ččant	xsen	ggarent	awint

⁴⁰ Lynda Ben Chaouch., Op.Cit., p.12

❖ **Aserwes:**

- Deg talya n udfir, amatar udmawan imyezdi akk gar tantaliyin siwa deg tcelhit n Neama ideg udem wis krađ untiasget (nutenti) ad d-naf seqdacen yiwen n umatar akked umalay asget (nutni) .

c- **Talya tugzimt :**

- yezmer ad yili deg tazwara akk d taggara n umyag :

Amatar	Taqbaylit	Tacelhit	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n Sin Ddefla
t — d(tqb) t — d (tcl) a/h — d(tcn)	Tmesleđ	tmunsiwed	aruhed	hruhed
t — m	teggarem	tezvam	txedmem	tebdam
t — mt(tqb) t — mt(tcl) a — mt (tcn)	txedmemt	tegguremt	asnanamt	ařruhemt

❖ **Aserwes:**

- Yella umyenzi ger teqbaylit d tcelhit deg talya tugzimt n umatar udmawan deg wudem wis sin (amalay, unti, asuf d usget) xas akka yettili-d umgarad deg temsislit [t] / [θ] akked [d] / [đ].
- Deg tantala n tceenwit, talya tugzimt n umatar udmawan i ibeddun s «t» ama di teqbaylit d tcelhit, ad d-tnaf tebda s [a] ney s [h].

II.1.2 Afeggag:

- Yebda yefsin: azar d usalay.
  - Azar :

Azar yeska s tergalin, akken i t-id-tessegza Fatima Sadiqi :«*Ižuran di tmaziyt bnan yefumdan yemgaraden n tergalin umi neqqar ifeggagen. Ižuran meçtuhen akk d at yiwen n*

usekkil meħsub seankan yiwet n tergal (...) Akken zemren ad seun sin isekkilen (...), ney tlata (...), neyrebea »⁴¹

- Asalay:

Akken i d-terna Fatima Sadiqi: «*Bnan yef tergalin d tiyra, d leqwaleb inejrumen ideg nettara izuran akken ad nessufey talyiwin tisuddimin* »⁴²

Imedyaten:

Tntala	Amyag	Afeggag	Azar	Asaly
Taqbaylit	yeffey	ffey	FF	$\bar{c}_1c_2$
Tacelhit	teğgen	ğgen	ĞN	$\bar{c}_1c_2$
Tacenwit n Tipaza	adef	adef	Df	ac_1c_2
Tacenwit n ΣinDdefla	ad yazen	azen	ZN	ac_1c_2

II.1.3 Timezra:

Amyag deg tmaziyt, ur d-yeskanay ara melmi teđra tigawt meħsub akud ines, meena yeskanayed timezra (yessebgan-d tigawt-nni ma temmed ney ur temmid ara). Mohand Akli Haddadou, yenna-d deg wawal-is: «*Am tutlayin yuyen azar seg tawacult tiħamayin tisamiyin, tmaziyt tesea imyagen mmalen-d timezra mačči d akud*»⁴³

- Amyag di tmaziyt, ħur-s snat n tmezra tigejdanin: tummid d tarummid.

⁴¹ « Les racines en berbère sont formées d'un nombre variable de consonnes appelées radicales. Les racines minimale sont monolitères en ce sens qu'elles comportent une seule radicale (...) Elles peuvent aussi être bilitères (...), trilitères (...), ou quadrilitères ». Fatima Sadiqi., *Grammaire de berbère*, Paris, L'Harmattan, 1997, p.80.

⁴² « Formés de consonnes et de voyelles, ce sont des moules grammaticaux dans lesquels les racines sont encadrées pour dériver des formes appartenant à des catégories syntaxique données. ». Fatima Sadiqi., *Ibid.*, p.81.

⁴³ « Comme toutes les autres langues chamito-sémitiques, le berbère distingue des aspects et non des temps. » Mohand Akli Haddadou., *Op.Cit.*, p.

II.1.3.1 Talyatummid:

Tenna-d Fatima Sadiqi «(...) *Ummid yessenat-d d akken tigawt ney tadyant i d-yemmal umyag teđra ney tekfa. Seg wudem n talya, timezra-a ssenfalent-id iwšilen i nrennu i umyag*»⁴⁴

- Deg talya tummid, tella kan yiwet n tmezra:izri (izri ilaway d izri ibaway).

II.1.3.1.1 Izri:

Am akken d-yenna Kamal Nait-Zerrad « *Izri yemmal-d tiggawtyemden, yeđran, tekfa*». ⁴⁵

Izri, ħur-s snat n talyiwin: izri ilaway d yizri ibaway.

- a) **Izri ilaway:** «*Talya tilawt terza tigawt yeđran (ney yellan).* »⁴⁶

Imedyaten:

Taqbaylit	Tacelħit	Tacenwit n tafza	Tacenwit n Ėin ddefla
iruħ	izwa	yerzem udfen	sseyraten
xedmen	nsezwa	nesnana truħ [hruħ]	ixes
temsel	texseđ [texsed]	qqaren ččin	yufa
ččant	yuc	mmeslen mmugent	kemmlen

⁴⁴ « (...) *L'accompli signifie que l'action, ou l'événement exprimé par le verbe, est accompli ou terminé. Sur le plan morphologique, cette valeur aspectuelles est exprimé essentiellement par le biais d'affixes incorporés au verbe* ». Fatima Sadiqi., Op.Cit., p.85.

⁴⁵ «*Le prétérit exprime un procès achevé, réalisé, accompli*». Kamal Nait-Zerrad., *Tajerrumt n tmaziyt tamirant (taqbaylit) I-talyiwin*, Alger, ENAG, 1995, p.80.

⁴⁶Sadeq Bendali., Op.Cit., p.116.

➤ Assiley n yizri ilaway :

Amyag	Ticrađ n tmezra	Amyag	Ticrađ n tmezra
ččan (tqb ; tcl)	— a —	ččin (tcn)	— i —
yesnan (tcn)	— a —	yessenwa (tqb)	— a
yufa (tqb)	— u — a	yufu (tcl)	— u —u
yunez	— u —	yuzen	— u —

- Deg usalay n kra n yimyagen anda talya tađerfit tbeddu s «a», (awi, azen, af...), mi ara yefti s izri ilaway (yuwi, yuzen, yufa...) yemmeslay-d fell-as Renet Basset deg umagrad-is, mi d-yehder yef tantala n Bni Mnađer: « *tuget n yimyagen i ibeddun s 'a', tbeddilen deg yizri ttuyalen d 'u' mi ara yefti* ». ⁴⁷

❖ Aserwes:

- Deg talya n yizri ilaway yella wanda ttemyezdint tantaliyin-agi, yella wanda ttemgaradent.

Amedya:

Deg teqbaylit: ččan ($\bar{c}_1ac_2$) ; yufa (uc_1a).

Deg tcelhit: ččin ($\bar{c}_1ic_2$) ; yufu (uc_1u).

b) Izri ibaway:

Izri ibaway, yemmal-d tigawt yezrin maca ur teđri ara, d ayen i d-yenna Sadeq Bendali: « *Talya tibawt terza tigawt ur neđri, ur nđerru, ney ayen ur nelli ur nettili.* » ⁴⁸

⁴⁷ « *la plupart des verbes commençons par un a changeant au prétrit cet a en u* ». René Basset., «Le dialecte des Beni Mnacer», in *Notes de lexicographie berbère*, PDF, 1884, p.555.

⁴⁸Sadeq Bendali., Op.Cit., p.116.

Imedyaten:

Taqbaylit	Tacelhit	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n Ein ddefla
Ur nenni ara	ur nenni cay	Ur driy ec ur dessey ec	Ur driy ec
Ur ssiney ara	ur tuyi cay	Ur ssiney ec	Ur ssiney ec

➤ **Assiley n yizri ibaway :**

Yettaley yizri ibaway s tmerna n tzelya n tibawt yettemgaraden si tantala yer tayed:

- Ur .....(i) ara (tqb).
- Ur ....(i) cay (tcl).
- Ur .....(i) ec (tcn).

Tamawt:

Tazelya n tibawt n tazwara «ur» temyezdi akk gar tantaliyin, maca tin n taggara temgarad seg tantala yer tayed, d acu kan asalay «i» n yibaw dayen d-ibanen deg tuget n yimyagen.

II.1.3.2Talyatarummid:

D talya ur yemmiden ara, tenna-d Fatima Sadiqi: « (...) *Arummidyessenat-d d akken tigawt ney tadyant i d-yemmal umyagwerɛadtekfɪ (...) timezri-agi tettili-d s ubeddel deg teyra d tergalin n ufeggag umyig*»⁴⁹

- Deg talya tarummid, llant snat n tmezra: urmir, d wurmir ussid

⁴⁹ « (...) *L'inaccompli signifie que l'action ou l'événement exprimé par le verbe, n'est pas terminé. (...) Cet aspect inaccompli s'accompagne de modifications vocaliques ou consonantiques au niveau du radical verbal* ». Fatima Sadiqi., Op.Cit., p.86.

II.1.3.2.1 Urmir:

Akken nezra urmir, d amyg tigawt-is ur temmid ara, ur teđri ara, ahat ad teđru yer zdat.

NadjiaBouridj akked NouhAbdellah, nnan-d yefwurmird:«*Yessenεat-d tigawt ur yeđrin, ur yemmugen, nrennu-as tazelya n wurmir deg tazwara*»⁵⁰

Yerna-d Kamal Nait Zerrad: «*Afeggag n wurmir d imexđi kan anda yettili weđd-s. Iteddu d tzelya n wurmir 'ad', d asdukkel d-yemmalen imal, asirem, rtg*». ⁵¹Meħsub akken yella wurmir s tzelya i yella wurmir war tazelya(d aħerfi).

- Urmir yebđa yef sin:

II.1.3.2.1.1 Urmir s tzelya (ad):

Urmir yettili s tugget s tzelya «ad», tazelya-a nessemras-it s wařas.

Amedya:

Taqbaylit	Tacelħit	Tacenwit n Tipaza	Tacenwi n Ėin ddefla
ad gen ad d-gen	ad d-asen[adasen] ad gen	ad nečč [anečč]	ad ruħen [arřuħen] ad yečč [ayečč]
ad ččen ad sewwent	ad ččen [aččən] ad swen [aswən]	ad yetřef [ayetřef]	ad gen [ađjən] ad terr[aherr]
ad truħeđ ad tagem ad tawi	ad ucen [aducen] ad tiniđ [attiniđ] ad tagem [attagem]	ad d-yaweđ [adyaweđ] ad t-ddzent [ahedzent]	ad d-asen [addasen] ad ten-err [ahnerr]
ad wwent ad yeww	ad yeźwa [adyeźwa] ad yuc[adyuc]	ad yum [ayum] ad ument [ad ument]	ad nemsel [anemsel]

⁵⁰«*yesneεat tigawt (action) u hesri u hemmug u nrennitazelya nyimal di hmezwura*». NadjiaBouridj et Nouh Abdellah., Op.Cit., p.46.

⁵¹«*Le thēme d'aoriste est rarement utilisé seul. Il est souvent accompagné du préverbe (ou particule préverbale) ad, combinaison qui exprime le future, le souhait, etc.*» Kamal Nait-Zerrad., Op.Cit., p.74.

II.1.3.2.1.2 Urmir war tazelya (ađerfi):

- Deg wammud-nney, tuget n yimyagen yeftin ęer wurmir war tazelya mmalen-d amsedfer n tigawin.

Imedyaten seg wammud:

Deg tcelhit n Nεama nnan-d: gen arcel, gen uęęu. (ad gen arcel, ad gen uęęu).

Zdat εla tali tfuyt (ad tali tfuyt).

yessay tiysi (ad yessay tiysi).

Deg tcenwit n Sin Ddefla nnan-d: yęzru hislit (ad ızerr tislit).

❖ **Aserwes:**➤ **Deg teqbaylit:**

- Tazelya n wurmir «ad» nezmer ad tt-naf d «a» ilmend n temsartit i d- yettilin gar «ad +n».

Amedya:

Di tira: ad nemsel ; ad neęę ; ad nefk

Di lmentęq:[anεmsεl] ; [anεtt] ; [anεfk]

Ney gar «ad + t» = [ts].

Di tira: ad tekkes ; ad teqqim ;...atg

Di lmentęq:[atsεkkεs] ; [atsεqqim]...atg

-Yezmer ad yili usileę n wurmir s tzelya «ara».

Md:

Mi ara neqqed.

Mi ara d-awin tislit.

➤ **Deg tceñwit n Tipaza akked Sin Ddefla:**

S umata deg tantala-agi:

- Iyelli imesli «d» di lmenteq seg tzelya n wurmir«ad» d yimeqimen akk siwa deg udem amezwaru asuf (nekk), anda i t-id-senṭaqen tikwal.

Amedya:

qqaren:ad řezmey **ney** a řezmey

➤ **Deg tcelḥit n Neama:**

Tantala-agi, yella wanda tettemyezdi d teqbaylit, řef lemtel:

- Senṭaqen-d tzelya n wurmi «ad» deg wudem amezwaru asuf (nekk).

Amedya:

qqaren:ad ucey (d acu kan senṭaqen-d imesli [d] ma di teqbaylit d [ḍ]).

- Tamsertit n tzelya «ad» d umatar udmawan ibeddun s «t».

Amedya: ad tagem [attajem] (akka i nwala ssenṭaqen-d imesli [tt] nemgal n teqbaylit i d-yessenṭaqen imesli [ts]).

- ❖ Ayen yerzan udem amezwaru, amalay d wunti asget (nekkni, nekkenti) i krađ n tantaliwin seřlayan «d» deg ususru.

Amedya: ad nuc [anuř], ad neřwa [anəřwa].

- **Ayen yerzan assiley n wurmir :**

Yella-d cituḥ n umyenzi d umgired deg usalay ger tantaliyin:

Amedya:

- **Deg tceñwit:** Ad nirr; ad ničč ma **deg teqbaylit d tcelḥit:** ad nerr ; ad nečč.
- **Deg teqbaylit d tceñwit:** ad iřuḥ.
- **Deg tcelḥit:** ad yeřwa.
- **Deg tceñwit:** ad d-nebdama **deg teqbaylitad** nebd.
- **yella wanda assalay n wurmir imyezdi akk gar tantaliyin:**Ad yeffey ; ad yeřzem-ad iyeřřes ; ad yessiređ...rtg.

Tamawt:

- Llan yimyagen ideg kra n tmezra lant yiwen n usalay deg tantaliyin i krađ.

Imedyaten:

Deg yizri: iruḥ, yeddem, yexdem...

Deg wurmir: ad iruḥ, ad yeddem, ad yexdem...

II.1.3.2.2 Urmir ussid:

Am akken d-yenna Kamal Nait-Zerrad: «*Urmir ussid nesseqdac-it akken ad d-nesken tigawt n tnumi, yettwallsen, yezzifenney d tamirant*». ⁵²Ihi urmir d tigawt tamallast, i d-yettuyalen.

Urmir ussid γur-s snat n talyiwin:

a. Urmir ussid:

Taqbaylit	Tacelḥit	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n Σin Ddefla
itteg	nteg iteg	ntett tetten	tetten yetnan
dessen tellam	dessen tellim	ttawin nettawi	kerrzen nessama
ttawin yettawi	ttawin yettawi	yettas nečcebbah	teggant
tsewway nrennu	tesnewwa tettiṛriđ tmunsiwen	nrenna netbeddal itrusa	yeggar neggar ggaren

➤ **Assiley n wurmir :**

- Fer Kamal Nait-Zerrad, Urmir ussid « *yezmer ad ittusaley s tarrayin yemgaraden* ». ⁵³

1. S tmerna n «tt» deg tazwara n ufeggag:

Taqbaylit	Tacelḥit (Nεama)	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n Σin Ddefla
yettrusu	yettrusu	yettrusa	yettrusa

⁵²« *L' aoriste intensif est utilisé pour indiquer une action habituelle, répétitive, prolongée ou actuelle.* ». Kamal Nait-Zerrad., Op.Cit., p.75.

⁵³« *Il peut se former de différentes manières* ». Kamal Nait-Zerrad., Ibid., p.75.

ttgen	ttgen	ttgen	ttgen
ttawin	ttawin	ttawin	ttawin

Tamawt:

- Deg teqbaylit asusrun «tt»=[ts].
- Deg tcelhit d tceñwit «tt» = [tt].

2. S tussda n tergal n uzar.

Taqbaylit	Tacelhit (Nεama)	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n Σin Ddefla
ixeddem	ixeddem	ixeddem	ixeddem
Ferrhen	Tyemmi	yerrsen	Ferrhen
kerrzen	Cerrzen/serrgen	cerrzen	kerrzen

3. S tussda n tergal d temlilit n teyra:

Taqbaylit	Tacelhit (Nεama)	Tacenwit Tipaza	Tacenwit n Σin Ddefla
yessawal	nessawal	tbeddal	tbeddal
/	/	nesweġġad	nessaw

4. S temlilit n teyra. (terza isuddimen):

Taqbaylit	Tacelhit (Nεama)	Tacenwit Tipaza	Tacenwit Σin Ddefla
sexdam	sexdam	sexdam	sexdam
suffuyen	suffuyen	suffuyen	suffuyen
sekcem	yessay	sujuden	nesselqaq

5. S tmerna n «ay» yer taggara (terza isuddimen).

Taqbaylit	Tacelhit (Neama)	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit Sin Ddefla
seččay	Smittay	smunsay	smunsay
sewway	Seymay	sexsay	trusay

6. S tmerna n «tt» d temlellit n teyra.

Taqbaylit	Tacelhit (Neama)	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit Ein Ddefla
ttrusun	ttrusun	ttrusan	ttrusan
ttmuqqul	yettsuxun	nettrabba	nettrabba

7. S tmerna n «tt» d tuksa n tussda n tergalt.

Taqbaylit	Tacelhit (Neama)	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n Sin Ddefla
Nnay	/	Nnay	Nnay
Ttnay		Ttnay	ttnayen

8. S tmlellit n teyra d tmerna n “ay”.

Taqbaylit	Tacelhit (Neama)	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n Sin Ddefla
srusayen	srusayen	tnayen	senwayen
smaray	/	/	/

9. S ubeddel n ufeggag .

Taqbaylit	Tacelhit (Nεama)	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit nΣin Ddefla
wwet	ini	ini	ini
kkat	yeqqar	yeqqar	yeqqar
ečč	ečč	ečč	ečč
ittet	tetten	ittet	itett

Tamawt:

- Tikwal assiley n wurmir ussid yettemxalaf si tantala ƣer tayeđ.

Amedya:

Deg teqbaylit: iƣerr (s tusda n tergalt)

Deg tcelhit: ittizir (s tmerna n «tt»)

b. Urmir ussid anibaw:**Imedyaten:**

Taqbaylit	Tacelhit	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n Σin ddefla
Ur ttawin ara	Ur ttawin ic	Ur itettef ec	Ur itħewwes ec
Ur iƣerr ara	ur ittizir ic	Ur itwelli ec Ur nxeddem ec	Ur derrin ec

Assiley n wurmir ussid anibaw:

- Deg wurmir ussid anibaw, imyagen beddun akk s tzelya n tibawt«ur» .

Ur .....ara (tqb)

Ur.....ec (tcn)

Ur....ic (tcl)

Tamawt:

- Assiley n wurmir ussid anibaw ittemyezdi d wurmir ussid ilaw d acu kan nrennu-as tazelya n tibawt.

Imedyaten:

- **S tussda n «tt» d tmerna n tzelyiwin n tibawt:** ur ttawin ara (tqb) ; ur ttawin ic (tcl)
- **S tussda n tergalt d tmerna n tzelyiwin n tibawt:**ur nxeddem ec (tcn)

II.2 Amayun:

Am akken d-yenna SadeqBendali: « *Tella yiwet talya ur nfetti ara neqqar-as amayun. Amayun mačči d timezri xas akken tebđa yef 3 n yihricen ilmend unamek:*

Amayun n yezri: (...)

Amayun n wurmir: (...)

Amayun n wurmir ussid: (...) »⁵⁴

Imedyaten:

Amayun n yezri: yeffyen, yeddun, yeyran. Yezwan.

Amayun n wurmir: ara yeffyen, ara yeddun, ara yezwan.

Amayun n wurmir ussid : iteffyen, iteddun, yeqquren.

Tamawt:

- Deg wammud-nney, ur d-nufi ara atas n yimyagen deg umayun.

II.3 Talyiwin tisuddimin n umyag**Amyag asuddim:**

Tenna-d Lynda Ben Chaouche:« *D amyag aherfi iwumi ara nernu ticrađ n usuddem, llant krađ n talyiwin: Asway, attway akked umyay.* »⁵⁵

- Am yisem llant snat n taggayin n usuddem: asuddem n teyda (ajruman) d usuddem n tyara.

⁵⁴SadeqBendali., Op.Cit., p.37.

⁵⁵ Lynda Ben Chaouch., Op.Cit., p.31.

II.3.1 Asuddem n teyda (ajruman):

Am wakken i t-id-nwala uqbel yebđa ƣef sin n yeħricen: Asuddem umyig d unisem.

II.3.1.1 Asuddem umyig:**II.3.1.1.1 Asuddem n umyag seg umyag:****II.3.1.1.1.1 Asway**

- «*D talya s wayes i iteg umigaw tigawt ƣef wayeđ nniđen, yettaly s tmerna n “s” i umyag yellan di talya taħerfit.*»⁵⁶
- Neƣ akken d-yenna Sadeq Bendali «*Yettili usiley n wesway s tmerna n yiwen seg yezwiren-a: s, ss, sse, ssu i umyag amenzu. S uzwir ss, tezmer ad d-tili temlellit n teyri n tazwara neƣ n taggara*»⁵⁷.

Imedyaten:

Taqbaylit	Tacelħit	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n Ėin Ddefla
smarayen	Sƣemmayen	snan	snew
selxasen	sudduren	Semyer	sewjed
siriden	ssayen	sidfen	Sseyraten
suffuyen	ssiređ- smunsuyen	sebzeg	Ssuffey

II.3.1.1.1.2 Amyay:

- 1- «*D talya i d-yeskanen belli tigawt-nni sin i tt-ixeddmn (...)*»⁵⁸. Yettalay s tmerna n : uzwir “my”, “mm”, “m” neƣ “myu”.

Taqbaylit	Tacelħit	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n Ėin Ddefla
mezren	mlaqant	mlaqan	mnaqalen
/	/	/	nemlayam

⁵⁶Lynda Ben Chaouch., Op. Cit., p.33.

⁵⁷SadeqBendali., Op.Cit., p.65.

⁵⁸Lynda Ben Chaouch., Op.Cit., p.35.

II.3.1.1.1.3 Attway:

- « *D talya i d-yeskanen belli tigawt teđra ęef unigaw-nni yettaleę s tmerna n uzwir “tt” neę “ttw” i umyag yellan di talya taęerfit*»⁵⁹.

II.3.1.1.1.4 Talyiwin tuddisin:

2- Llant krađet n talyiwin tuddisin:

- **Asway n umyay:**

Talya-agi xas tella deg tmeslayt deg wammud-nney ulac-itt.

- **Amyay n usway:** ala yiwen n wawal id-nufa deg wammud-nney

Taqbaylit	Tacelhit	Tacenwit n Tipaza	Tacenwit n Ein Ddefla
msefhamen	msefhamen	msefhamen	msefhamen

- **Attway n usway:** ttuselmed ← sselmed ← lmed

Ulac deg wammud-nney awalen deg talya-agi

II.3.1.1.2 Asuddem anisem:

3- Dasuddem n umyag seg isem:

s + awal = ssiwel/ ssawel.

II.3.1.2 Asuddem n tyara:

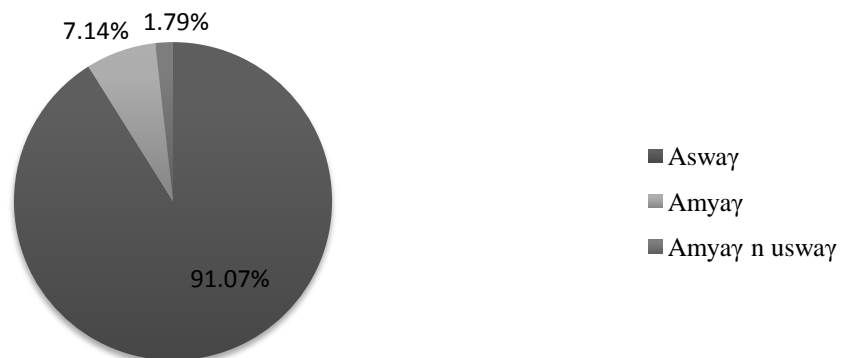
Deg wayen yeenan amyag, ur d-nufi ara isuddimen n tyara.

II.3.2 Afimiđi n yimyagen isuddimen:**a. Taqbaylit:**

	Amdan n isuddimen	Asway	Amyay	Amyay n usway
Amdan	56	51	4	1
Afimiđi	100%	91.07%	7.14%	1.79%

⁵⁹Lynda Ben Chaouch., Ibid., p.34.

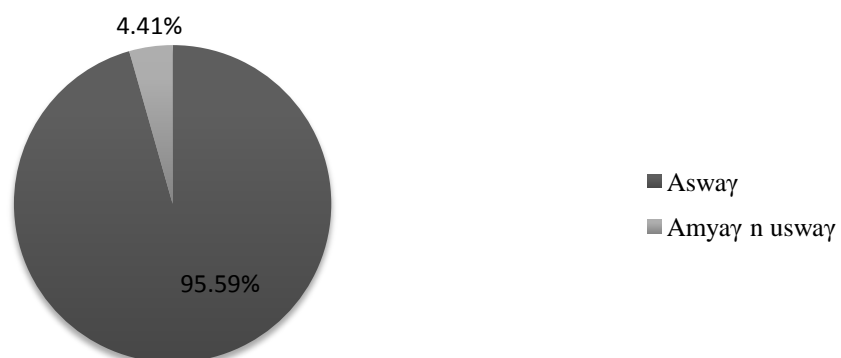
Tugna16: Amđan n yimyagen isuddimen deg teqbaylit

b. Tacelhit:

	Amđan n isuddimen	Asway	Amyay n usway
Amđan	68	65	3
Afmiđi	100%	95.59%	4.41%

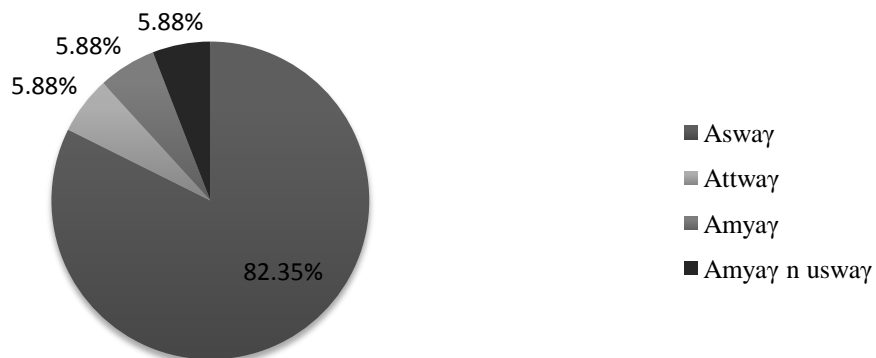
Tugna 17: Amđan n yimyagen isuddimen deg tcelhit

c. Tacenwit n Tipaza:

	Amđan n isuddimen	Asway	Attway	Amyay	Amyay n usway
Amđan	17	14	1	1	1
Afmiđi	100%	82.35%	5.88%	5.88%	5.88%

Tugna 18: Amđan n yimyagen isuddimen deg tcenwit n Tipaza

d. Tacenwit n Σin Ddefla:

	Amđan n isuddimen	Asway	Amyay	Amyay n usway
Amđan	37	32	3	2
Afmiđi	100%	86.49%	8.11	5.40%

Tugna 19: Afmiđi n yimyagen isuddimen di tcenwit n Σin Ddefla

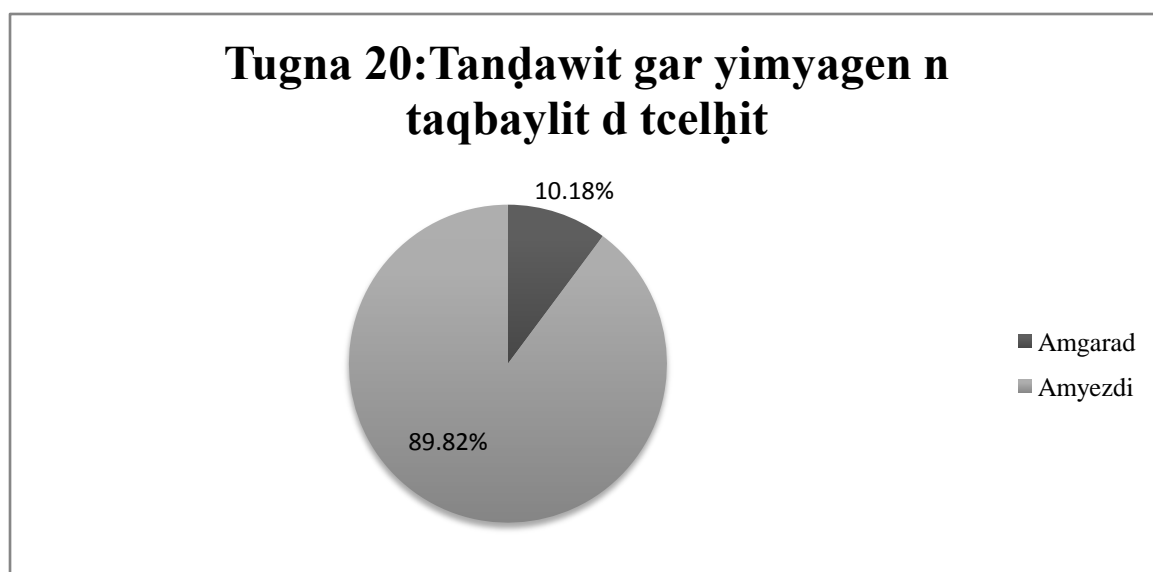
Tamawt:

Deg wammud-nney d aswayi sqedcen yimsulya s wařas.

II.4 Afmiđi n tenđawit gar yismawen n teqbaylit d tantaliyin nniden (tacełhit, tacenwit n Tipaza d tceenwit n ΣinDdefla):

1- Tanđawit gar yimyagen n taqbaylit d tcelhit :

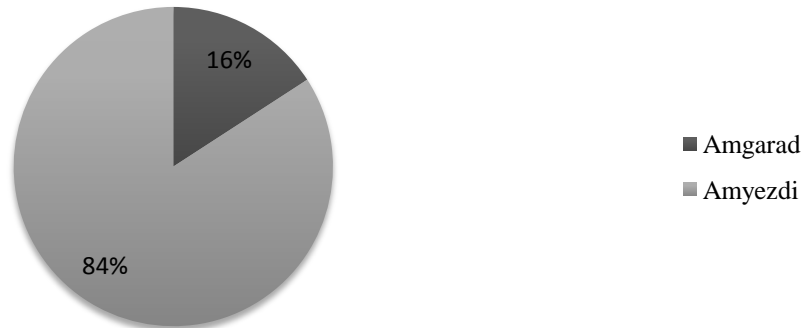
	Amđan s lekmal-is	Amgarad	Amyezdi
Taqbaylit/Tacełhit	275	28	247
Afmiđi	100%	10.18%	89.82%

2- Tanđawit gar yimyagen n taqbaylit d tceenwit n Tipaza :

	Amđan s lekmal-is	Amgarad	Amyezdi
Taqbaylit/Taceenwit n Tipaza.	101	16	85
Afmiđi	100%	15.84%	84.16%

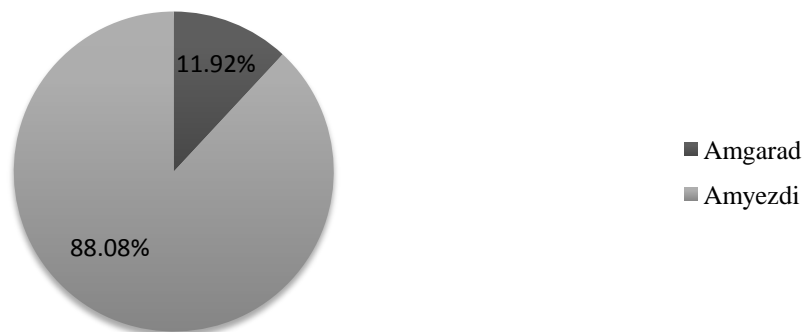
Tugna 21: Tanđawit gar yimyagen n taqbaylit d tcenwit n Tipaza

3- Tanđawit gar yimyagen n taqbaylit d tcenwit n ΣinDdefla:

	Amđan s lekmal-is	Amgarad	Amyezdi
Taqbaylit/Tacenwit n Tipaza.	151	18	133
Afmiđi	100%	11.92%	88.08%

Tugna 22: Tanđawit gar yismawen n taqbaylit d tcenwit n Σin Ddefla

Γer taggara n yixef-agi, mi nga tasleđt i umyag, nesserwes gar tantaliyin, nufa-d taseftit tettemyezdi akk deg tmezra, yella-d kan ciť n umgired deg usalay d ususru.

- **Amgired deg usalay:**

Imedyaten:

- Yufu(tcñ) -yufa (tqb, tcl)
- Yettbeddal(tcñ) -yettbeddil(tqb, tcl)
- Tellim (tcl)-tellam(tqb, tcñ)

- **Amgired deg temsislit:**

Imedyaten:

- Ad yecrez (tcñ) ad yekrez (taq)
- Yexs (tcl), yeys (tcñ)...rtg

Ixef wis krad:

Amawal n kra n tantaliyin

(taqbaylit - tacelhit - tacenwit)

Tafeka n wemdan

A

Acebbub [aʃəbbuv]: SM+ML+SF. || D anzaden d-ideggiren seg daxel n uglim n uqerru, tawuri-is d asehbiber yef yixef. Tiymi-nsen tettili s urmud n yiwen n ufaris yella deg-s. Isem-is *mélanocytes*, asma ara isenyes ufaris-a armud-is, ad d-tafeđ amdan-nni yeččur d ccib. GDZL. Hamzaden (cnw), izaffen (clh).

Acenfir [aʃənfir] : a/ **ucenfir.** SM+ML+SF. || D agman⁶⁰ amezwaru d-nettaf deg tewwurt n yimi, yella yiwen seg tama n ufell-a, wayeđ seg tama n wadda. Tawuri-is d asusru. GDZL. Anbur(clh), acenfif (cnw). SG. Icenfiren.

Ađar: [ađar]: SM+ML+SF. || D agman adday deg tfekka n umdan, yerfed akk tazžayt-is, tawuri-ines d tikli d tazžla... Yeqqen gar udrar n ufud d tgecrirt si tama n zdat, taglult seg tama n deffir, ila tifednin d temceđt n uđar, qqaren-d win yebyan tadawsa-s ad tgerrez ad iđader iđarren-is. Imi d nutni i d-itgen amenkenni i tfekka. GDZL. Đar(tcn, tcl). SG. Iđarren.

Afus: [afus]: SM+ML+SF. || D agman yellan d tama n ufell-a deg tfekka teqqen s yiyl yer tuyat. Yesea semmus n yiđudan. D yiwen seg gar n yigman n uđulfu, yis i qeddcen yimdanen, akken diyen xeddmn iyis taywalt yer yięęgunen d yięęzugen. GDZL. Fus(tcn, tcl). SG. Ifassen.

Amezžuy: [amęžuy]: SM+ML+SF. || D agman d-yeffyen ger uqerru d uyesmar s ufella, d agellim s daxel, d igergis deg tama n berra. Seg daxel, llan ađas n yiđricen, ger-asen talayt yessehbibiren yef umenkenni n tfekka, tawuri-ines d timesliwt. GDZL. Himeđđin (tcn), himeđđin (tcl). SG. Imezžuyen.

Aqemmuc: [aqəmmuʃ]: SM+ML+SF. || D agman n wudem, i d-yezgan ddaw n wanzaren, s ufell-a n tammert, d allun (cavité) ansi ikeccem wučči d waman yer yilliw, d tawwurt n lehwa i ugman n usnufes, anagra-w-a ad d-naf deg-s: icenfiren, tuymas, iles, annay leggayen d win ħercawen, taclalt, agrjum... S usembiwel n ugman-a d yimetman yellan deg-s, yettađđa amdan ad d-yemmeslay. GDZL. Aqemmuc / imi (tqb), imi (tcl, tcn).

Aqerru: [aqərru] a/uqerru: SM+ML+SF. || D agman unnig deg tfekka n umdan. Yella wudem n berra: abbay yersen yef yiri akked wudem, allen, anzaren, imi. Seg tama n daxel d

⁶⁰Karim Cherief., *Lexique Amawal Français-Tamaziyt, Tamaziyt- Français*, Ait MOULOUD, 2015, p.83.

izuran, deg-s tawuri d tagejdant “allay”, i d-yettakken i tfekka akk timitar n wacu ara yexdem. GDZL. Aqerru / ixef (tqb, tcn), ayellus (tcn), ixef / aqelqul(tcl). SG. iqerra.

Azagur: [azayur] a /uzagur. SM+ML+SF. || D agman yellan di tama n deffir n tfekka n umdan, yella gar temgerḍt d tayma, ila tayessa tentem, deg tlemmast, yella ujgu yeqqnen s wadif, tawuri-ines d asehbiber fell-as, d tbeddi d tikli n tfekka s umata. GDZL. Aεrur(tcl), hiwa (tcn). SG. izaguren.

Aεebbuḍ [aεebbūḍ]: SM+ML+SF. || D agman yellan ddaw kan n yidmaren, s ufella tella teglimt d tmiṭ, yer dixel, atas n yigman i yellan am izerman, illiw... GDZL. Aεeddis (tcn, tcl).

I

Iccer [iḵḵær]: SM+ML+SF. || D agman i inetmen, idel iḍudan n yifassen d tfednin n yiḍarren. GDZL. Iccaren (qby, cnw, clh)

Idmaren [iḍmarən] i/yidmaren. SM+ML+SG. || D agman yellan seg tama n sdat n tfekka, yezga-d nnig n uεeddis, ddaw n yiri, tawuri-ines d asehbiber yef unagraw n uneffes.

Iyil [iḵil]: i/yiyil. SM+ML+SF. || D agman yellan ger tuyat d yifassen, deg tlemmast llant lemḥekkat yettaḡḡan ad ttembiwilen ifassen d yidudan. GDZL. Iyallen (qby, clh, cnw)

Izrem [izrəm]: i/uzrem. SM+ML+SF. || D igman yellan dixel n uεeddis, d ajeebub yezzif yenneḍ, yettawin tagella ,yella uzran d ureqqaq, tamellit d afukku n urgaw(digestion) yettwafezzen d-yettruhun seg yilliw. GDZL. Izerman(tqb), adan (clh), ijeεbuben (clh)

T

Tamgerḍt [ḥamərṭ]: ta /temgarḍt. SM+NT+SF. || D agman yellan gar uqerru d ugerjum. GDZL. Iri (tcn, tcl). SG. timegraḍ.

Tanyirt [ḥanjirḥ]: ta /tenyirt. SM+NT+SF. || D agman yellan deg uqerru ger wanzaden n ccucca n umdan d timmi. Tawuri-ines d asehbiber yef wallay. GDZL. Tanyirt / anyir (qby), hinyert (tcn), tanyert (tcl). SG. Tinyirin.

Tayruđt [θaɾɾɔt]: SM+NT+SF. || D agman yellan d tama n wadda n tuyat yebđan ger yidmaren d yiyallen.

Timmi [θimmi] ti/timmiwin. SM+NT+SF. || D agman yellan ger unyir d urgel n tiđ, taglimt-is d tazurant tesea anzaden.

Tinzert [θinzərθ]: ti / tenzert. SM+NT+SF. || Ger wallen d yimi yella ugman i wumi neqqar inzaren tayessa-d teška s yigergis d yiyes. Tawuri-is tagejdant d nnefs. D yiwen dayen ger yigman n uđulfu “asrihi”.

Tiđ [θit]: SM+NT+SF. || D agman yellan ger timmi d wanzaren tawuri-is d izri, I snat n tetđucin lehđun deg yiwen idis, asekkud-nsen yettili yef yiwen n unya (tnilla). GDZL. Tiđđawin(tcl), hiđđawin (tcn). SG. allen.

Tuymas [θuɾmas]: SM+NT+SG. GDZL. Tuymas (tqb), Tiymas (tcl), hiymas (tcl).

Taleyɗ

A

Aberray [avərraj]: a /uberray. SM+ML+SF. || D adyay ameqqran zzađen yes wat zik uqbel ad ilin walalen, seqdacent-tt ladiya tlawin deg umsal n talayt.

Ablad [θavlat]: a/ublad. SM+ML+SF. || D adyay mectuh cituh yef uzru. Yettas-d d imlebbeđ. SG. iblađen. NT. tablađt. GDZL. azru (tcl), huqit (tcnTpz), tuqit (tcn ΣD).

Abrur [avrur]: a/ubrur. SM+ML+SF. || D akal yufafen, i d-tteksen seg yiceqfan yerzen seld aberri-nsen. GDZL. Afrur (taqb), tfun (tacl).

Aferrah [Afərrah]: a/ uferrah. SM+ML+SG. || D aceqdur n talayt, talya-s d timwennenst, d imlebbeđ, sseqdacen-t i usewwi n uyrum, yella wumsih, yella ubeləəəac. GDZL. fan (tcn).

Agđi [ay^wđi]:a/ugđi. SM+NT+SF. || D adeg deg lexla tettili deg-s talayt, talayt-a teshel i tiffin, ger ikerrayen n wakal itteftutusen tella talayt am urekti telleyley. SG. Igeđyan.

Asif [asif]:a/wasif SM+ML+SF. || D adeg ideg ttnegrawen akk waman d-yettruħun seg yiyezran, ttufafen-d s ufella ma d idyayen zeddren, ma d ixeclawen d tuflawen-d akk. SG. Isaffen.

I

Izemzi [izəmzi]: i /yizemzi. SM+ML+ SF. || D idyayen i d-ttawin seg wasif, seqdacent deg umzay n yiyeqduren n talayt, yella uleggay, yella uħercaw, llan wid yesean tiymi d tazuydanit, llan yiberkanen.

Iyzer [iǝzər]: i/yiyzer. SM+ML+SF. || D aybalu igrarajen, yeqqazen seg waman. SG. Iyezran. tiyzer

Ires [irəs]: i/yires. SM+ML+SF. || D akal d azegzaw mezzini yis iceqduren n talayt, d aleggay, ittekkes akk tiħercaw n lħila. SG. Irsan.

Iħij [iħiđ]: i/yiħij. SM+ML+SF. GDZL. tfuyt (tcl), hafuyt (tcn).

Lğefna [lđzəfna]: SM+NT+SF. GDZL. tziwa (clħ), iziwawiyen (tcn).

L

Lmeyri[lɛmæʁi]: SM+ML+SF. || D akal d azeggay, selxasen-t ttarrant i yiceqduren n talayt mi ara ten-reqmen.

T

Tabaqit [θavaqiθ]: ta/tbaqit. SM+NT+SF. GDZL. Hajra (tcn), tajra (tcl). SG. Tibaqyin

Tagdurt[θayðurθ]: ta/tegdurt. SM+NT+SF. GDZL. Taydurt (tcl), tuqdir (tcnw). SG. Tigdurin.

Times [θiməs]: ti/tmes. SM+NT+SF. GDZL. Leafit (tcn), himessi (tcn).

Tala [θala]: SM+NT+SF. || D tiθ, d aybalu n waman, ttagmen-d seg-s yimdanen. GDZL. Hala (tcn), tiθ (tcl). SG. Tiliwa/taliwin.

Talayt [θalarθ]: SM+NT+SF. || D akal n umsal, d acu kan refnen-tt ttarran-as aman d ufrur, ad tt-leyley, ad tilwiθ i umsal. GDZL. Tlayt (tcl), hlayt(tcl).

Tumlilt[θumlilt]: SM+NT+SF. || D talayt tacebħant , selyen yes tiziθwin ney iceqduren.

Amellal[aməllal]: a/umellal. SM+NT+SF. || d řenřal, xeddment i yiceqduren n talaxt mi ara bdun arqem.

U

Uzwiθ[uzwiθ]: u/wuzwiθ. SM+NT+SF. || D akal d azeggay; selyen yes tizeθwa.

Usbu[usvu]: u/wusbu. SM+NT+SF. || D akal d aberkan, ttħukkunt, yessuffuθ-d tiθmi d taberkant, reqmen yes iceqduren n talayt.

Tasulya

A

Arcel [arʃəl]: a/urcel. SM+ML+SF. || Arcel: yettwasuddem seg umyag « rcel » asway-is « sercel », isem n tigawt « arcel ». GDZL Arcel (tcl), zwağ(tqb,tcn).

Acettiđ [aʃəttiđ]: a/ucettiđ. SM+ML+SF. GDZL. Irađ (tcl), arruđ (tcn). SG. Iceđiđen.

Adrim[ađrim]: a/udrim. SM+ML+SF.GDZL. adrim/idrimen(tc),timuzunin (tcl). SG.Idrimen.

Aggus[aggus]: a/waggusen.SM+ML+SF. GDWL. Leħzam (tcn ΣD, tcl), haħzzamt (tcn TP) SG. Iggusen.

Aqcic[aqʃi]: a/uqcic.SM+ML+SF.GDZL.Aqrur / aqcic (tqb),ayeččir (tcn ΣD), alufan (tcn TP) aqeyyar(clh). SG. Iqrar/arrac.

Medden[məddən]:SM+ML+SG.GDZL. Midden (tcl, tcn ΣD), imidden (tcn TP).GDWL. Lyaci.

T

Tameđtut[θaməttuθ]: ta/tmeđtut. SM+NT+SF.GDZL.Tameđtut (tcl), hameđtut (tcn).SG. Tilawin (tqb), hisednan (tcn), tisednan (tcl)

Tameyra[θaməɣra]: ta/tmeyra. SM+NT+SF.GDZL.Trıd (tcn), uɣaɣ n ircel (tcl).

Tiyrađin [θiɣraθin]: ti/teyrađin.SM+NT+SG.GDZL. Isellula (tcl), hiyrađin (tcn).

Tizidanin[θiziđanin]: ti/tziđanin.SM+NT+SG. GDZL.lħelwa (tcn), učču d ušbiħ (tcl).

Iyersiwen

A

Abziz[avziz]: a/ubziz.SM+ML+SF. GDZL. tabzizt (tcl), abziz/ibzizen (tcn). SG.ibzizen

Ajhih[aʒhih]: a/ujhih. SM+ML+SF. GDZL. Asnus (clh, tcn). SG.ijhihen.

Amcic [amʃi]: a/umcic:imcac.SM+ML+SF.GDZL.muc/imucyen (clh), amcic/imcicen(tcn). SG. Imcac. NT.Tamcict.

Aqjun [aqʒun]: a/uqjun. SM+ML+SF. GDZL. aydi/iydan (tcl), aqzin/iqzinen (tcn). SG. Iqjan.

Ayerda[aʁərda]: a/uayerda. SM+ML+SF. GDZL. ayerda/iyerdayen(tcl, tcn ΣD), ayerda/iyerdayen (tcn TP). SG. Iyerdayen. NT. Tayerdayt.

Ayyul [aʁjul]:a/uyyul.SM+ML+SF.GDZL.Ayyul/iyyal (tcl, tcn). SG. Iyyal.

Awtul [awθul]: a/uwtul.SM+ML+SF. GDZL. legnin/legnayan (tcl), agnin/ignan (tcn). SG.Iwtal.

Ayazid[ajazizid]: a/uyazid.SM+ML+SF. GDZL. yazid/iyaziden (tcl, tcn). SG. Iyuzad.

Azger [azgər]: a/uzger:SM+ML+SF. GDZL. afunas/ifunasen (clh, tcn). SG.Izgaren.

Aɛawdiw[aʁawðiw:] a/uɛawdiw.SM+ML+SF. GDZL.ayis/iyisan (tcl), yis/iyisan (tcn).

I

Iddew[iddəw]: i/yiddew.SM+ML+SF. GDZL.Ccadi/ičaddi (tcl),caddi/icudday(tcn TP), acaddi/cwada (tcn ΣD). SG. Iddawen.

Ifis [ifis]: ifis/yifis.SM+ML+SF. GDZL. Ifis (tcl, tcn).

Ikerri [iχərri]: i/yikerri.SM+ML+SF. GDZL.Aɛelluc/iɛellucen (tcn), amegrus/imegras (tcl).

Ilef [iləf]: i/yilef.SM+ML+SF. GDZL. Aħelluf/ iħelfan (tcl), ilef/ ilfan(tcn). SG.Ilfan.

Inisi[inisi]: i/yinisi.SM+ML+SF. GDZL. insi/insan (tcl), insi/insiyen(tcn).

Izrem [izrəm]: i/yizrem. SM+ML+SF. GDZL. Fađ/ifađen (tcl), fiyer/ifiyran (tcn). SG.

Izerman.

T

Tayađt: [θaʁaʁ] : ta/tyađt.SM+NT+SF. GDZL.Tiyetřen (tcl), ɣaʁ/hiyetřen (tcn). SG.

Tiyetřen.

Tata:[θaθa] : ta/tatiwin.SM+NT+SF. GDZL.Taten (clh), hata/hitawin(tcn). SG. tatiwin.

Tawetřuft[θawətřofθ] : ta/twetřuft.SM+NT+SG. GDZL.Tijđeft/tijđfin (tcl),

haketřuft/hiketřufin (tcn TP), hiyedřfet/hiyedřfin (tcn ΣD).

Tazermemmuct[θazərməmmuʃθ]: ta/tzermemmuct. SM+NT+SG.

GDZL.Tazelmumit/tizelmumiyin (tcl) hazermemmuyt/hizermemmuyin (tcn). SG.

Tizermemmucin.

Tiyirdemt[θiʁirdəmθ] :ti/tyirdemt.SM+NT+SG.GDZL. Tyardemt/tiyurdam (tcl),

hiyirdemt/hiyirdmawin (tcn TP), ajirdemt (tcn ΣD). SG. tiyirdmawin.

Tiysi:[θiʁsi]ti/teysi.SM+NT+SG. GDZL.Tili/taten (tcn), hixsi/hixsiyin (tcn). SG.Tullit. (tixsi

deg tcelhit anamek-is d actalen akk: akraren, iqelwacen;...).

Tizizwit[θizizwiʃ]:ti/tzizwit.SM+NT+SG.GDZL.Tzizwet/tzizwa (tcl),hzizwet/hzizwa (tcn).

SG.Tizizwa.

U

uccen [uʃfən]: SM+ML+SG. GDZL. Uccen (tcl, tcn). SG. Uccanen.

Isekla d imyan

A

Abelluđ [abəllod]: a/ubelluđ. SM+ML+SF. GDZL. Lbelluđ (tcl), Ihebba (tcn).

Azumbi[azumbi]: a/uzumbi.SM+NT+SF. GDZL.Zimba(tcl), hayda (tcn).

B

Batenğal [batenğal]: SM+ML+SF. GDZL. Badenğa (tcl), batenğal (tcnTp), badniğal (tcn ΣD).

Bațața [bațața]: SM+ML+SF. GDZL. Bațața (tcl, tcn ΣD), lbațața (tcn TP).

D

Dellæ [dəllaʃ]: SM+ML+SF. GDZL. Dellie (tcl), dellæ (tcn).

I

Ibiw [iviw]: i/yibiw. SM+ML+SF. GDZL.ibawen (tcl, tcn). SG. Ibawen

Iili [ilili]: i/yilili. SM+ML+SF. GDZL. Alili(tcl, tcn).

Irden [irðən]: i/yirden.SM+ML+SF. GDZL. Irden/imendi (tcl), irden (tcn).

Lebşel: [ləvşəl]:SM+ML+SF. GDZL.Lebşel (tcl, tcn).

Leedes [ləðəəs]: SM+ML+SF. GDZL. Leedes (tcl, tcn ΣD), leedes (tcn TP).

Lfakya [lfaɣja]: SM+ML+SF. GDZL.Lfawakih (tcl), Lfakya (tcn).

Lhemmez [lhəmməz]: SM+ML+SF. GDZL. Həmməş (tcl), lhimesş (tcn TP), lhemmesş (tcn ΣD).

Lkesber [lkəsvər]: SM+ML+SF. GDZL. Kesber (tcl), lqesbuř (tcn TP), lkesber (tcn ΣD). GDWL. Leħcic n ccerba.

Lmaədnus[lmaʔdnus]:SM+ML+SF. GDZL. Maədnus (tcl), lmaədnus (tcn).

T

Taliqa[taliqa]:SM+NT+SF. GDZL. Lexdar (tcl), lxeđra (tcn).

Tamemmayt [θaməmmajθ]:ta/tmemmayt. SM+NT+SF. GDZL.Tammayt (clh), hammayt (tcn).

Tamment[θammənt]: SM+NT+SF.GDZL.Tamemt(clh), (cnw)

Tifidest [θifiðəsθ]:ta/tfidest. SM+NT+SF.GDZL.Tifidest, sselq (tqb), tabidast(tcl), sselq (tcn).

Timejja[θiməʒʒã]: ti/tmejja.SM+NT+SG. GDZL.Timejja (tqb), miğğa (tcn).

Timzın[θimzin]:ti/temzın. SM+NT+SG. GDZL.Timzın (tcl), himzın (tcn).

Tulmut[θulmut]:SM+NT+SF. GDZL.Talma (tcl), aħelmuc(tc TP).

W

wazdud[wazđuz]:SM+ML+SF. GDZL.Azduz (tcn).

Z

Zrudya[zrudja]: SM+ML+SF.GDZL. Xizzu (tcl), zrudya(tc).

Yennayer

A

Adrar[ađrar]:a/udrar. SM+ML+SF.GDZL. Adrar (tcl, tcn). SG. Idurar.

Afellađ [afəllah]: a/ufellađ. SM+ML+SF.GDZL. Afellađ (tcl, tcn). SG. Ifellađen.

Aggay[agğ°aj]: a/uggi. SM+ML+SF.GDZL. Aggay/aggayen (tcl),Lmeyyuz (tcn TP) ,
Imezlug (tcn ΣD). SG. Aggayen.

Aggur[agğ°ur]: a/waggur. SM+ML+SF.GDZL. Yur (tcl), yur/iyyaren (tcn TP), yur/iyuren
(tcn ΣD).

Ayrum[aɣrom]: a/uyrum. SM+ML+SF.GDZL. Ayrum (tcl,tcn).

I

imensi[imənsi]:i/yimensi. SM+ML+SF.GDZL.Amensi(tcn).

inyen[injən]:i/inyen. SM+ML+SG. GDZL.Inyan(tcl, tcn).

L

Leftur [ləfθor]:SM+ML+SF. GDZL. Amecli (tcl), lefđur (tcn).

Leεwayed [ləɣwajəð]: SM+ML+SF. GDZL. Leadat (tcl), leεwayed (tcn).

Lεic[lɣiɣ]:SM+ML+SF. GDZL.lmerdud (tcl), berkuyes (tcn).

Lmakla [lmakla]: SM+ML+SF. GDZL. Učču (tcl, tcn TP), lmaklet (tcn ΣD)

T

Tafellaht [θafəllahθ]: SM+NT+SF. GDZL. Tfellaht (tcl), hafellaht (tcn TP), leflaht (tcn ΣD).

Takerza[θaxərza]: ta/tkerza. SM+NT+SF. GDZL.Tayerza(tcl, tcn ΣD), hayerza(tcn TP).

Tamment[θammənt]:SM+NT+SF.GDZL.Tamənt(tcl), hament(tcn TP), hamənt (tcn ΣD)

Tikerbabin [θixərbabin]: SM+NT+SF.GDZL. Ticurin (tcl), ikuren (tcn).

U

Udi [uði]: SM+ML+SF.GDZL. Udi (tcl, tcn)

Y

Yennayer [jənnajər] : SM+NT+SF.GDZL.nnayer(tcl), nnayer/yennayer (tcn).

Tagrayt tamatut

Tagrayt tamatut

Tazrawt-agi, d tasleđt takennayt gar krađ n tantaliyin (taqbaylit, tachelhit d tceñwit) ama yeť yisem neť yeť umyag seg snat n tamiwin, tin n umawal akked tin n talya.

Axeddim nney njerred-it deg unnar n tesnilest, deg tesnawalt, azwel ines «TAZRAWT TASRAWSANT DEG TESNAWALT GAR KRAĐ N TANTALIYIN: TAQBAYLIT, TACHELHIT D TCENWIT».

Tazrawt nney nebna-tt-id seg wannar imi nruđ, nesseqsa kra n yimsulya n yal tama (iqbayliyen, icelhiyen d yicenwiyen).

Agemmuđ n wawalen ay d-negmer yuweđ 541 n yismawen akked ugar n 800 n yimyagen.

Igemmađ uťur nessaweđ nefka-ten-id yakan deg yixfawen n tezrawt i d-nexdem ideg d-nerra yeť tuttriwin iyeť tebna tmukrist, ngus turdiwin ay d-nefka.

Deg teggrayt-agi nney wicqa ad d-nales kra n yigemmađ igejdanen, ha-t-an wayen uťur d-neffey :

- Nufa-d ddeqs n umgarad i yellan gar krađ n wawalen n tantaliyin-agi, nufa-d azal n 180 n wawalen ideg temgarad teqbaylit yeť tantaliyin tiyad (tachelhit, tacenwit n Tipaza d tceñwit n Σin Ddefla) ayen-nniđen d awalen tent-yezdin.

Deg yixef amezwaru ideg nexdem tasleđt i yisem, nessaweđ ad d-negmer azal n 541 n yismawen yeqqnen yer waťas n yisental (zwađ, iyersiwen, imyan d isekla, tafekka n wemdan, talyt d yennayer). 138 seg yismawen-agi negmer-iten-id si tantala taqbaylit, 137 si tcelhit, 135 si tceñwit n Tipaza, 131 si tceñwit n Σin Ddefla.

Ixef-agi nebđa-t yeť sin n yihricen :

Ahric n tesleđt talyawit, nessezrew deg-s tawsit n yismawen ; Deg ukkuzet n tantaliyin nufa-d tuget n yismawen d imalayen xas ulama ttemgiriden ciť deg usiley n wunti, yeť lemtel di tceñwit n Tipaza d ΣinDdefla ssemrasen ticrađ n wunti «h» deg wadeg n «t» i ssemrasen di teqbaylit d tcelhit ; Dya iwakken ad d-nsegzi ayagi akk nefka-d kra n yifmiđiyen.

- Deg teqbaylit, nufa-d azal n 62,21% n yismawen d imalayen, 37,79% d untiyen,
- Deg tcelhit. azal n 65,60% n yismawen, d imalayen, 34,40% d untiyen.
- Di tceñwit n Tipaza, azal n 59,32% n yismawen, d imalayen, 40,68% d untiyen

Tagrayt tamatut

- Di tceñwit n Σin Ddefla, azal n 61,11% d imalayen, 38,89% d untiyen.

Ayen yerzan amdan, nufa-d tuget n yismawen llan deg talya n usuf,

- Di teqbaylit, 62,67% n yismawen llan deg wasuf, 37,33% llan deg usget.
- Di tcelhit, 66,06% n yismawen llan deg wasuf, 33,94% llan deg usget.
- Di tceñwit n Tipaza, 61,44% n yismawen llan deg wasuf, 38,56% llan deg usget.
- Di tceñwit n Σin Ddefla, 63,89% n yismawen llan deg wasuf, 36,11% llan deg usget.

Nemmeslay-d dayen yefwaddad ; Tuget n wawalen i d-nefka deg wammud-nney llan merra deg waddad ilelli deg kraḍet n tantaliyin.

Si tama n yismawen uddisen, nufa-d belli tantaliyin-a, ttemyezdint s umata deg wallalen n usilley n umawal ama deg usuddem ney deg usuddes, di kraḍ yid-sent yettili-d usuddem nsent ama n teyda ney n tyara. Ma d asuddes yettili-d s usdukel ney s usenḍeḍ

Deg usuddem n teyda , nekkes-d imedyaten ama d isuddimen umyigen ney n unisem. Ma deg usuddem n tyara nekkes-d isuddimen s wallus ney s tmerna n yiwsilen.

Imedyaten:

- Taqbaylit: aggayen (asuddem n teyda); aqemmuc (asuddem n tyara).
- Tacelhit: tisellula (asuddem n teyda); alili (asuddem n tyara).
- Tacenwit: hiselsa (asuddem n teyda); helmuc (asuddem n tyara)
- Tacenwit n ΣinDdefla: amensi (asuddem n teyda); aeeddis (asuddem n tyara)

Deg usuddes, nekkes-d imedyaten ama d wid s usdukel n yiferdisen, ney s usenḍeḍ n yiferdisen.

Imedyaten:

- Taqbaylit: tizizwit (asuddes s usdukel); Ayrum n tzizwa (asuddes s usenḍeḍ)
- Tacelhit: amagraman (asuddes s usdukel); Ameqqran n tiddart (asuddes s usenḍeḍ).
- Tacenwit: amagraman (asuddes s usdukel).
- Tacenwit n ΣinDdefla: hzizwit (asuddes s usdukel).

Ayen yerzan ireṭṭalen, nufa-d tuget deg-sen kkan-d si taerabt, ma d kra si tefransist, wiyad si tlatinit, yiwen si taebranit. Deg yifmiḍiyen atan uyur d-nessawed :

Tagrayt tamatut

- Deg teqbaylit: 85.29% n yiretalen n taerabt, 5.88% n tefransist, 5.88% n tlatinit akked 2.94% seg tæbranit.
- Deg tcelhit: 83.33% n yiretalen n taerabt, 3.33% n tefransist, 10% n tlatinit akked 3.33% seg tæbranit.
- Deg tcewit n Tipaza: 80% n yiretalen n taerabt, 6.66% n tefransist, 10% n tlatinit akked 3.33% seg tæbranit.
- Deg tcewit n ΣinDdefla: 81.25% n yiretalen n taerabt, 6.25% n tefransist, 9.37% n tlatinit akked 3.13% seg tæbranit.

Aħric wis sin d aħric n tesleđt tamsislayt, nessaweđ ad d-nekkes deg-s ddeqs n umgarad deg ussusru gar krađet n tantaliyin-a. Imi nesmeħses akken i iwata i wammud-nney, nufa-d d akken tacelhit n Nnema d tantala taggayt nemgal n tantala taqbaylit d tcewit i ittekin yer tantaliwin tizenzayin.

Imedyaten n kra n yimesla yemgaraden gar tantaliyin-agi:

- Imesli [χ] deg teqbaylit tikwal yettuyal d [j] deg tcewit d tcelhit (akal/cal).
- Imesli [g] deg teqbaylit d tcelhit, yettuyal tikwal d [j] deg tcewit (argaz/aryaz).
- Imesli [z] deg tcelhit, yettuyal tikwal d [ḍz] di tcewit n ΣinDdefla (timejjin/himeğgin)...rtg.

Akken ad nbeġgen amgired d umyenzi yellan deg umawal n krađ n tantaliyin-agi, nefka-d kra n yifmiđiyen:

- Gar teqbaylit d tcelhit, nufa-d azal n 35,04% n wawalen yettemgaraden deg uzar, 64,96% ttemyenzin.
- Gar teqbaylit d tcewit n Tipaza, nufa-d azal n 24,44% n wawalen yettemgaraden deg uzar, 75,56% ttemyenzin.
- Gar teqbaylit d tcewit n ΣinDdefla nufa-d azal n 28,24% n wawalen yettemgaraden deg uzar, 71,76% ttemyenzin.

Deg yixef wis sin, ideg nexdem tasleđt i umyag, nuf-d atas n umyezdi gar krađet n tantaliyin-a imi amyag di tmaziyt yebna yef tmezra, d acu kan yettemxallaf usalay si tantala yer tayed. Md: Deg yizri: ččan (tqb, tcl) ;ččin (tcn) / yufa (tqb) ; yufu (tcl).

Deg userwes nney i krađ n tantaliyin-agi, negmer-d 282 n yimyagen si teqbaylit, 275 si tcelhit, 101 seg tcewit n Tipaza, 151 seg tcewit n ΣinDdefla. Nufa-d:

Tagrayt tamatut

- 10.18% n yimyagen ttemgaraden gar teqbaylit d tcelhit, 89.82% ttemyenzin.
- 15.84% n yimyagen ttemgaraden gar teqbaylit d tcenwit n Tipaza, 84.16% ttemyenzin.
- 11.92% n yimyagen ttemgaraden gar teqbaylit d tcenwit n ΣinDdefla, 88.08% ttemyenzin.

Deg yixef wis kraḍ, nexdem-d amawal amectuḥ i kra n wawalen seg kraḍet n tantaliyin-a (taqbaylit- taceḥhit- tacenwit) i icudden yer yisental yellan deg wammud, ihi, yal awal di teqbaylit (tadfayt) nefka-s-d asusru ines s ugemmay amsislay agraylan (API), taggayt tajrumant ines. Llan kra n wawalen nefka-asen-d tibatuyin, syen nefka-d akk igdazalen nsen deg tantaliyin (taceḥhit/tacenwit).

Mi ara twaliḍ yer tezrawt ay d-nessuli, nezmer ad d-nini belli tutlayt n tmaziyt, d tutlayt tamesbayurt, d annar meqqren i yehwaḡen aṭas n yinadiyen, aṭas n wakud... akken yebyu nga tasleḍt ur nessawaḍ ara miḥlal yemden; ayen akka uyur d-nessawed, nezmer ad d-nini d adyay amezyan kan ay d-newwi i lebni n lsas ussnan i yinadiyen deg tutlayt tamaziyt. Nessaram axeddim-agi nney ad d-yal ulamma acemma innadiyen d yinelmaden n tutlayt tamaziyt akken ad asen-yili d abrid i yinadiyen ara d-iḍfren.

Tiybula

Tiybula :

- Abdallah Boumalk., «Variation sémantique en berbère (aspect et implication)», in Kamal Nait Zerrad (éd.) *Articles de linguistique berbère, Mémorial Werner Vycichil*, Paris, L'Harmattan, 2002.
- Fatima Sadiqi., *Grammaire de berbère*, Paris, L'Harmattan, 1997.
- Jean Dubois et al., *Dictionnaire de linguistique*, Paris, Larousse, 1989
- Jean Dubois et al., *Le dictionnaire de linguistique et des sciences de langage*, Paris, LAROUSSE, 1994.
- Kamal Nait-Zerrad., *Tajeřrumt n tmaziyt tamirant (taqbaylit) I-talyiwin*, Alger, ENAG, 1995.
- Karim Cherief., *Lexique Amawal Français-Tamaziyt, Tamaziyt- Français*, Ait MOULOUD, 2015, p.83.
- Lynda Ben Chaouch., *Taseftit n tmaziyt*, Bgayet, Tira, 2015.
- Mohand Akli Haddadou., *Le guide de la culture berbère*, Paris, Ina-Yas, 2000.
- Mouloud Mammeri., *Tajerrumt n tmaziyt (Tantala taqbaylit)*, Alger, BOUCHENE, 1990.
- Moussa Imarazene., *Awfus n tjerrumt n teqbaylit*, El-Amel, 2016.
- Nadjia Bouridj et Nouh Abdellah., *Haqbaylit n Tipaza*, Alger, Tira, 2009.
- René Basset., «Le dialecte des Beni Mnacer», in *Notes de lexicographie berbère*, PDF, 1884
- Salem Chaker., «Dérivation», in *Encyclopédie berbère*, XV, 1995.
- Salem Chaker., *Manuel de linguistique berbère-II*, Alger, ENAG, 1996.
- Sadeq Bendali., *Awfus n tutlayt n tmaziyt*, HCA, 2007.

Tansa internet :

- <https://fr.wikipedia.org/wiki/Ma%C3%A2tkas>
- <https://fr.wikipedia.org/wiki/Frikat>
- https://fr.wikipedia.org/wiki/Tacheta_Zougagha
- <https://fr.wikipedia.org/wiki/Douaouda>
- <https://fr.wikipedia.org/wiki/Menaceur>
- <https://fr.wikipedia.org/wiki/Tiout>
- <https://fr.wikipedia.org/wiki/Assela>
- <https://www.depechedekabylie.com/evenement/4688-les-emprunts-antiques-1>

Timerna

Tifelwiyin

Asentel 01 : Zwağ

	Taqbaylit n Tizi Wezzu.	Tira tamsislit	Tacelhit n Nɛama.	Tira tamsislit	Tacenwit n Tibaza.	Tira tamsislit	Tacenwit n ΣinDdefla.	Tira tamsislit
A	aceṭṭid icεṭṭiden llebsa	[aʃəṭṭeḍ] [iʃəṭṭeḍən] [lləvsa]	irad lbas	[irad] [lbas]	arruḍ	[arruḍ]	arruḍ	[arroḍ]
	adrim idrimen aşurdi işurdiyən n şşerf	[adrim] [iðrimən] [asordi] [esordijənnəssərf]	timuzunin tmuzunin	[timuzunin] [tmuzunin]	adrim idrimen	[adrim] [iðrimən]	adrim idrimen yidrimen	[adrim] [iðrimən] [jiðrimən]
	aggus n leħrir	[aggusləħrir]	leħzam	[ləħzam]	haħezamt	[haħəzzamθ]	leħzam	[ləħzam]
	aksum	[aχsum]	aysum	[aysum]	aysum iyesman	[aχsum] [ijəsman]	aysum	[ajsum]
	amɣar imɣaren	[amɣar] [imɣarən]	amɣar ameqqar n tiddart	[amɣar] [aməqqranntiddarθ]	amɣar imɣaren	[amɣar] [imɣarən]	amɣar imɣaren	[amɣar] [imɣarən]

	aqcic	[aqʃiʃ]	Aqeyyar	[aqəj̄jar]	alufan	[alufan]	ayeččir	[ajətʃir]
	arrac	[arraʃ]	lbez	[lbəz]	ilufanen	[ilufanən]	uyeččir	[ujətʃir]
	aqrur	[aqʰrur]			arrac	[arraʃ]	iyēččiren	[ijətʃirən]
	iqrar	[iqʰrar]			irracen	[irracən]	lbez	[lbəz]
					warrac	[warraʃ]	ibezzan	[ibəzzan]
	argaz	[argaz]	argaz	[argaz]	aryaz	[arjaz]	aryaz	[arjaz]
	axxam	[axxam]	tiddart	[tiddart]	axxam	[axxam]	axxam	[axxam]
B	baba	[vava]	bba	[bbʰa]	baba	[baba]	baba	[baba]
	imawlan	[imawlan]	lhel	[lhel]	imawlan	[imawlan]	imawlan	[imawlan]
			lwayečča	[lwajətʃa]	hrayza	[hrajra]	imulan	[imulan]
			leɣyal	[ləɣjal]			leayla	[lʔajla]
I	isli	[isli]	asli	[asli]	asli	[asli]	asli	[asli]
			wesli	[wəsli]	islan	[islan]	wesli	[wəsli]
							isliyen	[isijən]
S	seksu	[səχsu]	seksu	[səksu]	/		lemεac	[ləmʔaʃ]
J	jidda	[zidda]	nana	[nana]	nana	[nana]	nana	[nana]
	tijidatin	[θizidaθin]	sut nana	[sut nana]				
	leyna	[ləɸna]	leyna	[ləɸna]	leyna	[ləɸna]	leyna	[ləɸna]
L	lesfeng	[ləsfəndʒ]	sfeng	[sfəndʒ]	sfeng	[sfəndʒ]	sfeng	[sfəndʒ]
	lxeffaf	[lxəffaf]						
	lgaɣwat	[lgatowaθ]	lhelwa	[lhəlwa]	lgaɣu	[lgatə]	lgaɣu	[lgatə]

			taḥlawt	[taḥlawt]	lḥelwa	[lḥəlwa]		
	lḥenni	[lḥənni]	lḥenni	[lḥənni]	lḥenni	[lḥənni]	lḥenni	[lḥənni]
	lyaci	[lɣaʃi]	midden	[midden]	lyaci	[lɣaʃi]	lyaci	[lɣaʃi]
	medden	[məddən]			imidden	[imiddən]	midden	[middən]
	tameṭṭut	[θaməttot]	tameṭṭut	[taməttot]	hameṭṭut	[haməttot]	hameṭṭut	[haməttot]
	tilawin	[θilawin]	tisednan	[tisədnan]	hisednan	[hisəðnan]	tmeṭṭut	[tməttot]
							hisednan	[hisəðnan]
	tameɣra	[θaməɣra]	Urar n rcel	[urarnərʃəl]	trid	[trið]	trid	[trið]
	tmeɣra						trayed	[trajed]
	tamɣart	[θamɣarθ]	tamɣart	[tamɣart]	hamɣart	[hamɣarθ]	hamɣart	[hamɣarθ]
	temɣart	[təmɣarθ]	temɣart	[təmɣart]	imɣarin	[imɣarin]	himɣarin	[himɣarin]
	timɣarin	[θimɣarin]	timɣarin	[θimɣarin]				
T	taqcict	[θaɣʃiʃθ]	Taqeyyart	[taqəjjart]	aqcict	[aɣʃiʃθ]	hayeččirt	[hajettʃirθ]
					iqcicin	[iɣʃiʃin]	hiyeččirin	[hijəttʃirin]
	tiɣratin	[θiɣraθin]	Isellula	[isəllula]	harɣrat	[həɣraθ]	harɣrat	[həɣrat]
			tisellula	[tisəllula]	hiɣratin	[hiɣraθin]		
	tislit	[θisliθ]	taslit	[taslit]	haslit		aslayt	[aslaʃθ]
	tislatin	[θislaθin]	teslit	[təslit]	aslit	[asliθ]	aslit	[asliθ]
					hislatin	[hislaθin]	teslit	[təslit]

							haslit	[hasliθ]
							hislat	[hislaθ]
	tiziđanin	[θezeđanin]	učču d uşbiḥ	[utʃʃudosbiḥ]	lḥelwa	[lḥəlwa]	lḥelwa timiziṭ	[lḥəlwa]
Y	yemma	[jəm̄ma]	mma	[m̄m̄a]	ḥennan	[ḥənn̄a]	ḥennan	[iḥənn̄ajin]
					hiḥennayin	[hiḥənn̄ajin]	iḥennayin	[ḥənn̄a]
Z	zwağ	[zwaɖ̄ɟ]	arcel	[arʃəl]	zwağ		zwaj	[zwaɟ]
			rcel	[rʃel]				

Asentel wis 02 : Talayt

	Taqbaylit n Tizi Wezzu.	Tira tamsislit	Tacelḥit n Neama.	Tira tamsislit	Tacenwit n Tibaza.	Tira tamsislit	Tacenwit n SinDdefla.	Tira tamsislit
A	aceqđur	[aʃəqđor]	lemmaein	[ləmm̄aʃin]	alumaε	[alumaʃ]	lemmaεen	[ləmm̄aʃən]
	iceqđuren	[iʃəqđorən]	lmaεun	[lmaʃun]	ilumaεen	[ilumaʃən]		
	aḍbsi	[aḍəvsi]	aṭbsi	[aṭəbsi]	aḍbsa	[aḍəvsi]	aṭbsi	[aṭəbsi]
	iḍbsiyen	[eḍəvsijən]	iṭbsay	[eṭəbsaj]	iḍbsay	[eḍəbsaj]	iṭbsay	[eṭəbsaj]
	aferraḥ	[afərraḥ]	fan	[fan]	fan	[fan]	fan	[fan]
iferraḥen	[ifərraḥən]	ṭajin	[ṭaɟin]			ifanen	[ifanən]	
afrur	[afrur]	tfun	[tfun]	abrur	[avrur]	afrur	[afrur]	
						wefrur	[wəfrur]	
						abrur	[avrur]	

	akal wakal	[aχal] [waχal]	cal	[ʃal]	cal icula	[ʃal] [iʃula]	cal	[ʃal]
	aman	[aman]	aman waman	[aman] [waman]	aman	[aman]	aman waman	[aman] [waman]
	asɣar isyaren	[asɣar] [isɣarən]	aqeccuḍ iqecḍan	[aqəʃʃoḍ] [iqəʃḍan]	aqeccuḍ iqeccuḍen	[aqəʃʃuḍ] [iqəʃʃuḍən]	haqeccuḍ iqeccuḍen	[haqəʃʃoḍ] [iqəʃʃoḍen]
	azru izra	[azro] [ezra]	azru izerwan	[azru] [ezerwan]	huqit huqayin	[huqiθ] [huqajin]	tuqit	[tuqiθ]
I	iɣzer iɣezrawen	[iɣzər] [iɣəzrawən]	iɣzer yiɣzer	[iɣzər] [jiɣzər]	iɣzer iɣezran	[iɣzər] [iɣəzran]	iɣzer	[iɣzər]
	iṭij	[eteɟ]	tafuyt tfuyt	[tfujt]	hafuyt	[hafujθ]	hafuyt	[hafuyθ]
L	lǧefna leǧfun	[lǧəfna] [ləǧfun]	tziwa tiziwawin	[tzewa] [tezewawin]	hajra hijerwin	[hazra] [hiɣərwin]	hziwa izawawiyen hajra hijerwin	[hzewa] [ezawawijən] [hazra] [hiɣərwin]
	lmeşbeḥ	[lməsbeħ]	tabexxart	[tabəxxart]	ameşbaḥ	[aməsvaħ]	/	
T	tagdurt	[θaɣḍurθ]	taydurt tiyudar	[tajdurt] [tiyudar]	uqdir tuqdirin haqluct hiqelwac	[uqðirθ] [tuqðirin] [haqluʃθ] [hiqəlwaʃ]	haydurt hiyudar	[hajḍurθ] [hijuḍar]

tala	[θala]	tiṭ	[teṭ]	hala	[hala]	hala	[hala]
halawin				halawin	[haliwin]		
Talayt	[θalaxθ]	laxt		laxt	[laxθ]	hlaxt	[hlaxθ]
		tlaxt	[tlaxt]	tlaxt	[tlaxθ]	laxt	[laxθ]
						tlaxt	[tlaxθ]
tayengayt	[θaxʰəndʒajθ]	tayerfit	[taxərfit]	hayengayt	[haxəndʒajθ]	hayengayt	[haxəndʒajθ]
tiyengawin	[θixʰəndʒawin]	tyerfit	[txərfit]	hiyengayin	[hixəndʒajin]		
		tiflutin	[tiflutin]	tyengayt	[txəndʒajθ]		
times	[θiməs]	leafit	[lɪafit]	himessi	[himəssi]	himessi	[himəssi]
				himessa	[himəssa]	hmessi	[hməssi]
tumlilit	[θumlilit]	cal amellal		humlilt	[humlilt]	humlilt	[humlilt]

Asentel wis 03 : Iyersiwen

Taqbaylit n Tizi Wezzu.	Tira tamsislit	Tacelhit n Neama.	Tira tamsislit	Tacenwit n Tibaza.	Tira tamsislit	Tacenwit n ΣinDdefla.	Tira tamsislit
abziḥ	[avzeḥ]	tabziḥt	[tabzeḥt]	abziḥ	[abzeḥ]	abziḥ	[abzeḥ]
ibziḥen	[ivzeḥən]			ibziḥen	[ibzeḥen]	ibziḥen	[ibzeḥən]
ajhiḥ	[aʒhiḥ]	asnus	[asnus]	asnus	[asnus]	asnus	[asnus]
ijhiḥen	[iʒhiḥən]	isnas	[isnas]	isnusen	[isnusen]	isunas	[isunas]
				aḡhiḥ	[aɔʒhiḥ]		
				iḡhiḥen	[iɔʒhiḥən]		

A	amcic	[amʃiʃ]	muc	[muʃ]	amcic	[amʃiʃ]	amcic	[amʃiʃ]
	imcac	[imʃaʃ]	imucyanen	[imucyanən]	imcicen	[imʃiʃən]	imcicen	[imʃiʃən]
	tamcict	[θamʃiʃθ]			hamcict	[hamʃiʃθ]	hamcict	[hamʃiʃθ]
	timcac	[θimʃaʃ]			himcicin	[himʃiʃin]	himcicin	[himʃiʃin]
	aqjun	[aqʒun]	aydi	[ajdi]	aqzin	[aqzin]	aqzin	[aqzin]
	iqjan	[iqʒan]	iydan	[ijdan]	iqzinen	[iqzinən]	iqzinen	[iqzinən]
					aydi	[ajði]	haqZzint	[haqZzint]
					iʔan	[eʔan]	hiqzinin	[hiqzinən]
	ayerda	[aʁɛrða]	ayerda	[aʁɛrda]	ayerða	[aʁɛrða]	ayerda	[aʁɛrða]
	iyerdayen	[iʁɛrðajən]	iyerdayen	[iʁɛrdayen]	uyerda	[uʁɛrða]	hayerdayt	[haʁɛrðajθ]
tayerdayt	[θaʁɛrðajθ]	tayerdayt	[taʁɛrdayt]	iyerðayen	[iʁɛrðajən]			
tiyerdayin	[θiʁɛrðajin]	tiyerdayin	[tiyerdayin]	hayerdayt	[haʁɛrðajθ]			
				hiyerdayin	[hiʁɛrðajin]			
ayyul	[aʁjul]	ayyul	[aʁjul]	ayyul	[aʁjul]	ayyul	[aʁjul]	
zzayla	[zzajla]	zwayel	[zwajəl]	iyyal	[iʁjal]	iyyal	[iʁjal]	
zwayel	[zʷwajəl]			aserdun	[asərðun]	aserdun	[asərðun]	
iserdunen	[isərðunən]			iserdan	[isərðan]	zwayel	[zwajəl]	
awtul	[awθul]	legnin	[legnin]	agnin	[agnin]	agnin	[aggⁿnin]	
iwtal	[iwtal]	legnayen	[legnajen]	ignan	[ignan]			
azger	[azgər]	afunas	[afunas]	afunas	[afunas]	afunas	[afunas]	
izgaren	[izgaren]	ifunasen	[ifunasən]	ifunasen	[ifunasən]	ifunasen	[ifunasən]	

	aɛawdiw iɛawdiwen	[aʔawðiw] [iʔawðiwən]	ayis uyis iyisan	[ajis] [ujis] [iyisan]	yis iyisan	[jis] [ijisan]	yis ləud	[jis] [lʔud]
I	iddew ibkan iddawen	[iddəw] [ivkan] [iddawən]	abrik caddi içaddi	[abrik] [ʃaddi] [itʃaddi]	caddi icudday	[ʃaddi] [icuddaj]	acaddi cwada	[aʃaddi] [cwada]
	ifis	[ifis]	ifis	[ifis]	ifis	[ifis]	ifis	[ifis]
	ikerri ikraren	[ixərri] [ixrarən]	amegrus imegras	[aməgrus] [iməgras]	aɛelluc iɛellac	[aʔəllʊʃ] [iʔəlləʃ]	aɛelluc iɛellac	[aɛəllʊʃ] [iʔəlləʃ]
	ilef ilfan	[iləf] [ilfan]	aħelluf iħelfan	[aħəlluf] [iħəlfan]	ilef ilfan	[iləf] [ilfan]	ilef ilfan	[iləf] [ilfan]
	inisi aqɛnfud	[inisi] [aqɛnfud]	insi insan	[insi] [insan]	insi insiyen	[insi] [insijən]	insi agenfud	[insi] [agɛnfud]
	izimer izamaren	[izimər] [izamarən]	izmer izmaren	[izmər] [izmaren]	izmer izmaren	[izmər] [izmaren]	izmer izmaren	[izmər] [izmaren]
	izrem izerman	[izrəm] [izərman]	izerman		fiyɛr ifiyran	[fiɛr] [ifiɛran]	fiyɛr ifiyran	[fiɛr] [ifiɛran]
	L	lehwayec	[ləhwajəʃ]	lħayawanat	[lħajawanat]	lħayawanat		lħayawanat lħiwan

	lewħuc	[ləwħuɸ]	lehwalee	[lehwələf]	/		/	
T	tafunast	[tifunasin]	tafunast	[tafunast]	hafunast	[hafunasθ]	afunast	[afunasθ]
	tistan	[θisθan]	tifunasin	[tifunasin]	hifunasin	[hifunasin]		
	tayađt	[θaɤɑɸ]	tayađt		yađ	[ɤɑɸ]	yađ	[ɤɑɸ]
	tiyeđten	[θiɤɑɸtən]	tiyeđten	[tiɤɑɸtən]	hiyeđtin	[hiɤɑɸtən]	hiyeđten	[hiɤɑɸtən]
	tata	[θata]	taten	[tatən]	hata	[haθa]	hata	[haθa]
tatiwin	[θaθiwin]			hitawin	[hiθawin]	hitawin	[hiθawin]	
taweđtuft	[θawəđtufθ]	tijdeft	[tizdəft]	hakeđtuft	[haɤəđtufθ]	hiyeđfet	[hiyəđfət]	
		tijedfin	[tizədfin]	hikeđtuftin	[hiɤəđtuftin]	hiyeđfin	[hiyəđfin]	
tazermemmuct	[θazərməmmuɸθ	tazelmumit	[tazəlmumit]	hazermemmuyt	[hazərməmmuhθ	hazermemmuyt	[hazərməmmujθ	
tizermemmuci	]	tizelmumiyi	[tizəlmumijin	hizermemmuyi	]	azermemmuyt	]	
n	[θizərməmmujin	n	]	n	[hiɤərməmmujin	hizermemmuyi	[azərməmmujθ]	
	]				]	n	[hiɤərməmmujin	
							]	
tiyirdemt	[θiɤirdəmθ]	tyardemt	[tɤardəmt]	hiyirdemt	[hɤirdəmθ]	ajirdemt	[azirdəmt]	
tiyerdmawin	[θiɤərđmawin]	tiyurdam	[tiɤurdam]	hiyerdmawin	[hiɤirdmawin]			
		tiyurdmawin	[tiɤurdmawin					
			]					
tixsi	[tixsi]	tili	[tili]	hixsi	[hixsi]	hixsi	[hixsi]	
tullit	[tullit̃s]	tatten	[tattən]	hixsiyin	[hixsijin]			

	tizizwit	[θizizwa]	tzizwet	[tzizwet]	hzizwet	[hzizwəʔts]	hzizwet	[hzizwəʔts]
	tizizwa	[θizizwa]	tzizwa	[tzizwa]	hizizwa	[hizizwa]	hizizwa	[hizizwa]
U	uccen	[uʃʃən]	uccen	[uʃʃən]	uccen	[uʃʃən]	uccen	[uccen]

Asentel wis 04 :Tafekka

	Taqbaylit n Tizi Wezzu.	Tira tamsislit	Tacelhit n Neama.	Tira tamsislit	Tacenwit n Tibaza.	Tira tamsislit	Tacenwit n SinDdefla.	Tira tamsislit
A	acebbub	[aʃəbbub]	acemcub zaw	[aʃəmʃub] [zaw]	acebbub aεccic	[aʃəbbub] [aʃəʃiʃ]	anzaɖ	[anzɑɖ]
	acenfir icenfiren	[aʃənfir] [iʃənfirən]	amburen	[amburən]	acenfir icenfiren	[aʃənfir] [iʃənfirən]	icenfifen	[iʃənʃifən]
	aɖar iɖarren	[ɑɖar] [eɖarrən]	ɖar iɖaren	[ɖar] [eɖarən]	aɖar iɖarren	[ɑɖar] [eɖarrən]	ɖar iɖarren	[ɖar] [eɖarrən]
	afus ifassen	[afus] [ifassən]	fus ifassen	[fus] [ifassən]	afus ifassen	[afus] [ifassən]	fus ifassen	[fus] [ifassən]
	amezzuy imezzay	[aməzzuɤ] [iməzzak]	imej timejjin	[iməʒ] [timəʒʒin]	amezzuy imezzuyen	[aməzzuɤ] [iməzzukən]	himeggin	[himəddʒin]
	aqemmuc imawen	[aqəmmuʃ] [imawən]	imi yimi	[imi] [jimi]	imi	[imi]	imi imawen	[imi] [imawən]

			imawen	[imawən]				
	aqerru	[aɣərru]	ixef	[ixəf]	aɣellus	[aɣəllus]	ixef	[ixəf]
	iqerra	[iqərra]	ixfawen	[ixfwən]	ixef	[ixəf]		
			aqelqul	[aɣelqul]				
			iqelqal	[iqəlqal]				
	azagur	[azayur]	aɣrur	[aɣrur]	hiwa	[hiwa]	hiwa	[hiwa]
	aɣebbud	[aɣəbbod]	aɣeddis	[aɣəddis]	aɣeddis	[aɣəddis]	aɣeddis	[aɣəddis]
			tadist	[ta	iɣeddisen	[iɣəddisən]	iɣeddisen	[iɣəddisən]
I	iccer	[iɣɣər]	iccer	[iɣɣər]	iccer	[iɣɣər]	iccer	[iɣɣər]
	iccare	[iɣɣarən]	iccare	[iɣɣarən]	iccare	[iɣɣarən]	iccare	[iɣarən]
	idmare	[idmarən]	admer	[admər]	idmare	[idmarən]	idmare	[idmarən]
			idmare	[idmarən]				
	iɣil	[iɣil]	aɣil	[aɣil]	aɣil	[aɣil]	iɣallen	[iɣallən]
iɣallen	[iɣallən]	iɣallen	[iɣallən]	iɣallen	[iɣallən]			
iɣrem	[eɣrəm]	adan	[aɣan]	adan	[aɣan]	adan	[aɣan]	
iɣerman	[eɣərman]							
T	tamgard	[θamgɑrt]	iri	[iri]	iri	[iri]	iri	[iri]
	timegra	[θiməgrɑ]	irawen	[irawən]	rreqbet	[rreqbət]	irawen	[irawən]
	tanyirt	[θanjirθ]	tanyert	[tanjərt]	hinyirt	[hinjirθ]	hinyirt	[hinjirθ]
	taɣrud	[tɑɣrət]	taɣrud	[tɑɣrət]	haɣrud	[haɣrət]	iɣerdin	[iɣərɣin]
		tiɣerdin	[tiɣərɣin]	hiɣerwa	[hiɣərwa]			

timmi	[θimmi]	timi	[timi]	himmi	[himmi]	leḥwaǧeb	[ləḥwaǧəb]
himmawin				himmawin	[himmawin]		
tinzerθ	[θinzərθ]	tinzerθ	[tinzerθ]	anzur	[anzur]	hinzar	[hinzar]
tinzarin	[θinzarin]	tinzar	[tinzar]	inzar	[inzar]		
aɣenzur				aɣenzur	[aɣənzur]		
tiṭ	[θet]	tiṭ	[tət]	hiṭ	[het]	hiṭ	[het]
tiṭuccin	[θetɔʃʃin]	tiṭawin	[tətawin]	hiṭawin	[hetawin]	hiṭawin	[hitawin]
allen	[allən]						
tiɣmest	[θuɣməsθ]	tiɣmest	[tɣmest]	hiɣmest	[hiɣməsθ]	hiɣmest	[hiɣməsθ]
tiɣmas	[θiɣmas]	tiɣmas	[tɣmas]	hiɣmas	[hiɣmas]	hiɣmas	[hiɣmas]

Asentel wis 05: Imyan d isekla

	Taqbaylit n Tizi Wezzu.	Tira tamsislit	Tacelhit n Neama.	Tira tamsislit	Tacenwit n Tibaza.	Tira tamsislit	Tacenwit n ΣinDdefla.	Tira tamsislit
A	abelluḍ	[avəlluḍ]	lbelluṭ	[lbəllod]	aḥebbu iḥebba lbelluṭ	[aḥəbbu] [iḥəbba] [lbəllot]	iḥebba	[iḥəbba]
	azumbi	[azumbi]	zimba	[zimba]	hayda	[hajða]	hayda	[hajða]
B	batenǧal	[batəndʒal]	badenǧa	[badəndʒa]	batenǧal	[baθəndʒal]	badinǧal	[baθəndʒal]
	baṭata	[baṭata]	baṭata	[baṭata]	lbaṭata	[lbaṭata]	baṭata	[baṭata]
D	dellaε	[dəllaʔ]	dellie	[dəlliʔ]	dellaε	[dəllaʔ]	dellie	[dəllaʔ]

I	ibiw	[iviw]	ibawen	[ibawən]	ibawen	[ibawən]	ibawen	[ibawən]
	ibawen	[ivawən]						
	ilili	[ilili]	alili	[alili]	alili	[alili]	alili	[alili]
	irden	[irðən]	irden imendi	[irdən] [iməndi]	irden	[irðən]	irden yirden	[irðən] [yirðən]
	iɛeqqaren	[iʔəqqarən]	leħrur	[ləħrur]	iɛeqqaren	[iʔəqqarən]	iɛeqqaren	[iʔəqqrən]
L	lebşel	[ləvsəl]	tabşelt	[tabsəlt]	lebşel	[ləbsəl]	lebşel	[ləbsəl]
	leedes	[ləʔdəs]	leedes	[ləʔdəs]	leedes	[ləʔdəs]	leedes	[ləʔdəs]
	lfakya	[lfakja]	lfawakih	[lfawakih]	lfakya	[lfakja]	lfakya	[lfakja]
	lhemmez	[lhəmməz]	ħemmeş	[ħəmməs]	lħimeş	[lhims]	lhemmeş	[lhəmməs]
	lkesber	[lkesver]	kesber	[kesber]	lqesbuř	[lqəsvor]	lkesber	[lkesber]
	leħcic n ccerba	[ləħʃiʃnəccərba]						
	lmaednus	[lmaʔdnus]	maednus	[maʔdnus]	lmaednus	[lmaʔdnus]	lmaednus	[lmaʔdnus]
T	taħcict	[θaħʃiʃθ]	iγemyan	[iɣəmjan]	leħcawec	[ləħʃawəʃ]	leħcawec	[ləħʃawəʃ]
	tiħcicin	[θiħʃiʃin]	imyan	[imɣan]	leħcic	[ləħʃiʃ]	leħcic	[ləħʃiʃ]
	leħcawec	[ləħʃawəʃ]		[ləħʃawəʃ]				
	tajilbant	[θaʒilvant]	jjelban	[ʒʒəlban]	hinifet hinifin	[hinifət] [hinifin]	hağelbant	[haɣəlbant]
	taliqa	[taliqa]	lexdar	[ləxdar]	lxeđra	[ləxđra]	lxeđra	[ləxđra]
	tamemmayt	[θaməmmajθ]	tammayt	[tammajt]	hammayt hamemmayt	[hamməmajθ] [haməmmajθ]		

					himmayin	[himmajin]		
	tamurt	[θamurθ]	tamurt	[tamurt]	hamurt	[hamurθ]	hamrut	[hamurθ]
					tmurt	[tmurθ]	hmurt	[hmurθ]
	tasemmumt	[θasəmmumθ]	tasemmamt	[tasəmmamt]	hasemmumt	[hasəmmumθ]	asemmum	[asəmmum]
	taxsayt	[θaxsajθ]	kabiwa	[kabiwa]	haqluct	[haqluct]	haxsayt	[haxsayθ]
							kabiwa	
	ticcirt	[θiccerθ]	ticcirt	[θiʃʃərθ]	iccirt	[iʃʃərθ]	hiccirt	[hiʃʃərθ]
					hiccirt	[hiʃʃərθ]		
	tifidest	[θifidəsθ]	tabidast	[tabitast]	habidast	[habiðasθ]	sselq	[ssəlq]
	sselq	[ssəlq]	sselq	[ssəlq]				
	timzin	[θimzen]	timzin	[timzen]	himzin	[himzen]	imzin	[imzen]
							himzin	[himzen]
							temzin	[təmzen]
	tulmut	[θulmut]	talma	[talma]	aħelmuc	[aħəlmuf]	/	/
	ṭumaṭic	[tomaṭiʃ]	ṭumaṭic	[tomaṭeʃ]	ṭumaṭic	[tomaṭeʃ]	tumaṭic	[tomaṭeʃ]
					humaṭict	[humaṭeʃθ]		
W	wazduz	[wazduz]	azduz	[azduz]	/	/	/	/
Z	zrudya	[zrudja]	xizu	[xizu]	zrudya	[zrudja]	zrudya	[zrudja]

Asentel wis 06 : Yennayer

	Taqbaylit n Tizi Wezzu.	Tira tamsislit	Tacelhit n Neama.	Tira tamsislit	Tacenwit n Tibaza.	Tira tamsislit	Tacenwit n SinDdefla.	Tira tamsislit
A	adrar idurar	[aḍrar] [iḍurar]	adrar	[adrar]	adrar idurar hadrt	[aḍrar] [iḍurar] [haḍrarθ]	/	/
	afellaḥ ifellaḥen	[afəllah] [ifəllahən]	afellaḥ ifellaḥen	[afəllah] [ifəllahən]	afellaḥ ifellaḥen	[afəllah] [ifəllahən]	afellaḥ ifellaḥen	[afəllah] [ifəllahən]
	aggay aggayen	[agg°aj] [agg°ajən]	aggay aggayen	[aggaj] [aggajən]	lmeɣyuz lemearek	[lməkjuz] [lemʁarək]	lmezlug	[lmezlug]
	aggur	[agg°ur]	yur	[jur]	yur iyyaren	[jur] [ijjarən]	yur iyuren	[jur] [ijjurən]
	aɣrum	[aɣrum]	aɣrum	[aɣrum]	aɣrum	[aɣrum]	aɣrum	[aɣrum]
	ayaziḍ iyuzad	[ajazed] [ijozad]	yaziḍ iyaziḍen	[jazed] [ijazedən]	yaziḍ iyaziḍen	[jazed] [ijazedən]	yaziḍ iyaziḍen	[jazed] [ijazedən]
I	imensi	[imənsi]	amensi umensi	[amənsi] [umənsi]	amensi	[amənsi]	amensi umensi	[amənsi] [umənsi]
	inyan	[injan]	inyan	[injan]	inyan	[injan]	inyan	[injan]
	leftur	[ləfθor]	amecli	[aməʃli]	lefɖur	[ləfðor]	lefɖur	[ləfðor]
	leewayed	[ləʁwajəd]	leadat	[lʁadat]	leewayed	[ləʁwajəd]	leadat	[lʁadaθ]

L							leɛwayed	[ləʔwajəð]
	leic	[lɛiʃ]	lmerdud	[lmərdud]	berkuyes	[berχujəs]	berkuyes lemɛac	[berkujəs] [ləmʔaʃ]
	lmakla	[lmakla]	učču wučču	[uttʃu] [wuttʃu]	učču lmaklet	[uttʃu] [lmaklət]	lmaklet	[lmaklət]
T	tafellaht	[θafəllaħθ]	tfellaht	[tfəllaħt]	hafellaht	[hafəllaħθ]	leflaht	[ləflaħəθ]
	takerza	[θaxərza]	taserğa tyerza	[tjərza]	hayerza tyerza	[hajərza] [tjərza]	tayerza hyarza	[tajərza] [hjarza]
	tament	[θamənt]	tamemt	[tamənt]	hament	[hamənt]	hamemt	[hamənt]
	tikrbabin	[θiχərvavin]	ticurin	[tiʃurin]	ikuren	[iχuren]	ikuren	[iχurən]
U	udi	[uði]	udi wudi	[udi] [wudi]	udi	[uði]	/	/
Y	yennayer	[jənnajər]	nnayer	[nnajər]	nnayer yennayer	[nnajər] [jennajər]	nnayer yennayer	[nnajər]

Ammud

I. Amud n teqbaylit**1- Arcel (zwağ):****Umuy n ugmar:**

1. Isallen		
Azemz n ugmer :	18/01/2020	
Adeg :	Friqat	Taddart : Bu Iyzer
Allal n usekles :	Le téléphone portable n temselyut	
Akud n usekles:	10 minutes 43 secondes	
Adeg n usekles :	Deg uxxam	
Asentel n usekles :	Zwağ	
Ma yella win i iħedren?	Ulac	
Tiybula	/	
2. Amselyu		
Isem	Taseedit	
Azemz n tlalit :	13/09/1935	
Uzuf :	Tamejtu	
Taddart tanaşlit :	At Bumeza	
Lerc :	/	
Tamezduyt n tura (taddart, tayiwant):	Taddart : Bu Iyzer Tayiwant : Drae El Mizan	
Tantala yetmeslay, (amek s- isemma umselyu i tmeslayt-is)	Taqbaylit	
Tutlayin tiyađ i thedder :	/	
(Deg uxeddim:)	/	
(Deg uxxam :)	Taqbaylit	
Ussan n ulmud n tutlayin deg tmurt n lberrani (séjour)	/	
Akud n wussan :	/	
Aswir ayurbiz d usiley	/	
Tameslayt n uselmed yran :	/	

Axeddim :	/	
Imdanen i tt-iɛawnen deg ulmud n tesnilest (amedya : baba-s, yemma-s, win ukkud i isɛedda umselyu ussan n temzi)		
Amyili d wassayen akked umselyu	/	
- Taddart tanaɣlit :	/	
- Aswir ayurbiz d usiley:	/	
Addad ayarim : tezweġ, dderya :	Tezweġ Tesea 7 warrac (5 d iqcicen, 2 d tullas	
Tameslayt i ihedder urgaz-is :	Taqbaylit / tarumit / taɛrabt.	
Amek yettwali umselyu tameslayt-is, d wamek tt-ihedder :	Tħemmel tameslayt-is, thedder-itt s shala.	
3. Amsestan		
Ayara d yisem:	1.ΣEBDI MERYEM	2.ΣEMMARI RACIDDA
Tutlayt i tettmeslay :	Taqbaylit Taɛrabt Tafransist	Taqbaylit Taɛrabt Tafransist
Azar-is :	1. Friqat	2. Mɛetqa
Assayen ger umselyu d unegmar :	D tawacult	
4. Agmer n yisallen		
Afiqi i usawađ :	Ih	
Tamuyli n umselyu yer ukalas.	Deg tezwara tkukra ciť, tuyal tertaħ di lhedra.	
Tamuyli n umselyu yef tdiwennit yef isteqsiyen i s-yettunefken...	Tefreħ atas imi nexdem yid-s tadiwennit, terra-d akk yef isteqsiyen i s-nefka.	
5. Isallen wiyad	/	

Tira tumrist

A: Azul fell-awen, ass-agi aqli akked yaya, isem-is taseedit, tesaã aaa xemsa utmanyin n sna di leemer-is, ad ay-d-tehder yef wamek i xedmen zwağ aaa dagi yur-sen.

B: Ih, ad hedrey nekkini?.

A: Emm.

B: Ih tura zik lhal, tura mi ara ruhen, tura yiwen ad iruh ad yexdeb tameɛttut, ad yettef aaa afus afus macci tibeedin akka ataya, tura nekk nekk aqel-iyi aaa. Nekk usiy-d yur-m belli aaa byiy tameɛttut, ad d-asey yur-m iyi-d-twerriɗ, iyi-d-twerriɗ iyi-d-twerriɗ baba-s n teslt-nni, mi id-ttefrid-tt, mi d-yehder, ad mlalen, ad mlalen ad hedren ad mezren ad meslin ad yren akk yef acu, d acu i yesea? D acu aaa ixeddem mmi-s-agi? Aaa amek yegga wexxam-agi? Ad yehder akklani ataya, ma yella d axxam leali? d axxam yesean cci? d axxam yesean, zik yesean ttrika yesean dbayeb yesean, imir ad uyalen ad mwehchin melmi ara ruhen.

A: Emm.

B: dinna kkan.

A: D irgazen way-gar-asen?

B: Way-gar-asen, ad mwehchin, asmi ara ad yehder ad ruhen ad frun, ad frun, ad ruhen yer ssuq, yer ssuq, netta, baba-s-nni ad d-yawi win ara yessehder, isli-nni, amyar-nni ad d-yawi wikad ara yessehder, ad hedren, ad hedron din, ad xedmen tuccit imiren maçci akka d inaten-agi ataya d xemstac n alef-agi, imiren d tuccit, imiren ad cerden yef açal ad cerden, ulac lfeɛta-agi ney ddheb-agi ney, d idrimen, d idrimen, açal ara t-mudded yellik-agi? Ma ma yehwa-as ad tt-tefkeɗ-tt x tlat reb rebein mmya, ad tt-tefkeɗ x tlat tlat xmeštac n alef, eecrin alef,akken ttebyuɗ ad tcerdeɗ, maçci ur tent-itt-muduɗ ara imiren, ala, ur d-tettmuduɗ ara imir-nni-ya, ad hedren ad ilin d inaten-nni, ad yuwal ad ten-id-yedfee xdan-nni, ad-yawi idrimen-nni ad ilin xdan inagan dinna, mi d-yewwi šurdiyem-nni, ad ten-id-yawi, ad teqduɗ i yelli-m-nni, d kemm ara yeqdu, ad am-d-imud eni kemm ara ad yawin ayen ara tawi teslit-nni, ma d icetɛiden-agi n tduli, d icetɛiden-agi n llebsa, ma, syis yer dagi yak uyalen u u snulfan-d xdan tbiãa, ilaq, mi ara ad yehder ad frun tis tameɛttut, ilaq idrimen, kemm ad d-teqduɗ netta ad yeqdu. Ma yella mæna ma yella ur tecriɗeɗ ara, ma yella ur tecriɗeɗ ara, aaa aaa ayen ayen swayes ara tserfeɗ i yelli-m d netta ara ad d-yawin, ad d-yawin tabaligt, ad d-yawi ayen aaa ad d-yawi yef lqebel-is, ad d-yawi ayen ad d-yawi yef leqbel imawlan n teslit-nni. Ad ten-tawi teslit-nni s s axxam-is. Ass n telteyyam, ass-nni aaa n tuqna n lhenni, ad d-asen aaa, zik-nni seccayen, zik am-qqarey, ad dawin ikerrri, ad zlun ikerrri ad cçen, azekka-nni xdan ad d-yas usensi, ama yeçça ad yeçç ad yawi tislit-nni, azekka-ina ad ggen lesfenğ, zik-nni d lesfenğ maçci am tura d lxeffaf. Azekka-ina. Yerra lesfenğ-nni wa ad t-yawin? Maçci d baba-s, d xuya-s, ma ur tesaã ara xuya-s d eemmi-s, ney d mmi-s eemmi-s ad d-t-yawi zik maçci akka inaten-agi ataya, hacam zik d zwayel, zik d zwayel i ttawin madden, ad yawi deg ccwari, ad yawi aaa rebea idellaæn sin idellaæn sya sin idellaæn syagi n lesfenğ, ad ten-iyum, s lhağa akka i icebhen, ad ten-yawi s axxam-nni, ad yaweɗ yer dinna, *ça dit pas* ma aaa merɛa ad yefteɗ, merɛa ad aaa, zik ulac lqehwa-agi akk zik, almi d lawan-agi i d-nulfa lqehwa. Ma yella d lawan n leftur ad aaa ad d-yefteɗ ad d-yas ma yella maçci d lawan n leftur, ad isers.

A: melmi i yettawi lesfenğ-agi?

B: aaa.

A: melmi i yettawi lesfenġ?

B: Azekka-ina, mi ara teddu teslit, azekka-nni sbeħ, azekka-nni sbaħ ara d-ten-yawi, ad ten-yaf xas akken i d-kkren seg ussu, sbaħ ara yawi lesfenġ-nni, ad d-rrunt ad ggent lesfenġ wayeġnin, zik ulac lgaṭuwat-agi ulac, azekka-nni xdan ad ggent xdan lesfenġ xdan, ad d-rrunt ad awint aġellae, n lesfenġ, aġellae ney sin, alama ruħent tilawin, yerna mačči am tura-agi mi ttruħunt mačči d ciṭeħ, am akka teseiġ yessetma, ney emumat-im, ney ma yella d tijidatin, ha-t-ah, yerna wdan wa yeddu? Baba-s *interdit* ur yettruħu ara baba-s. D xuya-s, ma ur tesei ara atmaten, d xu d emmi-s ney d mmi-s emmi-s, ara yawin ad yeddu d tilawin-nni, ad ruħen, ad fetren, mi wwden, ad mecden i teslit-nni, ad siyertent, ad as-bedlent akk llebsa, ad as-weqment ad as-cebħent akk ad as-selsent icetṭiden akk leali, ad tawint yer tala, ad tawint yer tala, teddunt ssiyritent. Ad awint ibuqalen, ad ten-tawi teslit-nni, mi wwden, ad ten-t-id-teččar, teslit-nni si tala.

A: Emm.

B: Ad tefk i yeqrar, ad swen, ad eawden ad uyalen ibuqalen-nni ad d-awin deg-sen aman, tameddit ad texdem deg-sen leic. Ad tefkel leic, ad texdem deg-sen leic-nni, nutni xdani ad seun tiwliyin, ad seun idulan nsen, ad ččen leic-nni, baqi kul yiwen ad iruħ s axxam-is. Ha-t-an, zik-nni, zik ulac inaten-aki ataya, ma tislit, tislit *interdit*, ur t-ttemzax ara alama d ass-nni deg wayed ad teddu. *Meme* tamyar ma ad temlek, *meme* ma ad temlek, yeeni ma ad tteṭtel ciṭeħ, yeeni ad terren s ayla lemlak, ad truħ temyar-nni, ad tezzer-itt, ma yella ulac lemlak, ad frun kkan akken ar tteṭtilen ara eni ad frun aggur ney ecrin n yum ney axi ecrin n yum ad awin ulac. Aredqal kkatn tameyra, tislit-nni, tamyar-nni ur ur tettzar-itt ara ama d ass-nni ggayed akken-ia, n lħenni, mi ara ad truħ ad teddu di lħenni, ad tawi icetṭiden i teslit-nni. Ha-t-ah.ih. iiii tislit-nni ass-nni deg wadek akken ara teddu akken-ia ad tells kkan leħwal ijdiden, ad tells kkan akka leħwal ijdiden, ad tegger aberrus, ad tesbur aberrus, azekka-nni mi ara ad tt-awin, ad as-ggen amendil. Fer dixel, ad as-kemlen aberrus-nni, ad as-eelqen imir-nni, zik tteelliqen ijenwiyen. Ad as-xedmen ajenwi bac yef ineyluyen qqaren-as yef ineyluyen, teggen lemri, xdan yef uqelmun-nni, wiyadnin teggen aggur n leħrir, xdan i teslit-nni, ad eeşben akka inat-nni aqelmun-nni, ad as-xedmen lemri-nni daga, yaf winat yef waggus leħrir, ajenwi-nni ad teelqit akken s netta s tinat-nni s yesea tayellaft, teelleq-it akken dina, alama tewweġ s axxam, imiren, imiren ad teksit, mi ara taweġ s axxam-nni imirni-a. Imiren, *déjà* imiren, tamettut ma yella ad ad truħ, ad tekcem s axxam-nni, ur tkeččem ara s axxam-nni alma tfen aynat. Alma tfen aaa aaa aberrus-nni ad as-tfen aynat aaa. Aynat aynat-nni kemm-ini isem-is akken-ia? Wadni swayes akken ttruzun azru, isem-is akken? Swayes ttruzun akken azru aaa ad flun akka, yef mnaħ n tewwurt, mi ara tekcem yer dixel n wexxam-nni, ur kečmen ara, alma a tit i ti tibalizin ma d ma d mi ara tawiġ asenduq-nni, imiren ulac tibalizin, asenduq-nni, ilaq alma ldint-tt, xas ad t ad teelqet seg uxxam, mi yewweġ yer dina ad teldint qbel yef tewwurt. Ad teldin yef tewwurt, imiren ad t-skecmen akken, ur yuyal ara s tsarut, imiren ad t-skecmen s axxam, imir ad tkemmel teslit-nni, ad tekcem s axxam. Ha-t-ah, zik ttawin ħaca aħayik, zik ttiyṭam ad d-awin icetṭiden-agi xillan, ad d-awin, ħaca aħayik. ħaca aħayik ad teggen yef zzayla, yef zzayla-nni deg wayed ad terkeb teslit, yak zik ulac tumubil-agi, ulac, ad tfen aħayik-nni, ad teggen yef zzayla-nni, ad terkeb fell-as teslit-nni. Ass-nni n telteyyam ad am-qqarey mi ara ruħen imawlan-is, alma wwden imawlan-is, imiren ad as-mecden akk acebbub-is, as-mecden, as-cidden, ad as-ksent akk leħwal-nni i telsa, ad as-bedlent akk ijdiden, imiren, ad am-qqarey, ad tkeħhel, ma ad tħuk lġuz-agi, imiren ad as-qnent lfeṭta-nni ara ad d-awi akken-nni. Ha-t-ah amek xedmen. Lħenni, zik tteqnen lħenni lħenni maci am tura, tura *déjà* lħenni ur t-teqnent ara akk teslatin. Llan llan tteqnen deg uxxam-nni-nsen meħsub wikad yebyan ad ad ayen tawezzaet, ad jemeen idrimen, llan wikad i iteqnen deg wexxam-nni n wemyar-is, inebgawen-is ara ad d-yasen ayyer? win ara yillin dina ad d-yefk

akk iŝurdiyən, i bab n wexxam-nni. Ih. Ih. deg yid, mi d-yehdeŝ deg yid, ad tŝen adebŝi, ad ggen deg-s lhenni, ad ggen deg-s iŝurdiyən akken i d-ssers iŝurdiyən-agi n ŝŝerf, tislit-nni d ad ɣum ad d-gger akk akka abernus-nni, ad d-yas isli-nni, ad gren ifassen nsen. Ma, ma, matah, matah, matahrec tislit-nni, ad tent-id-tejmeɛ akk nettat, ma yella aaa tuggad, ɛni a a tettaggad, ad yebhez wergaz-is, ad as-yexdem akka, idrimen-nni, ad t ad ten-yeddem netta, imir ad ten-fken i wex i wexxam n wemyar-nni. Imir ad nejmaɛen akk l lɣaci yellan dinna, ad asen-fken akk iŝurdiyən, akken qqaren-as lekmas, zik, ad asen-fken akk i wexxam-nni iŝurdiyən deg yid, meɛna mačči i tislit ad ten-yawi wemyar-nni. Ih mačči i tislit, tislit texda. ur tt-mudun ara i tislit. Urar s winat, s tbelyunin s swu s winat s uqemmuc, akka s ufus. Ad tŝen tibelyunin, ad tŝen inaten-agi atah, ad wten iyi-sent, ad ceɗhen ad ssiyerten. Zik. Zik mi llan, syis ɣer dagi uyalen nnulfan-d idebbalen-agi, llan wikad i d-yettawin idebbalen ... Ih ijekjuk-agi almi d tura i d-usan, zik ulac ajekjuk-aki. Ney zik tella lpuŝ-agi ney tella ulac. ulahed meɛna nekk ad am-d-iniy lhaŝul tislatin imir-nni i seant sser, nekk ad am-d-iniy lheq. Welleh imiren i seant sser. Mi ara ad bedlent akk icetɗiden-nni, mi ara lsent akklani. Welleh ula d zzin i d-iyellin fell-asant ad am-qqarey ad a qqarent-as a a a weqmen-tent lmalaykat, ručen-tent lmalaykat ezizen cayl llah. Ih ma d tura tura ala. Ma tenniɗ aaa tislit, mi ara d-tehdeŝ, ad t aaa ad teddu, ad tt-ibab aaa yiwen, mehsab ad tt-isufey aaa ɣer berɣa, ad ad tt-yer ɣef zzayla-nni, adtt-isserkeb ɣef zzayla-nni. Tameddit aaa tameddit-nni, aaa ad weqmen, ad tŝen tamellalt, ad tŝen tacriht, adferqen, aaa ɣef sebaa inaten akka imurŝuyen n weksun-nni, sebaa n imurŝuyen akka n tmellalin, ad tent-sečč tislit-nni i wad-nni i tt-ibuben akken ad as-tini rriy-ak lɣehd-ik. Ad as-yer ciɗ n weksun ciɗ n seksu ad t-sečč akka i wergaz-nni, win ara ad tt-ibaben akken, mehsab nsen mačči d aberrani, n wexxam-nni n uɣur ara teddu mačči n imawlan. Ih. Ass wis sebaeyyam ad truɗ kkan ad terzef. Ad terzef aaaad teddu temyart ney ma tella telwest. Ad teddu akides telwest, ad ruhen ŝbah, tameddit ad d-uyalen, ll ad ččen, ad rrun ad d-awin xdan tarzef ad tt-sewwen, ass n sebaeyyam ad tt-sewwen. Ad d-awin seksu, aaa seksu, aksum, timellalin. Ad d-awin s axxam-is, ulac ulac inaten-agi, ulac leyna-agi, ulac cdeh-agi, ulac, ala ttu ttu ttu ttu ttu ulahed, ulac tiyratin-agi ulac, ad truɗ kkan ad tezred tislit s imawlan-is.

Tira tamsislayt:

A : [Azul fəllawən assaki aqli akkəð jaja isəmis   θasəfðiθ tesəa aaa xəmsawθmanjin
nəsnadilfəmrɪs akdəhdəf kəf waməχ xədmən zwadz̄ aaa ðaki kʊrsən]

B : [ih adhədrəχ nekkinɪ]

A : [əmm]

B : [ih θura ziχ lhal θura marəfohən θura jiwən adəfoh adixdəb θamttəθ ad jəttəf aaa afus
afus mačči θivfaðin akka θaja θura nəkk nəkk aqlɪji aaa nek̄k usi   kɔ kʊrəm bəlli aaa v kɪk
θaməttəθ adasəχ kʊrəm ijidwərrɪɗ ijidwərrɪɗ ijiθwərrɪɗ vavas təsliθnɪ mɪttɪfrɪtt mɪdjəh dəf
adəmlalən admlalən adhədrən adməzrən adməslɪn adkʊrən ak̄k kəf əfu ðəfu ixəddəm m̄mɪsaki
aməχ jəɣɣa wəxxamaki ad jəhdə f ak̄kʰlani aθaja ma jəlla ðaxxam l   ɣali ðaxxam jəs ɣan ʃʃɪ
ðaxxam jəsɣan zik jəsɣan ttrika jəs ɣan dvajəv jəsɣan imir adukalən adəmwəhhɪn məlmi ara
kəhən]

A: [əmm]

B: [ðinna kkan]

A: [ð irgazən pp°amγarasən]

B: [pp°amγarasən adəm wəhhin asma adjəh ðəf adroħən adəfrun adəfrun adroħən ar ssuq ar ssuq nətta vavasnni adj awi wina jsəhðəf islinni amkarnni adjawi wikað ajsəh ðer adhəðrən adxəðmən θuttjiθ imirən maſsi akka ðinaθaki aθaja ð xəmstəfnaləfaki imirən t̄sutjiθ imirən adfərdən af aſhal ad fərdən ulaf lfəttaki nək d̄dhəvaki nə k ðiðrimən ðiðrimən aſhal aθmuddəð jəllixaki ma mahwajas at̄tsəfkətt̄s x θlaθ rəv rəvfin mja at̄tsəfkətt̄s x θlaθ θlaθ xəmstəfnaləf fəsrinaləf akkən t̄səv̄itt̄s at̄t̄f̄sə r̄ðəð maſsi untit̄ tsmuduðara imirən ala at̄tsmuduðara imirnija adhəðrən adilin d̄iləh ðina θən nni adju k̄al aθidjədfəf xðani adjawi iðrimənni adilin xðani ina γan dinna midjiwi i surdijən nni a θnidjawi at̄tsəqðəð ijəllimni ð xəmm arajəq ðon amd̄imud f̄ni kəmm arajawin ajənara θawi θəsliθnni maði f̄ətt̄idənaki nət̄uli d̄ iſətt̄idənaki nəlləvsa ma sjis k̄ərðaki jax ukalən u u snulfand xðan t̄t̄viſa ilaq madjəhðəf adfrun θis θamətt̄oθ ilaq iðrimən xəmm adəqðəð nət̄tsa adjəqðə// majəlla məfna majla urθəfridəðara urθəfridəðara aaa aa ajən ajən swajəs ... ð nət̄ t̄sa djawin adjawi θabalizθ ad jawi ajən aaa adjawi fəlqəvlis adjawi ajən adjawi fəlqəvl imawlan ntəsli θnni// antawi θəsliθnni s s saxxamis // ass̄ ntəltəjjam ass̄nni aaa ntuqna lhənni adasən aaa zi x̄nni sət̄t̄fajən zi x̄ amq̄qarək adawin i x̄ərri adzlun ikərri adt̄ f̄ən azəkkan̄ni xðan adjas usənsi ama jətt̄f̄a adjət̄ f̄i adjawi θisliθnni azək kajina adγən ləsfənd̄z̄ zix̄nni ð lə f̄ənd̄z̄ maſsi am θura dəlxəffaf/ azkkajina/ jərra ləsfənd̄z̄nni waθjawin maſsi ðvavas ð xujas murθəsijara xujas ð fəmməs nək ðmm̄is fəmməs adjawi zi x̄ maſsi akka inaθənaki aθaja haſam zi x̄ ðəzwajel zi x̄ ðəzwajəl it̄sawin məddən adjawi dəg f̄f̄wari ad jawi aaa rəvſa idəllafən sin idəllafən sja sin idəllafən sjaki nləsfənd̄z̄ aθnikum səlhad̄za aka iſəv̄hən aθənjawi saxxam nni adjawə ð k̄ər ðinna sadipa ma aaa mərr̄u adjəfθəf mərr̄u ad aaa zi x̄ ulaf lqəhwajaki akk̄ zi x̄ almi ðlawanaki idnulf̄a lqəhwa / ma j̄lla ðlawan n ləf̄ θəf̄ ad aaa adjəfθəf adjas majəlla mac̄ci ðlawan ləfθəf ad issərs]

A: [məłmi ḡttsawi ləsfənd̄z̄aki]

B: [aaa]

A: [məłmi ḡttsawi ləsfənd̄z̄]

B:[azək̄kajina mara θəddu θəsliθnni azkani svəh̄ azkani svah̄ araθənjawi aθənjaf xasakkən idəkrən səgḡusu svah̄ arajawi ləsfənd̄z̄nni adarrunt ad̄ γγənt̄ ləsfənd̄z̄ wajədn̄in zi x̄ ulaf lgaṭowaθaki ulaf azək̄kani xðan ad̄ γənt̄ xðan ləsfənd̄z̄aki xðan adərrunt adawi nt̄ adəllaf̄ nləsfənd̄z̄ adəllaf̄ nək sin alma f̄roħənt̄ θilawin jərna mat̄ f̄ji am θuraki mitt̄ roħunt mat̄ f̄ji ðſət̄h̄ amaka θəsfið jəsə θmam nək f̄muma θəm nək majla t̄tsi zidaθin hatah jərna xðan wajəddun vavas int̄ərđi ujətt̄sroħujara vavas// ðxujas murθəsijara aθmaθən ðxu ðfəmməs nək

ðmmis fəmməs ara jawin adjəddu t̄silawinni ad̄roħən ad̄fəθrən miwðən adməsfðən iθəsliθn̄ni
 adsikərθənt asvədlənt akk̄ lləvsə aswəqmənt asfəbhənt akk̄ assəlsənt akk̄ i fəttəddən akk̄ l̄fali
 att̄sawint kərθala/ att̄sawint kər θala t̄ tsəddunt s̄si k̄riθənt// ad̄awint ivuqalənni a θəntawi
 θəsliθn̄ni miwðənt antidətt̄fəθ θəsliθn̄ni siθalani]

A:[əmm]

B:[att̄səfk ijəqq̄rar ad̄əswən ad̄ fawðən adukalən ivuqalənni adawin d̄ə γsən aman θaməddiθ
 att̄səxðəm d̄əγsən l̄fi/ att̄səfθəl l̄fi/ att̄səxðəm d̄əγsən l̄fi/ni niθni xðani ads̄fun θiwlijin
 ad̄əsfun idulann̄sən ad̄tt̄fən l̄fi/ni baqi kul jiwən ad̄ju k̄al saxxamis/ haθah ziχn̄ni ziχ ulaf
 inaθaki a θaja ma θisliθ θ isliθ intərđi ur t̄et̄ t̄sməzrajra alma d̄asni gajəd adəddu / mim
 θamkərθ mat̄tsəmləχ/ mim mat̄tsəmləχ jəfni mat̄ts̄fətt̄əl f̄et̄əħ jəfni at̄tsərrən sajla ləmla χ
 att̄sroħ θəmkərθ att̄səzrit̄ts majəlla ulaf ləmlaχ ad̄əfrun k̄kan urt̄ts̄fətt̄ilən ara f̄ni ad̄əfrun
 agḡur nəκ f̄əfrin jum nəκ axi f̄əfrinjum adawin ulaf/ arəðqal k̄ka θən θaməkra θisliθn̄ni
 θamkərθn̄ni urtt̄səzrit̄tsara ama d̄assni gadaknija nəlħənni maraθroħ att̄səddu d̄ilħənni att̄sawi
 i f̄ətt̄idən i t̄əsliθn̄ni// haθah// ih// iih θisliθn̄ni ass̄nija gadakən a θəddu jakk̄ənija att̄səls k̄kan
 ləħwal izd̄idən/ att̄səls k̄kan akk̄a ləħwalaki zd̄idən att̄sγər avəff̄os att̄ssvur avəff̄us azəkk̄anni
 mat̄tsawin asəγγən aməndil/ kər d̄axəl askəmlən avəff̄osn̄ni asf̄əlqən imirənni ziχ t̄ts̄f̄əlliqən
 izənwijən/ asxədmən azənwi baƒ kəf inəklujən qqarənas kəfinəklujən θəgḡən ləmr̄i ləmr̄i
 xðan kəf uqəlmunənni wijə dn̄in θəgḡən xðan agḡus ləħ rir xðan i θəsliθn̄ni ad̄ f̄əsvən akk̄a
 inaθn̄ni aqəlmun̄ni asxədmən ləmr̄inn̄i d̄aki kəf winat̄ kəf wagḡus ləħrir azənwin̄ni att̄s̄f̄əlqiθ
 akk̄ən snət̄ t̄sa s θinat̄tsn̄ni s jəs f̄a t̄aklafθ θ̄f̄əlqiθ akk̄ən d̄ina alma θiwəđ saxxam imirən
 imirən at̄tsəksiθ maθawəđ saxxam̄ni imir̄nija/ imirən d̄iza imirən θamətt̄oθ majəlli at̄ts
 att̄sroħ at̄tsəχf̄əm saxxam̄ni ur θχətt̄f̄əmarə saxxam̄ni alma f̄ən ajnaθ/ alma f̄ən aaa aaa
 avənosn̄ni as f̄ən ajna θ aaa/ ajnaθ ajnaθn̄ni χmini ismis aknija // waðni swajəs akk̄ən
 t̄ts̄rozon əzfo ismis ak̄kən swajəs t̄ts̄rozon akk̄ən əzfo aaa ad̄əflun akk̄a kəf mnaƒ t̄əpp̄urθ
 maθəχf̄əm ard̄axəl pp̄əxxam̄ni ur χətt̄f̄mənarə alma θi θi θi θibalizin mađ mađ maθawid̄
 asənduq̄n̄ni imirən ulaf θibalizin asənduq̄n̄ni ilaq alma ld̄intətt̄s xas att̄s att̄s̄f̄əlqət̄ səgḡuχxam
 mijiwəđ kər d̄ina a θəldin qvəl af t̄əpp̄ur θ aθəldin af θəpp̄urθ imirən aθəχəf̄məən akk̄ən
 ujuƒalara səθsarut̄ts imir aθəχəf̄məən saxxam imir at̄tskəmməl θəsliθn̄ni att̄səχf̄əm saxxam/
 haθan ziχ t̄tsaxin ħaf̄ahajix ziχ t̄ts̄iət̄əm adawin i f̄ətt̄edənaki xillan adawin ħaf̄ahajix/
 ħaf̄ahajix aθəγγən kəfzzajla kəfzzajlanni gḡjəd aθərkəv θəsliθ yaχ ziχ ulaf t̄onubilaθaki ulaf
 ad̄f̄ən ahaji χn̄ni a θəγγən kəfəzzajlanni at̄tsərkəb f̄əllas θəsliθn̄ni// ass̄n̄ni n θəlt̄əjjam
 amqqarəƒ maroħən imawlanis amawðən imawlanis imirən asməsf̄ənt akk̄ a f̄əbbubis
 asməsf̄ənt asf̄iddənt asəksənt ləħwaln̄ni θəlsa asvədlənt akk̄ i zd̄idən imirən amqarəƒ
 att̄skəħħəl ma t̄ts̄huk l̄q̄uzaki imirən asəqnənt l̄f̄ət̄anni adawijakənni/ aθah aməχ xədmən//
 lhənni ziχ t̄tsəqnən lhənni maƒi amθura θura d̄iza lhənni urθətt̄səqnəntara akk̄ θəslaθin// llan
 llan t̄tsəqnən d̄əgḡuχxam̄ni nsən məhsuv wikað jəv kən ad̄ ad̄akən θawəzzaƒθ ad̄ zəmf̄ən

iðrimæn llan ikað i ðæqnæn dægg'xxamnni pp'mkæris inøvgawænis aradjasæn ajkær winarajillin
 ðina adjæfk akk i sordijøn ivav pp'æxxamnni/ ih//ih ðæggæð midjæhðær ðæggæð aðæfæn uðævse
 aðæγγæn dæ γs lhænni að γæn ðæγs isordijøn akkæn idsærs i sordijønaki næssærf ðisliθnni ð
 aðadγum aðæγγær akk akka avernusnni adjas islinni aðæ γræn ifassæn nsæn / ma ma maθæh
 maθæh maθæhræf θæsliθnni a θæntidzmaðf akk næt tsaθ ma jælla aaa θugað fni a θættæsgg'að
 aðibhæz wærgazis asjæxðæm akka iðrimænni a θ aθenjæddæm nætta imir a θnæfkæn iwæx
 iwæxxam pp'æm kærnni/ imir annæ zmafæn akk l l kafi jællan ðinna asnæfkæn akk e sordijøn
 akkæn qqarænas la χmas ziχ asnæfkæn akk iwæxxamnni e sordijøn ðægg'eð mæfna maßfiθæsliθ
 aθenjawi wæmkærnni/// ih maßfiθæsliθ ðisliθ θæxða/ uttsmudunara i θæsliθ/ urar swina θ
 sæθvæljunin s swu swina θ suqæmmuðf akka sufus/ aðæfæn θivæljunin aðæfæn inaθænaki aθah
 aðæwθænt ijisænt aðfæðhæn aðsikærθæn/// ziχ/ ziχ millan sjis kær ðaki ukælæn nulfand
 eðæbbælænaki llan wikað idjæt tsawin eðæbbælæn... ih i zækzækaki almi θura idusan ziχ ulaðf
 azækzækaki// næk ziχ θ ælla lpo staki næk θælla ulaðf // ulaðhæd mæfna nækk amdini k lhæsol
 θislaθin imirni isfænt ssær nækk amdini k lhæq// wællæh imirni is fænt ssær/ maðvædlænt akk
 ifæðæðænni maralsænt akk'lan/ wællæh ula ðæzzin idikællin fællæsænt amqqaræx að? qqaræntas ?
 ? ? wæqmæntænt lmalajkaθ fæfæntænt lmalajkaθ fzizin fajl llah/// ih mat tsura θurala// ma
 θænnið aaa θæsliθ maradæhðær ættæ aaa ættæddu ættæbab aaa jiwæn mæhsab æt tsisufæx aaa ar
 værra ættæsjær afæzzajlanni æt tsisærkæb afæzzajlani/ θamæddiθ aaa θamæddiθnni aaa aðwæqmæn
 aðæfæn θamællalt aðæ fæn θæfrihθ aðfærqæn aaa kæf sævfa ina θæn akka imu fæsoθæn
 pp'æχsumnni sæv fa imursu θæn akka tmællalin a θæntsættf θæsliθnni iwaðni it tsibubæn akkæn
 asθini rriæk lðæhðæiχ/ asjær fet pp'æχsum fit nsæχsu aθsættf akka iwærgazænni/ winættæbabæn
 akkæn mæhsav nsæn ma fsi davæfæni pp'æxxamnni n ukær a θæddu matfji gmawlan // ih//
 asæpp's sæv fæjjam ættæ fæh kkan æt tsærzæf/ ættærzæf aaa æt tsæddu θæmkærθ næk maθælla
 θælwæsθ/ ættæddu akiðæs θælwæsθ aðfæhæn svæh θammæddiθ adukælæn ll aðæ fæn aðærrun
 xðæn θærzæfθ ættæpp'æn æss nsæv fæjjam æt tsæpp'æn/ sæχsu aaa sæ χsu a χsum θimællalin/
 adawi sæxxamis ulaðf ulaðf inaθaki ulaðf læknajaki ulaðf fðæhaki ulaðf ala tssu tssu tssu tssu ulaðhæd
 ulaðf θikæraθin ulaðf ættæfæh kkan ættærzæd θæsliθ simawlani]

2- Iyersiwen:

-Umuy n ugmar:

1. Isallen		
Azemz n ugmer :	08/02/2020	
Adeg :	Meetqa	Taddart : Icerqiyen
Allal n usekles :	Le téléphone portable n temselyut	
Akud n usekles:	15 minutes 21 secondes	
Adeg n usekles :	Deg uxxam	
Isental n usekles :	Iyersiwen, tafekka n umdan, imyan d yisekla, yennayer	
Ma yella win i iħedren?	Ulac	
Tiybula	/	
2. Amselyu		
Isem	Racidda	
Azemz n tlalit :	22/12/1987	
Uzuf :	Tamejtu	
Taddart tanašlit :	Icerqiyen	
Lerc :	Meetqa	
Tamezduyt n tura (taddart, tayiwant):	Taddart : Icerqiyen Tayiwant : Meetqa	
Tantala yettmeslay, (amek s- isemma umselyu i tmeslayt-is)	Taqbaylit, tafransist, taerabt.	
Tutlayin tiyađ i thedder :	/	
(Deg uxeddim:)	Tamaziyt	
(Deg uxxam :)	Taqbaylit	
Ussan n ulmud n tutlayin deg tmurt n lberrani (séjour)	/	
Akud n wussan :	/	
Aswir ayurbiz d usiley	Unnig (Bac+6)	
Tameslayt n uselmed yran :	Taerabt-tafransist	

Axeddim :	Aselmed	
Imdanen i tt-iewnen deg ulmud n tesnilest (amedya : baba-s, yemma-s, win ukkud i iseedda umselyu ussan n temzi)		
Amyili d wassayen akked umselyu	/	
- Taddart tanaşlit :	/	
- Aswir ayurbiz d usiley:	/	
Addad ayarim : tezweğ, dderya :	/	
Tameslayt i ihedder urgaz-is :	/	
Amek yettwali umselyu tameslayt-is, d wamek tt-ihedder :	Thëmmel tameslayt-is, thedder-itt s shala.	
3. Amsestan		
Ayara d yisem:	1.ΣEBDI MERYEM	2.ΣEMMARI RACIDDA
Tutlayt i tettmeslay :	Taqbaylit Taerabt Tafransist	Taqbaylit Taerabt Tafransist
Azar-is :	1. Friqat	2. Mæetqa
Assayen ger umselyu d unegmar :	D tawacult	
4. Agmer n yisallen		
Afiqi i usawađ :	Ih	
Tamuyli n umselyu yer ukalas.	Thedder war akukru.	
Tamuyli n umselyu yef tdiwennit yef isteqsiyen i s-yettunefken...	Terra-d srid yef isteqsiyen.	
5. Isallen wiyad	/	

Tira tumrist

Deg wawal-nney yef yiwersiwen ney actalen, lmal, lehwayec yeqqim-d awal-agi, nezmer ad naf wigad ttrebbin lyaci deg uxxam, nezmer ad d-naf wigad yettidiren kan akka-i wehhed-nsen di tezgi, nezmer ad d-naf ibeεεac, nezmer ad d-naf wigad ittidiren dixel n waman, nezmer ad d-naf wigad yettafgen, sean afriwen ttafgen, atas i nezmer ad d-naf deg-sen, ad ten-id-nebdu arkelli. Ger kan wid-ak ttrebbi, lmal, actalen ttrebbi yimdanen, lyaci deg uxxam ad d-naf, ad d-naf ladya surtout : izgaren, tifunasin, ikraren, tulliyin, ttrebbin dayen iyuzad, iwtal, ttrebbi imcac, iqjan, iεudiwen, nesεa dayen ignedyaz, iεejmiyen, nesεa dayen izamaren, tiyetteñ, iqelwacen, iyiden...wid-agi ttrebbin-ten lyaci deg yixxamen-nsen, llan

dayen yifrax ttrebbi n cbaħa am temreqmin, am wigad yettrebbin tisekrin, llan wigad ittrebbi ikanariyen, les mondarains, ipirucen, mkul yiwen d ššenf.

Llan dayen wigad n lexla kan akka-i, nettaf-iten-id di lexla am : uccanen, ifisen, ilfan...Surtout wid-ak-agi llan mlih mlih, surtout di tallit-agi n uzemmur, aħal d tikkal ad tafed lğerrā n yilfan, ney lğerrā n wuccanen, ldyā wid-ak ixeddmen isem-is yesēan azemmur ibeed mlih, mlih yef uxxam, ad d-tafed atas n lğerrat dinna. Yella dayenni muc beħra, yella dayen , ad d-nuḡal tura neqsen ciħah, meēna akka mazal kra n twaculin ttrebbi iḡyal iserdunen , iēudiwen, ha-t-aya wigad akk ttrebbin, nezmer ad d-naf ger wid ger ibeēac akka-i nettwaliten s waħas ad d-naf : tizizwa, ad d-naf aržen, ad d-naf izzan, tizit ...Ger wid-ak iddawen, ibkan, kul yiwen amek sen-yeqqar. Ger yifrax nezmer ad d-naf : timilwin, ieezwan, azerzūr, imerga isem-is ayamun n lexrif, ayamun n lexrif akka ttwaliḡ aseggas-agu ur d-kcimen ara, ney kecmen-d ur ten-nwala ara, ur nezri ara amek teħra. Nezmer ad d-naf isem-is surtout di tallit n unebdu deg unebdu dya-i ttilin s waħas izerman, tinejdemt ney tinejdemt n lħiḍ ney tizermemmucin, tatiwin tiḡad-nni ħemmlent lħamu dya tteffiyent-d s waħas, ħemmlent a tiḡiredmawin dya mi srahent kan lħamu ad tafed ffiyent-d, nezmer ad d-naf iyerdayen, nezmer ad d-naf tḡubat, imumaden, atas n yiḡersiwen i yellan , wigad i ttidiren dixel n waman nessen kan neqqar-d kanserdin, iselman daya-gi i nessen, wamag lešnaf-nsen atas dayen ur tqeḡeḡ ara am yibeēac atas n lešnaf i yellan, meēna ur d-nufi ara mlih ismawen-nsen, ur d-nufi ara ismawen-nsen, nessen kan wid-ak-agi nettwali daya-gi.

Tira tamsislayt:

[ḡ^wwawal nnək af ikaršiwən / nək ašθalžən lma:lž lžəħwajəf jəqqiməd wawal agi nəzmar adnaf wigad tsarbin lkafi dəgg^wəxxam nəzmar adnaf wigad i tsiḍirən kan akkagi waħḍsən ḍi θəzgi : nəzmar adnaf ibəŷfa:f nəzmar adnaf wigad i tsiḍirən ḍaxəl bb^wama:n nəzmar adnaf wigad itsafḡən jəsŷan afriwən tsaf ḡen ata:s n nəzmar adnaf dəḡsən aθ aθθ aθnid nəbḍu irk^wəlli ḡər wiḍ tsrəbbin lžmalž ašθalžən tsrəbbin imḍanən lkafi gg^wuxxam adnaf sur laḍ ka surtu izgarə:n θifunasi :n iħrarən θullijin tsrəbbin ḍa kən ijuzaḍ iwθal tsrəbbin im šaf iqzan iŷudiwən iḡnəḍjaz nəšfa iŷəzmijən nəšfa ḍəkənni izamarən θikəttə:n iqəlwaŷə:n ikidə:n wigadagi irk^wəlli tsrəbbintən l kafi dəgxamən llan jəfrax ttrəbbin ḍa kənni i švaħa am θəmrəqmin am llan wigad itsrəbbin θisukrin llan wigad itsrəbbin ikanarijən isəmis li mondara ipirušən a: mkul jiwən ḍ ššenf llan ḍəkən wigad ləxlžə kan akkagi nətsafi θənid ḍi ləxlžə am uššanən ifisən ilžfan surtu wigad agi llan mlžih mlžih surtut ḍi θəlliθagi uzəmmur ašħal tsikkal atsafed ldžəffa gilfa:n nək ldžəffa bb^wuššanən laḍka wiḍ ixəḍdmən isem -is i : ŷan azəmmur iba:ḍ mlžih mlžih af xam adafed atas n ldžəffaθ ḍinna jəllā ḍəkənni muš varra llan ḍəkən adnukal θura nəqsənd šitaħ ma:na akka mazal ħra ħra n twašulin tsrəbbin i kjal isərdunən iŷudiwən haθaja wigad akk^wtsrəbbin / nəzmar adnaf a: ḡər wid a: tsi ḡər ibəŷfaḡ akkagi nətswali s waħas ad naf θizizwa adnaf aržən adnaf izzan θizits ḡər wigad ad naf iddawen nək ivkan kul jiwən aməħ sənjqəqar ḡər jəfra nəzmar adnaf θimilwi:n ia:zwan azarzor imerga a : isəm-is ajamun ləxrif ajamun ləxrif akk akkən tswal žik asəgg^wasagi udəħšimən ara: nək ħəfmənd uθnən walžajara u nəzri ara aməħ i θəḍra nəzmar adnaf isəmis ḍi θəlliθ gg^wnəvḍu gg^wnəvḍu ḍ kagi tsilžin s waħas izərman θinəzḍəmt nək θinəzḍəmt lħiḍ nək θazərməmmuḡin a: θaθiwin θiḡaḍni ħəmmmlənt lħamu ḍ ka a : tsəffkəntəd s waħas

həmmələnt a : ʔiʔiʔədmawin ʔɛa mi sraħənt kan lhamu aθəntafəð ff kəntəd nəzmar adnaf
 isemis a : iʔərdəjə :n nəzmar adnaf ʔəba :θ imumaðən / atas iʔərsiwən igəllan wigad
 iʔsiðirən kan akkagi ʔaxəl bb^waman nəssən kan akkagi nəqqarəd sardin isəl ʔman ʔajagi i
 nəssən wamag ləsnaf nsən ʔajən uθqəttifəð ara am ibəʔfəʔ atas ləsnaf igəllan məʔna nəkk^wni
 udnufi ara mlizih ismawən nsən udnufi ara mlizih ismawən nsən nəssən kan wigadagi ntswali
 ʔajagi kan]

3- Imyan d isekla :

Tira tumrist

Dagi deg tmurt n Leqbayel, nesea atas n teħcicin ama d tigad ntezzu i wakken ad ay-d-
 muddent taliqa, nesea dayen tjur d-yettmuddun lfakya. Ger, ger wayen ntezzu i wakken ad t-
 nsexdem , ad t-nseqdec deg wučci ama d taliqa ama d lfakya ad d-naf : taxsayt, baʔata, zrudya,
 ʔumatiç, badengal , ticcet, lebşel, lemædnus ney lkesbar n leħcic n ccerba yal wamek s-
 yeqqar, nesea dayenni tifidest ney sselq, nesea timzin, irden, ibawen, tajilbant...wigad-agi
 ntezzu-ten i wakken ad d-myin ad t-nsexdem , ad ten-nsexdem. Llan kra syarayen-ten, llan
 kra, yal wa amek isen-ixeddem. Llan kra, meqqin-d weħhed-nsen kan akka deg lexla yerna
 tetten-ten yimdanen , tetten-ten, lhan mliħ mliħ i tezmert-nsen ney i sehħa-nsen, llan wigad d-
 yeqqaren am wakka mi ara truħeð yer t̄tib ad ak-d-yefk yiwet n lħağa, ad teççeð kan yiwet n
 teħcict ad teħluð. Ger-asen ad d-naf : tasekra, wazduz, tasmumt n yizgaren, garninuc,
 mernuyet. Am mernuyet-agi , sexdamen-tt mliħ mliħ yimdanen ladya i tmagart, aqrah n
 tæbbuðt, nesea mejjir, mejjir-agi dayen sexdament mliħ mliħ dagi yur-ney, ama i tujjya ama i
 sehħa ama i uyrum i waggayen, ad d-t̄ffen awren tteggən s yes, ad d-xedmen s yes ad ççen,
 yella dayenni : cciħ, yella dellæ, yella ufeqqus, tella tazert, tazert d tameyrust ney d taneqlet
 tettakk-d aqerquc seg uqerquc d tabexsist si tbexsist d aħbub ney d iniyem s yen ad tuyal d
 tazert. Llant dayen kra n tjur : lmeccmac, tteffah, aremman, ççina, llim...Nesea dayen :
 amemmay, ilili, asefşaf, azumbi, smattel-agi d imyi, abelluð, yella dayen umagaeraman,
 zenţar ney amermur, xilla isem-is, xilla n leħcawec i d-imeqin kan akka weħhed-nsen di
 lexla, camlal tetten-ten yimdanen yelha surtout surtout ayrum n leħwal, ayrum n bibras ad
 t̄ffen ciğ n uwren ad t-id-suffyen am wuggi , am uyrum ad t-sewwen ad t-ççen akkenni, ma
 yella d tjur nesea azemmur, azemmur dya tettwassen mliħ tamurt-agi-nney Leqbayel Tizi-
 Uzzu yis-s, atas n yimyan i nezmer ad d-naf.

Tira tamsislayt:

[ðagi ði θmurθ l̄əqvajəl nəş ʔa aθas t̄təħʔiʔin ama t̄ksigad n̄tsəzzə i wakken a kədmuddət
 ama tsalziqa nəş ʔa ʔəkən ʔzəf djətsakkən lfakja ʔar a: ʔər wajən n̄tsəzzə i wakken
 aθənsəxðəm aθənsəqðəʔ ðəg wutʔiʔi ama tsalziqa ama ð lfakja ad naf θaxsajθ baʔata zroðga
 ʔomatif batəndzal θiʔfəʔəθ ləvəl lma:dnus lkəsvar nəş ləħʔiʔ n ʔarva jal wa aməħ s jəqqar
 nəş ʔa ʔəkənni θifidəsəθ nəş ssəlq nəş ʔa θimzin irðən ivawən θazilvant wigadagi ahnənzə i
 wakken adəmkən ansəbb^w yissən aθnənsəxðəm aθnənsəxðəm llan ʔra s̄kərajəntən llan ʔra jal
 wa amək sənixəddəm llan ʔra məqqind kan akka w əħðsən ði l̄ zəxl̄za jərna θətsəntən
 yəmdanən l̄zhan mliħ mliħ i θəzmərθnsən nəş i səħħa nsən llan wigad diqqarən amakka ma
 θəħəð ar t̄viv aħdifik jiwəθ n lħadza at̄jət̄ʔiʔəð kan jiwəθ n təħʔiʔəθ atsəhlud ʔərəsənt adnaf
 θasəkra wazduz θasəmmumθ gəzgarən garninuf mərnuyəθ am mərnuyəθagi ʔɛa səxðamənts

mlih mlih laḏka i ḥmagarḥ aqraḥ tʿəbbot nəs ʿa məzzir ḥakən məzziragi ḥakən səḥdamənt mlih ḍagi ar kornək ama i ḥuʿzʿja am i səḥḥa am iwə krom i waggʷajən irkʷəlli ad ḥḥən awrən ad tsəggʷən s jəs aḥəʿtʿjən jəlla ḥakən ʿʿiḥ jəlla dəllaʿ jəlla ufəqqus ḥəlla tazərḥḥazərḥ tsaməkrost adəfk aqərquʿ səg qarquʿ tsavəxsisḥ s ḥvəxsisḥ ḍəḥvuv nək ḍinikəm s jən ətsuəkəl tsazərḥ llan ḥakənni llant ḥakənni xra n tʿjor lməʿmaʿ arəmman tsəffəḥ tʿtʿjina əllim nəs ʿa ḥakən aməmmaj ilili asəf sʿaf azumbi smətsəlagi ḍim ki avəllod jəlla ḍa kən umayəraman zəntar nək amərmur xilla isəmis xilla ləḥ jawəʿ diməqqin kan akka wəḥḍənsən ḍi ləxla ʿamlaʿz ḥətsəntən jəmdənən jəlha surtu sur tu akrom ləḥwalʿz akrom n vivras ad ḥḥən ʿit bḥʷəwrən aḥidsuffikən am ugɡʷi am ukrom aḥəʿtʿjən akənni ma jəlla ḍ tʿzof nəs ʿa azəmmur ḍka ḥətswəssən jəs mlih ḥmurḥagi nnək ləqvaʿjəʿz ḥizi wəzzu s ʿzəkmal yissəs atas n jəmkən i jəzmər adnaf]

4- Tafekka n wəmdan :

Amdan yesəa atas n yigman deg tfeka-is, deg tama n ufella aqerru ney ixef, yesəa acebbub, imezzuyən, inzaren, allen, timmi, anyir, aqəmmuc, tuymas, iles, icenfiren, tamgardt ney iri, s yen d ifassen, iyallen, icarren, tiyerdin, aəbbud, idmaren, azagur. Deg tama n wadda ad d-naf, idarren, tigeclar, tayma, tifednin.

Tira tamsisrit:

[amḍan jəska atas giyman ḍi ḥfəkkaḥ ḍi ḥama ufəlla aqəḥro nək ixəf jəsḍʿa aʿəbbuv iməzzəkən inzaren əllən ḥimmi anyir aqəmmuʿ ḥukmas iləs iʿənfiren tamgardt nək iri s jən ḍ ifassən ikəllən iʿʿarən ḥikərdin aʿəbbud idmaren azayur ḍəg ḥama bḥʷadḍa adnaf idəḥḥən ḥigəʿrar ḥakma ḥifəḍnin]

5- Yənnayer

Tira tumrist

Deg wawal-nney yəf yənnayer d ixef n useggas, imaziyən akk ttmagaren-t , yal wa amek it-yettmagara, ḍagi kan yər-ney ḍi tmurt n Leqbayel amek xeddmən, sewwayen aksum n uyaziḍ , ayaziḍ n tmurt d seksu bu seḥəa n yisufar , deg yisufar-agi ad d-nettef : lubyən m-leejun, irekmen, lḥemmes, leedes, ibawen imectəḥ, ibawen akked tʿjilbant akked ysufar nniḍen. Xeddmən-as ḍayən ama d ticcət ama d leḥsəl, ama ḍayən akk d-imeqqin deg wakal akked leḥcawec . Sewwayen ḍayən lesfeng, tiyirfin, lemsemmen imi qqaren-d i wakken ad yefti useggas, qqaren-d ḍayən Leqbayel ilaq ass-nni ad teḥḥəd arma terwiḍ i wakken aseggas kamel ad tili deg-s tawant imi yəf wacu sewwayen akk isufar-agi ? Leqbayel si zik n zik nsen qqən yənnayer-agi yər tfellaḥt , ad ffyən wussan iberkanən ad kecmen wuḍan imellalen , ussan iberkanən ad kecmen wussan imellalen. Ma nuyal yər wansay-agi ḍi tmurt n Leqbayel, ad d-naf ttmagarent s tizidanin, s ḥalawat, ad d-awin leḥlwa akken ma llan, ad sersən aqrur amecḥuḥ daxel lḡefna, ad as-d-smiren si tqerrut-is arma d idarren-is i wakken d asfillet irkelli i wakken aseggas ad yili d aseggas ḥlawen ziden ara iḥeddin ḍi lfarḥ akked lehna.

Akken ḍyən ḍi yənnayer, xeddmən seksu maḥḥi kan mi ara sersən, mi ara ḥḥən akk akken ma llan seksu, xas lukan d win ulac ad sersən tayəngayt n seksu d amur-is, akka it-ttmagaren, akken ḍayən tiyəmmar n uxxam, xeddmən-əsənt akk seksu d amur n uweḥḥuf, d aur

uwettuf, di tmazirt dayen smarayen d amur n yiwersiwen, kra yellan din xeddmn-as amur. Ha-t-a wamek nettmagar yennayer. Akken d-ufiy dayen, ad tffen isem-is, xeddmn timmi lherqus, ad tffen isem-is asyar n yidmim ney win n wazzu wigad-agi yesean isennanen, ad sersen , ad tffen isem-is asyar-nni, ad t-id-seryen, ad tffen tagersa, ad sersen yef tgersa-nni idis-nni yeryan ad isuffey am waman akken d iberkanen, qqaren-as : « Lehrqus », ad sebyen yes timmi, ad seymun yes timmi i wakken netta di ssaḥ akk yef sehḥa, netta i wakken ad tazzel timmi-nni, ad d-teffey d taberkant, ha-t-a wamek i ttmagaren yennayer. Yennayer-agi, yeqqen akk s waṭas s waṭas yer wakan, yerna qqaren-d yennayer yef leḥsab n yimussnawen :

Yen :yiwen

Ayyer : d aggur. D ixef n useggas, ney d tawwurt n useggas, yiwen s waggur n yimaziyen , tagi dayen yellan yef zik, si zik d tagi kan i nessen, tura llan wigad d-yeqqaren belli yennayer d awal akk d-yezzin , di tmeslayin akk yella. Yella iyelli-d di 12 janvier deg useggas irumyen. Imziyen akk akken ma llan sfugulent, acu kan akken ma llan, tamurt n tmazya acu ten-icudden d tuqqna-nni yeqqen akk yer wakan. Akken dayen di kra n tamiwin n Leqbayel, am tama-nney dagi di lemsetqa, amek xeddmn : ttqerricen i warrac imectah ney ad tafed tullas timectah qerrcen-asant ciṭah seg ucebbub-nsent i wakkenni ur yettili , ur ttilin ara lehmum, sfallaten akk ad yili d aseggas yelhan, ifazen, igerrzen... Sfallaten akk ad yerbeḥ useggas, ad tili deg-s tawant, ad yili arrezq, ad lin deg-s waman, ha-t-a amek ttmagaraen ansay-agi di tama n Leqbayel.

Tira tamsislayt:

[//g^wwawal̄z nək kəf jənnajər ðixəf n usəgg^was imazi kən arkəlli tsmagarənt jal wa aməχ iθ jətsmaggar ðagi kan ar kərnəy ði θmurθ lləqvajəl̄z aməχ xəddmən səbb^wajən aksum ujazid̄ əjazid̄ n tmurθ ð səχsu vu səbfa isufar ðəg sufar əgi ad nəttəf luvjan m lə ʃjun irəχmən lhəmməz la:ðəs ivawən iməstah ivawən akk^wəd θazilvant akk^wəd yisufar nnidən xəddmənəs ðəkənni ama tsi ʃʃərθ am ð ləvəsəl ama akk^wəðajən d iməqqin gg^wa χal akk^wəd ləh ʃawəʃ səbb^wajən ða kənni ləsfənd̄z θikrifin ləmsəmmən imi qqarənd i wakkən ad jəfti usəgg^was qqarənd ða kənni ləqvajəl̄z əssn̄ni atʃətʃtʃəð a :rma tərwid̄ i wakkən asəgg^was kaməlj ətsil̄ zi ðyəs θawant imi af əfu səbb^wajən akk^w isufar əgi ləqvajəl̄z si ziχ n ziχ nsən qqənən yənnajər əgi kəf θfəllahθ ad ffin wussan ivərχanən ad χəʃmən wuðan iməllal̄zən ussan ivərkanən ad χəʃmən wussan iməllal̄ zən ma nukal ðəkən kəf wansajagi ði θmurθ lləqvajəl̄ adnaf tsmagarən s tziðanin s hl̄zawat adawin akk^w lhəlwa akkən ma llan ad sərsən aqrof aməctoḥ ðaxəl̄z ld̄zəfan as dəsmirən si θqəffotis arma ðiðəffən̄is i wakkən ðasfillə θ irkəlli i wakkən asəgg^was ðasəgg^was hl̄zawən ziðən ara jfəddin ði lfəh akk^wəd ləhna akkən ðəkən ði jənnajər xəddmən a: səχsu matʃi kan mara sərsən mara t ʃtʃən akkən ma llan sə χsu xas jukan ð win ul̄zəf ad sərsən θəkənd̄zajtis ðamuris akka i θtsmaggarən akkən ðəkən θikəmmaf bb^wəxxam xəddmənəsət akk^w səχsu d amur uwəttuf ðamur uwəttu:f ði θmazirθ ðəkən smarajən ðamur ikərsiwen / a: χra jəllan ðin xəddmənəs amur ha θa waməχ nətsmagar jənnajər akkən dufi k ðəkən ad ttən isəmis xəddmən θimmi lhərqus ad ttən isəmis as kəf gəðmim nək askaḥ bb^wəzzu wigadagi jəsfa akk^w isənnanen ad sarsən ad ttən isəmis as kənni aθidsəfən ad ttən θagersa ad sərsən kəf θgərsanni idisn̄ni jər kan adisuffək am aman akkən ðivər χanən

q̄q̄ar̄enas lh̄ar̄qos ađ s̄ab̄ k̄en j̄as̄ θ̄im̄mi ađ s̄ax̄mun ȳas̄ θ̄im̄mi i wak̄k̄enni n̄atsa ði s̄sah̄ ak̄k̄w af s̄ah̄ha m̄a f̄na q̄q̄ar̄end i wak̄k̄en ats̄azz̄al θ̄im̄mini ad̄eff̄ə ɛ ts̄av̄er̄x̄ant haθa wam̄ək it̄smagar̄en j̄onn̄aj̄er̄ j̄onn̄aj̄er̄agi j̄əqq̄ən ak̄k̄w s watas s watas ar wa x̄al j̄erna q̄q̄ar̄end j̄onn̄aj̄er̄agi af lah̄sav im̄uss̄naw̄en j̄en j̄iw̄en aj̄er̄ ðagḡur̄ ðix̄əf us̄əgḡw as n̄ək ts̄abb̄w̄ur̄θ us̄əgḡw as j̄iw̄en sgḡwagḡur̄ im̄azi k̄en θ̄agi ðaj̄en j̄əll̄an k̄əf zix̄ si zix̄ ts̄agi i ns̄en θ̄ura ll̄an wiḡađ j̄əqq̄ar̄en j̄onn̄aj̄er̄agi ðawal ak̄k̄w dj̄əzz̄in i ði θ̄məslaj̄in ak̄k̄w j̄əll̄a ak̄k̄en j̄əll̄a i k̄əll̄id ði θ̄naf zan̄v̄ji ðəḡ s̄əgḡw as if̄om̄j̄en im̄az ik̄ən ak̄k̄w θ̄ura ak̄k̄en ma ll̄an sfu ȳul̄ent ðaf̄u kan ak̄k̄en ma ll̄ant θ̄amur̄θ tm̄az̄ka af̄u θ̄if̄s̄udd̄ən a: ts̄uqn̄anni j̄əqq̄ən ir̄k̄əll̄i ar wa x̄al̄z̄ ak̄k̄en ðak̄ən ði x̄ra n tamiwin l̄əqv̄aj̄əł̄z̄ am θ̄ama nn̄ək ðagi ði l̄z̄əma:θ̄qa am̄əx̄ x̄ədd̄m̄ən ts̄q̄ər̄rīs̄ən i war̄rāf̄ im̄əst̄ah̄ n̄ək θ̄ull̄as̄ θ̄im̄əst̄ah̄ ats̄af̄əđ q̄ər̄s̄ən ak̄k̄w s̄it̄ah̄ s̄əgūs̄əbb̄uv̄ ns̄en i wak̄k̄enni uj̄əts̄il̄zi ara l̄əhm̄um sf̄all̄a θ̄ən ir̄k̄əll̄i ad ja :di us̄əgḡw as ðas̄əgḡw as il̄han if̄az̄en iḡər̄r̄z̄ən a : sf̄all̄aθ̄ən ak̄k̄w a: ad jar̄əw us̄əgḡw as ats̄il̄zi ðȳəs θ̄awa:nt ađ j̄il̄zi ðȳəs ar̄r̄əz̄q ađ j̄il̄zi ðȳs̄ən waman haθa wam̄əx̄ i smagar̄en ans̄aj̄agi ði θ̄ama l̄əqv̄aj̄əł̄z̄]

6- Taleyt

-Umuy n ugmar :

1. Isallen	
Azemz n ugmer :	10 tuber 2018
Adeg :	Meetqa Taddart : Icerqiyen
Allal n usekles :	Telephone portable « Magnitophone »
Akud n usekles:	12 minutes 03 secondes
Adeg n usekles :	Deg uxxam, di taddart
Asentel n usekles :	Talayt
Ma yella win i iħeđren ?	Ulac
Tiybula	/
2. Amselyu	
Isem	D-D
Azemz n tlalit :	71 ans
Uzuf :	Tameṭṭut
Taddart tanašlit :	Icerqiyen
L̄erc :	L̄erc n at Umehyeddin Meetqa
Tamezduyt n tura (taddart, tayiwant):	Taddart : Icerqiyen

	Tayiwant : Meetqa	
Tantala yettmeslay, (amek s- isemma umselyu i tmeslayt-is)	Taqbaylit	
Tutlayin tiyađ i thedder :	/	
(Deg uxeddim:)	/	
(Deg uxxam :)	Taqbaylit	
Ussan n ulmud n tutlayin deg tmurt n lberrani (séjour)	/	
Akud n wussan :	/	
Aswir ayurbiz d usiley	/	
Tameslayt n uselmed yran :	/	
Axeddim :	/	
Imdanen i tt-iaawnen deg ulmud n tesnilest (amedya : baba-s, yemma-s, win ukkud i iseedda umselyu ussan n temzi)		
Amyili d wassayen akked umselyu	/	
- Taddart tanaşlit :	/	
- Aswir ayurbiz d usiley:	/	
Addad ayarim : tezweğ, dderya :	1- d tağğalt, war dderya	
Tameslayt i ihedder urgaz-is :	Taqbaylit	
Amek yettwali umselyu tameslayt- is :	D tin kan i tessan, thedder-itt s shala.	
3. Amsestan		
Ayara d yisem:	1.ΣEBDI MERYEM	2.ΣEMMARI RACIDDA
Tutlayt i tettmeslay :	Taqbaylit Taerabt Tafransist	Taqbaylit Taerabt Tafransist
Azar-is :	1. Friqat	2. Meetqa
Assayen ger umselyu d unegmar :	D tawacult	
4. Agmer n yisallen		
Afiqi i usawađ :	Ih	

Tamuyli n umselyu yer usekles	tennum asekes, tædda-d aċĥal d abrid deg yimaġġafen akked tilzri
Tamuyli n umselyu yef tdiwennit yef isteġsiyen sen-d-ittunefken...	D axeddim-is dya yussa-as yeshel.
5. Isallen wiyad	Tefka-d isefra yer taggara

Tira tumrist:

Azul fell-awen i tikkelt tis snat di taddart n Icerqiyen, tikkelt-agi nerza-d yer temsleyut tis snat æmti Dehbia ara y-d-yemmeslayan yef talayt i txeddem seg wasmi tella mezziyet.

-Σeslama-nwen yer tedwilt-agi-nney iceqduren, tura ad wen-d-ħkuy, seg wasmi nekmaša talayt, ad nruħ ad tt-id-nawi, ad nruħ yer ugdi ad nawi acwari, taqabact ad nruħ ad d-nyiz, mi ara nruħ ad tt-id-nyiz d tamezwarut, ad nawi aħbub akked-ntey, ney æeqqa n zbib, akken ad tizid deg wulawen-nney , ad tt-nexdem , ad tt-nfuk , tura mi i tt-id-nuwi ad d-nawed ad tt-nefser , mi tt-nefser ad s-nheggi ad s-nebri afrur, mi s-nebri afrur.

-Afrur-agi s wacu tt-xedmemt ?

-Dya s uqermud, ney s iceqfan dya n iceqduren, wigad yerrzen.

-Amek i sen-txedmem ?

-Nberri-ten, ad ten-nebri ad d-æddin deg uberray, deg uzru, ad ten-nsif s uyerbal, ad nselxes talayt, ad tt-negg , ad tt-negg mi tt-negga , sin wuggiyen, setta n teknunin, yella waggay rebaa n teknunin, xemsa n teknunin, ad tt-neġġ teltyam, ass wis teltyam, ney ass wis rbeeyam, ad tt-id-neddem ad tnerfen, ad yekcem ufrur-nni s daxel-is, ad tt-nezzez am urekti, mi negla fell-as ad tt-nemsel, ad tt-naf telha, ad tt-nemsel ad d-nesbedd, d tisebbalin ney d leġfun,ayen i yef tegliq ad d-tesbedded, ad d-tgeq seg-s,ad d-xedmed tisebbalin , tisebbalin ad ten-txedmed adur dur, yiwen n ublul, ablul, ablul, ablul, arma ad tt-teġġed ad tenzez dayen, ad s-ternuq ablul wayed, i tsebbalin mi tekfa.

-Acu tetteggem s ufella ? tettegem abeħnuq ?

-Netterra-as abeħnuq, belli akken ur tetyar ara, ur tetyar ara, mi d-tequr s wadda irkelli, ad s-ternuq ablul.

Mi ara tt-id-tesbedded acu tsexdamayed arkelli ?

- xedmey ad tt-idsbeddey d imced kan, imced ad tt-id-tmedced, ney nekkini mecdey-tt-id s idukal-iw, s ifassen-iw, ad tt-id-mecdey qbel, s idudan-iw akka deg ukessawen, mi tt-id-kfiy ad s-d-rnuq af kka s imced, ad tt-id-seedley, s daxel ad s-d-rnuq dayen , ad tt-id-nseedel dayen s uzemzi aħercaw, mi tekfa akk tsebbalt twennee, ad nemmey ad neġef tizimzit taleggayt, ad tt-nemzi irkelli, ad mzin irkelli, s yenna mi kfan irkelli , nemsal-iten nekfa-ten, ad nemmey dayen , ad d-nheyyi lmeysi, amellal, ad nemmey ad ten-nerqem, tasebbali mi s-negga amellal, ad tt-neellem s lmeysi, lmeysi , usbu, ad terqem, ta ad s-neg tibzimin, ta ad s-neg caħarwal, ta ad s-neg tuffalt, ta,

-Acu lmeena-nsen akk ?

-Sean lmeena, ta neterra-as dayen ayrum n tzizwa, seant akk. Tibzimin, sean akk lmeena, d-ğgan ljdud-nney zi zik. Tessned-ten akk ?

-Ssey-ten akk ad ten-id-gey akk, ad ten-mesley, ad ten-reqmey, akken yebya wul-iw.

-I lmeena-nsen tessned-ten akk?

-Lmeena-nsen, llan wiyad-nin, qqaren-as mi ara d-tged tabzimt-nni, am ubzim-nni n zik n lhal, qqaren-as d tislit, is-qqaren tinna, qqaren-as tislit, ma d itutħanen akk is-d-idewren, safi d arraw-is , tislit s warraw-is. Ayrum n tzizwa ha-t-an iban d ayrum n tizizwa, tuffalt ha-t-an tettban dya d tuffalt, tuffalt. Lkiked, mi ara d-neg lkiked safi d caħarwal, neqqar-as caħarwal, d isem-is, d wagi i d isem-is, s yen mi iten-nekfa, ad reqmen irkelli, ad d-nawi imiren ad nsewjed isyaren, isyaren ad sen-nessuy, mi sen-ssiy kfiy-asen, ad nettawi iceqduren.

-Deg wacu tezwirem ?

-Nettawi aferrah i d amezwaru, aferrah, abettac i d amezwaru akk yer wuyud, ad s-nernu lħaħa n wuzzal, ad tezwared-t yer wuyud-nni, akken ad qden am wuzzal, ad qden akk.

-Ur ttyisin ara (nekk)

-Ur ttyussun ara, ad s-nezwar winna s yen umaed mi rsen irkelli , ad ten-tesqeeded, s yenna ad sen-ternud isyaren s ufell-a, ad sen-ddwirey .

-Amek i ten-tesrusum ?ad tezwared legfun ?ney tisebbalin ?

-Tisebalin i d timezwura, ad terred nwafex, ad tetffed tisebbalin, umbaed ad s-tedwred tisebbalin, ad s-dewwired tisebbalin, tisebbalin, ticmuxin, tisebbalin, umbaed ad s-ternud imiren legfun, ad ternud ibettacen, akk tama n tsebbalin.

-Tisebbalin akken ur ttruzunt ara ayen yellan s ufella ?

-Ih, ur ttruzunt ara , s yen ad nernu tbaqyin s ufella n tsebbalin-nni, safi akken ur ten-yekkat ara wabbu, ibuxan-nni, akken mi cencent, ad icbihent, nettyummu-tent s tbaqyin-nni, mi ten-tyummed s tbaqyin-nni, ad sen-nernu liħul s ufella i yiceqduren-nni, s yenna imiren mi negla fell-asen ad naf d lxir rebbi, qden u labas, ad nekmaši ad d-nettawi ad d-nettakkas, yiwen u sin, yiwen u sin , arma nekfa-ten-id akk nuwi-ten-id akk yer uxxam, winna akken imslen akken lebda yefreh, ihi akk tanemmirt-im.

- I tura acu ara ad d-iniy (tedsa-d), mi ara nreqqem , neqqar-d icewwiqen, ladya asma ara yili yesea zeaf yiwen, ad nekmaši , ciħ d zea, ciħ d acewwiq, ciħ daya ciħ dayen nniħen, neqqar-as :

A yemma ruħey d ubrid

Mugrey-d izrem d aberkan

Yenna-i ar (d) ad kem-qsey

Yenna-i ar ad kem-qsey

A yizri-w ru ma ad truđ

A yizri-w ru ma ad truđ

Izrem ih idwer-d (teereq-as teđsa-d) –meelic ad m-yeefu rebbi, mi ara treqmeme akk iten-id-teqqrem (nekk)

A yemma ruheý d webrid

Ufiý izrem d aberkan

Isqitee-iyi deg ubrid

Yenna-id ar d ad kem-qsey

Yenna-id ar d ad kem-qsey

Ru a yizri-w ma ad truđ

Ru a yizri-w ma ad truđ

Ula d izerman hşden-i

Ula d izerman hşden-i (ad m-yeefu rebbi –nekk-)(teđsa nettat)

Asidi Sebd Arrahman

A lewli yebdan yef sin

Yiwen ha-t-ak di lhemmam

Wayeđ ha-t-ak deg udrar

Ha-t-ak deg udrar uşsin

Ha-t-ak deg udrar uşsin

A yemma ih a yemma ruheý (iereq-iyi –nettad dya teđsa)

A yemma a wi ruhen

S azayar ar d imerređ

Ad iqqen afrid uxelxal

Ad iqqen afrid uxelxal

Ad yernu wayeđ n ddađ

Ad yernu wayeḍ n ddah

Ar d imerreḥ ar d iēeyyu

Ar d imerreḥ ar d iēeyyu

Ad yawi ul-is d lemri

Ad yawi ul-is d lemri

Aybel fell-as ad yekkes

Aybel fell-as ad yekkes

Tura mi qden nuwi-ten-id yer uxxam, tasebbalt ad tt-nerr i waman, akked ubetṭac, lḡefna ad nfettel deg-s. Tareḥḥalit taṭuṭaht ad nreddem deg-s, ad nreddem deg-s s yenna aaaa (llan iferraḥen llan –nekk), iferraḥen, aferraḥ ad t-nerr ad nsewway deg-s tamtunt, aḡrum , aḡrum n win n wumsihḥ dayen, aferraḥ n wumsihḥ, ad t-nerr i uḡrum yeḥrin, aḡrum-is yettizid, yettizid weḡrum yeḥrin yettizid, s yenna imiren tabaqit , netterra-tt i lmakla, imiren ttilint tyeḡḡayin n usḡar, rennunt cbaḥa i tbaqit-nni n wakal, n wakal, ad d-neg taqbuct, yiwet ad tt-nerr n zziṭ, yiwet n teqbuct n lmelḥ zik, ulac akk icebcaqen-agi, n tura ma d tura ha-t-an texleḍ akk , nesea icabcaqen, nesea kullec, nekkni mazal nesseqḍac iceḡduren-nney, iceḡduren-nney s tbaqit, abuyeddut i tmeḡriwin, ibuyedduten i useqqi, ibetṭacen netterra-ten i tessi , win ur nesei ad yefk i wayeḍ nettemeawan akk.

-Ihi aēṭi-kem saḥḥa, imi iy-d-temmeslayeḍ ass-agi yeḥ talayṭ

-Tanemmirt-im (tmnirt-im)

-Isselmek.

Tira tamsisrit

[//g^wwawal̄z nək kəf jənnajər ðixəf n usəgg^was imazi kən arkəlli tsmagarənt jal wa aməχ iθ jətsmaggar ðagi kan ar kəfnəy ði θmurθ lləqvajəl̄z aməχ xəddmən səbb^wajən aksum ujazid̄ ajazid̄ n tmurθ ð səχsu vu səbfa isufar ðəg sufar agi ad nəttəf luvjan m lə ʃjun irəχmən lhəmməz la:ðəs ivawən iməstah ivawən akk^wəd θazilvant akk^wəd yisufar nniḍən xəddmənəs ðəkənni ama tsi ʃʃərθ am ð ləvḡəl ama akk^wəḍajən d iməqqin gg^wa χal akk^wəd ləḥ ʃawəf səbb^wajən ða kənni ləsfənd̄z θiḡrifin ləmsəmmən imi qqarənd i wakkən aḍ jəfti usəgg^was qqarənd ða kənni ləqvajəl̄z assn̄ni atʃətʃtʃəḍ a:ɾma tərwid̄ i wakkən asəgg^was kaməlj atsil̄ zi ðyəs θawant imi af afu səbb^wajən akk^w isufar agi ləqvajəl̄z si ziχ n ziχ nsən qqənən yənnajər agi kəf θəllah̄θ aḍ ffēn wussan ivərχanən aḍ χəfmen wuḍan iməllal̄zən ussan ivərkanən aḍ χəfmen wussan imə llal̄zən ma nukal ðəkən kəf wansajagi ði θmurθ lləqvajəl̄ adnaf tsmagarən s tziḍanin s hl̄zawat adawin akk^w lhəlwa akkən ma llan aḍ sərson aqroḥ aməctoḥ ḍaxəl̄z ld̄zəfan as dəsmirən si θqəffotis arma ḍiḍəffən̄is i wakkən ḍasfillə θ irkəlli i wa kkən

asəgg^was dasəgg^was hl̥zawən zidən ara j̥əddin di lfaḥ akk^wəd ləhna akkən dəkən di jənnajər xəddmən a: səχsu mat̥ji kan mara sərsən mara t̥j̥t̥j̥ən akkən ma llan sə χsu xas jukan ð win ul̥zaf ad sərsən θakəndzajtis damuris akka i θtsmaggarən akkən dəkən θikəmmaḥ bb^wəxxam xəddmənəsət akk^w səχsu d amur uwəttuf damur uwəttu:f di θmazirθ dəkən smarajən damur ikərsiwen / a: χra jəllan ðin xəddmənəs amur ha θa waməχ nətsmagar jənnajər akkən dufi k dəkən ad tt̥fən isəmis xəddmən θimmi lhərqus ad tt̥fən isəmis as kəf gəðmim nək askaḥ bb^wəzzu wigaðagi jəs fan akk^w isənnanən ad sarsən ad tt̥fən isəmis as kəfnni aθidsaḥkən ad tt̥fən θagərsa ad sərsən kəf θgərsanni idisnni jər kan adisuffək am aman akkən ðivər χanən q̄qarənas lhərqos ad səbkən jəs θimmi ad səkmun yəs θimmi i wak̄kənni nətsa di ssah akk^w af səh̄ha mə fan q̄qarənd i wak̄kən atsazzəl θimmini adəffə k tsavəryant haθa wamək itsmagarən jənnajər jənnajəragi jəqqən akk^w s watas s watas ar wa χal jərna q̄qarənd jənnajəragi af lahsav imussnawən jən jiwən ajər ðaggur ðixəf usəgg^was nə k tsabb^wurθ usəgg^was jiwən sgg^waggur imazi kən θagi ðajən jəllan kəf ziχ si ziχ tsagi i nsən θura llan wigað jəqqarən jənnajəragi ðawal akk^w djəzzin i di θməslajin akk^w jəlla akkən jəlla i kəllid di θnaf zanvji ðəg səgg^was iromjən imazi kən akk^w θura akkən ma llan sfu yulənt ðafu kan akkən ma llant θamurθ tmazka afu θijsuddən a: tsuqnanni jəqqən irkəlli ar wa χal̥z akkən dəkən di χra n tamiwin ləqvajəlz am θama nnək ðagi di lzəma:θqa aməχ xəddmən tsqərrifən i warraf iməstaḥ nək θullas θiməstaḥ atsafəð qəfjən akk^w sitaḥ səgujəbbuv nsən i wak̄kənni ujetsilzi ara ləhmum sfalla θən irkəlli ad ja :di usəgg^was dasəgg^was ilhan ifazən igərrzən a : sfallaθən akk^w a: ad jarəw usəgg^was atsilzi ðyəs θawa:nt ad jil̥zi ðyəs aḥrəzq ad jil̥zi ðyəsə waman haθa waməχ i smagarən ansajagi di θama ləqvajəlz]

II. Amud n tcelhit:

Umuy n ugmar:

1. Isallen	
Azemz n ugmer :	18/11/2019
Adeg :	Iyermawen Taddart : Tyut
Allal n usekles :	Le téléphone portable
Akud n usekles:	43 minutes 47secondes
Adeg n usekles :	Deg uxxam
Asentel n usekles :	Arcel-talayt-tafekka n umdan-iyersiwən-isekla d yimyan-yennayer.

Ma yella win i iħedren?	Ulac
Tiybula	/
2. Amselyu	
Isem	Aħmed Butrad
Azemz n tlalit :	1941
Uzuf :	Argaz
Taddart tanašlit :	Tyut
Læerc :	/
Tamezduyt n tura (taddart, tayiwant):	Tayiwant n Tyut
Tantala yettmeslay, (amek s-isemma umselyu i tmeslayt-is)	Tamaziyt
Tutlayin tiyađ i thedder :	Taærabt
(Deg uxeddim:)	/
(Deg uxxam :)	Tacelħit
Ussan n ulmud n tutlayin deg tmurt n lberrani (séjour)	/
Akud n wussan :	/
Aswir ayurbiz d usiley	/
Tameslayt n uselmed yran :	/
Axeddim :	/
Imdanen i tt-iæawnen deg ulmud n tesnilest (amedya : baba-s, yemma-s, win ukkud i isædda umselyu ussan n temzi)	
Amyili d wassayen akked umselyu	/
- Taddart tanašlit :	/
- Aswir ayurbiz d usiley:	/
Addad ayarim : tezweğ, dderya :	Yezweğ Yesæa dderya
Tameslayt i ihedder urgaz-is :	/
Amek yettwali umselyu tameslayt-is, d wamek tt-ihedder :	Iħemmel tameslayt-is, ihedder-itt s shala.

3. Amsestan		
Ayara d yisem:	1.ΣEBDI MERYEM	2.ΣEMMARI RACIDDA 3-Hakim Talbi
Tutlayt i tettmeslay :	Taqbaylit Taerabt Tafransist	Taqbaylit Taerabt Tafransist
Azar-is :	1. Friqat	2. Mæetqa 3-Ililten
Assayen ger umselyu d unegmar :	/	
4. Agmer n yisallen		
Afiqi i usawad :	Ih	
Tamuyli n umselyu yer ukalas.	Ihedder wer akukru.	
Tamuyli n umselyu yef tdiwennit yef isteqsien i s-yettunefken...	Yumer atas imi nexdem yid-s tadiwennit, yerra-d akk yef yisental i s-nefka.	
5. Isallen wiyad	/	

1- Arcel

Tira tumrist

Deg wawal-nney amezwaru nxes-aney-d ad kem-nuc s uwsen amek nteg ircel dg uyrem n Tyut , nečni xtin nxes ad nesserel cra n uqeyyar teggur yemma-s yer yemma-s n teyziwt, ad d-asent mi msefhament tisednan lwaqt-nni ad d-mlaqan irgazen, xtin ad d-ilin qaed awal iggen bac ad učen yell-t-sen i mmi-t-nney, qqaren-as i baba-s n leuret i baba-s uqeyyar, ad d-yezwa, ad d-yawi taleb n tmezgida akked cra n yimeqqranen n tmurt ad d-zwan yer baba-s n teyziwt d baba-s n tqeyyart, ad s-yini a weddi atan nusa-d yer-k ad ay-tuceđ yelli-k i mmi-t-nney, xtin ayuy tteggent s deffir n tzilla n tizrnin, xtin ad d-jemmæen ad swen latay, ad čen ayen yellan d lmektub, qqaren : « ttaleb n tmezgida ney limam n tmezgida » yeqqar : ad d-iyer leqran, ad d-inin matta texseđ ad tiniđ i baba-s n tqeyyart, ad asen-yini hamma necc, hama necc, hama taela ad d-teggem, hama taela di tucem...

Yen ass, ela d iserclen, axxa yella ma deg-s ayyur, yella ma deg-s cehrayen, yella ma deg-s tlata, bac akken ad isewjed iman-nnes, ad isey i yellan bac ad d-yessiređ yelli-s, yessay tiysi bac ad as-d-yeyres, deg At-aemmi-s uči d u,xtin ad d-sezwan cehrayen ney tlata, ttasen-d bac ad gen arcel, ttasem-asen yemma-s n uqeyyar ad d-gen lhenni, deg tqeyyart di taddart n baba-s, sg taddart n baba-s ad d-awin lhenni, ad d-ħannan argaz, aqeyyar, i tiddart ur ttawinec akked-sen aqeyyar, yettyima deg tiddart-is, ttawin-as-d lhenni ad as-teggen lwayečča-nnes , ad d-awin taslit , taslit ad tt-id-ain seg taddart n baba-s, yer taddart n baba-s, ad d-awin taslit, ttawin-tt-id wigad n usli, ad gen arcel, ad gen zhu, ad gen uči, qæ deg lhel-nnes, lhel n teslit, deg lhel n usli, lwayečča-nnes sbaħ n wis tlata, teggur ad d-tagem, ad d-tawi aman seg tiť ney seg yiżzar ney seg targa, mac neqqar neccni ad d-tawi aqlil ney ad tawi ayeddid, ney ad tawi

Imaæun ad tawi deg-s aman, wa ad teg, teffey akked lehl-nnes, ad tesnewwa tuqel ass wis rebea, ad d-teg imekli, ad d-teg imensi, bac ad ččen lhel n teslit d lhel n usli, ad mđin lemsir-nnes, ma ad tegg d tislit, ma tettegg učči, ad tezd, bac ad teg imekli ixes ad tezd imendi, ad tezd, ad tsif, ad tmudi, ad teggen učči, ad tmudd, ad tesfur, ad tqeddem-asen ajra n wučči, ass wis xemsa, asli yettawi-d imeddukkal-nnes, itteg-asen imekli, ttemlaqan ad swen latay, neččni neqqar ad swen awray, lkawkaw, ass n wis setta, kul lhel n wesli d lhel n teslit gguren-d di tiddart-nsen, deg uxes cra n tetřirt rcel yeqda, a yeggur cr n tyetřirt yeggur yer-s d wass n wis sebea taslit tamunsiw yer baba-s, tezwaw yer baba-s, ad tawi akked-s lhel-nnes, lhel-nnes n taddart tajđiđt, ad zwan ad munswen, qesren maca i tellam, maca tella teslit, maca i yella usli, i d netta arcel yeqda. Lul mi ikemmel arcel yeqqim aaaa, lul ad nkemmel arcel, yeqqem yudu kul lhel, lđiran, imeddukkal ad bdun ad tt-ggen nuba i usli, netta lhel-nnes d lhel n teslit, kul yuwm tmunsiwen yer yiđđgen, u beddun beeda s imeddukkal-nnes amensi u ttqessiren s latay d lkawkaw, d uyimi, yella mani tani ddessen, itnin tisednan wehđed-nsent, irgazen wehđed-nsen, kul beddun smittayen deg urcel maca i izwa arcl, maca-t iga arcel, izwa d usbiđ, xas s cra ittettim cra, mnin yudem imeddukkal kemmlen ad bdun lehl-nnes, lhel n wesli, kul yum iđđgen itegg imensi, iđđgen itegg imekli, lhel-nnes yer-sen, kul yum ma xti ad yegg, iđđgen imekli ad iyres i bulfaf, iqessar adebqadan tani, teggen lynna, teggen arkeđ, lhel n usli sudduren arcel, am cyel tewaden-as arcel d ajdid, xtina ad kemmlen qal lehl-nnes lđiran-nnes, tteani lhel n teslit, ddewlen tani ttegggen imensi, imekli, imensi, imekli d lefđur, lefđur neqqar-it neččni d lefđur n sbađ, ttegggen miđmiđ, ttegggen latay, taecwit ttegggen lqahwa, ttegggen aaa ayen ttegggen ku mlađa deg yixef-ines, smittayen ircel, ad nesudder ircel yezwan, ad neawed, ad suddren s arkeđ d lbendir d tisullula, d wučči d usbiđ, d wudi, d wudi d tamemt, uya tanit kemmlen d lhel fat n yimeddukkal-nnes, fat n lhel n usli, fat n lhel n teslit, ad kemmlen aya yudu iđđgen ad yeqqim di taddart-nnes, isli d teslit ad qqimen yer lhel n usli, hada ma, hada ma amek nessezwa ircel yer-ney. Ass n wis tlata, ad zaydey iđđgen n wawal ur t-id-nenni ec, ass n wis tlata deg urcel, xtina taslit ad tezwaw ad d-tawi aman, ad d-tagem, tusa-d yuli wass, iyyan ad d-tawi aman, zdat ela ad d-tali tafukt, xtina ad d-tas kuyen leftur ku-as-d yuma-s n usli, ad d-yas ad ihezzen, ttgen-as lehzem-nnes, ku yuc-as cra n tmuzunin, d syin mani yuc iggen leeyal n taddart, seg tfamilt n tiddart, lhel-nsen ney lhel-nnes, wigad d-yusan n tiddart, ad d-yuc yezra tislit, ad d-as-yuc timuzunin, ur tt-izer ec řayamen, ixes ad tt-izer mac qqaren ad as-yuc lbaruq, ifrađ seg-s, ayen n tmuzunin tettawi-ten teslit i yiman-nnes, seg-s elasa, nesmit tani tislit, kul sbađ tetterrađ-d lbas d ajdid, irrađ d ajdid, tuy aa ur t-nenni ac deg umezwaru, yudu nella nettzayad nesmittay kul ass yer-s irrađ ajdid, aa di zman ur tuyic ay mac neqqar yudu le maquillage, tuy-it řir lmezwac d tezzult, lmezwac ttegggen-t i yimi, tazult teggen-t i titřawin, neqqar lekhel, nettat d tazult, aaaaa syen xtin, xtin ikemmel arcel, ikemmel leerđat, ttasen-d lhel ibeaden, cra n lhel ttilin, ur ttili ec seknen deg uyrem, kuyasd cra n tmurt, ur d-ttasen s ufus-ines yexwa, yettawi-d cra n lđađa, mac neqqar yudu lkadu, yettawi-d cra n lđađat i teslit, tislit tella tettas-d di taddart ixus ad as-ucen lirađ ney timuzunin, cra n lđađet ttawin-as-d, am wa id arcel n iyermaewen.

Ad nsiwel s wurar, ad d-nini urar n urcel, d smeyyet d řharet, neqqar-as s tmaziřt azeyyen, d lđeđ yeani xtin, ad zwan lđeđđađ ney ttasen-d lđeđđađ, xeddmen urar, ttegggen urar, urar n urcel deg-s erkeđ, deg-s ađidus, deg-s irgazen ttggen leelawi, tturaren s lbaruđ, deg-s ula d urar n siysan, siysan teggen siysan, ad xedmen lbaruđ, tisdnan di taddart ttegggen ađidus, ttegggen leyana, lmedđet, ttzalanant s nnbi, deg-s llula a kul mewlud slulyen, xtin ad afen yic-t deg taddart tesluly d usbiđ qqaren-as ad tt-qableđ řir tislula axařer llan tin issnen, llant tin ur nessin ec, ttextirin-d yict ad tili tessan aslulew d usbiđen, aa d xtin cra n sbeu, smeyyet, xtin ad izeyyed leurat, zyadat, xtin ad tarew tmeřřut, ad d-tawi aaaa amek neqqar leurt, slulyen, xtin ad d-awin tayziwt, ur teslulucay, maca nnan ad tarew, slulyen dayen s leuret, xtin, nnan ttzeynen, xtin ad bdun deg uzeyyen ttzallan s nnbi, tisednan d yirgazen, ad qqaren leqran, ad

ttzallan s Muhammed sala llahu elayhi w sallam, ad teggen lbarud, ku yebda azeyyan, ittzeyyin, ittzeyyin i lbezz, lbezz qaea yer-s cra n lġiran, ney cra n lhel-nnes qerben-as, xtin ad xsen ad zeynen, ad ten-earđen ad d-asen-yini rwaĥ ad tzeynnem, zeyynet yur-i deg taddart, ayen n uzeyyen ttegggen deg-s uċċi, ttegggen deg-s arked, ad yerſen tixsi, amek neqqar, zehhan ad izehhu, ahhh xtin ad d-yas iġġen seg xtin ad d-iżewa iġġen lĥeġġ, ad iżewa ad iĥeġġ, suffuġen-t s tsellula, d xtin ad d-yas w yezwa yer tmezgida, yettzalla, nekkni neqqar-as rrekeat deg lmasġid, deg-s lmeerug n tmurt, ku-as-d ead n taddart-is, yettas-d qbel yer tmezgida, ead sdat elayat n taddart, xtin ad d-yadef yer taddart ad d-afen tani s isellula.

Tira tamsisrit :

[g wawalnnax amzwaru nxasanak akamnuf susan amaf ntæg irſel gukräm n tjut nätſnin xtin nxas anässar ſel cra n uqajjar Өäggur mm^wa s kær mm^wa s n ӨjziwӨ a : ad adasat maſ msafahamän, tisädnan lwaqӨen ad zwa ad d mlaqan irgazän xtin adilin qaf dawal idzdzän ar baſ aduſän jälliӨsän gi mmiӨnäk qqaränas i bb^was n lſuraӨ i bb^was n uqajjar adjözwa adjawi Өäläv n ӨmözgiӨa akkiӨ ſra n imaqfanän n tmort akdözwan läbb^was n ӨajziwӨ Ö läbb^was n ӨqajjarӨ adasjini awöddi la nusäd kräſ ak Өuſäd jällix i mmiӨnäk xtin ajjuj tægğent sÖäffir n tziſla n tizzarnin a : xtin ad zämſän ad swän ataj Өt ſtſän agi agijälla n Öalmäktub qqarän a : Өäläv n ӨmözgiӨa näk limam n ӨmözgiӨa äs jäqqar adi kräſ läqfan adinin matta täxsäd at a : at ad tiniÖ i bb^was n tqajjar Ө adasän jini hama näſ hama näſ hama taſla atiyäm hama taſla adituſäm jän ass ſla Öi sərſlän xx jälla mti yäs jur jälla ma Ö yäs ſähräjän jälla ma Ö yäs ӨlaӨa baſ ad isujäd iman nnäs adsäk ag jällan agäd ba ſ ad issiräd jällis jässä k Өikſi baſ as dikräs Öäg aӨ ſämms utſtſu Öur Ö xtin ad ad sözwan ajän ſähräjän näk Өlata tsasänd ba ſ ad yän arſel tsasamasän mm^was n uqöyyar adi yän lhänni gätqajjarӨ ÖiÖiddarӨ n bb^was säg ӨiddarӨ n bb^was addawin addawin lhänni ad ada ada hännan argaz aqajjar id i Өidkdart nnäs ur tiwiniſ akkiÖ sän aqajjar jät kima Öi tiddart nnäs awinasd lhänni adas tæ yän lwajätſtſa nnäs ada adawin taslit taslit atidawin säg tiddart bb^was l tiddart n wergaz adawin d taslit tawintäd ggid l wəsli iyän arſel iyän zzahw i yän utſtſu qaf gälhəl nnäs lhəl n təsliÖ Ö lhəl n wəsli lll lwajätſtſa nnäs svaĥ n wäss wis ӨlaӨa tægğur atajäm atawid aman säg tit ni k säg jikzar nik säg targa maſ näqqar näſni atawi Öy aqlil nik atawi ajöddiÖ nik atawi : lmaſun Öäys atawid aman w tättäy täffak ll akagi lhəl nnäs tsasnəwwa ttt täqqəl assän wis räv ſa Өäy amäcli Өäy umänsi baſ ad tſtſän at lhəl n n təsliÖ Ö lhəl n wəsli ad mċin lämsir nnäs mac tt taslit mac Өättäy utſtſu a tazzad ba ſ atäy amäcli xäs atözÖ imändi atözÖ tsifäf tt tmuddi atä y atäy n utſtſu a tämmud atfəwwar txajjar tqäddəmasənt a zra n wutſtſu ass n wis xəmsa asli yəttawid iməddukkal nnəs itə yəsän amäcli imlaqan ad swän ataj ad nini nät ſni näqqar ad swän ad swän awrak lkawkaw d d du ass n wis sətta ku kul lhəl n usli Ö lhəl n təsliÖ ggurän Öi ӨiddarӨ nsän ugkräs cra n tiddart ar ſel jəqda ugək kräs cra n tiddart ugə k kräs ass n wis səbfa taslit Өətsmunsiw kær bb^was təza l bb^was Өəttawi akkiÖəs lhəl nnəs lhəl n tiddart tajdit ad ad zwan ad ad munswän qəsrän maſa ajtəllim ma ſa ajtəlla təsliÖ ma ſa igəlla wəsli ma ſa ajgəlla aj tu Ö nətta ar ſel jəqda a : lul mi jəkməl ərſel jəqqima lul mi nkəmməl ar ſel jəqqim judu kul lhəl lziaran Öiməddukkal ad bÖan ad tsə yän nubet giwəsli nətta Ö lhəl nnəs d lhəl n

tæslit kula jum tmænsiwæ kær id̄z̄d̄z̄en ubæddan bæfda simækkaal nnæs amænsi tətqæsræt ð wataj ð lkawkaw ð usimi jəlla tani ddæssen tisædnan wæh̄h̄æd sən ku ku tæbdant smittajən gar ʃəl maʃa gizwa rʃəl maʃ tiyam rʃəl j̄j̄ jəzwa ðusbiḥ j̄ j̄iwas c̄ra θət̄t̄tim c̄ra mnin judən imæddukkaal nnæs kəmmlən aḍ bdan lhəl nnæs lhəl n wæslī kul jum id̄ ʒd̄z̄en itəy amænsi id̄z̄d̄z̄en itəy amæcli lhəl nnæs aḍ kær̄rsən kul jum itə y ma xtina adi adiy id̄z̄d̄z̄en amæcli ad adikræs ibulfaf i : qəssær ww ad adubqdan θani təȳyən təȳyən ləkna təȳyən arkæḍ lhəl lhəl n wæslī suddurən ər ʃəl amæc ma tʃawaðenas ərʃəl ðaz̄ðid̄ xtina aḍ kəmmlən qa ʃ lhəl nnæs l̄d̄z̄irən nnæs t ʃan lhəl n tæslit dæwlən tani təȳyən amænsi amæcli amænsi amæcli ð ləfduḥ nəqqariθ nət̄ʃni gi : ləfduḥ n sbaḥ təȳyən miḥmiḥ təȳyən ataj təȳyən a : taʃəʃwit təȳyən lqahwa təȳyən aa : ajən təȳyən ku ku mlahag n jixəfs ku tksæsmittajən ərʃəl tsu ansuddər ərʃəl jəzwa atʃawðən at̄ssædrən sarkæḍ ðəlbəndir tsisəllula ð wut̄ ʃt̄ʃu ðusbiḥ a : ð wuḍi ða : ð wuḍi taməmt uja : tanik ukəmmlən akkiḍ lhəl fat n imæddukkaal nnæs fat n lhəl n wæslī fat lhəl lhəl n tæslit ku kəmmlən aja ku yudu kul id̄ ʒd̄z̄en aḍ aḍ jəqqim ði tiddart nnæs asli tsəliθ aḍ qqimen kær lhəl n wæslī haḍa ma hada məx̄ nəssəzwa irʃəl kær nək an adzajðək id̄z̄d̄z̄en n wawal ur θnənni ʃaj assən wu : wis θlaθa girʃəl ku xtina at̄t̄t̄t̄ taslit atəzwa atawid aman atayəm tusəd juli wa ijan atawid aman z̄ðaθ ʃla tali θfujθ xtina atas ku jən ləftur kujas -d jumans n wæslī adasiḥəzzəm t yenas ləḥzəm nnæs ku ju ʃas c̄ra n tmuzunin dəsjin xt mani mani yud f̄jid̄ ʒd̄z̄en səg ləʃjal n tiddart səg lfamiləθ n θiddarθ lhəl nsən nik lhəl nnæs ugḡəḍ d jusən n tiddart ad ju ʃ iz̄əo taslit adas ad juʃ timuzunin ur tiziriʃ kəjammən ixəs adas juʃ lbaruq ifraḥ zis a : ajən n tmuzunin tsawiθən taslit liman nnæs zis ʃla tsa nəsmitti tani taslit kul sbaḥ tirræḍ lbas d ajdid iræḍ iræḍ d ajdid tu tu kənanək ur tən̄ni ʃaj gməzwaru judu llan nət̄zajad nəsmitaj kul ass̄ kærəs iræḍ ajdid aa zman ur tuk̄iʃaj maʃ nəqqar̄ judu lmakij̄j̄az tuk̄it k̄ir lməʃwaʃ d tzolt lməʃwaʃ təȳyənt i jimi ðət̄zolt təȳyənt i θittawin aməʃ nəqqar̄ lək̄həl nət̄tat̄ ttazolt a : s jin xt̄in xt̄in ikməl ərʃəl ikməl lʃæḍat̄ ku tasənd lhəl ibəʃdən ʃra n lhəl tilin ur tilin iʃ sək̄nən ḡ^wuk̄rəm kujas d c̄ra n tmort ujetusiʃ s ufus nnæs jəxwa itawid c̄ra n lḥad̄ ʒət̄ maʃ nəqqar̄ yudu lkado jəttawid c̄ra n lḥad̄ ʒət̄ i tæslit taslit tla tajdit ði tid̄dart ixus adasufən adiræḍ nək timuzunin nək ʃra n lḥad̄ ʒət̄ tawinasd amuwa amwa i ðarʃəl n ikərmawən judu judu anəssiw əl s wu s wuʃar̄ ad nini uʃar̄ n ərʃəl a : dəs̄m̄j̄j̄ət̄ da : θarət wi nəqqar̄ s tmazi k̄t̄ azəjj̄ən azəjj̄ən ðəlh̄æḍ ʒ yəʃni xtina adəzwan lḥəḍz̄d̄z̄ad̄z̄ nək tasənd lḥəḍz̄d̄z̄ad̄z̄ təȳyən uʃar̄ uʃa : ʃ n ərʃəl ðyəs arkæḍ ðyəs aḥidus ðyəs irgazən təȳyən ləʃlawi turarən s lbarod ðyəs ula ðorar̄ n sijsan sijsan aa : ar̄ ark̄ təȳyən sijsan aḍ xəllan lbarod d tsədnan ði tiddart tə ȳyən aḥidus təȳyən ləkna aaa lməḍhət̄ tszallan s nbi da : ðisəllula i kul muw̄llut̄ sluljiʃt̄ xtina adafən jiʃt̄ ði tiddart tæsluluj̄ ðusbiḥ q̄qar̄enas ʃəm̄mi tqabal k̄ir̄ θisəllula xat̄ət̄ llan ajnini s̄snənt̄ θisəllula llan anini ur s̄sinən i ʃ ku tət̄xiʃj̄irən i ʃt̄ atili θəssən isəllula ðusbiḥ a : ð lḥa xt̄in θani ʃra nən sbuʃ ðəsmijət̄ xt̄in adizajəd̄ lʃurət̄ d zjada xtina attarəw θmətt̄oθ attawid a : aməʃ nəqqar̄ lʃurθ slulujən xtina attawid θajziwθ ur tæsluli ʃaj maʃ n̄nan tirəw siliwən ðajən s lʃurəθ t̄zəjnən xtina aḍ b̄ðan tszəjnən ttzallan s n̄nbi

tisədnan ð jərgazən ađ q̄qarən lqəran ađ tszallan s muhamməd sala allahu ʕaljihi wa sallam ađ təyyən lbarod u jəbda a azəjjan itszəjjən itszəjjən i lbəzz itszəjjən i lbəzz qa ʕ g kəs ʕra n lɔziran niʕ ʕra n n lhəl nnəs qarbənas xtina ađ xsən ađ zəjnən ađa θən ađaθən jəʕrəd adsən jini arwahət ətszəjnəm zəjdə zəjnə θ ʕri ði θiddart ajən n uzəjjən təyyən ðakən ðyəs utʕʕu təyyən ðyəs arked təyyən ðgəs ađ ʕarsən θixsi ta : aməʕ nəqqar zəhhan ajəttzahw d xtina adjas idzɔzən xtina ad jəzwa idzɔzən lhədz ma jəzwa adihədz suffukənt s θsəllula ð xtina ad jas w jəzwa rəθməzgiða itszalla nəcnin nəqqarəsən arək ʕaθ gəlməsdzid yissin lmə ʕrog n tmurt kujasd ʕad ltidart nnəs itasəd qbəl g θməzgiða zəaθ ʕla jaðəf lθadðarθ xtina ađ jaðəf ltidart ataðfən tani s isəllula]

2- Iyersiwen

Tira tumrist :

Tella yer-ney tani çra n lhayawanat ntrebba-ten, imegras necni neqqar imegras, tiyetten, taten , ifunasen, ntrebba aaa tani ayyul aa d uyis,ma ssin ad d-xedmen a igranad d-xedmen tibehhar, ntrebba imucyanen, imucyanent, ntrebba aydi bac ad i eas uli ney ad i eas, ad yehda urtu, ad yehda tabhirt, teqnet di tebhirt, aaaa d aaa llant tisednan tani teggen, trebban iyaziden, trebban legnayen, xater imaziyen ur ten-itxasic aya aysum, yer-sen iyaziden, yer-s legnayen, yer-sen iyiden, yer-sen izmarən, di tiddart-nsen dayman tella, tella çra n tixsi tewjed, d lhul lehwalee tani teicin berɾa, tani nuh acten-d llan tani mac neqqar : uccen, ifis, sangliyi, aaa idan, idan n berɾa, idan n wedɾar, i nu tani llan eewşen, tt taelfen letbehhark ney nyan ulli ney nyan çra n yifunasen, ney tgen-ten max sekkan, teggen trebban aydan, aydan bac ad ad d-srewlen inu lehwalee n berɾa, hadinu had iyersiwenu n tmurt n Tyut.

Tira tamsisliit

[llan ʕrək tani çra n lhajawanat nətrəbba θən i : iməgras nəʕni nəqqar iməgras θiʕəttən θaθən ifunasən nət nətrəbba : tani ʕɟul ðujis ma zin ađ xədmən ayiran ađ xədmən tibəhhar nə nətrəbba imuʕjanən nimuʕjanət nrəbba ajdi baʕ ađ iʕəsulli niʕ ađ iʕəs a : ad jəhda urθu ađ jəhda tabhirt təqqənənt di təbhirt a : nətta llant tisədnan tani təggənt tani trəbban ijazidən trəbban ləgnajən a : axatər imazikən ur θnitsxissifaj ajajsum llan ʕər-sen ijazidən ʕərsən ləgnajən ʕərsən iʕajðən ʕərsən izmarən ði tiddart nsən dajmən tla tla çra n tixsi ta ta tuzəd ð lhu ləhwa :ləʕ tani tʕiʕən bəʕra tani nuha ʕtənd llan ad nini ma ʕ nəqqar tani u ʕʕən ifis a : sangliji a : ijdan ijdan n bəʕra idan n wəɾar inu tani llan ʕəwşən tata taʕlafən gətbəhhar w nʕan ulli niʕ nʕan ʕra n n ifunasən niʕ təggən nəʕ max sekkan təggən trəbban ajdan ajdan baʕ ad sə ad srəwlən inu ləl ləhwaləʕ n bəʕra had hadinu had iʕərsiwənu n tmort n tjut]

3- Imyan d isekla

Tira tumrist :

Yudu ad nessiwel s iyemyan ney imyan, aaaaa yer-ney tamurt aaa d tlayt n tmurt daaa iyemi deg-s qae i yellan n zerriet tyemmi deg-s, irden d yimendi d baṭaṭa, xizzu, kabiwa, aaaaa lhasul matta ---ṭumatiṭ, lehrur qae ay yellan lexḍar, dagi llan leḥwayeḡ iyemyen, iyemyen badenḡal, hamlul, dellae, qae ayun leḥwayeḡ n tyumi, yemyen siwa bab-nsen ney ad d-nini afellaḥ ad yili yessen lmawsim n waymi, kul lḥaḡet yur-s lwaqt-nnes, kul lḥaḡat yur-s mac ela d-tasi deg win n tlayt bac ad tseyimi ccccc ulac ay-d-trid zerriet-nnes ad terḡi ad teymi, llan ttttt qelben tamurt, ḍernen tamurt, tessin-as, tgen-as badu amec neqqar nekkni lyayemmun, ku gen-as leybar, ku-ucnen, kksen leḥcic ubxis, kuuu lwaqt n ead u zerreēn, zerriet i xsen, kul zerriet yer-s lqat-nnes, ayyur-nnes, seg uyyur, mac necnin ad d-nini yudu deg lwaqt n yimendi d yirden, tla gggg deg yennayer ku-bdan cerzen imendi d yirden, s yen kulayyur yur-s lḥayet-nnes tyemmi deg-s, iyemmi tani, syemmayen leḥcic deg tixsi-nsen ney deg zwayel-nsen, ad d-nini mac teqqen, syemmayen lfeṣṣa, syemmayen eraj, eraj-agi qqnent ayen d dda, uuuu yella win i wumi qqaren ṣurgu, kul ayyur s lḥaḡet-nnes, ur teggen ec anebdu tajrest yur-s leḥwayeḡ-nnes, anebdu yur-s leḥwayeḡ-nes, rbiē yur-s leḥwayeḡ-nnes, kul lwaqt yur-s zerriet-nnes ela deg-s teymi. Yur-ney tani ḥra n yiyemyen, yemmin-d tani weḥhed-nsen, beṣṣaḥtu ntett-iten, tuy tetten-ten, aa tetten-ten zman amec neqqar necni ṭtarf n terga, tulḡamin, azduz, tafidest, tafidast tettcabah sselq, aṣmas tuy ntegg seg-s lmital qqaren : « aṣemmas wala amerwas », ntegg aṣemmas, ur ntegg ec amerwas deg ṭhanut, aaa aylas, aaaa tasemmamt, talma xilla n leḥcic u iyemmi iman-nnes, iyemman yufu aman ku-iyemm, ḥra n leḥcic qqaren-as :zeyyata, gernunec, qaea yun nettaf-it deg yiḡzar, tuy ntett-it zman, zman tuy leḥcic-agi, leḥcic ntett-itt udu ddd deg-s ddwa yeēni aaaa ayu tuy tetten midden ta deg-s lfaydet, tgen-t d ddwa lfaydet deg-s, n tuy ntett lexḍar ama ntett tani leḥwayeḡ iyemyen n berra deg tsetṭart deg udrar, ttafen leḥwayeḡ tetten-ten, meā matalan tuy-it zman iḡḡen ur yer-s cay uḍcu asexlay leḥcic yufu ad yeḥḥ seg-s. Yur-ney kra lenwae n cḡar, ntegg-iten nserreḡten, nzerreb s yes-sen, ney tekkiren yemmyen deg yiḡzar, n ta ku yemmyen deg yiḡzar kun iḡḡi deg-s d rras n tfellaḥt, ama qqaren aci tammayt, alili, sefṣaf, aaa xilla n cḡar, zimba, qaea tyut tgenn-t i tekker i yiḡzar, bac ad d-yerr aḍu s tfellaḥt, tizdayin, tizdayin aaa tizdayin ticentiyin, menha tgen-ten i zzerb, teggen i zzerb tizdayin, serḡen-tent tani (gel gel) deg lyillat, d cḡar i yettec lfakya, deg-s necni aaa x yer-ney xilla, mac neqqar : Imecmac, ṣemman, tiyert, tiyert d ddalya, tazart. Tazart, tazart d ceḡrat, tazart ceḡrat-nnes qqaren-as tijjan, d aaa teffah, buewida, aaa ḥḥin, llim, qqae ayun iyemm yer-ney tiz aaaa lketra d tizdayin, tizdayin ticen-ay-d teyni, deg-s xilla n lenwae asexla, asexla n lenwae n tizdayin, beṣṣah yudu ur d-yeqqim aa seg-s aela yserḡen ceḡrat llan tazdayt wala lyella-nnes, qae ayu yezwa, lukan ur tettili cay aaa bnadem d ameqqran, ulac ulac ulac gae la icerḡen, zzitun, zzitun tani serren serreḡt da , aaaa lxux, qae ayu, qae ayu iyemmi da, yur-ney ḥra n tlayt tec kullec, tec seg uzrar-a l cḡar, kullec itas-d deg-s.

Tira tamsisrit :

[judu anəsiwwəl s iḥəmjan niḥ imḥan a : ḥur nnəḥ tamurt ḍ tlayt n tmort da i :ḥəmmi ḍḡəs qaf ḍəḡ qaf igəlla n zərri fət tḥəmmi dis irdən iməndi baṭaṭa xizzu kabiwa a : --- laḥsol a : matta -- ṭomatif ləḥrəf qaf gillan ləxḍar ḍagi llan ləḥwajəḍz iḥəmjan ḥəmjan badəndza amlul dəlləf qaf ajun ləḥwajəḍz n tḥumi ḥəmjan siwa : bab nsən nəḥ ad nini afəllaḥ ad jili yəssən lmawsim n wəḥmi kul ḥadzət kərəs lwaqt nnəs kul ḥazət kərəs maḡ fla dasi gi gwın n tlayt baḡ atəssəḥmi fa ulaf aki tirəḍ zərri fət nnəs tərḍ zətət atəḥmi llat a : qəlbən tamurt darnən

tamurt ssinas tøyöen badu maf neqqar nefnin kaxemmum kujonas ləbər kufnənt kksən ləhfij
 ubxis ku : d lwaqt n fad ku zərrifən zərrifət kixsən ku zərrifət kəs lwaqt nəs yof nəs səg
 uyof maf nefni ad nini judu akkəd lwaqt n iməndi d jirdən a : tla : gi –gi- gi gina gənnajər
 kubda xəzən iməndi d jirdən s jən kul jof kəs ləhazəθ nəs t kəmmi dis t kəmmi tani
 skəmmajən ləhfij gitixsi tə nsən nik gəzwajəl nsən ad nini maf təqqən skəmmajən fəssa
 skəmmajən fəz fəz qqarən qqnən taji d dfa u : nik i wum qqarən soqgu kul kul a : yur s s
 ləhazət nəs ur təggin i f i anəbd tajrəst kəs ləhwajəz nəs anəbdu kəs ləhwajəs nəs ari f
 kəs ləhwajəd z nəs kul kul alwaqt kəs zərrifət nəs fla dis təkmi kərnək tani fə n
 ləhwajəd z ikəmjən kəmjən daja wəhəhəd sən b sahtu ntəttiθən θuk tətəntən tətəntən zman
 aməf neqqar nefni fərf n tərğa tul zamin azduθ tabitast tabitast θəfbaħ ssəlq armas θuk tu f
 zis lmital qqarən aəmmas wala aməwas nəmmu nsən s uəmmas ur ntə y if aməwas gə
 fhanət a : ajlas a : tasəmmamt talma xilla n ləhfij u ikəmmi iman nəs mani jufu aman ku
 jəkəm fə n ləhfij qqarənas zəjjata garnunəf qaf ajun nətəfiθ gijəzəf θuk ntəttiθ zman zman
 θuk ajun ləhfij θuk ntəttiθ udu dis ddwa tani d : ta : θuk tətənt middən təs dəs lfajdət n
 ddwa d lfajdət tiddist tu k ntəts ləxəfə ama ntətt tani ləhwajə z ikəmjən a : amu bəfəg gg
 gətsəttart nik gi wədrəf tafən ləhwajəd zu tətəntən m fa : mata tukits zman id z d zən ur kəs
 faj ut f f u asəxlay ta : ləhfij jufu ad jət f f z zis kərnək fə nənwa f n f d zəf ntəgg i θən
 nsərrəzθən nətəzəfəv zissən nək tikkirən kəmjən ggijəzəf nta : ntu ku kəmjən ggijəzəf ku ndzi
 d fəs t f əlləh θ aməf nefni taməjəθ alili a : səfsaf a : xilla na n f d zəf zimba qaf ajun təggənt
 kər jəkzəf baħ ba f ad jərr əd s t f əlləh t tizdajin --- tizdajin tizdajin tifən tajni fə ntə mənha
 təggəntən i xəb təggən i xəb tizdajin ad təggəntən ad sərd k zən tani gəlkillət dəs d zəf agitəf
 lfakja dis a : nefni a : kərnək xilla maf neqqar məfmaf aəmmən tijjərt tijjərt d ddalja tazar t
 tazart tazart ita tazart səd zəfət nəs qqarənas tid zən d : təffəh bu f wida a : t f f in llim qaf ajun
 ikəmjən kərnək tiz də : lkətrat tsizdajin tizdajin ti fənək d təjni d is xilla n lənwa f asəxla
 asəxla n lənwa f n tizdajin bəssəh judu d jəqqim agəs lis fla jəf f ərd zən səd zəfəθ llan tsəzəjət
 wala kəllə nəs qafaju jəzwa lukan ur tili fəj a : bnadəm d aməqqarən ulaf a ulaf a ulaf ga fla
 isərd zəl z z itun z z itun tani nsərrə nsərrəd z təda a : lxux qafaju qafaju ikəmmi da kərnək fə n
 n tləkt təf təf kulləf təf ə səg zrara ləsd zəf kul f i itas d yis]

4- Tafekka n wəmdan

Tira tumrist

Yudu ad nessiwel s lemraq tuy-it n zman, maca manec neqqar neccni zman ur tuy-it cay
 yer t b i b yewjed, tuy ddunit tettegg ddwa s leecab, tuy-it lmar d n buhemrun , hemrur ec
 hemrur ec tuy netta buhemrun, tuyit tbuzeggayt buzeggayt llah ister ay tjedfi, tuy-it lmar d n
 tusut, tuy-it lmar d n yifer d asen, aqeyyar n leuret yeggur ceer-nnes, tuy ku-neqqar-as aferdas ,
 tuy-it tani yektar cə n lmar d, bnadem ideggel d aderyal, tanitu yedderyel, zman teggen manec
 neqqar buhemrun ttdawant s leecab, neccni llan yer-ne y leecab xilla tuy teggen seg-s ddwa ma
 ad d-əeddi y cə seg-sen: ccih, arremt, zeezaz, lerinda, xilla, xilla n leecab tuy-iten “merriwa”,
 mageraman, qae ajun tuy nesnewwa-ten “fliyu”, ku senwent, teggen seg-s tizan sirident am
 lbez z yuyen amezzyan, tucen-as ama lwiza ne y lkemmun, lbesbas...qae ayun tuy-itt yir ddwa

taqlidi, mac am yudu ad izayed ad t-awin yer t̄tib, tani ddwa n uferdas, ddwa n tit̄tawin, tit̄tawin tuy-it cwiya acibb acibb tuy-it qlil, ur d as-ufin ic ddwa s leecub xtin yella deg-s c̄ra n lebyed tuy sittiren-as ccih, niy allal alla ney ttezgen-as aceffay, tgen-as aceffay, yudu yella kullci amec neqqar kullci moderne, netta leecubu qrib ddunit tetrak-ten, ur llin ic, ur ten-ssinen ic qaε, lyudu lyudu llan teggen mac qqaren marđ leħlib, llan teggen-as “kebbar n t̄yet̄ten” llan c̄ra n leecab qqaren-as: kebbar lmiεiz niy kebbar n t̄yet̄ten deg t̄set̄tart ney deg udrar, gguren medden ayen ssnen ad qqimen c̄ra. Teggen ařmas, yella deg-s c̄ra n bnađem, deg-s lkiss tiddist nnes, swant s ařmas, azir lbel, yella ħur-ney azir lbel, yella ħur-ney azir n wedrar. Azir n wedrar, teggen-t d tizana xtina ixes ad yettesxun yettusu, azir n lbel i win yesean adan ameqqran ney les gazes . Xilla n leħcayec, xilla nwen yudu ur qqimen ic, ku let̄tib, ku tebeen daya t̄tib, ur qqimen ic imeqqranen niε timeqqranin tuy ssnen deg ayun n leħcayec, taf seg-s, tafen ixef s yes, yif t̄tib, yudu amec neqqar “ aεecab ur yelli cay aεecab usbiħ”.

Tira tamsislayt

[judu anəsiwəl s ləmfađ tukit n zman mařa : manəř nəqqar nəřni zman tukit ur tukit řaj a t̄bib jəwzəđ tuk d̄dunit θtəg θtəg ddwa s ləřřab tukit lmarđ a : n buħəm ħəmřəř ħəmřəř aj nətta d buħəmřon tu k̄it t̄buzəgg^wak̄ buzəgg^wak̄ llah istər a itzədfi tukit a : lmarđ n tussut tukit a : lmarđ n ifarđasən igu amak̄ aqəjjar̄ nəε lřurət jəg jəggur c řar̄ n̄nəs tu k̄ i ku nəqqar as afərđas tukit tani i ktar řa lmarđ idəgg^wəl bnađem idəgg^wəl đ adər k̄al tanitu d̄ra θuk̄ zman təggən ma manu ř nəqqar buħəmřon tu k̄ d̄dawa n̄nəs đyəs s ləřřab nəřni tani k̄ərnək̄ ləřřab xilla tu k̄ təggən z̄zis ddwa ma ad řəddik̄ řa z̄zisən řřih̄ ar̄rəmt a : zəřzař lřənlənda xilla xilla xilla n lə řřab tukitən a : mərriwa a : mager aman qař ajun tuk̄ nəsənəw̄wantən ləfliju ku sənwənt təggən z̄zis a : tizan suradən gə am am lbəzz̄ jujən aməzz̄jan ti řenas ama lwiza niε tīřenas lkəmmun ni k̄ lbəsbas qař ajun tukit a : k̄ir d̄dwa təqlidi řaj am judu am judu k̄il ad ja ad izajəd atawin lətbib tanit a : tani d̄dwa n ufərđas d̄dwa n tit̄tawin tit̄tawi n tukit řwija ařibb tukit qlil ur đasufin iř d̄dwa s lə řřub tata xtin jəlla đ yis řa n ləbjəd t̄qəřinas řřih̄ niε allal allal ni k̄ tsəzzinas ařəřay təggənas ařəřfaj judu judu jəlla kulři mař nəqqa kulři modern nta : ləřcubu taqrib d̄dunit tətraktən ur l̄lin iř ul d sa ur θnəssinən iř qař l̄judu l̄judu llan tə ȳyən mař q̄qarən marđ marđ ləħlib llan tə ȳyənəs kəbbar n t̄ kəttən řa n ləřřəba q̄qarən -as kəbbar ləm řiz kəbbar n t̄ kəttən gi gətsəttart ni k̄ giwəđřar̄ niε ggurən mid̄dən ajnən issnən ma ř řađ i q̄qimən řa təggən təggən ařma s ařmas xuđin llan d̄yəs řa n bnađem dis lkis s idist n̄nəs tətřa swant ařmas đ : azir lbel li jəlla kərnək̄ azir lbel jəlla azir n wəđřar azir n wəđřar təggənt tizana xtina ixəs ad jətasxun jəttusu azir lbel təggənt wi n k̄rəs adan aməq̄qran itəȳ li gaz a : xilla n n ləřřajəř xilla n juđu ur q̄qimən iř təlla d̄dunit təggurd lətbib təbřən təbřən đaja t̄bib u q̄qiməni ř uq̄qimən iř iməq̄qranən niε timəq̄qranin tuk̄ ssnən gg^wajun n ləřřajəř zis t̄řafən z̄zis t̄řafən xřəs jif if t̄bib a : judu ug mař nəqqar ařəřřab ur jəlli iř ařəřřab usbiħ]

5- Taleyɗ

Tira tumrist

Awal-nney yudus s talayɗ n tmurt, tella yur-neɗ lenwæ n tlayɗ, tella talayɗ n tfellaɗt, tella talayɗ seg-s nessak tizeywin, tella layɗ seg-s nzeyyen lɗiɗan, tella talayɗ baɗda nxeddem s yes aaaaa tifulutin neɗ ɗarɗem neɗ ak-id-ɗɗiɗ, tella talayɗ n useymi n cɗar d nnun. Talayɗ n tfellaɗt tettili d talayɗ tabercant tettas-d tezwey cewya, tic imendi d yirden d baɗɗaɗɗa, dddd amek neqqar nekknɗi nimru waɗed, talayɗ tuɗbiɗt, s yes s talayɗ-a ntegg leɗwayeɗ n lbenyan, ntegg tɗub, nesxemmar-it akked akked nesxemmar talayɗ akked ulu (l'eau), negg seg-s lɗiɗan, nbennu s yes lɗiɗan, ad negg aaaaa negg kra n sqef, ad negg tizidin d tredwin n tezdajin, tizidin n tezdajɗ, azeqqur nnnn n cɗar n ayra, kunen yes sɗuɗ, sɗuɗ cc ddd, talayɗ n sɗuɗ tteggɗen yes lul, bac ad tetɗef d usbiɗ, nntexlaɗ-it s ulu, nrewwi-t mliɗ mliɗ, ntegg-itt i sɗuɗ, d talayɗ tawrayɗ xtin ad nkemmel lebni, nettzayad nnn ntegg seg-s ncan lɗiɗan, nettzeyyin s yes lɗiɗ, nettbelleɗ iquban, can d serɗem d lbiban... I umkan amek llan teggen yudu sima, amek la neqqar yudu tehrac, sima, zman tuy-it tlayɗ d uberda, aberda teggen, siffifent kuyen akked-s lɗiɗ, ittetɗef ittetɗef mac ittetɗef tani-t s siman iyyif axaɗer tucen-as tucen-as lqima-ines, xtin ad d-sifen, ad d-sifen ayen n uberda, xelden-t akked lɗiɗ, kuyen, rewwin-t s waman, teɗɗent umayen neɗ tlata deg waman, netta itess, kul yuwm tzayaden-as acebb n waman, xtin ad isew necnɗi neqqar xemmaren-d, xtin ad ixmer ead ak ad d-sebdan lxedma-ines, aaaa yur-neɗ kra n talayɗ deg-s lewraq deg-s lewraq n tijja, lewraq n cɗar, syemmayen deg-s zerriɗa, ad d-inin ad ggen xtin ad d-ggen cɗa n tumaɗic neɗ cɗa n lehrur neɗ badenjal, syemmayent weɗɗed-s, teggen necnɗin neqqar tiquban, tiquban tteggɗen-ten i umkan deg-s tfukt neɗ i umcan yedran, kugen ayen n tlayɗ, tuy-it tani yur-neɗ cɗa n tlayɗ, tteggɗen seg-s afez, teggen seg-s aaaaa leɗmar, teggen tiryin, ttafent i lbyut-nsen, texxamt d aaaa cɗa n leɗwayeɗ tteggɗen-tent tibessura, taaaa qqaren-as tabexxart, teggen tiryin, teggen deg-s lebxur, bac ad bexren qae n taddart tettek-s arriɗ d tusbiɗt, ayen n tlayɗ ur teqqim ec yudu, ayen n tlayɗ akked seg-s xeddmɗen yes leɗwayeɗ ur teqqim ec, neɗ teggen yella ma deg-s tuy-it itegg afez, leɗmer d tmejmert, n tbaxirt yudu talayɗ ur d-teqqim ec, teqqim-d ala tlayɗ n tfellaɗt, d tlayɗ n lebni, ula d lebni ur yelli ec ma seg-s, la ibenna, la itegg taddart-nnes s ucal s tlayɗ, tura kulci yudu s siman d ubiɗun.

Tira tamsislayɗ:

[awal n̄n̄ək judus s̄ətlak̄t n tmoɗt tla k̄ərn̄ək l̄ənwaf̄ n n̄ətlak̄t θ̄əll̄a θ̄lak̄t n tf̄əll̄ah̄θ̄θ̄əll̄a θ̄lak̄θ̄ k̄əzz̄is n̄əssak̄ θ̄izəq̄ θ̄izək̄win θ̄əll̄a θ̄lak̄t z̄is nnn n̄z̄əjj̄ən l̄h̄iɗan θ̄əll̄a θ̄lak̄t a : n̄ik̄ ab̄ərda a : n̄xedd̄əm z̄zis t̄s̄əmm̄a a : θ̄ifluθ̄in n̄ək̄ ss̄ard̄z̄əm n̄ək̄ kid̄z̄ir t̄əll̄a θ̄lak̄t n us̄ək̄mi na : na n s̄d̄z̄ar ð dd nu θ̄lak̄θ̄ n tf̄əll̄ah̄θ̄θ̄ətt̄ili θ̄lak̄θ̄ a : tav̄ercant tatata tz̄ək̄wi t̄əzw̄ək̄ ʃw̄əja ðə t̄iʃ im̄əndi ð jird̄ənð baɗaɗa dada am̄əʃ n̄əq̄q̄ar n̄əʃni n̄im̄r̄o waɗed̄ t̄lak̄t θ̄usviɗθ̄ z̄is ḡətlak̄tu nt̄əgḡ a : --- l̄əɗwaȳəɗz̄ n lb̄ənjan nt̄əȳȳ t̄ov̄ n̄əsx̄əmm̄arit ak̄kidu ak̄kidu ns̄x̄əmm̄ar t̄la ɛtu ak̄kið ulu kun̄ən z̄zis l̄h̄iɗan n̄əbna z̄zis l̄h̄iɗan n̄əj a : xtina n n̄əȳȳ c̄ra n sq̄əf̄ an̄əȳȳ θ̄izidin ð t̄r̄ədwin n t̄əzdajin t̄izdin n t̄əzjad n t̄əzdaj̄t az̄əq̄q̄ of̄ na n s̄d̄z̄ar nan naj̄iran kun̄ən ij̄j̄ən st̄oɗ st̄o ʃa ða: t̄lak̄t n st̄oɗ nt̄əȳȳ ðuslu baf̄ at̄ətt̄əf̄ ðusviɗ nt̄ nt̄ ntxalat̄ə s ulu kun̄ən nr̄əw̄wnit mliɗ mliɗ ku n̄əȳȳit i s̄d̄oɗ ða: ðəθ̄lak̄t θ̄aw̄r̄ak̄t xtina n̄ən nk̄əmm̄əl lb̄ən̄j n̄ən n̄ətz̄ajað nt̄ə ȳȳ z̄zis n̄ʃan z̄zis l̄h̄iɗan ns̄ə n̄əts̄z̄əjj̄ən z̄zis l̄h̄iɗ n̄ətb̄əll̄əʃ iqub̄ban n̄əʃan n̄əss̄ard̄z̄əm ðəlb̄iban ðə i w̄əmʃan maf̄ ll̄an yudu t̄ə ȳȳən sima maf̄ la n̄əq̄q̄ar judu t̄t̄əh̄ra ʃ s̄əḡ s̄əs̄ə sima zman t̄uk̄it ɛir t̄lak̄t ðub̄ərda ab̄ərda t̄əȳȳən s̄ifif̄ən ku ȳȳən ak̄kiðəs d̄z̄ir us̄ it̄ətt̄əf̄ it̄ətt̄əf̄ maf̄ it̄ətt̄əf̄ θ̄ani

tata s sima næk jif xatær tufónas tufónas lqimæθ nnæs xtina ad s ad ad siffæn ad siffæn ærm
 ajæn n ubærda xældænt akkið ld̄ zir ku :j jæn ræwnænt s waman tid̄ zænt jumajæn niæ tлата
 giwaman nætta kul jum isæss kul jum tszajaðenas a fæbb n waman xtina ad isæw næfni næqqar
 sxæmmarænt xtina ad jæxmær fad akidsæbda ad sæbdan lxæddmæθ nnæs da: ƿœfnæk fœa n tlækt
 ðyæs læwfaq n ðœys læraq n tižžan ðyæs læwfaq n fdzær skæmmajæn ðyæs zærrifæt ad nini xtina
 aðiyæn adiyæn cœa n tœmatif næk fœa n læhœœ niæ fœa n baðinza skæmmajænt wæhðæs tæ yŷæn
 næfni næqqar tiquban tiquban ku yæntæn i wæmfæn ðyæs tfujt niæ i wæmfæn jædœa ku yæn ajæn
 n tlækt tukit tani fœa n tlækt tæyŷænt tani zzis afæz tæ yŷæn zzis a : lædžmær tæyŷæn tirkin sa:
 atafen i lbjut nsæn taxxamt ð fœa n n --- læhwajædž tæyŷæntæn tiwæssura a : ta qqarœnas
 tabæxxært næ tæyŷæn ðyæs tirkin ku yæn ðyæs læbxœr baŷ ada ad bæxœn qaf tiddart tif arrihæt
 tœsviht a: ajæn n tlæktu u tæqqimæf judu a: ajæn n tlæktæ sægzis xæddmæn læhwajædž ur θqimif
 næk tæyŷæn jælla ma gæs tu kit a : afæz lædžmæ tsmædžmart n tbaxir judu: tlækt utæqqimif
 tæqqimæd ajæn tla æt n tœllaht ðæ θlækt n lbœnj ula ðælbnej ur jælli fœa ma jbœnna li : la itæyŷ
 θiddarθ nnæs s ufal s tlækt la kulfi judu s siman ð lboœn ð l wa:]

6- Yennayer

Tira tumrist

Yur-neŷ lilat neŷ ass n nnayer ntegg-it ass-n n 12 anayer,naa nessujud seg sbah,
 nessujud, ntegg aberda beeda ntegg aberda di tiddart, netferrec-as, netferrec aberda, nettawi-d
 kulleci d ajdid neŷ nessirid qæ kullec, nessirid, nessujud tagdurt, lemmaein , inyan, seksu
 kullci d ajdid, lliy uy ggeŷ-as mazi eia ma yessay ajdid, yessirid qæ leŷwayeğ nn akk tiysiwin
 n kuzinet yessirid-itæn, ku deg yinyan teggen adun, teggen aberda, ntegg necni neqqar uœœu
 azuwar, neŷ lmerdud, netta nessujud deg-s kula ayen lenwæ n lexðar, lexðar yeqquren d
 lexðar nnn ijdidæn, ad d-nini lexðar yeqquren, ntegg : ibawen, lhemmes, aaa lgelban, leedes,
 aaa qæ acebb acebb d lexðar nniðæn ntegg : tabšelt, lxizzu, leftet, baœat. Qæ ayen lexðar
 ttilin : lkabiwa, ku-yen iccet n tegdurt, n lqazar d ameqqran, kullci snewan-t deg-s, sujudunt
 deg yid, ku d swejdent tani tandunt n lfawakih yeqquren, teggen : lluz, lgergæ, lkawkaw...
 qæ ayen n tqeššren bac ad qeššren, ass n nnayer, ur tetšæn ec bekri, sezwan azgen n yid, neŷ
 syal ad d-iqerreb sbah, teggen atay, awraŷ, d lkawkaw d lkerbak ad qeššren, sujuden tani
 ttawin-d œœin, řemman, tæremmant xtina ad gen tæremmant , ttawin-d tæremmant, tgen seg-s
 lhebbat deg tegdurt, d lhebbat bac ad nwen akked lexðar yeqquren d lexðar nniðæn i wuœœu,
 d sxelden uœœu, i wuœœi ad sujuden udi, udi ad snewen, a d-suffŷen seg wulli-nseu, nenna-k
 ku gen udi, ku œœuren yict n tŷerfit n wudi, ku gen s nnij n wuœœu, teggen ki gen aysum, ku
 zayed n wudi, ma ges eia yes,ma ges elay udi deg umcan-nnes itett udi, ntegg, ntegg ict n
 lhağet nniðæn, ntegg ayniw deg tegdurt, ku xelden ayen n tziwa, ayen n tziwa n wuœœu, wi i
 yufan newwiyat amezwaru qqaren : i d amerbuŷ n tiddart .Tuy læadat n zman deg-sen ttağarib,
 w deg-sen tæebbren xebseu. Dayi di tmurt n Tyut, ttilin nœelli deg aziwan n teyni, uu ayen n
 teyni tella yiwet n uqba, ad t-nšefruri ass n nnayer, ass n nnayer ead ad nšefruri teyni, aya ku
 neœœ seg-s teyni d uceffay, teyni d uŷi, cœa n warra-nneŷ imezzyanen, nremmes-asen
 imezzyanen hiddac (11)neŷ lbezz mac neqqar necni lmezzyan, ntegg-as teyni d wudi, ayniw d
 ušbiŷ,ku nremmes-as-t, nremmes-as-t deg wudi, ay akk smetŷiyen lbezz xtæn ad t-yaf ad d-yaf
 d alduð teŷlew,ku yebda itett , bah ad yelmed uœœu. Nnan deg yixef n useggas, tani xti ayen
 netziw n wuœœu neqqar nesmetŷa, nsmetŷay lğiran, niŷ lhel-nneŷ iqerben, ntec-asen tæŷerfit,
 tæŷerfit n wuœœu nitni ttawin-aneŷ-d yict n tŷerfit, necnin nettaw-asen yict n tŷerfit, d uggen

yer-s cay lexdar yeqquren, i yur yer-s cay aceffay, iggen itec i yiggen, ad ixas iggen ittkemmel-as-t lgar-nnes, niy aqrib-nnes, lhel-nnes, din cra n tgujilt ney cra n tmeyrat ur yur-s cay argaz ney cra n yigujilen, tani ayen yid sergawen lgeran-nsen tucenn-asen uccu, tucen-asen lehwayeg yeqquren, tucen-asen aysum, smunsuyen-ten, yella ma deg-s iyerres tiysi, la ma deg iyerres win ur i iyerres ec qae, iyerres yazid, qae ur iyerres cay, iyerres yazid, qae ddunit ur tmunsiw d iggen, ddunit tttt ur tegga wan ixef n useggas qae ddunit ur tetnus igg yiwen.

Tira tamsisliit

[kærnək lilat niɛ ʔss n nnajər ntəy̆ it ʔss n tnaʃ anajər n : nəssuzud sgəsbaħ nəssuzud ntəy̆ abərda bəʔda ntəy̆ abərda di tidɔart nətfaɾ ʃas nətfaɾ ʃas abərda nətawid kul ʃi d ʔzɔid nək nəssirið qa ʔ kulləʃ nəssiri nəssəw ʔəd θaydurt ləm̄ma ʔin injan səksu kulʃi d ʔzɔid lli ɛ ugg^wəkəs ma ʔziɛ ʔla yəssək ʔzɔid yəssirið qaʔ ləħwajədʒ n lkuzi tiki tikiwsiwin n lkuzinəθ nəssiriðiθən ku ʔən injan təy̆ən madu ntəy̆ən abərda a nətəy̆ nəʃni nəqqaɾ utʃtu ʔzəw̄war niɛ lmarɔdod nətta nəssuzud ðis kul ajən lənwaʔ n ləxɔar ləxɔar jəqqaɾən ð ləɔar nn i ʔðidən ad nini ləxɔar jəqqaɾən ntsəgg ibawən lhəmmə s a : ldʒəlbən ləʔdəs a : qaʔ ʔʃəbb ʔʃəbb d ləxɔar nniðən nətəgg tab səlt lxizzu ləftət nataɔ a : qaʔ ajən ləxɔar ttilin lkabiwa ku ʔən iʃt n tjəðurθ lqazar d aməqqaɾən kul ʃi snəw̄wan ðis su ʔudən ðəggid u swə ʔðən tani taðunt n lfawakih qqaɾən təy̆ən lluz lg^wərga ʔ lkawkaw qaʔ ajən ntqəsrəθ baʃ atqəsrət ʔss n nnajər utət tənəʃ bəkri lsəzwan əzɡən n jid niɛ sjal adiqarəb sbaħ təggən ataj awra ɛ lkawkaw ð lk^wərbak w qə sən əð suʔðən θani tsawind t ʃtʃin aɾəmmən tarəmmant xtina ad ggən tarəmmant tyən ʔzis lhəbbat i tijdurθ ð lhəbbaθ baʃ baʃ əð nwən akkið akkið ləxɔar jəqqaɾən akkið ləxɔar nniðən a : i wutʃtu əð sxəldən utʃtu i wutʃtu ad sujuðən uði uði əgisənwən adsuffkən ggulli nən nənna χ ku ʔən uði ku tʃtʃurən iʃt n təkəfiθ n wudi ku y̆ən s nnij wutʃtu təy̆ən kəy̆ən əjsum kuzajðən uði ma gəs ʔla jəss ma gəs ʔla uði gg^wəm ʃan nəs itəts uði ntəy̆ a : ntəy̆ iʃθ n lhəɔət nniðən ntəy̆ əjniw gitidurθ ku xəldən ajən n tziwa ajən n tziwa n wutʃtu wi gufen nwiɟə θ aməzwaru qqaɾən wi d amərbuħ n tidɔa rt tuɛ lʔadat n zman ðisən ttad ʔarib w ðisən tʔəbbəɾən xəfsənd a : nəʃni ðaji ði tməɔt n tjut tilin tʔəllin əziwan n təjni u tna u ajən n təjni tlaj oqba a tən atnəsəfɾəri ʔss n nnajər ʔss n nnajər ʔad a nəsəfɾəri təjni əjakk^w anət ʃtʃ ʔzis təjni ð uʃəffaj təjni ð u ɛi ʃra n n warra nnə ɛ iməzjanən nrəmsəsən nrəmsəsən hiɔɔaʃ niɛ lbəzz maʃ nəqqaɾ nəʃni lməzjan ntəy̆ əs tijni ð wudi əjniw ð usbiħ nkun nrəfsəsθ nrəmsəsθ ggiwuði əjakk^w smətʃijən lbəzz xtina at jaf at jaf d əldəð jəħləw ku jəbða itət bah əð jəlməð utʃtu]

III. Amud n tcenwit n Tipaza

1- Arcel (zwağ); İyersiwen; İmyan d isekla; Tafekka n wemdan:

-Umuy n ugmar:

1. Isallen	
Azemz n ugmer :	21/11/2020
Adeg :	Tipaza
Allal n usekles :	Le téléphone portable n temselyut
Akud n usekles:	7 min u 58 second
Adeg n usekles :	Deg beřra
Asentel n usekles :	Zwağ, iyersiwən, imyan d yisekla, tafekka n umdan.
Ma yella win i iħedren?	İlan
Tiybula	/
2. Amselyu	
Isem	Lexđar Afrit
Azemz n tlalit :	63 ans
Uzuf :	Argaz
Taddart tanařlit :	/
Læerc :	/
Tamezduyt n tura (taddart, tayiwant):	Dwawda
Tantala yettmeslay, (amek s- isemma umselyu i tmeslayt-is)	Taqbaylit n Tipaza
Tutlayin tiyađ i thedder :	/
(Deg uxeddim:)	/
(Deg uxxam :)	Taqbaylit n Tipaza
Ussan n ulmud n tutlayin deg tmurt n İberrani (séjour)	/
Akud n wussan :	/
Aswir ayurbiz d usiley	/
Tameslayt n uselmed yran :	/

Axeddim :	/	
Imdanen i tt-ieawnen deg ulmud n tesnilest (amedya : baba-s, yemma-s, win ukkud i iseedda umselyu ussan n temzi)		
Amyili d wassayen akked umselyu	/	
- Taddart tanaşlit :	/	
- Aswir ayurbiz d usiley:	/	
Addad ayarim : tezweġ, dderya :	Yezweġ Yesæa dderya	
Tameslayt i ihedder urgaz-is :	/	
Amek yettwali umselyu tameslayt-is, d wamek tt-ihedder :	Ihemmel tameslayt-is, ihedder-itt d acu yessexlađ atas taerabt.	
3. Amsestan		
Ayara d yisem:	1.ΣEBDI MERYEM	2.ΣEMMARI RACIDDA
Tutlayt i tettmeslay :	Taqbaylit Taerabt Tafransist	Taqbaylit Taerabt Tafransist
Azar-is :	1. Friqat	2. Mæetqa
Assayen ger umselyu d unegmar :	/	
4. Agmer n yisallen		
Afiqi i usawađ :	Ih	
Tamuyli n umselyu yer ukalas.	Yekkukra, uqbel asawađ ihedder s şşut elayen akken nebda asekes isider atas tayect-is.	
Tamuyli n umselyu yef tdiwennit yef isteqsien i s-yettunefken...	Yeqbel ad nexdem yid-s tadiwennit, yerra-d akk yef isental i as-nefka.	
5. Isallen wiyad	/	

Tira tumrist:

Di zwaġ n haslit ad nawi lwerd patisserie umbeed ad nruġ ad nzar, ad nawi lxatem, umbeedik ad nruġ ad nawi lxatem, sdaq, idrimen ad nsellem fell-asen, umbeedik ass n urfad, abernus ad nawi haslit s axxam ad tzedder sayi, hadi hiya. Tayellust, tayellust, inzar, imezzuyen, hittawin, lehuf, cwareb, tiymaw, ifassen, iyallen ih ad d-nini iyallen tayruđt, idarren, aeeddis, aywa lemæidda aeeddis-inu, imezzuyen-iw idarren. Yennayer ih nnayer ad nruġ, ad neqda, ad nawi aysum ad negg aberkukes i leayla amensu, ngib ad d-nawi lhelwa ih

nnayer ndiru kima, neggar ticcurin, ticcurin llant tid-ak yeyzen mani llan tid-ak kewrent , neggar lemħağeb, neggar kima nqulu leftir, ayrum aħercaw. Ad d-nawi atraktur, ad nqelleb hamurt, ad t-neğğ ad yertaħ umbeedik ad nessewjed zerriiet-nney ad nezree umbeedik ad nezzu umbeedik ad nekkes yir bleeqel bleeqel kan yir neçnin nxeddem armi tujed ad nuyal ad netremmes, neggar-as ddwawat, aman n tessawt. Ih neddawa, ntessaw, d zerriiet ara ad t-nezree di hħemmalt umbeedik ad t-nseqel yer lbur dixel leqlib ad t-nezzu ad as-nyer lgut ad tessaw, ateyyu, amuturn ad as-nessaw umbeedik lmutur ad asen-nessaw umbeedik ad sen-yer ddwa, la nessaw, neddawa, nessaw, neddawa armi tujed sselea, hadi hiya. Amcic, aqzin, ilef, insi, uccen, ifis, yazid, abrak, dandu, agnin, azergug, abuwezgar, tiysi, ajdar, aeelluc, tafunast, afunas, caddi, llefet, azermemmuyt, minzed, abziz, takețtuft, aserdun, aygul. Imyan kima lbelluț iħebba, azemmur, hayda, amezzi, haqqa, helmuc, hamettelwa, lima rrihan, lħelħal hadu rahum beleerbiya, eadi, normal arrihan lħelħal beleerbiya. Sdar beleerbiya, gaē neerafhum beerbiya. (i hadu gaē lxedrawat)

Hiccirt, lqares, tumațic, lbațata hadu terfihum, дума baynin kima beleerbiya, kima blebayliya, lekrafes, lqesbar lemædnus, hadu kamel beleerbija.

Ad nruh , ad nawi humlilt umbeedik ad t-neğğen ad negg llum d ucal, ad nuyal, ad nsellek, ad t-nebna, ad nuyal, ad nsellek hada makan.

Tira tamsislayt:

[ði zwad̄z̄ n hasliθ anawi lward anawi patisri mbəʔdit aʔroħ anzar anwi lxațəm --- mbəʔdik aʔroħ anawi lxațəm sdaq idrimen ansəlləm fəllasən---mbəʔdik aʔs̄ n wəʔfað avərnus ad nawi hasli θ s aħxam a hsəddar saji ----hadi hija---taʔəllust taʔəllust tinzar iməzzo ʔən hiħtawin ləħfof ʔwarəb tiʔəmmas ----ifassən iʔəllən ih anini iʔəllən taʔroț idəʔrən---aʔəddis - -- ajwa—lmiʔidda aʔəddis inu ---iməzzokən iw idəʔrən yənnajər ih zənnajər aʔroħ ad nəqða ad nawi ajsum anəȳ abərkukəs i lʔajla amənsu ---ndzib ad nawi lħəlwa ih n̄najər ndiru kima nəggar θiʔʔurin -- θiʔʔurin llant θiðan ʔəjzən mani llan θiðan ʔəwʔən nəggar ləmhəd̄ zəb --- nəggar kima nqulu ləʔtir a ʔrom aħərʔaw ---ad nawi atraktur anəqləv hamur θ at nəd̄z̄ ahijrəj̄jəħ umbəʔdik anəssəwzəð zəʔriʔət n̄nəʔ anəzrəʔ umbəʔdik anəzzo umbəʔdik anəkkis ʔir bləʔqəl bləʔqəl kan ʔir nət ʔiʔnin nxeddem armi tu zəð anuʔal antrəmməs nəggar -as d̄dwawaθ aman n təssawt ---ih nəddaw ntəsaw ----ð zəʔri ʔət ara hnəzraʔ ði hħəmmalt mbəʔdik aθənsənqəl ʔər lbor d̄axəl ləqliv ahnəzzo ađasən ʔər lgot ahsəw atəj̄ju amutur ađasənəssaw umbəʔdik lmutur ađasənəssaw umbə ʔdik asənyər d̄dwa la nəssaw nəddawa nəssaw nəddawa armi tu zəð səʔəθ---hadi hija ---amʔiʔ aqzin iləf insi uʔʔən ifis --yazid -abrak dando --agnin azərgug --abuwəzʔar tiʔsi ajdar aʔəlluʔ θafunast afunas ʔadi lləf ʔəθ azərməmmujθ minzəð abziz θakəttəfθ ---asərdun aʔjul imʔan kima ləlləʔ iħəbba azəmmor hajða aməzzi haqqa həlmu ʔ --haməttəlwa --kima rrihan lħəlħal hadu rahom bəl ʔərbija ʔadi nɔʔmal arrihan bəl ʔərbija --sdaʔ bəl ʔərbija gaʔ nəʔrafhum bəl ʔərbija] [i hadu gaʔ lxedrawat] [hiçcərt lqarəs təmațic ʔbațata hadu tʔərfihom haduma bjnin kima bəʔərbija kima bləq̄bajlija lkrafes lqəsbaʔ lmaʔdnus hadu kaməl bəl ʔərbija aʔruħ ad nawi humlilt umbəʔdik aθnəʔd̄z̄əm anəȳ llum d ucal anuʔal ansəlləʔ atnəbna anuʔal ansəlləʔ hadamakan]

2- Taleyt

Fiche de collecte:

1. Isallen	
Azemz n ugmer :	16/11/ 019
Adeg :	Lezzayer
Allal n usekles :	Le téléphone portable
Akud n usekles:	Yennayer: 9 min 3 seconde –Talayt: 3 min 44 seconde
Adeg n usekles :	Deg uxxam
Asentel n usekles :	Yennayer-talayt
Ma yella win i iħeḍren?	Llan
Tiybula	/
2. Amselyu	
Isem	Muħemmed Cibani
Azemz n tlalit :	53 ans
Uzuf :	D argaz
Taddart tanaṣlit :	/
Læerc :	Bni Mnaṣer
Tamezduyt n tura (taddart, tayiwant):	Diduc Murad di lezzayer. Tayiwant : Lezzayer
Tantala yettmeslay, (amek s- isemma umselyu i tmeslayt-is)	Taqbaylit n Tipaza
Tutlayin tiyaḍ i thedder :	Taærabt-tafransist-tagnizit
(Deg uxeddim:)	Tacenwit
(Deg uxxam :)	Taqbaylit n Tipaza
Ussan n ulmud n tutlayin deg tmurt n lberrani (séjour)	/
Akud n wussan :	/
Aswir ayurbiz d usiley	Unnig
Tameslayt n uselmed yran :	Taærabt d tefransist

Axeddim :	Tayamsa	
Imdanen i tt-ieawnen deg ulmud n tesnilest (amedya : baba-s, yemma-s, win ukkud i iseedda umselyu ussan n temzi)		
Amyili d wassayen akked umselyu	/	
- Taddart tanaşlit :	/	
- Aswir ayurbiz d usiley:	/	
Addad ayarim : tezweğ, dderya :	Yezweğ Yesæa dderya	
Tameslayt i ihedder urgaz-is :	/	
Amek yettwali umselyu tameslayt-is, d wamek tt-ihedder :	Ihemmel tameslayt-is, ixeddem yis.	
3. Amsestan		
Ayara d yisem:	1.ΣEBDI MERYEM	2.ΣEMMARI RACIDDA
Tutlayt i tettmeslay :	Taqbaylit Taerabt Tafransist	Taqbaylit Taerabt Tafransist
Azar-is :	1. Friqat	2. Mæetqa
Assayen ger umselyu d unegmar :	/	
4. Agmer n yisallen		
Afiqi i usawađ :	Ih	
Tamuylı n umselyu yer ukalas.	Yennum asawađ, yusa-as-d d amagnu	
Tamuylı n umselyu yef tdiwennit yef isteqsıyen i s-yettunefken...	yumer atas imi nexdem yid-s tadiwennit, yerra-d yef isental i s-nefka.	
5. Isallen wıyađ		
/		

Tira tumrist:

Azul i tikkelt nnıden akked usentel-nney wis sin akked mass Cibani, gma-t-neı si Tipaza.

-Talayt, talayt nettawi-tt-id xedment-tt temıarin g neralement di l ııha-neı yir timıarin i ixeddmen talayt, luma en n talayt, talayt-a ad tt-naf di l ııha-nni ma llan iyezran, teqqarem asif c'est sa?

-Weħhed-nsen.

-Teqqarem asif?teqqarem iyzar?

-iyzar wehhed-s, asif wehhed-s.

-u kif? Matta d la différence jer-asen?

-iyzar mectuh, mbeed ukessar irkelli adeg-nni ameqqran d asif, ayen akk d-ittruhun seg yiyzar , yettruh yer wasif.

-Ah neččni d iyzar, ela h̄s̄ab n matta ssney, ida ssnen n yid̄an nniđen, ktar-iw n matta ssney nečč balak ur ssney ec, neqqar iyzar swa ad yili d aqeddud ney d aqerđal, neqqar-as iyzar, sala ad tili d taqeddud neqqar-as: targa.

-Teqqarem targa?

-Neqqar targa. Targa, di l̄giha ggten iyezran nettawi-d talayt-a, talayt-a d akal, c'est une variété n ucal, d akal, cal, ttawint-tt-id tsednan, ma yella yebzeg ad xedmen seg-s hamma, ma yella yeqqur, ad t-ddzent, ad t-ddzent mliḥ wa ad t-sbezgent, wa ad xedment ad mmeslent seg-s s yifassen-nsent, tisednan meslent s yifassen-nsent, a lumæ i xsent, xedment tijerwin, xedment tiqdirin, xeddment ahhhh mḥal d amkan amek s-neqqar neččnin, çyel mḥel lllll amkan-nni itlayamen deg-s i lumæen, xedmen deg-s ur driy ec amek is-qqaren? Balak ad ilin imyaren cfand fell-as.Xeddment yid-nni i srusant deg-s ccmæ, lmesbaḥ, lmesbaḥ-nni xeddment lḥilat eit̄ta, lḥilat swa ad ten-nesteemal ad ntnala deg-sent ney ad ntett deg-s ney lḥağğa ncebbeh yes-sent axxam, nettcebbiḥ yes-sent axxam. Ad xeddment ggarent di tkuct, di tkuct ad yili yeceēel d times, bac ad yeqqar, salay yeqqar mliḥ, ttawint-d ur driy ec sani d-ttawint sebya-nni hamma, généralement si les plantes, ttzewwiqent, řesment deg-s généralement c'est des tiangles negh dduwyrat, ney d lelwan mxalafen, wa ad t-ğğen ad yeqqar, ad teqqar sebya-nni axaterc ha-tt-an teqqur.

-D aya i ssney.

-Tanemmirt

Tira tamsislayt:

[azul fəllawən akk^wəð usəntəl wis sin af θalakθ akk^wəð mass řibani ɣmaθnək si tipaza]

[alakθ aaa nəttawitid xəddmənt im ɤařin imɤařin řiniřalmən ði lřihatn̄nək ala imakəřin igxəddmən alakθ ilumařən nətləwt alakta atnaf ði lðřihatn̄ni ma llan ikəzřan ikəzřan q̄qarəm asif sisa]

[kifkif wəh̄h̄əðsən]

[q̄qarəm ikzaf]

[ikzaf wəh̄ðəs asif wəh̄ðəs]

[oki matta ð la difirons zər-asen]

[ikzaf məřtoḥ ukəssar akk^w əsif ajən akk^w d̄itsrəḥon sgəzaf řətsrəḥo ar wasif]

[ah nətʃnin ðiɪzɹɹ ʎlaɦsav matta ʃsnəɪ ila ʃsnən iða ʃsnən yiðan nniðən ktəriw matta ʃsnə ɪ netʃ balak ur ʃsinəɪ nəqqar nətʃnin siwa iɪzɹɹ swa ahjili d aqəddud nə ɣ ðaqərðal nəqqaras iɪzɹɹ salaj aðhili taqəddud nəqqaras harga qqarəm harga]

[əm nəqqar θarga]

[aaa ði lð ʒihat ɡɡuθən iɪzɹɹan nətawid ala ɪθa aləθa ð ʃal situn varjiti n ʃal ðaxal ð ʃal ttawintid isədn an ma jəlla jəbzəg xəddmən səgz hammən ma jəqqor ahədzənt mliɦ wa təsbəzɡənt atəsbəzɡənt wa ð xədmənt ađməslənt s ifəssən nsən isədnan mməslənt s ifasən nsen a lumaɪ i xsənt xəddmənt θizərwin xədmənt tiqdirin xədmənt aaaa ðamkan mɦal aməx snəqqar nətʃnin ʃɪəl mɦəl llll amkanni jətlayamən ðə ɣs i lumaɪen xəddmən ðə ɣs ur dđri ɪəɪ aməx isəqqarən balak im ɪarɪn ađilint ʃfant fəllas xəddman wiðan isrusan ð ɣas ʃmaɪ aməsvaɦnni ih aməsvaɦnni xəddmənt lhəjja θ ʎiθθa swa aθənt nəstəfməl baɪ anəsnana ðisənt nəɪ antət disənt nəɪ lhəðzəθ i nʃəbbəɦ yisənt axxam nəts ʃəbbəɦ yisənt axxam axədmənt sal aməslənt ɡgarənt di ɧuct ði ɧucət ađjili iʃɹəl iməssi aaa ba ʃ ajəqqar sala jəqqar mliɦ ttawintid ur dđri ɪəɪ mani tawintəd səbɪəθnni hamma jiniralmo s i li plont nəɪ aa tzəwqənt rəsmənt dəs jiniralmo si di trijong nəɪ duwajraθ nəɪ ð ləlwan mxalafən wa həð ʒən ajəqqar ahəqqar səbɪəθnni xaɹerc haləbθnni atajən həqqor ðaja i ʃsnəɪ]

[θanmirθ]

3- Yennayer:

Tira tumrist:

Azul fell-awen ass-agi aql-aɣ akked mass Cibani ixeddmən deg tilizri tis rebea d ameynas dagi, ad aɣ-d-yemmeslay taqbaylit n Tipaza, ad aɣ-d-yawi asentel yef yennayer.

Azul fell-am a weltma, yennayer nekkni neqqar-as hamma: “nnayer”. Nnayer daymen nessemɣar deg-s deg wadaf n tyerza, tayerza, tayerza teqqarem kenniw tayerza?

-Neqqar takerza.

-Teqqarem tayerza. Yetəlleq s waxlal, yella yettef s waxlal ɣer tfellaɦt, lxedma n tmurt llan yifellaɦen n zik sal tterran tiwiza, sal ad d-yawəð lwaqt-nni amkan ara qelben deg tmurt s wesɣar , asɣar mɦal kenniwim izwawen, balak txedmemt i iwawen atan d ieejmiyen, iwwawen ieejmiyen.

-Izgaren.

-Teqqarem-asen izgaren, neččni neqqar-asen iwwawen neɣ ieejmiyen, yak. Nxeddem nettawid généralement, ad ilin sin nxeddem-asen azaglu, ad s-tneg di rreqbat-nsen, iti-nsen , ad s-neğğ i yiri-nsen, yella asɣar s deffir-nsen yexdem s lluh, win i iqellben tamurt yexdem s leɦdid, ttawin-d učči-nsen , lmakla-nsen, généralement, d berkukes bac xeddmən lfal abrid-nni amezwar, abrid-nni amezwar, ggaren deg-s ict n tɣenɣayt n berkukes, bac Rebbi ad ibarek d lfal aseggas-nni n tfellaɦt, sani ad d-yawəð yennayer neččnin nessemɣar deg-s tlata n wussan, ass amezwar ntett deg-s siwa lɦeyyat leɦcawec, neggar lmakla i yettwassnen ɣer-neɣ,

neqqar ikurin, ikurin, mħal amek isen-teqqarem kenniwem tikerbabin, c'est presque le meme principe, sal ad tent-senni bħal amek tessennanam tikerbabin, nsennan ula d neččnin ahhh amek m-nniy amek isen-teqqarem ahhh samħay(maelic), imiren im-nniy el asem-nnes tikurin, takurin par ce que usant-d kewwrent (takurt), takurt, ttawđen armi d 14 n les plantes 14 n les plantes.

-Acu-tent akk les plantes-agi?

-Yella le fléu neqqar-as le fléu

-Neqqar-as felgu.

-Yella bibras; bibras yettas-d mħal ticcirt, ticcirt n berra, ticcirt sauvage, (neqqar-is), tella binta.

-Acu d binta?

-Binta, tettas-d c'est une plantes mħal lqađifa hamma, mħal ceđrat meryem, tettcebbah i ceđrat meryem, ur zriy ara ida yur-wen ceđrat meryem.

-Teqqarem ceđrat meryem?

-Ih neqqar ceđrat meryem.

-Binta tettcebbeh-as di cakl mais mais di rriħa-t-nnes mħal le fléu tettmil (neenaε, iferzizwi).Alors, yella binta, binta nniy-am fell-as, yella timzeetratin, w yella zzeeter mačči kifkif. (mxallafent ih)

-Timzaetratin yur-wem?

-Tizeetrin ih.

-Timzaetratin , neggar-as mutter,mutter c'est une plante tettas-d twerqet-nnes d taqerđalt mħal terzem, tefrec yer lqaε.

-Neqqar-as "mutter"

-Teqqarem-as mutter,ah bien , mutter, tella miđđa.

-Timejja.

-Teqqarem timeđđa?

-Ih

-Très bien. Bibras nniy fell-as, nerna-as lqesbuř d lemædnus, lewraq n ticcirt, nrenna-s lebsel, nrenna-s tifelfelt-nni tazeggayt, tazeggayt-nni tella teqqur sala teqqar neggar-as, la défference amek nemxalaf jer tikurin akked tikerbabin, kenniwem tsektarem deg-s arekti, tsektarem deg-s, teggarem atas, teggarem eiħta deg-s aren, neččnin leaks aren druuus bac ad yettef leħcic-nni. Bac ad yettef leħcic-nni, parce que lleħcic-nni weħhed-s ur yettaħtaf, ur itwellic d takurt, nxeddem-as arekti-nni bac ad yettef, w nxeddem-it s-neđđ i waman ad ifewwer a yum ad ifewwer , la consomation-ines, ntett-it hammen, ntett-id deffir, ad ument.

Ass wis sin, ntett lħeyyat i yellant muggent, umant d arekti, mħal lmeyyuz, lmeyyuz d lemæarek, qqaren-as s taerabt lemæarek, ur zriy ara (aggayen)lmeyyuz , neggar lesfenđ,

teqqarem-asant lexfaf, neqqar-as lesfenġ, ntett lmermez m cyel iwzan, d iwzan nxeddem-iten deg waman nernu-asen, udi zebda, udi bac ad yefsi deg-s, bac ad uwlen bennan.

Ass wis tlata bac ad neċċ aksum, aksum ntett ayaziġ, ayaziġ, neċċnin ayaziġ neggar-it s lmerqa-nnes d tamellalt, ntett-it d tamellat saħħa.

Arrac ahhh, w llant cra n leġwayeh, yer-sen cra n cġer matalan nekkni di lġiha n At-mnaşer ulac yur-nney iħebba, iħebba neqqar-it i ubelluġ, el belluġ neqqar-as iħebba, neqqar-as iħebba, di lġihat-nney ulac iħebba, sala ad truħeġ yer lġihat Semyan ney usawen Sidi yilas ney yer udrar ney ad truħeġ yer bin ħewwa di Clef, yer-sen yer-sen ħebba “abelluġ”, neqqar-as iħebba neċċnin , tetten iħebba surtout i warrac, nettawi-d win is-qqaren ssnen akk di ddunit qqaren-as traz, iċċur d leħelwa, iċċur d aaa, zik tuy-aney nxeddem-it yir, ur nxeddem ec deg-s axlal n lħelwa,nxeddem swa ad nexdem deg-s iħebba lbelluġ, nxeddem deg-s lluz, neggar deg-s lluz, neggar deg-s balak iħebbat n ċċina, iħebbat n teffaħ, nettawi-d maċċi mħal imir neggar deg-s yir lħelwa, lħelwa yeeni listinaeiya.

W n tbeddil atan inyan, inyan mani nesnana, ur ddriy ec amek teqqarem?

-neqqar inyen.

-Teqqarem inyan. Tlata, kennwim teqqarem iżerwa?

-Izra, idyayen.

-Izra, idyayen nekkni neqqar-asen uqqi tuqqay, inyan, inyan xaħerc soi disant tnayen fell-as, cyel mħal itrusa fell-as tuqdir-tni nesnan deg-s, id-tni ntebbeddil-it, ad nbeddel lumaæn i yellan nezra belli xlaş qedmen, netbeddil-iten atan, d lfal irkell, beşşah neċċnin, s waxlal s waxlal , yettef, yeqqen yer yeqqen yer tfellaħt, yer tfellaħt, irkell ayen neggar hamma, nessaram ad yili d aseggas n tfellaħt tenġah.

W ttilint cra n leħkayat d leewayed n zik hamma,diwent akka el iħtital, el iħtital n yennayer, rruħ seqsi amyar ameqqran, ad d-yass ad m-yini , ad d-ijbed yef şşuħaba, arraşul ealayhi aşşalat wessalam, tuy-iten hakda, ħaşren-ten el kuffar, ċċan leħcic umbaed selken yelben el kuffar, ħtaflen ċċan aksum, ttemma hadi ha irkell cra des légendes, cra d leħkayat hamma, wdfen-t-id yef el iħtital-a , w imyaren tħakkan hamma cyel d leħlayat, zik ulac lħaġet n ur netferriġ la tilifizyu, la ulac la radyu, imawlan tħakkan-ten hamma, ad tħfen arrac, ad sen-inin neggar yennayer aterc hakda, el kuffar tuy-iten ħaşren imselmen, imselmen rebħen, ħtaflen (netta uac akk aya)

Mumkin ad yili yella, ka ħadita tarixiya, mumkin ad yili tella, bessah bark ela ħsab el rrusubat, matta isren, matta inċen fe-aney, qqiment thamment, taniti taniti ilaq yef imussnawen, ala imeslayen fell-as, neċċ ad m-iniy imawlan-iw salen-ten tħakkan yef lħeyyat-a ur dessey ec fell-asen, xaterc tħakkan-ten s wulawen-nsen, w taniti ħahira iġtimaeiya ilzem ad tt-nedres, il faut pas les juger.

-Nekkni acu iy-d-ħekkun yef cacnaq.

-Mumkin, mumkin, mukin, mukin(yezmer) daya?

-Tanemmirt

-Ştak saħħa.

Tira tamsislayt:

[azul fəllawən assagi aqla ɤ akk^wð mass ʃibani ixəddmən ði ʔilizri ʔis rəvfa ɔaməɤnas ɔagi
akdiməsɔzaj ʔaɤvajɔziθ n tipazza akɔdjawɪ asəntəl ɤef jənnajər]

[azul fəllam a wəltma a: nnajər nətʃ nəqɔqaras hamma ənnajər nnajər dajman səm ɤaf zəs
ðəgg^wadaf n tjerza ajərza ʔəqɔqarəm ajərza ɤənniwəm]

[ʔajərza ih] [ʔəqɔqarəm ih ajərza a :: jətʃəlləq s wəxlal s la jəttəf s wəxlal ɤər hafəllah ʔ
lxəðəmθ n tmurθ llan ifəllahən n zi ɤ sal attarən wiza sal adjawəd lwaq ʔnni atan qəlvən ði
θmurθ s wəsɤaf asɤaf mhal ɤənniwəm izwawən balak ʔxəddməmθen si s siwawəwən
iwwawən ahnin ði fəzmijən qɔqarən iwwawən i fəzmijən] [izgarən] [izgaren ʔəqɔqarəmasən
izgarən nətʃnin nəqɔqarasən iwwawən nə ɤ ifəzmijən yak nxəddəm nətawid ziniralmō adili
nsən zaylu adjili asəndzi fəqvaθənsen iri nsən asəndzi iri nsən willa asɤaf zəffir sən jəxðəm
s lluh win igqəlvən mur ʔ jəxðəm s ləhðid a :: ttawind utʃtʃi nsən lmakləθ nsən ziniralmō ð
bərɤuxəs baj xəddmən əl fal avriðnni aməzwar abriðnni aməzwar ggarən ðə ɤs iʃt n
ʔkəndzajt n vərɤuxəs baj rəbbi adibarək ðəlfal asəgg^was nni n tʃəllah ʔ sal adjawəd ənnajər
nətʃni nəsəm ɤaf ðəɤs ʔlaθa wussan ass aməzwar ntət ð ɤes ɤir lhəjja ʔ ləhʃawəʃ nəggar
lmaklət igətwasnən ɤurnək nəqɔqaras i ɤurin i ɤurin mhal amə ɤ isəntqarəm kənniwəm
ʔik^wərbabin si prask lu mam pransip a :: sal ahəntsənnin mhal ʔsənnanamθən ɤənniwəm
ʔik^wərbabin nətssənnana ula ð nət ʃnin a :: aməɤ imənnik aməɤ isən təqɔqarəm –samhaj]
[mafliʃ] [--imirən imənni ɤ lasəm nnəs ʔixurin paksuku usantəd kəwrənt ʔaɤurt ʔaɤurθ
tawðən ɤadi rvaʃtaʃ n li plont rvaʃtaʃ ll] [afu ʔənt akk^w li plontagi][jəlla lu fliju nəqɔqaras lu
fliju jəlla vivras] [fəlgu isnəqɔqar] [vivras a: vivras jəttasɔd mhal i ʃʃərθ iʃʃərθ n vəfə i ʃʃərθ
sovaʒ] [nəqɔqariθ] [ʔəqɔqarəm vivras ʔəlla vinta] [afu ð vinta] [vinta situn plont tətʃasəd
mhal lqadifa hamma mhal ʃəðzərat mərjəm ʔətʃəbbah i ʃəðzrat mərjəm ur zriɤ ara ida
kərwən ʃəðzrat mərjəm ʔəqɔqarəm ʃəðzrat mərjəm] [ih nəqɔqarits] [vinta tətʃəbbas ði ʃakl mè
mè ði rriha ʔ nnəs mhal ləfliju ʔətmil] [ifərzizwi nəʃnaʃ ofərzizwi nəʃnaʃ waqil xati
ðifərzizwi] [alor jəlla vinta vinta nni ɤamd fəllas jəlla imza fəraθin imzəʃraθin u jəlla
zaʃθər mat ʃi kifkif a] [mxallafen] [imzəʃraθin ɤərwəm ɤərwəm] [ih ʔizaʃθin][
imzəʃraθin nəggaras muttər muttər situn plont tətʃasəd tətʃasəd iwərqətnnəs ta taqəðalt
husad mhal harzəm təfrəʃ hamma] [nəqɔqaras mutsər] [təqɔqarəmas muttər r aya bja muttər
ʔəlla mid ʒa] [θiməzʒa] [ʔəqɔqarəm ʔiməðza mid ʒa bibras nni ɤ fəllas nərnas lqusvur
ðəlməʃdnus ləraq n tiʃʃərθ nrənnas ləb səl nrənnas ll ifəlfəltnni azəgga ɤθ azəgg^wəθnni ila
həqquəθ sal həqɔqar nəggaras la difrons amə ɤ nəmxalaf zər i ɤurin akkəð ʔik^wərbabin
ɤənniwəm ʔsəɤθarəm ðəɤs arəkθi ʔsəɤθarəm ðəɤs atas ʔəggarəm iʃta ðəs arən nə ʃnin
əlʃaks nəggar drus ba ʃ ajəttəf ləh ʃiʃnni baj ajəttəf ləh ʃiʃnni pasuku ləhʃiʃ nni wəhðəs ur
itəttəʃ ur yətwəlli ʃ taɤurθ xəddmənəs arək^w ʔi nni ba ʃ ajəttəf ta wa nxəddəmi ʔ səndzi
waman ajum ajfəwwar ajum ajfəwwar la konsomasjo nnəs ntətti ʔ hamman zəffirin aaaa
adumənt ass wis sən nətət lhəjja ʔ igəllant muggənt umant ðarək ʔi mhal lməkjuz lməkjuz

l mfr k isq qar n s  afrav  l mfr k ur  r k ara am  [agg aj n][l m juz n ggar sf ndz
   qqar mas nt l xfaf n qqar s nt tt l m m z l m m z ssssi] [ l frik  k l iwzan] [vwala
  k l  iwzan  iwzan nx dd mhen n snana   n gg aman n rnasen u i zz bda u i ba   ah y fsi
   s ba  a walan b nnan ass wis  la a ba  an t  a sum a  sum nt tt jazid  jazid  n t  nin
 n ggari  ssss l m rq   nn s tam llalt n titt t am llalt sa  a  rra   aaa ww  lant  ra n
 l d way h  ra n  d zar ma alan n t   i l d zih   n a  mnas r ula  k rn k ih bba ih bba n qqar
 i lb ll t lb ll t n qqar s ih bba aaa  i l d  zih t nn k ula  ih bba sal atro h d l d zihat n s myan
 n k k r usaw n l d zihat n sidi k las k r u rar n y a ro h d bni h w wa  i  laf w k da k rs n
 ih bba ab ll d k rs n ih bba k rs n ih bba ablo d n qqar s ih bba n t  nin t tt n ih bba
 surtu i warra   n ttawid win is qqar en imir n sn nt akk   i  duni   n qqar s traz j t  ur  
 lh lwa j t or  aa zi  tukan k nx dd mi  k r ur nx dd m    axlal   ys lh lwa nx dd m swa
   ys ih bba lb ll t aaa nx dd m    ys  luz n ggar    ys  luz aa n ggar    ys balak ih bba n
 t jina ih bba n t ffa  n ttawid mat ji m hal imir ggar n j s lh lwa lh lwa j fni  l istna ija w
  lan n tb dd l a an injan injan mani n snan ur  d iri k f ma   qqar m injan] [n qqar inj n]
 [injan  la a k nniw m   qqar m izarwa] [izra id k n] [izra id k n n t  nin n qqar uq i
  uq ay injan injan aa atar   tnaj n f llas m hal itrusa f llas uqdir  nni n snan   ys id nni
 n tb dd li  i luma n n zra bell  q dmi   n tb dd lih n a an] [  fal irk ll] [  fal irk ll
 b ssa  n t  nin s waxlal s waxlal j   f y qq n k r j qq n k r fla   k r   fla t ukk  m ta
 n ggar ham ma n ssaram a jili  as ggas n fla    j ndza  w t ilint  ra n l hkaja   ra n
 l fwaj d n zi:  ham ma diwn t akk  li tifal li tifal n nna r  ro h d as qsid  am k r am qqar n
 adjas am djini b lli aw ddi amdj  zv d k f so ava  r asol  alajhi  ssalat w s alam  ur i n
 hak a  asr nt n lkuffar t jin l  ji  umba d s lk n k lben lkuffar  tafl n t jin a sum t s mma
 ha i hak a ark ll  lant  ra lll di lijond  ra lll   l hkajat ham ma w df ntid f li tifala
 wim r n thak kan ham ma  k l   l hkaja  zi  ula  lh d z   ur n tf r d z la tilivizju la ula 
  r adju ll imawlan thak kant n ham ma a   f n  rra   asninin n ggar nna r xat r   hak a
 lkuffar  ur i n  asr nt n  asr n ims lm n ims lm n r v n  tafl n] [n tsa ula  akk  aja]
 [mumkin mumkin a jili j lla ka adi  a tarixija mumkin ahili   lla n tta b k  la  sav
  r osub t m ta k nisr n m ta ig m da n f llan k qqim n thamm n  aniti  aniti ila ilaq af
 imusaw n ala jm slaj n f llas n t   amin k imawlaniw salant n t hak kan f llas f lh jja  a ur
 llik  dd ss k f llas n  xat r   thak kant n s wulaw n nsen w  aniti  ahira id ztima ija ilz m
 at n dr s i l fu pa li zuzi] [n k ni a  u a d h kkun af  a  naq] [mumkin mumkin mumkin
 mumkin mumkin  aja]

[ an mmir ] [  ik sa  a]

IV. Amud n tcenwit n Σin Ddefla:

Amsuley amezwaru

Umuy n ugmar:

1. Isallen	
Azemz n ugmer :	31/12/ 2019
Adeg :	Tacta
Allal n usekles :	Le téléphone portable n temselyut
Akud n usekles:	11min u 45 seconde
Adeg n usekles :	Deg uxxam
Asentel n usekles :	Zwağ-yennayer-tafekka n umdan-imyan d yisekla-iyersiwen talayt
Ma yella win i iħeđren?	Llan
Tiybula	/
2. Amselyu	
Isem	Elħağ Budellal
Azemz n tlalit :	41 ans
Uzuf :	Argaz
Taddart tanaşlit :	Tacta
Læerc :	El Ğabadiya
Tamezduyt n tura (taddart, tayiwant):	Ein Ddefla
Tantala yettmeslay, (amek s-isemma umselyu i tmeslayt-is)	Tacelħit-Taqbaylit
Tutlayin tiyađ i thedder :	/
(Deg uxeddim:)	/
(Deg uxxam :)	Tacelħit
Ussan n ulmud n tutlayin deg tmurt n lberrani (séjour)	/
Akud n wussan :	/

Aswir ayurbiz d usiley	Ayerbaz alemmas	
Tameslayt n uselmed yran :	Taerabt	
Axeddim :	Amzenzu.	
Imdanen i tt-ieawnen deg ulmud n tesnilest (amedya : baba-s, yemma-s, win ukkud i iseedda umselyu ussan n temzi)		
Amyili d wassayen akked umselyu	/	
- Taddart tanaşlit :	/	
- Aswir ayurbiz d usiley:	/	
Addad ayarim : tezweğ, dderya :	Yezweğ Yesæa dderya	
Tameslayt i ihedder urgaz-is :		
Amek yettwali umselyu tameslayt-is, d wamek tt-ihedder :	Ihemmel tameslayt-is, Ihedder-itt s shala.	
3. Amsestan		
Ayara d yisem:	1.ΣEBDI MERYEM	2.ΣEMMARI RACIDDA
Tutlayt i tettmeslay :	Taqbaylit Taerabt Tafransist	Taqbaylit Taerabt Tafransist
Azar-is :	1. Friqat	2. Mæetqa
Assayen ger umselyu d unegmar :	/	
4. Agmer n yisallen		
Afiqi i usawađ :	Ih	
Tamuyli n umselyu yer ukalas.	Ihder-d wer akukru.	
Tamuyli n umselyu yef tdiwennit yef isteqsiyen i s-yettunefken...	Yefreh atas imi nexdem yid-s tadiwennit, Yerra-d akk yef yisental i s-nefka.	
5. Isallen wiyad	/	

Tira tumrist:

A : [ih ih aaah nnan-iyi imulan-inu zik, zwağ mahi ggaren-as, ad aaah, yeeni argaz ayruđ ad yazen henna-s, axxam n tmeđtut ulæul ad yawi, ay ruđ ay seqqel, ila ila eğebt, ila deg-s aaah, zik izuras snent argaz xađi-h... yir yir henna-s d wergaz ay slen, atruđ... međtut-u est-ce-que, est-ce-que tazæimt est-ce-que aysnaran est-ce-que tessan ggaren Imaklat n wexxam, illa eğebt,

illa eġebt hamettutu henna-s d wergaz, xlaş argaz ur yethewwes c, şafi meqbula, aya wembeed, wembeed, ayruh ayawi aaa ayawi aaa argaz idulan-nnes, yer imawlan n tmettut-u ad msefhamen, ad msefhamen yef zwağ, ad msefhamen f, f, f, f, yef yidrimen yef lmehr, voilà , ih, umbeed umbeed yir ad rren trid umbeed ad msefhamen yef trid, ih, wa ay rren trid, ih ad, ad, tawaren, tawint-id zik, nnani, ama necc ur driy c, nnani, nnani, tawint-id yef zzwayel ih yef zzwayel, tisednan sseyratent wakda u kkanet lbaraka zik macci mhal derwek ih at ad t-id-awint yef zzwayel wa ad t-id-awint yer wexxam ggaren amensi ggaren lemεac , ggaren lehrira, ggaren cclada, iih tuy lbaraka, ddhan, ddhan yehrer, di lemεac, macci mhal derwak ih u u tuy lbaraka zik, tuy aaah ggaren yir lemεac, izawawin, macci mhal derwek, ggaren lll z zitun w hadduk akkel, ggaren lemεac, izawawin ddhan iher, eerden-d lğiran, eerden-d lehbab nsen, eerden-d akkel la famille u ggaren trid rebeyyam, xemseyyam, atili trid yebna maççi ... ay welleh rebeyyam xemseyyam atili trid yebna u lyaci teten, wlbaraka tella, whadi hiya.

Ih zik, kkalen ulac itebsiyen, hamu d şşwalhi d d aaah n zğag d aaah wuzal d ukkel, d d zik tuy tuy imawlan nney, ad ruhen iyzer atawin hlaxt, teksen-d hlaxt seg iyzer tawint-id ax axxam, aya umbeed yir adawin halaxt-nni , ad tt-sersen deg uxxam atruhen tetafen-d lfexxar yerzan ukkel ad tdeqcen swaswa qqaren-as abrur, lbaqaya u u win yerzen, lfexxar yerzen, ad tdeqcen qqaren-as abrur, aya, umbeed ad xelden, ad xelden akked laxt i d-wwin seg iyzer s waman, ad xelden mliħ mliħ mliħ, umbeed ad meslen deg-s ad meslen deg-s, aaa ifranen, ad meslen deg-s , izawawiyen, ad meslen deg-s, tiqlucin, ad meslen deg-s aaa lll itebşay, lmuhim eedlen deg-s şwalhi ... yir ahen-meslen, ahen-ğğen ad qqaren mliħ mliħ, ahen-sersen ahen-ğğen ad qqaren, ad ruhen, atan ad d-awin yiğ tewqit seg iyzer, reqmen ziy-s, reqmen ziy-s şwaleħ... beşşeh mi yeqqur... ad d-awin... wa ad reqmen ziy-s kul aaah kul şwaleħ ieedlen, wumbeed yir ahen-treqmen, ahen-terren di hmessi , aceelen himessi d d ... akked d iqeccuden d lawert... swadda ad ceelen ... ahen-ğğen di messi ama yeqqal, ama ywella yezwey, ama yezwey mliħ mliħ, umbeed ahen-d-ksen ad şemden awlan ġahez, awalan aaah ahen-sxedmen eaddi,awalan yeeni ixedment eaddi, normale, hadi hiya.

Ih læbd mi ara am-iniy... s celhiya deg-s... usawen seg unzad, seg ixef nnes, deg-s... umbeed lehwağeb, umbeed lala, hinyirt, umbeed lehwağeb, umbeed hiıtawin, hinzer, himeğğin, aaah hiymas aaah icenfifen aaah iyşmaren, aaah l lehyet... aaah aeeddis aaah iyerden, iyerdin iyerdin, umbeed aeeddis, umbeed aaa iyalen iiii ifassen, icarren, idudan, iii ifaden aaa idaren, iii ic ic ic icarren idarren aaah hiwa, hiwa, aaah hada huwa, hada deg-s aaah l læbd... ih u tuyzi... tuy zik lmerd itettef læbd qqaren-as qqaren-as aaa buşeffe, yella buzeggay, buzeggay... d buhemrun ih aaah tuy zik aaa lwejeet tetten s si laxert... n ueeddis qqaren-as lwejet voila, ih aaa hellek atan lhasasiya si leybar si aaah hadi hiya, hadi hiya, zik matta tuy tuy læbd yehlek ad yemmet, par ce que ur derrin c, ur derrin c matta lmerd idt-yettef.

Ad nmeslay yef lehçic d cğger, s teqbaylit, aaa s tcelhit nney, may s-neqqaren lley nneqqelt, aaah heggar azart nneqqelt, heggar azart yeeni aaah d aaah lkermus aaah lley aaah r rremman illa hadi s taerabt aaah tteffah aaah lkalitus aaa alili aaa yella wyeddu, læsluğ...aaah... itettit wey aaah itettit weyyul aaah. Aaah d d buewid aaah. Merruyet, meğğir, meğğir ntettit aaah aaah aleyley aleyley yeggar-d, yeggar-d hal hal lehçic, iym-is di temmurt, ih nqellet, ntettit aaah jella... ih, jella aaah amek i s-qqaren aaah aaah l lqares neccni neqqar-as neqqar-as neqqar-as ... s taerabt zeerur, neqqar-as s s eadi zeerur ih aaah asemnum aeric ih hadi hiya hama i s-neqqar lqares s teqbayilt.

Ih neccni yer nney beed qliq lhayawanat nsemhan s tcelhit nney neqqar-asen ilef kayen ayyul kayen iyaziden aserdun asnus yella wemcic izmer ifunasen iyenduzen aaah yin aaah Matalan tuyur aaah... ifriwen hyazidat aaa. Læqqab ahmala ih wel atan ... illa aaah yat illa ayazed ayazet asekkurt ifulus aaah illa aaah anejdemt n lhid anejdemt n lhid tin is is-qqaren

azermemmuyt ifiyer iyirdemt acaddi afekrun uccen iii iii izizwa izizwa i yellan deg usendduq irzeza aaa....

Neccni zik yir ad d-yawed lweqt-u aaah tilin waman thufan-d lmuhim jwayeh aaah n Octobre yir ad ... waman thufan-d si 21 Octobre nessewjad nessewjad bac ad nekrez an an nessewjad hacak-k iyyal ifunnasen aaah nkerrez s wesyar aaah nkerrez nkerrez ibawen nkerrez aaah imzin nkerrez nkerrez irden bac aaa. Sliliyen lmuhim nessewjad aaa aaa jella ulac yres yella ulac yres leud d watay ulac yres Matalan aaa ulac yres ayyul ulac yres temnaqalen yeshel ad mnaqalen deg umkan yiğ ad ak-yer ayyul akked tfunast ad kerzen aaa hawsewjad aaa. Mhal ma kkenniy... aaa hamurt nesweğgad-it qbel qbel ala tnekrez nesweğgad-it neggar-as zbel neggar-as aaa zbel hacak n ifunasen d lhiwan d laxert ney n iyaziden nesweğgad-it bac ay-tuc lyellat d tazaimt ih ad t-neqleb umbeed umbeed asen ad t-neqleb s ifunassen s wesyar ney aaa s umehrat yer nney asyar ney amehrat amehrat yexdem s wuzal asyar asyar neebed s uqeccud... wahd-nney ih aya yir ad t ad t-neqleb umbeed ad neawed ad neawed ad t-nekrez d ibawen ney d timzin ney agellan ih timiect nney zik lemect lemect nney zik... yef şwalhi yef lfellaht-u whadi hiya. Durk ad n-meslay yef nnayer , nnayer neccni zik yir ad d-yas hennayer, yeeni di Janvier atliwa deg uşemmid ukkel aaa leewayed nney neggar ayeççir deg lbasina ayeççir yer-sen aseggasigedduden almuhim igedduden ageddud n wexxam ageddud n wexxam ggaren di lbasina nferrey fell-as lhelwa nferrey fell-as aaa ... almuhim aaa şwaleh ... aya umbeed neggar yir ad yawed uuu nyerres iyaziden nyerres iyaziden weeraben iyaziden netrebba neccni deg uxxam neqqar-asen iyaziden weeraben... neggar amensi neggar ameac ihemmumen neggar aaa ll rrecta aaa neggar berkuyes neggar şwalhi... bac aaa ad nehya aaa ... lejdud n lejdud nney. Wayeççir laşel nnes ... bac ay kemmel ussan nnes d izeimen hama qqaren lejdud nney zik w hamu neggar. Durk ad nmeslay aaa yef lmaklat aaa antet... antet zik tuy henaya ihennayin lqae... şbeh... lqehwa ukayen yella

Win yer-s lgaz yella win... yef iqeccuden yella wekda ... lqehwa ad tegg lqehwa ayrum ayrum asemmam ayrum n temzin aaa ney ayrum aaa n yirden lmuhim bac asetqehwa seg-s yir yelheg leftur yir yelheg leftur yella win iggaren lemecac yella win igguren awişar yella www kul yiğ ma yeggar ... ama amensi amensi kif kif yella kif kif ... ma yetmuzug ma yuffa ttar ma yetmuzug teqriban kif kif lemecac ihemmumen aaa awişar aaa iguren aaa lexlie aaa hadi aaa hadi hiya lmakla taena aaa hadihuma lmaklet nney n zik.]

Tira tamsisrit:

A :[ih ih aaa nnaniji imulaninu zzi x zwadç mahhi ggaronas ad aa jə ŋni argaz ajruh adjazen hennas axxam n tməto θ ulful adjawi ajroh ajsəqqəl ila ila ƒçəbt ila dəys aaa ziχ izuras snənt argaz xateh ..... k̄ir k̄ir h̄ənnas d werjaz ajslən atroh... mətoθu isku isku tazfimt isku ajsnaran isku θessən ggaren lmaklat p̄p̄əxxam illa ƒçəb illa ƒçəb haməto θu h̄ənnas θ wərzaz xlas arjaz urjət tshəwsəc səfi məqbula aja wəmbəfd wəmbəfd ajruh ajawi aaa ajawi aaa arjaz idolannəs k̄ər imawlan nətmətoθu amsefhamen amsefhamen fəzwadç amsefhamen f f f f f jidrimən fəlməhr vwala ih wumbəfd wumbəfd k̄ir ar̄rən trið wumbə ƒd adəmsəfhamən k̄ef trið wajərrən trið ih ad atawaren tawintid zi x nnani ama ne ƒƒ udriəc n̄nani n̄nani tawintid af zzwajəl ih k̄əf zzwajəl t̄issəðnan s̄səkraθənt wəχda wkannət lbaraka ziχ maƒƒi mhal dərək ih at atidawint k̄əf zzwajəl w aθidawin k̄ər wəxxam ggaren amənsi ḡarən ləm ƒaf ḡarən ləhrira ggaren ƒƒlada iih tuk lbaraka ddhan ddhan jəhrər ði ləm ƒaf maƒƒi mhal dərək ih u u tuk lbaraka ziχ tuk aaa ḡarən k̄ir ləmƒac izawawin maƒƒi mhal

dərwək ɡɡaren l l l z̄z̄itun whadduk akkəl ɡɡaren ləm Ƴaf izawawin d̄dhan ihəf Ƴərdənd
lɔʒiran Ƴərdənd ləhbabnsən Ƴərdənd akkəl lafami u ɡɡaren trid rəb Ƴəjjam xəmsəjjam atili trid
yebna matt̄ji ... ay wəlləh rəb Ƴəjjam xəmsəjjam at̄tili trid yəbna u lkaʒi tətən wəlbaraka təlla
whaḏi həjja /// ih ziχ kkalen ulac itəbsiyen hamu d s̄swalhi ḏ ḏ aaa n z̄ɔʒaɔʒ ḏ aaa wuzal ḏ
ukkel ḏ ḏ zi χ tuk tuk imawlannək aḏroḥən iɔzəf atawin hlaxt təksənd hlaxt seg iɔzəf
tawintid ax axxam aja umbəyḏ k̄ir adawin halaxθn̄ni at̄tsərsən ɡɡ̄uɔxxam at̄roḥən tət̄fənd aaa
lfəxxar yerzən ukkel a θdəqʒən swaswa q̄qarənas avrur lbaqaja u u win jərzən lfəxxar jərzən
aθdəqʒən q̄qarənas avrur aja umbəyḏ aθxəldən aθxəldən akəḏ laxt dəw̄win seg iɔzəf swaman
aḏxəldən mliḥ mliḥ mliḥ umbəyḏ aḏməslən ḏəȳs aḏməslən ḏəȳs aaa ifranan aḏməslən ḏəȳs
izawawijən aḏməslən ḏəȳs θiqluʒin aḏməslən ḏəȳs aaa l l l etebsaj lmuhim Ƴəḏlən ḏəȳs
swalhi... k̄ir ahənəməslən ahnəd̄ ɔʒən aq̄qarən mliḥ mliḥ ah ənsərsən ahnəd̄ ɔʒən aq̄qarən
aruḥən aθan adawin jiɔʒ təwqiθ səg iɔzəf rəqmən zijəs rəqmən zijəs swaləḥ... bəssəḥ
mijqur... adawin... wa rəqmən ziyəs kul aaa kul swaləḥ Ƴəḏlən wumbəyḏ k̄ir ahəntrəqmən
ahəntərrən ḏihməssi aʒəʒlən himəssi ḏ ḏ ... akkəḏ diqə ʒ̄ʒudən ḏlawəθ ... swadda aʒəʒlən ...
ahəndɔʒən ḏiməssi ama jəqqəl ama jwəlla jəzwə ɔ ama jəzwək mliḥ mliḥ umbəyḏ ahəndəksən
k̄ir ahəndəksən asəmdən awalan ɔʒahz awalan aaa ahənsxəḏmən Ƴaddi awalan jəʒni ixəḏmənt
Ƴaddi nūrmal haḏi hijja ///ih Ƴəvḏ maminik... s ʒəlhija ḏyəs ..... usawən səg unzuḏ səg
ixfənnəs d ɔəs ... umbəyḏ ləḥwəɔʒəb umbəyḏ lala hinyirθ umbəyḏ ləḥwəɔʒəb umbəyḏ
hiḥawin hinzər himəḏɔʒin aaa hiɔmas aaa Ƴənfifən aaa iɔismarən aaa l ləhjəθ ... aaa aʒəḏdis
aaa iɔərdən iɔərdin umbəyḏ aʒəḏdis umbəyḏ aaa iɔalən iii ifassən i ʒarən iḏəḏən iii ifaddən
aaa iḏərdən iii Ƴ Ƴ Ƴ Ƴfarrən iḏərdən aaa hiwa hiwa aaa haḏa huwa ḏajən ḏəȳs aaa l Ƴəvḏ... ih
u tukzi .... tuk ziχ lmərd̄ itətəf Ƴəvḏ q̄qarənas q̄qarənas aaa bo səffer jəlla buzəgga ɔ
buzəggak ... ḏ buḥəmfon ih aaa tuk ziχ aaa lwəzʒəθθəttən s silaxəθ... n uʒəḏdis q̄qarənas
lwəzʒəθ vwala ih aaa həllə χ aθan lhasasija si ləkbar si aaa swalhija ... aaa haḏi hijja haḏi
hija ziχ matta tu ɔ tuk Ƴəvḏ jəhləχ ajəmməθ parsku udərrinəc udərrinə ʒ matta lmərd̄
iθjətfən/// anməslaj fləḥʒiʒ d ʒ̄ɔʒəf səqbajliθ aaa s ʒəlhithn̄nək majsənəq̄qarən llək nnəq̄qəlt
aaa həggar azarθ nnəq̄qəlt həggar azar θ jəʒn̄ni aaa ḏ aaa lkərmus aaa llə ɔ aaa ɣ ɣəmm̄an
illa haḏi s θəʒrabθ aaa itəffah̄ aaa lkalitus aaa alili aaa jəlla w kəḏdu Ƴəsluɔʒ ... aaa ... itət̄tit
wək aaa itət̄tit wəkjul aaa /// aaa ḏ ḏ buʒwid aaa /// mərrujəθ məḏɔʒir məḏɔʒir ntət̄iθ aaa aaa
aləkək aləkək ɡgarəd ɡgarəd ḥal ḥal ləḥ ʒiʒ iɔmis ḏi θəmm̄urt ih nqəllaθ ntət̄iθ aaa jəlla ...
ih jəlla aaa aməχ isq̄qarən aaa aaa l lqarəs nəʒʒni nəq̄qaras nəq̄qaras nəq̄qaras ... s
taʒravθ zəʒfof nəq̄qaras s s Ƴaddi zəʒfof ih aaa asəmm̄um a ʒriʒ ih haḏi hijja hama isnəq̄qar
lqarəs sθəqbajliθ /// ih nəʒʒni kərn̄nək bəyḏ qlil lḥajawanaθ nsəmahən səθʒəlhithn̄nək
nəq̄qarasən iləf kajən əkjul kajən ijazəḏən asərdun asnus jəlla wəm ʒiʒ izmər ifunasən
ijənduzən aaa jin aaa maθalan tɔjɔf aaa ... ifriwən hjazət aaa /// Ƴəq̄qab ahmala ih wəl aθan
... illa aaa ɔkət̄ illa ajazəḏ̄ ajazət̄ asəkkur θ ifulus aaa ila aaa anəzḏamθ lḥiḏ anəzḏamθ lḥiḏ
tin is isəq̄qarən azərməmm̄uj θ ifiɔf iɔirḏəməθ aʒaddi afəkrun u ʒʒən iii iii izizwa izizwa

gəllan gsəndduq ɛɾzəz a aaa ... /// nəssni zix ɛir adjawəð lwəqtu aaa tilin waman thufand lmuhim zɔwajəh aaa nuktoɓr zɔwajəh nuktoɓr ɛir að ... waman thufand siwahədufəfrin uktoɓr aɛirin nəswəðɕað nəswəðɕað baɟ anəɣrəz baɟ an an nəswəðɕað haɟak iɛjal ifunassən aaa nkərrəz swəsɛər aaa nkərrəz nkərrəz iwawən nkərrəz aaa imzin nkərrəz nkərrəz irðən ba ɟ aaa /// slilijən lmuhim nəswəðɕəð aaa aaa jəlla ula ɟ ɛrəs jəlla u laɟ ɛərs lɟuð ðwataj ulaɟ ɛrəs maθalan aaa ulaɟ ɛrəs aɛjul ulaɟ ɛrəs təmnaqalən ishəl amnaqalən gg̃umkan ji ɕ aɣjər aɛjul akkəð tfunasθ aɣərzən aaa hawswwɕað aa // mhal makkn̄nik ... aaa hamurθ nəswəðɕaðiθ qbəl qbəl alaθnəɣrəz nəswəðɕaðiθ nəggaras z bəl nəggaras aaa zbəl ha ɟak n ifunasən ðəlhiwan ðlaxərθ nək nijazəðən nəswəðɕaðiθ baɟ aɛtuɟ lɛəlləθ tazɟimt ih aθnəqləb umbəɟd umbəɟd asən aθnəqləb sifunassən swəs ɛər nək aaa suməhraθ kərn̄nək askaɾ nək aməhraθaməhɾat jəxðəm swuzal askaɾ askaɾ nəɟvəð suqəss̄oð ... wəhðənnə ɛ ih aja ɛir aθ aθnəqləb umbəɟd anɟawəð aθnəɣrəz ðibawən nək timzin nək agəllan ih θimɟisθn̄nək zix ləmɟis̄t ləmɟis̄tn̄nək zix ... fəswalhi fəlfəllah̄θu whaði hija /// durk anməslaj fənnajər n̄najər nəssni zix ɛir adjas hənnajər jə ɟni ðizənvi atliwa dəgg̃səmmid̄ ukkəl aaa lə ɟwajəðn̄nək nəggar ajət ɟsir dəglbasina ajət ɟsir ɛərsən asəggas igəddudən almuhim igəddudən agəddud wəxxam agəddud n wəxxam gḡarin ði lbasina nfərrə ɛ fəllas lhəlwa nfərrək fəllasən aaa ... almuhim aaa swaləh̄ ... aja umbəɟd nəggar ɛir adjawəð uuu nkərrəs ijazəðən nkərrəs ijazəðən wəɟravən ijazəðən nətəɾəbba nə ssni dəgg̃əxxam nəqqarasən ijazəðən wə ɟravən ... nəggar amənsi nəggar am ɟaf ihəmmumən nəggar aaa ll̄ r̄ə ɟta aaa nəggar bər ɣujəs nəggar swalhi ... baɟ aaa adnəhja aaa ... ləzduð nləzduðn̄nək // wajətɟir lasln̄nəs ... baɟ ajkəmməl ussannəs ðiz ɟimən hama qqren lə zduðn̄nək zix whamu nəggar /// durk anməslaj aaa fəlmakləθ aaa antət ... antət zix tuɛ hənaja ihənnajin lqa ɟ ... sbəh̄... lqəhwa ukajən jəll̄ a winɛrəs lgaz jəlla win ... fiqə ss̄oðən jəlla wəkda ... lqəhwa atəgg̃ a ɛrum aɛrum asəmmam aɛrum ntəmzin aaa nək aɛrum aaa jirðən lmuhim baɟ asətqəhwa səɟs ɛir jəlhəg ləfθəɾ ɛir jəlhəg ləfθəɾ jəlla win iggārən ləm ɟaf ihəmmumən jəlla win iggurən ave sər jəlla www kul jid̄ ma jəggar ... ama amənsi amənsi kifkif jəlla kifkif... ma jətmuzug majufa t̄təɾ majətmuzug təqriban kifkif ləmɟaf ihəmmumən aaa avisəɾ aaa iyurən aaa ləxliɟ aaa haði aaa haði hija lmakla taɟna aaa haðihuwa lmaklət̄n̄nək nzix].

Amsuley wis sin :

1. Isallen	
Azemz n ugmer :	31/12/ 2019
Adeg :	Tacta
Allal n usekles :	Le téléphone portable
Akud n usekles:	10 min u 31 seconde
Adeg n usekles :	Deg uyərbaz

Asentel n usekles :	Zwağ-yennayer-tafekka n umdan-imyan d yisekla-iyersiwen talayt
Ma yella win i iħedren?	Ulac
Tiybula	/
2. Amselyu	
Isem	Bouriahi Zohra
Azemz n tlalit :	35 ans
Uzuf :	Tamejtu
Taddart tanašlit :	Tacta
Læerc :	El Ĕbadiya
Tamezduyt n tura (taddart, tayiwant):	Tacta
Tantala yettmeslay, (amek s-isemma umselyu i tmeslayt-is)	Tacenwit
Tutlayin tiyađ i thedder :	Taerabt-tafransist
(Deg uxeddim:)	Taerabt
(Deg uxxam :)	Tacenwit-taerabt
Ussan n ulmud n tutlayin deg tmurt n lberrani (séjour)	/
Akud n wussan :	/
Aswir ayurbiz d usiley	Bac+
Tameslayt n uselmed yran :	Taerabt-tafransist
Axeddim :	Aselmed
Imdanen i tt-iæawnen deg ulmud n tesnilest (amedya : baba-s, yemma-s, win ukkud i isædda umselyu ussan n temzi)	
Amyili d wassayen akked umselyu	/
- Taddart tanašlit :	/
- Aswir ayurbiz d usiley:	/
Addad ayarim : tezweğ, dderya :	Tezweğ Tesea dderya

Tameslayt i ihedder urgaz-is :	Taqbaylit / tarumit / taerabt.	
Amek yettwali umselyu tameslayt-is, d wamek tt-ihedder :	Thëmmel tameslayt-is, thedder-itt s shala.	
3. Amsestan		
Ayara d yisem:	1.ΣEBDI MERYEM	2.ΣEMMARI RACIDDA
Tutlayt i tettmeslay :	Taqbaylit Taerabt Tafransist	Taqbaylit Taerabt Tafransist
Azar-is :	1. Friqat	2. Mæetqa
Assayen ger umselyu d unegmar :	/	
4. Agmer n yisallen		
Afiqi i usawaḍ :	Ih	
Tamuḡli n umselyu yer ukalas.	Deg tezwara tkukra ciṭ, tuḡal tertaḡ di lhedra.	
Tamuḡli n umselyu ḡef tdiwennit ḡef isteḡsiyen i s-yettunefken...	Tefreḡ aṭas imi nexdem yid-s tadiwennit, terra-d akk ḡef isteḡsiyen i s-nefka.	
5. Isallen wiyad	/	

Tira tumrist:

A: Bayeččiret, ṣafi ruḡen yimawlan-iw aslay, ad ferzen slayt, ad m-sefhamen, umbeed, ad m-sefhamen kamel, ad asen ad ḡren lfathā, deg lfathā qeṭeen ccrut, u qqaren lfathā, umbeed ad qqimen tasend ḡur-s deg lmunasabat, leid amezyan, leid ameqqran, lmilud, εacura, umbeed ḡir ad asen ad ggen trid, leadat nney. Asli yeggar lḡenni, iḡen tan aslit aher lḡenni deg uxxam nsen, umbeed ḡir wayečča, trid, aslit ahir tesdiṙa deg uxxam nsen, umbeed asli ad d-asen ad awin aslit, ad ggen trid nniḡen deg uxxam n wesli, ad h-sedder tislit *normal*, umbeed ḡir ayečča qqarən-as ass n tziwa, qqaren-as s taerabt tteḡzam. Ad asen imawlan n teslit, axxam n yelli-sen, ad fetren, umbeed lqehwa, lḡaṭu. Umbeed, ah imeḡ sebεeyyam normal, ass n sebεeyyam tani, imawlan n teslit ad d-asen, ad d-awin leftur, i yelli-sen. Necni ḡir ad nruḡ ad nemsel, nettruḡ nettawi-d hlaxt, ad tt-nessuf, umbeed ad d-nawi aaa afrur, afrur d lemmeen aaa n tlaxt d iḡdimen, rzen, umbeed ad neslexs hlaxt akked wefrur ad t-ner deg nnilu, lazem hlaxt... akk akk wefrur ahwal akkel taleqqaqt, bah anemsel lemmeen, aṭebsi neḡ ahajra, aaa laxer hziwa lli hiya lḡefna, aaa ṭaḡḡin bleqbayliya taena wella ccelḡiya neqqar-as ffan. Lmuḡim lemmeen neteeddal-ihen s laxt d wefrur. Tir ad nemsel lemmeen ahen-selqeq s suqit mlih, ahen-neḡḡ yumayen neḡ telteyyam ahili nesselqeq deg-sen, umbeed, ad necel imessi ahen-nnir, ahen-nnir aḡman umbeed ḡir azewḡen ahen-d-nekkes, umbeed ahen-nercem, neḡ ad nersem deg-sen matta neḡs.

Aaa εendna nabatat, asmaa nabatat aaa becelḡiya, εendna lxebbiz, ngululu meḡḡir, lḡernina, ngululha, lḡernina ngululha læsluḡ, uuu εenna cceḡra taε lbelluṭ ngululhum lḡebba, aaa

cceġar taε zzaytun ngululhum zzaytun aaa cġer taε lkermus ngululhum aaa hazart, aaa cceġra taε karmuřara ngululhum aaa hrumit, cceġra taε ssedra, ngululha, ngululha hazeggarθ, nbeg ngululhum izayen, iih wenbeg hada yetkel, yegg aaa nettafit di cceġret n ssedra, ttum neqqar-as hiccert, ęer-neę nabat zzeęter lli ngululu bleqbayliya sseęter ggaren-t di lmakel, ggareān-t deg uwren, hadi deg urān makla mawsimiya, aaa neggar-itt di hyarza ęir illin aman tħufan-d, lkāwaba neqqar-as haxsajt, neggar-it di lemεac, aęeddu neqqar-as lgernina neggar deg-s lemεac, d lmesfuf.

Necni lħayawanat s teqbaylit qqaren-aę aęerda, lli huwa lfař, ęer-neę fięer lli huwa leħnec, amciċ lli huwa lgeř, aqzil lli huwa lkelb, ęer-neę afunast lli hiya lbegra, ęer-neę aguyaw lli huwa. Σenna nneħla lli hiya hzizwet, rzezzı lli huwa lbuzenzen, iih εendna ayrad lli huwa sbeε, εendna lfil ngululu ilef, hazermemmuyt, iyaziđen, aaa aray yazıđen qqaren-asen ifulusen, aaa aserduk, ęer-neę aggnin lli huwa larnab, aaa afekrun lli huwa lfekrun, ssulaħfat, ęer-neę insi lli huwa lgenfud, aaa nneεęa lli hiya lyexsi, ęař, lmeεza, aeelluc lli huwa lkebc.

Ęir ad ħufen aman di dεcembre... aaa ifellaħen ad s-wejden amehřat, ad s-wejden aaa lħiwan ad fell-asen karzen, illa win ikerzen ęef ięyal, illa win ikerzen ęef ifunasen, aaa ad qnen amehřat akked ifunasen, ad d-asen zfir umehřat, ad bdan kerzen, ad zereān hamurt. Ęir ad zereān amurt, aaa ad zzun imżin, iiii irden, ibawen, lħemmeř, aaa haęelbant, illa aεeqqim, armi d anebdu, ad nebdu nethēcċen, aaa steemalen deg uħecċi amęer, staemalen lafew, wembeed ęir ad řuħen ad serwten serwaten tani, ad qqnen ięyal, neę ad qnen haserdunt, ad srewten, umbeed ęir ad srewten himżin d yirden ad bdan suzuren deg-sent, ad zuzren bħařafan lħeb, ad ksen lħeb weħdes, ad ġęen llum weħdes, umbeed si lħebben ssufuęen lħeq Rebbi, ttaęan-t i lfuqara... iggar hasraft, hasraft itxemmel degs aaa irden ines neę imżin ines.

Yannayer d lmunasaba nteħtafal deg-s, kul aseggas, kul tnac *Janvier*, nteħtafal deg-s akked lamazię yatmaten-nneę εlaxaterc kul necnin anda llan gic temmurt d ayla n lzzayer, necni lεadat nneę iii n yannayer deg yiđ, neggar lemεac, aner rrecta, aner lmerqa d tamellalt, aaa lmerqa yen as-neęres fullus, lazem ad yili d yazıđ n wexxam, yazıđ n wexxam uęur ad t-neęres lazem ay εemmer, ad t-εemred s waren, ad ner faren, ad as-ner leħcawec, aaa liklil, zzeęter, ad ner rrend, neggar aaa iεeqqaren, ad nεemmer yazıđu wa ahen-xeęyed aęen ulazem yekmel, wembeed ad nesses, anem aaa ad nemlayam akkel ad nemmusu, aaa wembeed zfir umensi ad d-netteř ayeċċir aęeddud akkel deg lεayla ahen-syim ęef dra, nāę di hziwa, ad nferreę fell-as lħelwa ad nferreę fell-as lfakya, ha-di heyya lmunasaba ka yannayer. Netferrię lħelwa ęef uyeċċir, aęeddud bah ah imed lħayat ines akkel d tamiziř, wembeed ęir wayeċċa řbeħ, hadi hiya lmunasaba ka yannayā, netferrię lħelwa ęef uyeċċir aęeddud bah ayemmed lħayat ines kul tamizeř, umbeed ęir wayeċċa řbāħ, nāęgar aaa rfiis, neggar sfenę, nāęgar lbeyrir, neggar řemmina nettawi, nttatt iyeċċiren ttawin likul, iyeċċiren igāddudān qqaren-aneę rret-aneę lħenni tani neggar-asen lħenni ttawin likul tāħtafalen, akked yatmat-sen lamazię.

Neċċni ęir ad nekker akk řbeħ, ntestęehwa qahwa ħlib, ad nesnu lęehwa weħdes ad nesnu leħlib, lazem ad yili aęrum arexřař lli tgululu ntuma leřřir, neę sfenę, neę lembesses, lembesses mħal leřřir beřřeħ yetnam deg lmeqla, tani ki ħnayanneę teggent lmezlug, qqarān-as lemsemmen, qqaren-as aęrum ifassen, illa win hitetten haman, illa win iħerriyen, iggar-it d rfiis, umbeed ęir aaa ad nsew lęehwa, ad tekker ħenna, ad heslexs aęrum di hannurt, aaa aęrum matalan ad tneslexs, umbeed ahen, umbeed ayali, umbeed ad hnesnu ad ner leřřur... abiřar, neę ad nir leedes neę ad nir ikuren s ubeřar, aęrum n tannurt ęir ad hnesnu yettnal diii, jettnal di hannurt n beřřa, hannurt n tēddalit, ad tēddel ħonna s laxt, ad ttemsel, ad tēddel, wembeed ahir aęrum deg-s, ad teceel annurt, ęir aħma annurt mliħ ahir aęrum deg sniwat, ad tetteř aęrum di hannurt ad tt-belleε, wembeed ad teđren, ęir ad teđren, ęir aęen wa ad tt-id-tekkes si hannurt. Amensi daymen ad nir lemεac iħābba, lemεac uyħābba aaa fetlent s yħābba

d warən aaa n ʔəmzīn, ad xelden, ad fetlen lemēac qqaren-as lemēac aberkan, aaa umbeəd ʔir... ahənnəg̃ ʔaima s lehlib, neqqar-as aʔi s qbaylit, aaa win ixʂen ad yečč aaa s uʔi asemmam lli huwa lben, illa win hittetten s lmerqa.

Tira tamsisrit:

A : [bajəttʔirəθ/ safi rroħən jimawlaniw sslay afərzən aslay θ// amsəfhamən/ umbəʔd/ amsəfhamən kaməl/ adasən akrən lfatha/ agəlfatha qəʔfən ʃʃəθ/ u qqarən lfatha /// umbəʔd aqimən tasənd kurəs gəlmunasabaθ lfið aməzjan/lfið aməqqrən/lmilud/ʔaʃura// umbəʔd ʔir adasən ađʔen trið/ lʔadaθnnəθ/// asli jəgg̃ar lhənni/ eðən θan asliθ ahər lhənni dəgg̃uʔxam nsən// umbəʔd ʔir wajətʔja/ trið/ asliθ ahər təsdira dəgg̃uʔxam nsən // umbəʔd asli adasən ađawin aslajθ/ ayən trið nne dən θani dəgg̃uʔxam wəsli / assəddər hasliθ nural/ umbəʔd ʔirwajətʔja qqarənas əsəntzəwa qqarənas s θaʔravθ təħzam/ adasən imawlan ntəsliθ/ aʔxam jəllisən/// afədrən umbəʔd lqəhwa/ lqəttə/// umbəʔd/ ahiməđ səvʔəjjam nural ass n səvʔəjjam θani imawlan n təsliθ adasən ađawin ləfθə/ i jəllisən/// nəʔni ʔiranroħ anəmsəl nəttəroħ nət tsawid hlaxθ/ attsnəssuf umbə ʔd adnawi aaa // afrur/ afrur ələmə ʔən nətlaxθ diqðimən rzən/ umbəʔd anəslaxs hlaxθ akkəð wəfrur a θnər gənnilu lazəm hlax θ... akk akk wəfrur ahwal akkel taləqqaqθ/ bah anəmsəl ləmmaʔən// atəbsi nək ahazra/// aaa laxər hzəwa lli hijə ləʔəfna/ aaa təʔin bləqbajlija taʔna wəlla ʃʃəlhijə nəqqaras fan/// lmuhim ləmmaʔən nəʔəddalihən s lax θ dəwəfrur/ ʔir anəmsəl ləmma ʔən ahnəssəlqəq s ssuqi θ mliħ/ ahənnəđ ʔjumajən nək θəltəjjam ahili nəssəlqəq də ʔsən umbəʔd/ anəʔəl iməssi/ ahənnir/// ahənnir aħman wəmbəʔd ʔir azəwəən/ ahəndnəkəkəs umbəʔd ahənəʃʃəm nək anərsəm dəʔsən mətta nəks/// aaa ʔəndna nabatat/ asmaʔ nənabatət aaa bə ʔəlhijə ʔəndna ləbbiz ngululu məd ʔir/ lgərnina ngululha/// lgərnina ngululha lʔəsluđ uuu ʔənnə ʔəđra taʔ ləlləθ ngululhum lhəbba// aaa aʔəʔar taʔ zəzajtun ngululhum zəzajtun aaa ʔəđər taʔ aaa lkərmus ngululhum aaa hazarθ aaa ʔəđra taʔ karmosəra ngululhum aaa hrumiθ/// ʃʃəđra taʔ ssədra ngululha /// ngululha hazəgg̃ar θ/ nbəg ngululhum izaən/ ih wənbəg haða jət tskəl jəgaaa nətafiθ di ʃʃəđrət n ssədra // θθum nəqqaras hi ʔərθ// kərnək nabat aaa zəʔtəʔ ngululu bləqbajlija ssəħθər ggarən-t di lmakəl ggarənt dəgg̃uwrən/ haði ggrən makla mawsimija/ nəggaritts aaa diħjərza ʔirilin aman tħufand // lkəwaba nəqqaras haxsaj θ/ nəggariθ di ləmfəʔ// akəddu nəqqaras lgərnina nəggər də ʔs ləmfəʔ dəlməsuf// nəʔni lhajawanat səəqbajliθ qqarnək akərða lli huwa ləʔ/ kərnək fħəkər lli huwa ləħnəʔ/ amʔiʔ lli huwa lgət/ aqzil lli huwa lkəlb// kərnək afunasθ lli həjja lbəgra // kənək agujaw lli həwəwa/ ʔənnə nnaħla lli həjja hziwə ts/ rzəzzi lli huwa lbuzənzən / iih ʔəndna əjrað lli huwa sb əʔ/ ʔəndna lfil ngululu iləf // hazərməmmujθ ijəzəðən/ aaa araj jəzəðən qqarənnəsən ifulusən // aa aaa asərduk// kərnər ʔəgg̃nin lli huwa l ʔarnab/ aaa afəkrun lli huwa lfəkrun / ssulaħfat/ kərnək insi lli huwa lgənfud aaa nne ʔəđə lli hijə ləxəsi / kət lməʔza/ aʔəlləʔ lli huwa lkəbʔ// ʔir ađħufən aman di disumbr... θmurθ/ aaa ifəlləħən aswə zəðən aməħraθ aswəzəðən aaa lhiwan ara fəlləsən ʔərzən/ illa win ikərzən fi ʔjal/ illa win ikərzən fifunasən // aaa aqnən aməħraθ akifunasən

adasən zfir uməhraθ abðan kərzən/ azərʕən hamurθ// ƀir azərʕən amurθ aaa azon imzen/ iii
 irðən ibawən lhəmmə s aaa haçǵəlbant/ illa a ʕəqqim/ ami anəvðu anəvðu anəthəǵǵən aaa
 stəʕmalən aaa dəggəhəǵǵi amçǵər/ stəʕmalən lafəw/ umbəʕd ƀir arohən asrəwθən/ ssarwaθən
 θani aqnən iƀjal nəƀ aqnən hasərðunt asrəwθən/ umbəʕd ƀir asrəwθən himzen ð jirðən avðan
 zuzurən ðəʕsənt/ aðzuzrən bhəsafan lhəb aksən lhəb wəhðəs adçǵən llum wəhðəs / umbəʕd
 silhəbbən ssufukən lhəq rəbbi/ tsaçǵant ilfuqara// ... iggar hasraft/ asraft itxəmməl dəʕs aaa
 irðən nnəs nnə ƀ himzen nnəs/// jannajər ðəlmunasaba ntəhtafal də ʕs kul asəggəʕas kul θnaʕ
 zunvi/ ntəhtafal dəʕs akð lʕamazik jaθmaθnək ʕlaxətəʕ kul nəʕnin anda llan giʕ təmmurθ/ d
 ajla nəlddazər/ nəʕni ʕadaθ nnək aaa n janajər dəggəʕəd nəg gʕar ləmʕaʕ anər rəʕ sta anər
 lmərqa taməllalt/ aaa lmərqaʕən asnəkəs fullus lazəm aǵjili ðj azeð wəxxam/ jazeð wəxxam
 ukur aθnəkəs lazəm ajʕəmməʕ at ʕəmfəð swarən anər farən asnər ləhʕawəʕ/ aaa lʕiklil
 zəʕtər/ anər rənd/ nəggar iʕəqarən/ anʕəmmər jazeðo wahanxəjjəð ajən ulazəm jəkməl //
 umbəʕd adnəssər s anəm aaa anəmlajam akkʕəl anəmmusu // aaa wəmbəʕd zfir umənsi
 adnəttəf ajəttʕir agəddud akkʕəl dəg lʕajla ahnəsƀim fəðra nəƀ ðihzewa anfərrək fəllas lhəlwa
 anfərrək fəllas lfakja/// haði hija lmunasaba kajannajər /// nətfərrək lhəlwa fujəttʕir agəddud
 bah ajəmməð lhajatinəs kul tame zet/// umbəʕd ƀir wajətʕja sbəh/ nəggar aaa rʕis / nəggar
 sfəndç/ nəggar lbə ƀir// nəggar təmmina nətawi / ntsatts ijtʕirən t tsawin likul / ijtʕirən
 igəddudən qarənanə ƀ rəθanək lhənni θani nəggarəsən lhənni tawin likul təhtafalən / akəð
 jaθmaθsən lʕamazik// nəttʕni ƀir ankər akk sbəh/ ntəstqəhwa/ qahwa hlib/ anəsnə lqəhwa
 wəhðəs anəsnə ləhlib/ lazəm ajili aƀrum arəxsəs lli tgululu ntuma ləftəʕ / nəƀ sfəndç/ nəƀ
 ləmbəssəs/ ləmbəssəs mhal ləftəʕ bə ssəh jətnam gəlməqla/ θani kiħnəjannə ƀ təggənt
 lməzluç/ qqarənas ləmsəmmən/ qqarənas a ƀrum ifassən/ illa win hitəttən haman / illa win
 ihərrijən/ iggariθ ðəʕʕis// umbəʕd ƀir aaa ansəw lqəhwa/ akkər hənna aħsləxs a ƀrum
 ðihənnurθ// aaa aƀrum maθalan aθnəsləxs/ umbəʕd ahən/ umbəʕd ajali// umbəʕd ahnəsnə
 adnər ləfθəʕ... abesəʕ/ nəƀ anir ləʕðəs nəƀ anir iƀurən suvesəʕ/// aƀrum ntənnurθ ƀir ahnəsnə
 jəttəsnal ðiii // jəttəsnal ði hənur θ n bəʕ a/ hənurθ nəʕəddəliθ/ atʕəddəl hənna slax θ/
 attəməsəl/ attəʕəðəl/ wəmbəʕd ahir aƀrum gəs/ aʕʕəl annurθ/ ƀir aħma annur θ mliħ ahir
 aƀrum gəsniwaθ/ attəttəf aƀrum ði hənurθ attəbələl/ wəmbəʕd atəðrən/ ƀir atəðrən ƀirajən
 wəttəsidəkkəs s ihənnurθ// amənsi dajməən anir ləmʕaʕ ihəbba/ ləmʕaʕ ujhəbba aaa fetlənt
 səjhəbba ðwarən aaa n təm zen/ axəldən/ afəθlən ləmʕaʕ qqarənas ləm ʕaʕ abəʕxan/ aaa
 umbəʕd ƀir... ahənnəç ʕaʕima s ləhlib/ nəqqarəs aƀi səqbaʕliθ/ aaa win ixsən ayəttʕ aaa suƀi
 asəmmam lli huwa lbən// illa win hitəttəsnən səlmərqa]

Agbur

Tazwert tamatut

Tazwert.....	07
1- Tamukrist	08
2- Turdiwin.....	08
3- Afrend yiswi n usentel	08
4- Agmar n wammud.....	09
5- Asenked n wammud.....	09
6- Uguren n unadi	09
7- Tarrayt n unadi	09
8- Imsulya.....	10
9- Asenked n temnađin.....	10

Ixef amezwaru: Tasleđt i yisem

I.1	Ađric amezwaru: tasleđt talyawit:	15
I.1.1	Ismawen iđerfiyen:.....	16
I.1.1.1	Tawsit n yismawen iđerfiyen:.....	16
I.1.1.1.1	Amalay:.....	16
I.1.1.1.2	Unti	17
I.1.1.1.3	Asemgired gar umalay d wunti:.....	18
I.1.1.1.4	Afmiđi n tewsit:	20
I.1.1.2	Amđan n yismawen iđerfiyen:.....	22
I.1.1.2.1	Abeddel deg umagrad:	22
I.1.1.2.2	Abeddel n ufeggag n yisem:	23
I.1.1.2.2.1	Asget azyaray:	23
I.1.1.2.2.2	Asget agensay	23
I.1.1.2.2.3	Asget s usdukkel n ugensay d uzyaray:	24

I.1.1.2.3	Afmiḍi n umḍan:	25
I.1.1.3	Addad n yismawen iḥerfiyen:	27
I.1.1.3.1	Addad ilelli:	27
I.1.1.3.2	Addad amaruz:	27
I.1.2	Ismawen imeftiyen:	29
I.1.2.1	Asuddem:	29
I.1.2.1.1	Asuddem n teyda:	30
I.1.2.1.1.1	Asuddem umyig:	30
I.1.2.1.1.2	Asuddem anisem:	31
I.1.2.1.2	Asuddem n tyara:	31
I.1.2.2	Asuddes:	31
I.1.2.2.1	Asuddes s uṣentēd:	31
I.1.2.2.2	Asuddes s usdukel:	32
I.1.3	Ismawen imerḍilen:	32
I.1.3.1	Tabadut n ureṭṭal:	32
I.1.3.2	Anawen n yireṭṭalen:	32
I.1.3.2.1	Areṭṭal si taerabt:	32
I.1.3.2.2	Areṭṭal seg tutlayt tafransist:	33
I.1.3.2.3	Areṭṭal n tlatinit:	33
I.1.3.2.4	Areṭṭal n tæbranit:	33
I.1.3.3	Talya n wawal areṭṭal:	33
I.1.3.3.1	Ireṭṭalen i yettwamuzyen:	34
I.1.3.3.2	Ireṭṭalen i d-ikecmen s uzgen yer tutlayt:	34
I.1.3.3.3	Ireṭṭalen ur nekcim ara deg lqaleb n tutlayt:	34
I.1.3.4	Tafelwit n ireṭṭalen d wamek i s-neqqaren s tmaziyt:	35
I.1.3.5	Afmiḍi n yireṭṭalen:	35
I.2	Aḥric wis sin: Taṣleḍt tamsislayt:	37

I.2.1	Tamsislit:.....	37
I.2.2	Tifelwiyin n userwes n temsislit:	38
I.2.2.1	Abeddel n tyara n ususru:	38
I.2.2.2	Abeddel n wadeg n ususru:.....	39
I.2.2.3	Ayelluy n tergalin d teyra d uzgenayri:	42
I.2.2.4	Ayelluy n teyri:	42
I.2.2.5	Abeddel n teyri:	42
I.2.2.6	Timerna n tergalin:	43
I.2.2.7	Tamsertit:.....	43
I.2.2.8	Amyutti n tergalin:.....	43
I.3	Afmiḍi n tenḍawit gar yismawen n teqbaylit d tantaliyin nniḍen (taceḥhit, tacenwit n Tipaza d tceenwit n Σin Ddefla) :	44

Ixef wis sin: Tasleḍt i umyag

II.	Amyag:.....	48
II.1	Ticraḍ tigejdanin n umyag:.....	50
II.1.1	Amatar udmawan:	50
II.1.2	Afeggag:.....	52
II.1.3	Timezra:	53
II.1.3.1	Talya tummid:.....	54
II.1.3.1.1	Izri:	54
II.1.3.2	Talya tarummid:.....	56
II.1.3.2.1	Urmir:.....	57
II.1.3.2.1.1	Urmir s tzelya (ad):	57
II.1.3.2.1.2	Urmir war tazelya (aḥerfi):	58
II.1.3.2.2	Urmir ussid:	60
II.2	Amayun:.....	64
II.3	Talyiwin tisuddimin n umyag	64

II.3.1 Asuddem n teyda (ajruman):	65
II.3.1.1 Asuddem umyig:	65
II.3.1.1.1 Asuddem n umyag seg umyag:	65
II.3.1.1.1.1 Asway	65
II.3.1.1.1.2 Amyay:	65
II.3.1.1.1.3 Attway:	66
II.3.1.1.1.4 Talyiwin tuddisin:	66
II.3.1.1.2 Asuddem anisem:	66
4- D asuddem n umyag seg isem:	66
II.3.1.2 Asuddem n tyara:	66
II.3.2 Afimiḍi n yimyagen isuddimen:	66
II.4 Afimiḍi n tenḍawit gar yismawen n teqbaylit d tantaliyin nniḍen (taceḥhit, tacenwit n Tipaza d tceḥwit n Σin Ddefla):	69

Ixef wis kraḍ: Amawal n kra n tantaliyen

Tagrayt tamatut:	94
------------------------	----

Tiybula

Timerna

Ammud